

AUTHOR WOLF HEIDENHEIM

NO. 4671

TITLE בקהורא עס ייזאיר וצחק
וצחק היכה

RR _____

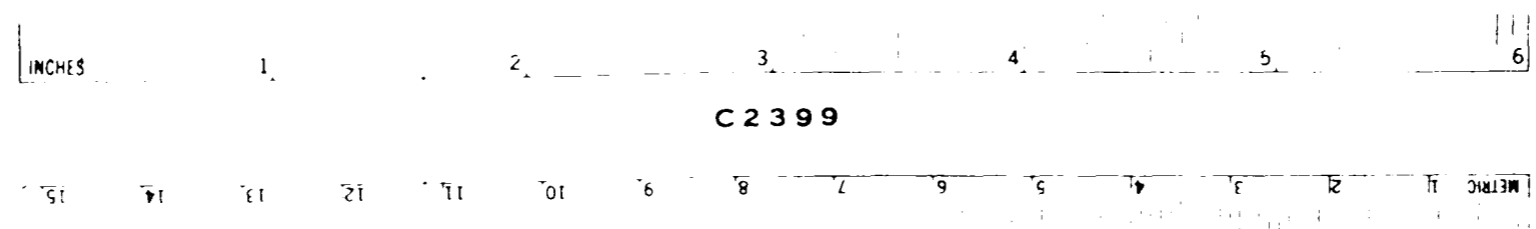
IMPRINT _____

CALL NO. ENA 1558

DATE MICROFILMED _____

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.
A XEROX COMPANY XEROX CORPORATION

Line 39
printed
lines

15.7 x 9.8

U

LL. 109
of which
48 are printed

לפי דעתו של שיק התקנת על ידי התפלה לר' שיק הלוי משמנה ברין
תקנת ד"ר ה' (1919)
Durchschnittliche Anzahl der Heidenheimers. Das ist
ein hand-drawn diagram.

ראיתי בסיפור זה לראש דבר קשה יהיה שכל מזמורי תילים הופיק מדי' מתגים
 רבים לא מלאו במקרא כגון לשון יעקב ודועים שבפיר אמת המנהג להפחד
 הטעמים במקום המקומות הראוי להם שלא כמנהג שקרי הספרים ולכן רדונו
 בהם תנועות רבות כל נגינה אף שונים להיות מנוגן ויחב ראש להעמד מרג
 במקומות האלה להודיע שזה הוא מקום הכתה הטעם, ולא יפה עשה גם לרא
 הפעמי הנגינה במקום הראוי ברוב התנועות והפעמי לעל מקום מלרע ומלרע
 מקום מלעל כאשר ימלא כל מעיין לזאת דקדקתי אחריו והגתי כל המזמורים
 וכל הפסוקים הלוקחים מספכי אמת ע"פ מקרא כתב יד יצן ומדויק מאוד ובפרט
 בפניני הטעמים שהם מזונים בספר אמת ורוב גירסות ספרינו בלתי מסכימים
 עם עדות הקדמונים לי בן בלעם וראי בן אשר וזולתם אבל המקרא כי ה'לפניו
 מסכים עם כללי הקדמונים לבן סמכת עליו יותר מעל זולתי ובפרט כי מלארתי
 כי כמה מסורת הנוגעים אל הסעמים ויחמרו כי בן ברך להיות מנוגן .
 וסמכת עליו אפילו על הזנים שמכתי בו כגון במזמור ל' ג' ביי שהוא כרוב
 ס' בחי ובשני מתגים וכן במזמור ל' ה' אהב דקה ומשפט אמת ה' ה' זר
 ומצ הנתינו כמו שמתלתי ס'

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
 ע"י חיים תש"ע

קב על אורה י' **בערוך** " על אלל נענך מבני נפעל דוגמת נענר, נעלם
 משפ נערוך שהוא מהקל ואין לו טעם במקום הזה
 וחסית במחזור שנדפס בקמטורס ע"י פרוס חזן $\frac{1}{4}$ שנת בתום
 ויש גם פיוט על יגלל וכתוב גם נערך בסגול הנון מלאך ערך
 ודמיון אל הדואט

א " עב " יא " גומל לאיש חסד" ספרה גומל חסד לאיש
 ב " יב " יתן כה הנוסחא הספרדי והיא נכונה
 ג " יג " רע" רע בפתח כלל כי חזן כחן הספק מאמר כמו אנצית
 ד " יד " לקמן קף ה' א'

ה " ט " א"ישן" א"שן פתח כמאטו אלא בהפסק
 ו " ז " ט"עסוק" עיין בספר חזיר חדש על ברכת הנהנין דף מה ג
 והנכון כש"ן כי הוא ל עברי מן ויקרא גם הבחור
 עשק (ברח"ל כו כ) ע"פ פי ר"י ומה שכתבתי עליו במחנה אלח
 שכן ערוך ר"ל להחליף ה"ן בסמך כמו כל ל' אירוסק ול' יחוס שנקרא
 כולם כס"ן ונח"ל לפולם בסמך ורבים כמחוס ונבר' אמרו ויקרא גם
 הבאר עשק כנגד מ בראשית שבו נתעסק הק"ה וברא חת העולם
 וכו

ז " ח " ו"ענין" ו"ענין" ה"יז לא דגוש דוגמת פידן ללמכס (עמ"ס ה)
 והוא ממאכל הבגד כמו עבור חבוק חמול
 ט " י " ל"י" ל"י הלמד לל דפה עיין מפורש בראשית יג ד אשר עזרה
 ס

י " יא " צרכי" על צרכי
 יב " יב " ת"ש"ל"ט" כ"י ילונט
 יג " יג " הרע" נדבק יצר רע בלח הא דוגמת יצר טוב כי שניה ת"א
 ל"ז גם ה"ש בפתח כי הוא מנחת הכפול' במפורש

היטב בראשית ב' ט' אלא ישתנה לקמץ כח בהפסק מאמר
 יד " יד " מאדם רע ומחבר רע" [ע' הערה הקודמת המעט]
 ט"ו " ט"ו " כ"ל" כ"ל סדורי הדקדוק מלחית ה"ך דגוש אבל הנטן שהיה
 רפה כי לפי המשפט הטעמי לל טובים באתנה שדרי

במצרת ותגלגלו בספיק רחיצו ברחף כל סוקף ובעעו כמנור

לכן כל דעה אחרת ואין לה מן ובענין כל בית בנין (אבן ג' ט) ובענין
 כל אבדון (בואצית מלך לז) ודושיהם כי באלה ען ההכרח להעמי
 תנת ובענין בספרא חבל המונעא לנדון דיוקן הוא בענין פרעה
 ובנין עבדו (שמות ה טז) שתיבת ובענין כנענית כדון וכן כן.

קף ה עין ארבע מאדם רע ומחבר רע } פ' השנה לקח ה' פח ארבע ה
 ע' ומשכן רע ומשנת רע } (המשנה)
 פכ ל מזה - ישועתנו" ליתח בני וכך אמוריהם בתפלת נעילה
 ט "רוב" בני כל

ר פח ז "ואמרים פעמים בכל יום" ככל יום פעמים ואמרים
 שפע כן גרם בני של נא וכן

מכונן פסד

י "ותגביה" ותגביה ה
 ח עב ג "של - זבחים" של זבחים כלל הלמד דנוש וחירק כמו
 ענתו של שלמה [של שלמה כלל] (המשנה)
 וכן בני

ד "פר" פר כלל קמין כמו פר ואל כמזבח
 י "של - מזבח" של מזבח כן עיר
 טו "שד" כל שד

יח "ב' שליש - יעשרה" כאלה כלל בחולם ככל אש עשרה שנתקן
 ולא מלאו אש בקה כח ואם אש- אלה
 ונמסר עליו לית קח והטעם בזה בעבור שהם סמך במקף למלה
 זעיר ואין זולת לבן כל אש עשרה קח במקף בחולם לפי אמרת
 עשרה יזנה זעיר דוק ויתמלא ובזה שגו על הממקדים החריזים
 ויקרה להם זה בעבור שמלאו במכלל כתוב אש במקף אש עשרה
 ונדפס גם הלמד בקח יהוה טענת הדפס וכל אש באין וחולם כדמו
 כחון כלל התקדש

יט "בית שפחות" טרה בת גמול הבית כשוא ורעה דונמת בשבחים
 ובזמירות הקודם לו וכן במקרא בזמירות גר-יע
 לו ולא אמר בזמירות כפתח כי יחך כחן אש ירעה וכדור ליער באיזה
 אש ואולם גם במקף הלל בטענת יללך טעמים כן וכן הוא בכל המקורות
 10 במקור ספרדי

יב "והוא" פסוק והוא רחום חן אמתך בנפת ויש כל העוק יעבך בעזרו

דף יב עב אורה ה' כושבג"ב כפי מרחק בפתח ומרחק יכן נראה ממנו ידק כמכלול
אנשינו כהקל ממעל פתח

יג עת ז' "ולר" ולא ולו קרי

יד "ללילה" ללילה הלמנ יגוש

עב "ונואל" ונאל

יד עת ז' מלאך - י"י מלאך ה' מן א' אלעין ולא מקיץ

טו "מרע" מרע היום נקמץ כפי מחק וכן עיקר בראיית המשנה

עב ה' "פודה" פדה

ו' החוסים "החוסים

ח' בדר ודר" בדור ודור

טו "שתה" שת

י"ח "ימי" ימי

טו עת ט' פעלה" פעלה

יא "נעים אד" נעים אד

יז "ותחת" ותחת

עב ז' "לך" לך

יכ "כפיר" כפיר

יכ "עמו" עמו

טו "הללו הללו" הללו והללו

טז עת ו' "מוצא רוח" מוצא רוח

ז' "אתות" אתות

יג "לדר - ודר" לדר - ודר [הן כמורו הדפוסים אשר
למטה בהגהת אורה ה' דחיק" נס בלג אל רמנ נס כפי" פה- בעקף ועמ רחין
הערת ה']

הלמד זנאה, ונמס אל רמח נס כפי אל עפדה

נמוס לא עקף וכן חבירו כהלל פה להס חבל בעמ רמנ

יהלל פה- להס

יז עב אורה ה' "לדר ודר" לדר ודר

יח "ישבי" ישבי

יח עת ז' "עלי-עשור" על עשור

ז' "כמו עשב" כמו- עשב

ט' "איבך וי" איבך

קף יח עח איהח עולתה עולתה עלתה כ
 עב ז נאווה קדיש" ככ נכ ומסר עלו לו ממיק ח
 טז מלה מלה מלה מלה מלה מלה
 ז יט עח ה הוא - צוה" היא צוה
 ז יס יטי" יטיש
 ח יצב" יצוב
 ז ינדלתה" ינדלתה
 ז ינדל" ינדל
 י להודיע ולבני" נכ נלח פסק
 ז ידר" ידר
 ז יצני - כל" יצני כל
 כ עח ז עושה ושמם עושה שמם
 טז ליעשווקם" ככ יין כתיב לעשוקים הלמד בקמץ וכן ממעז
 יעפת חבורו לרעבים אם הוא מבורר ולולי כן הי
 ח" לרעבם מחירק מה לעבדים ולשפחות אכזריו מבורר נכלם
 פחירק ועל חית הגיון נפתח וזשי" מבורר יהי על חית הגיון נקמץ
 ועל ארץ חיות נפתח
 ח י"ו פקח" י"ו פקח
 כ י"ו שמר" י"ו שמר
 י י"א - י"א לא
 ז יקרו וליצמו" קרו לעמ
 טז הללוי" הללוי
 ח יפני - צדן" בני צדק
 כ במלכם" במחול" הכית כל נגוש כדן כמ
 ז בנוים" בנוים
 ט בדם ו משפט" בדם משפט
 למטה בהגות אורה ה" כדתי" חמת כן הוא נכ אל שמת נד נס כמג אל
 יעו יאלס נכ חמר מחיק נס כמג רפן
 ימחיקים חריוס הוא כמרכח והבית רפה
 כד עב איה יח בפת שבחות" עין פה כדריך חזמו
 כה עח ז" כדומם" חמס כל נקמץ כמו אכזרתי אם על תקומו עזים ס'
 ט
 עב ז סלה" סלה חמק כל נגוש דוגמת הללך סלה
 כ ט"ל"ל"ל" למלך" לא למלך

דף כו עב איה ינ אב האב

יח רחוד לבבנו עא יח לכבי לידקה אמך (תליפו יח)

לכן העיקר ולידקה אמך בחקרונ מלתחת

יג יח אמך

כז ד ובישכבך ובישכבך היו ננעית עין יחי

כח עח ו ובישכבך ובישכבך היו ננעית

עב ח ולא - תתורו "כל אל נד ולא בקדמך וכן כתב ירהבי

בהדים אגרוב סס בקדמך

למטה בהנחות איה ב ב אבוא "מן הגדול יומה ליה" כי אס עבךך

מחובר בטעם עם ישראל וכן היו

מושב על דורות לכן הניסח הישנה עיקר וכה

בכל המידות הקדמונים ובי עבךך

כס עח איה ט אתה גבור לעולם יי "א ג' ל" כס היו נה ורת

אגל עין כס דור הקדון עכך

וכנול יגוא עטא מזה ס' קכה

למטה בקדמת איה ו מלח" מלח" זכרי

ל עב איה יח נקדש" עין כפי הרב חזקוני פ הקזינו

יט ו" לדר ודר" לדר ודר

לא עח ב ושבוךך "הין בחיה ככ היה בס הזכרון וכן נכך

"לעשות" בהם

ק ותבררל "כלל הנוסחאות ותדילנו וכן בנוסח ותודענו

ליט וטעמו הבלת לנו כטעם אשר אבדלתי לכם

לטתח (ויקרא כ כה)

טז כאתך "מאתך

יז והחזירנו "והחזירנו

לב ח בריותינו "בריותינו

יח בבימינו "בימינו

יט בישועתך "בישועתך

כ יח ישענו אתה הוא "ישענו אתה הוא

כא יח לך "לך הלמד לך דגוש בדין דחיק וקודה מלפל ויין רח"י

עטעמ קמת ונס אס הוא דגוש כמקרא מנזיקים וכן

כאחל מי יודה - לך (תל' ל') הוא דגוש בכל הספרים וכן שנה

בז (מצ' ל'א)

עב ד הפקדויות" (לא המוקד)

דף לד עב אורה ו' שאצנר" אצנר" ויינ פי נ
ו' וצהדים" וצהדים

למטה בנהרות אורה ז' האמוני" יזלע"ן בם המנוצ האכת חנוכה
ותשמע שכל ואשמני" כיוו ברקש

וככ כפי יור רע ורין וכפי יור רעד

לה עמ אורה טז' כיש עמד" עליהם [וע בעב לעטה בנהרות המעתיק]

ט"ב "כל" (כל)

ד' דלמקללי" דלמקללי

ע" בתורתך" האך חוזר התפלה וקומר בלאה ה אפתי תמרדה

ומתחיל בקול ברוך חתה וכו

לז ב" מחוקק" מתק כלל וכן בכי קולם ומתה חז מי התריס (מצינו

ה כג) תח וישחוק והמחבר שכת כחן מה שכתב י"ז

מי סח ומתחיל לנו

לח עמ למטה בנהרות אורה ה' לה ט' ות" זה אצו"ס ושלל במחזני מרמה ואין ללמד

הליוו מן העתיד ועלת הללחה יוכיר

שבעתיד לעולם תכלה וכליה ותמו הלווי לעולם

עלה וכללה וכן שכתת הלווי כשהלמד גרונית זולת

זה חבל כנתי לא יודי מנחמ כל לשון לווי הודיע ועל

לשון עתיד אודים תודיע יודיע

עב אורה" ולא - "ולא

ה" ולא - "ולא

טז' רחמי" רחמו

ב' ואתה" ואת ואתה

א' נשבעת" נשבעת

טז' תזרנו" עזרנו

"דבר כבוד שמך": דבר כבוד - שמך

כח האומרים" שמע ישראל

עז' אל תזכר" אל-תזכר

ט' לטב" לטב בקמן בניאל וערח

יח' גרוממה" גרוממה

יט' גין" גין

כ' דרכיה" דרכיה

י' קרן" קרן

ח' גין" גין

כו

עב

ק"ף כזר עב אורה ג' נזעם ניעם

נ. יתן יתן

נ. נרננה נרננה

טו. עתהו. הושיענו עתה הושיע

יח. ואנחנו ואנחנו

מז עת למטה בהנהות אורה ה' רנז" וכן כל כו.

עב אורה ח' קל"ק המן כלל

ח. ולא - ולא

ט. ולא - ולא

י. אד"ס אל כי הוה מן הלל ונדקין במערכת אית ח' וכהנמ

יב חן במקרא מ"ש נדפס הו' וטעית הוה

טז. משנב משנב

יז. בך בך

למטה בהנהות אורה ח' ושמעית בקמץ בעמור הפך וכן יבית

יזתיין

מח עת אורה ח' פרדך (הוה)

יד. ביי ביי

עב ח' לעלא לעלא כלל דנוט וכה בניאל ו' ג' כל כו ודי וכן

כתיב מעלה מעלה דברים טח מנ לעלא לעלא

כדנש כדוב המדויקס וכן כלל מקום אלן שמקצתן נשמט

הדנש בטעית בעמור אלן חשו לדקדק ככ כלסן האוקלס

יא. קדיש דרבנן בקדיש דרבנן אומרין

לו. פנ"פניח אשכנז לומר יחד אל זס ממזמר פנ וענה מולן ממזמר

עט כל זס עיני החול ולק אומרין אותו ביום און אומרין ע

תחנה חוץ ממורים וטב במנחה

יב. ליי ליי

יא. כל כל

טא. שאר מנחה שאר מנחה

ג. רננה רננה

ג. בישו בישו

הפנתה ללים הפנתה ללים

ז. זעלית זעלית

ג. ביי ביי

ג. ליי ליי

דף נב על אורה " ורננה " ורננה
 דשן " לפני-י-כי-ב-א " לפני-י-כי-ב-א
 ז " ירננה " ירננה
 3 " מיישרים " מיישרים המס ננוש בדין דחיק דוגמרת
 ועזית סידותיו סי כמוכה באלסה ויראת
 פולריך ויבוס כן וגם ככי יאן מלאתו דגוש
 ג " רוממו " רוממו
 " רוממו " רוממו
 " כי- " כי
 ג " רעוז " רעוז
 ה " בשלום " בשלום [ע למטה בהנחית ותשתמש! המשתיה]
 ז " הלחמי " הלחמי בלא פתג והחית בשאן נח ומקרא מלח
 הוה בשמאל א יא נח
 ז " בעלה " בעלה העין בשאן ככל המקרא ואפילו בלל
 כנון בעליהן לבעליהן גם כהם העין בחטף לבד בענות
 יבז וסע
 נ " יבשכבה " יבשכבה
 ע " יבשכבה " יבשכבה
 ב " רנלנו " רנלנו : או יבנו : או יבנו
 ג " שנאנו " שנאנו :
 ה " חם " חם :
 ז " עולם " עולם :
 " טבע " טבע :
 ט " הללתי " הללתי
 י " כל " כל - כל - ברה וכן לעל דף כבב
 יא " בזאנו " בזאנו
 ג " מלה " ל פתח בלה יעני נכז
 ז " המולך " כדפיס יאן נדפס כגליון על המולך וכתב עכ"ז
 הישש שכן עיקר וכן הידוסח באבנורהם וכן בנאמת
 הישבא וכן כתב הירוקה המולך מעצמו ולא קבל מלכותו . וכן כתב
 הרמבם במדר תפלה על
 ה " לשמך " לשמך כתב הירד חנודרהם לריך להפסיק מעט
 בן לשמך לתכלית כדי שאן יהא כחוזר למעלה תלילה
 וחס , וכן כתב באא .

דף סא עב אורה י' ורמוקללי ולמוקללי
 ז' "מחיה" מחיה כלרעין נע
 ט' "אגוזים" אגוזים
 י' "מטמא" כן נכון וכך כתב איש טעם וכך רצה בעשרי תפלה
 יא' "מוצפת" "חרס" לדעת יתר ראו' להפסיק קבל חרס בקוקן
 ולא קבל מוצפת דוגמת בשביל שתיק שיקנת
 יב' "לדתן" לדתן כן עיקר כמו שכתבתי בגליון סיפור של ימם
 ועין לקמן ויני רצא
 יג' "ספק" ספק מלרע נכרי כי כן הורגלנו לומר ספק ספקיהו
 נכרי וכן בקיבוץ ספקיות וקעו הי מן ספק מלעיל הי יחזק
 כינינו הפא בקמץ אס הוא ממעלה עקב יון
 יד' "הודאי" הודאי הולת כל דגם
 יה' "אנר" אנחנו וי' ס' נא
 יז' "רבבות" רבבות
 יח' "ונברך" ונברך
 יט' "ולקלס" ניהא ולנא כמסחת הקדש וכמו שכתב הרב אבן
 הדין בניסוח הקדש ס' כא
 יכ' "ישבחה" ישבחה
 יל' "סלה" סלה
 ימ' "יום" יום
 ינ' "מזמורה" מזמורה
 יס' "עזנו" "משנבנו" עזנו משנבנו
 יט' "זר תה" זילתה
 יכ' "המשיח" המשיח
 יל' "צהלה" צהלה קא כי הוה אל כמו זיהל דוגמת כהרה
 ימ' "הקדש" לא והחיות ואופני הקדש וכתב הרב אבן דרדום שהננו
 כמו שכתוב בפנים אכן איתא נמי ביזר והאופני וחיות

הקדש

יז' "יום" שלום כל
 יח' "לא" לא [ושנה לתחוק הוא תתי יוד ראשונה המעניה]
 יט' "לא" לא בשון כלל ממש עמנו שכתב בגי' קול על לא
 כיד
 יכ' "כל" כל
 יל' "בקרשתו" בקרשתו

דף סז עב אורח י"ב סלה " סלה הקמך כל דגיש דאנת יהלוך סלה
 י"ב מלפנו " מלפנו ,
 י"ז קונם " קונם ,
 י"ט ומשבחים : ומשבחים
 ח" ומומליכים : ומומליכים
 ל" מזזה : " לזה : " מזזה לזה
 ז" ביראה : " ביראה
 י"א ואומרים : " ואומרים
 י"ד ואראלים " ואראלים
 י"ז יתנו " יתנו

י"ח ורקים : " שמיענו " וקע שמיענו
 לתת בנהת שיהי , כרל " זה שבוש כי בערה יחזקל ידבר עליהם כלשון
 חזר ברוב עב ועיין מה שכתתי בזה בביתו —
 ההפטה לז' א' דשמעות

עב אורח י"ב אב " האב
 ל" לגאלנו " לגאלנו ביה כמו לגזק רות ג
 ח" קימות " קימות ,
 ע" " הדר " הדר
 י"ב ביהם " בן עיקר בהם כמס בעדות ואני
 י"ז ודיא " הוא
 י"ד שבת " שבת
 ט" בן " ביה
 י"ז נקדש " עיין מה נקדשה אלו
 י"א לדור ודור הללו " לדור ודור הללו
 ה" שאלותינו " שאלתנו [כלל שאלותינו המעתיק]
 ל" תפלתני - תפלתני
 ל" חסדה " חסדה
 ל" כרצונו " כרצונו וכו' מוסב על יתגל ויתקדש
 ח" כלה " כל כי
 י"ז בר " ביה
 ח" נערי צד " עיין כפי הרב חזוני בפ' האזינו
 ג" הקב " הרב לית ככל כי ודי' וכך רצ' ורל' כפי מוס
 ו" חיב " חיב בפתח כל ככל כי ודי' וכן עיקר כי הו' פעל עבר

עבנין פגע סארמי והאומר חוב החיית בפתח [? העעתיק] עב
 מתכונת לשון עברי גם הוא נכון לכן חוב כפתח וקמץ הוא גם דבר
 כמו דשע ומוטא ארז אין לו ענין כאן

דף עט על אורה יא. ה. צפון "הני כל בבל כי ארצות
 עב ה. צפון" כל בבל ויו וגם הכא לא התקפו לכן אין להוסיף זרות
 וכן נראה גירסת ד"ק שהרי במש עזז הניא עוזה אלום
 אנכתב כו"ו עט הדגש ואלו זה לא הזכיר גם במכלול לא הזכירו

ג	תפלת	תפלת
ט	על	יה כהררי כהררי
עב	ו	משרתיו משרתיו
פא	שא	יב בן - בן
	יד	מעונותם מעונותם
עב	כ	רבנו רבנו
	ד	שם - שם
	ו	זה - זהו
פב	על	ל ברכי ברכי
	ט	סיף - סיף
	י	אזיה - אזיה
	יא	לא - לא

אורה ה. הללתי" הללתי

פג עב יב. שבתנו" שבתנו [עין לענה בהנחת והי מקום להחכם הסעוד
 להנהיג כזו בעל על אורה ה. העעתיק]

	טז	יה יו
פד	על	ה את את
	ו	את את
	יא	פריה פוריה
	יב	זתים זיתים [על למטה בהנכות! העעתיק]
	יג	לא - כלו לא כלו
עב	ד	כפו כפו
	ו	ברפת ברפת
	טו	עם - נא ארז ומפר עלו קל
פה	ח	נשבע - נשבע
	ה	כי - כי
	טז	שם ו שם
	יז	כי - כי

דף פו	על שניה ה'	שם ו' שם
ב	"הנה וברכו" הנה ברכו	
ל	"ברכו" גברו	
ה	"ומברכה" ומברכה	
ו	"ויברכה" ויברכה	
טו	"ותירשה" ותירשה	
ג	"גוים" גוים	
ה	"דבר" דבר	

פח על ג' לעולם" בהרבה קיזורים חזקים י' כאן תוספת פסוק והצ' ומדוי' וכו' ואינו בפי' גם כמידור חזק ואינו וכן אינו לא במידור רז"ה ולא במידור ראם [היא קידור אלפכמו! המצות] גם כמידור היזון ענףן אינו, ואת אלו משה היה הקמת ושמע ערות אב וכו' שאין את החוש היה רע וגו' רחן וכתבו ולא כי בשעה וכו' בהרבה תפלות נמשך למי פסוק זה ומדוי' וכו' ואינו בפי' רק לקמן גבי ג' פנויות ורע אומנין ופנוי' וכו' עלל.

צ עב ו' ונסב' דהם" מתחת בגלגל דפוס י' ולא לתרש'ל ספר חגי מתרג' עלת ונסכיהם כי מראה אפס הוא אפס בא לפרש מהחזר גם על הנכסים הלל אהב ויין חגי הכין למר ואלשי' הכין לאל ודבעית הכין למכר ושעיר לכפר וכו' אלן וודקי דווקא הסגנות בא לפרש מהחזר ומנה והנסכים מוקדד ואומר ויין כדקבו, והאמת אבל פתוח נמי נכרה כל המתנות בכל פעם והנסכים אומר כהמפקס או ונסכיהם לבד כדרך הכתוב פה, וכן עיקר.

צב	"ה'לל'ו" ה'לל'ו	ה'לל'ו, ה'לל'ו, ה'לל'ו
צג	"ה'לל'ו" ה'לל'ו	ה'לל'ו
ד	"במים" כל' י' כאן סתומה	
ה	"פיה" פיה ככ"י גם באל כל פה אצל בתנ"ג של רע"ה פיה להם, ובתנ"ג של רל"ו פיה להם ממחירך ומקף והלד השורה ענהם אלה ריה לעולם ועיין בדברי המחבר לעיל דף ט"ז א' וכן	

אח דבריו
 יח "אך" לפי מה שמתאר בלשון סתם כתיבם קלה כל כאן אך נקמן
 עכ"ז גם בפי' רש"י אל
 יח "יהללו" יהללו
 יב "יהללו" יהללו

יף צב עב אייה י"ח חלצת חלצתו
 צד עב * ו' נגדה נגדה
 * * * י"ח נגדה נגדה
 * * * י"ג הללו הללו
 * * * י"ד הללו הללו
 * * * י"ח הללו הללו
 * * * א' יאמרו נא בית יאמרו נא בית
 * * * ב' יאמרו נא יאמרו נא
 * * * ג' במרחב יה במרחב יה
 * * * י' אבילים אבילים
 עז יסד יסד * ע"ן כל רכב וזנב לתפארת הקריאה כל ר"ה
 כפידוש שלז

* * * ו' ולכות ולכות
 י"ח אבא אבא
 * * * ז' זזה זזה
 * * * י"ח יין יין
 * * * י"ג ער ער
 * * * י"ד ארזומך ארזומך

* * * א' * * * הללו * * * עב * * * ל' ריזומך * * * [לפני הנהיג הכנס המעבר ז"ל המשתתף]

* * * לפנה כהנות אורה ח' בשלח * * * זה איבש כי העפירה אם לך סערה כל על הלא
 * * * אל במרחב יד כי הוא תיבה חד לכן כפי קומצו
 * * * מלאנו במרחב יהי הבית כאלו

* * * צו * * * אורה יב' הרגל * * * זה איש אלן דברי נביאות אורי אלן מנחמו לון רגלים כל
 * * * עי הגיד לנו כי היחד מעבך זה הוא רגל כוח נקמות דלעתן הוא
 * * * רגל כל נקמות אשר לון ישנה בראש לקמך כל לפגול ואף בעל וזו נקמות
 * * * לון ישנה נקמות רבים כסנוב במגול לכן האומר והניאת הרגל ילד
 * * * יד הספק וודקי אלן האומר הרגל יתכן שהשנה הענין ספס לענין דמות
 * * * הרגל

* * * י"ג * * * לחישף * * * לחישף
 * * * צד * * * לחשך כהנות אורה ח' * * * ארזי עגרת * * * עין צאים לרחק ארז עטר כסומו
 * * * צח * * * אלן אורה י"ג * * * הפקדות * * * (לון העופקו)
 * * * צמ * * * ח' * * * ולחשף * * * ולחשף

דף קא על אור ב"ר, ובמנחתם כצנע יעמי
 טב טו, ובמנחתם כצנע יעמי בעלמאן
 קב על לשכה בנקבות אורח א"ר נתגן זה עבד כי אתי פשעיס ומלאנו אותו בכתרין
 ובצניעות הלא עתה בל העדוקים וכו'

עב אורח	רפנדק	על	לפנדק
"	ותערב	"	ותערב
"	ותחזינה	יא	ותחזינה
קב	יד	ה	יד וכו' ירחו עי
קד	לחיים	טז	לחיים
קה	כל	ה	כל
"	רבין	ע	רבין ואז כב כמב יד הקוממים
עב	בלה בעין	א	בלה בעין כב כמב יד הקדומים
"	שמך	ט	שמך (שמך) כל לית
"	קדש	יא	קדש יד כפיח כמז שמבת על מקומו בישעי
קז	על	א	על (כל) על
קח	עב	ל	עבדל כמז כתפי בניאור שחרית ליום כפוד דף לך אדעקר פ'על
קט	על		יהא הנידשא השנה בכל כי ולי
קכ	על	ה	השקדדות (לא המשקדות)
קכא	על	ה	כל- (כל-)
קכב	על	א	במתיקה כשחית אתר התפלה אימתי אכינו מלבט וכו
קכג	על	טז	גז והרחקנו (גז והרחקנו)
קכד	על	ה	גז קרבני (גז קרבני)
קכה	על	ב	בדקת כדמסי
קכז	על	יא	כנסכו כספ דמין אימתי ופעד לפשר מלבט עולת הדם ומתיו
קכח	על		ושעיר לחפית ונכריס כמאטוס וסכ תמידים כאלתם
קכט	על	ט	קדו (לא וכל כבוד)
קל	על	יא	עוד (אחר)
קלא	על	ה	בישועתה (יהנלנו ה' אלינו כלתכ וכלתן שנתקדש ויעזו
קלב	על	א	גז ליבע (גז ליבע)

לחזה כגורח אורח א"ר כב' רמלים לשבע כן היא הנידשא בכל הספרים
 ה'שנים וכן גזכ כפיקתא וכלקוט פ' פתח
 פסק ויהא השבעי בלחז לחדש וכן גרס ברבית ויקרא ריש פ'
 כץ יהא אמר מופסא מאלכ שבוע אם תארוהו שכל
 הדברים המאבעים .

קד קד פל	ז	ל' רעו " (של ערב)
"	"	" בערפל " בערפל
"	"	" (נח בערפל ושהר) " (נח בל) " (נח בערפל ושהר) (בל)
קס טב	ז	" (נח קרבי) " (נח קרבי)
קסז טו	ה	" ה' שבת " (ה' שבת)
"	"	" (יום) " (יום)
"	ז	" רחוקל - " למען לא ולמנוח בסתם עין ס' ק"ח
"	ה	" ביום " (יום)
קכ טב	ה	" ביום " (יום)
קכז טו	ג	" וסולח " (אלו יום)
"	א	" והקדוה " (לא המוסקדות)
קכז טו	ה	" ותמוהל - " עין וי"ט ס' ק"ח
"	ט	" באדם " כל באדם וזה בדפוס י"ן כפול ופגעיל כי אם עבר הורד דענות ובלק וכן כל חבדי וכן מנחניו כפול ס' על הולד
"	"	אין (אע"נ ט' ל) אגל אונק בלדי הו"ן אם תלך דה ידוע
קכט טו	ט	" ביהודיהוד " יהוד כלל וכן ה' לקמן בק"ה על העטה ע"ה
קכט טב	"	או"ו ועל ע"ל ע"ל " הקודי החכם הפעיר אל בין שני חלמי לבנה המענה
"	"	ב' בסקוד " מהכ ביאע' לכן לא ב"ן כי כפוך מביאית נענע
"	"	נמקח
קכ טו	"	" אל"ה סליחות " (אל"ה סליחות)
"	"	טו"א שם ודאי ותנדי " ספר אשם . אש תל"י ברת . גיתיה כ"ה . מלקת ארל . מנחני מידות . ופל בלם
"	"	אל קליח וכל וע"ה אה"פ ארבע עינות וכו'
"	"	י"ט " פרת " פרת כ"כ כל כי קדמונים ודפוס י"ן פראג וכן מסתבד ארדי מעליון פריית . ומנחני אופרים כרת ועררי .
"	"	ג' " על " מגז
"	"	ד' " ועל " פלות
"	"	" והקדוים " בחוק יוד הדיכוו כחו כל פשוים וכגוים אבמקרא ומקנין
"	"	י"ד " וסולח " (אלא אותה)
קכט טו	ה	" יסורים " יסורים מ ניה . יח נכ
"	ז	" רמקללי " רמקללי
קכט טב	ל	" (נח והזקנה) " (נח והזקנה)
"	ה	" (נח קרבי) " (נח קרבי)
קכט טו	"	" ושיעור " ושיעור ושי אכירים

קף קבב על אורה ה' רוב "כל פ' כל
 טו "הזה" (לקדושה ולמנוחה). והיחוד אינו מזכיר כאן אל שבת
 יום "יום" (צום)
 יח "ראבות" (ואבות) כתב הרב אבדוריהם שאין לומר עלת וקפת כיגם
 בפסקא חזנו עפ"ל, וכן כב' אל אנת יה יהו וכיך המדוקים

הקדמונים חזנו.

יד "אלדים" ידוד
 טו "וחיה" וחה
 ז' "אלדים" ידוד
 ז' "וסולח" (אלא אתה)
 יד "יאדיר" עלינו. קדיש דרבנן
 ז' "ברשות" היה קטלה עיין דלק שרש דש
 יב "השבושות" עיין בשרשים שרש אמש ולכרוז כל כאן השבוש'
 כש שאמריך אבל העיקר שמשות כי מן אמש יתבן
 לומר נמנוד שפאת אבל בכינוי שמשות ולכן שמשותך דוגמת קרחק

מן יקמות

קבג על' ז' "בן" כב' 2
 ט' "בן" כנ' 3
 ז' "הוא" לא' 4
 ז' "העולם" כב' וכנ'
 ז' "עשי" הוא פרק קמן התורה
 יד "חסר" חסר
 קבב' לשמה בהנהיג אורה ז' ראב"ב עיין ויקרא רבה סוף פ' בהר קף לו א'
 קבו על אורה ז' האבות כן הגירסא במשנה וגמרא ורש"ם ואבדוריהם וטור וכל
 הפוסקים האמת בהא ברש"ם וא"כ ודאי אצל דין היה פתח

כי הוא שמוך

קבו' כל ברודך עיין במשנן סנהדרין קף מ"ב א'

צער אנפ ונבזה פקודיק גאט שבוהתי יבואה דחסיך 18

ספר

ויעתר יצחק

ספר ההגהורה על סדר התפלה וסדר הגהה ברבורה
הנהנין • אשר הונף ואשר הוכרר מארבעה מטיני
צער בריקדוק להק ה"ה הרב הגאון מהו' יעקב נספר
לוח ארש • והמדקדק הרבני מהו' שלמה זלמן
בס' שער • תפלה • והמדקדק המצוי מהו' יצחק
לבוך לוח בס' אגרת בית תפלה • הרב רמה"ג
המדקדק מהו' מרדכי דיטלדארף בסוד תפלה שלו •
פשוט על פיהם יהיה כל ריבובל הגה בצחות התפלה
מכל חשבו • ולסוד תועי רחמי בזה • ועילגי שפיר
יבנו בענה

נרפס פה ק"ק ברלין

בדפוס סכנת חינוך נערים

שנת תיצא יצחק לשוח

Berlin.

Im Verlag der Jüdischen Freyschule

שנת ה'תק"ל

אודות ספר זה יצא לאור על ידי הוצאת 'הצופה' ליליאן אהרןסון

הוצאת 'הצופה' ליליאן אהרןסון

הסכמות וחרמות הגאונים / חכמים ועבונים / חדשים

עם ישנים / נאמני ארץ פולניא

עת הזמיר הניע וקול התייר נשמע בארש העבריים / כי הנה אים
 עלה מאי העברים / חוכר חברים / ושאונו כשאון מים
 ככירים / וקולו כקול מים רבים אדירים / יריע אף ירתי / ומצילות הנקת
 כסיר ירתי / וארוכת השיבושים על ערוגת המליצות מהרה יצתי /
 מתרפק להרים דגל לשוננו הנכבדה / להכין אותה ולסעדה / כבוד מכל כלי
 חמדה / נפלאה היא בעינינו ורק היא יחידה / גשם נדבות יניף על ערוגת
 תפלה / להצמיח מוצא הנחות בכל רינה ותהלה / נראה דשא ההשגות
 ונאספו ההנהות באגרת בית תפלה / אשר הונף ואשר הורס מן המחבר
 גלוי / ה"ה החכם השלם המדקדק הרבני מהו 'יצחק לבית לוי איש
 טטאכא / והן עתה ינופף ידו שנית לאסיף נפולות ההנהות ממדקדקי טובים
 ולאחרם שכם אחד להיות למצנן ומחשנה / לכל נלעג לשון אץ בינה / ותהי
 ידו חמונה / להקים חרבת הספלה על חמונה / אז ראה ויספרה חקרה גם
 הכינה / במחברת ויעתר יצחק אבנאם כעמיר גרנה / ללמד בני יהודה
 נחות בסדר תפלה מכל השנה / ומאשר ישר דרכו זה בעיני אלהי' ואדם
 אחרנו לפעלא טבא איישר חילך לאורייתא / קום ועשה כתורה וכמנה /
 זאגני ועלינו בהסכמה להדפיס סדר התפלה מונהגת על פי ההנהות אשר
 הופלו על ס' ויעתר יצחק / ובגזירת נח"ש על כל מדפים שלא להדפיס סדר
 תפלה כזה / ושלא להגיה כלי רשיון המחבר הלוה בשום סדר תפלה הנדפסת /
 אפי' הגיה אמת שנאמרה מחדש בזה סדר התפלה שאין עשר שנים מיום כלות
 דפוס סדר תפלה ויעתר יצחק / כי נוזר תאנה יאכל צריה / גם באתו עה"מ
 לקחת במחיר סדר התפלה עם חיבור ויעתר יצחק בסקר חזי רוביל / דברי
 המדברי' בצדקה לכבוד התורה ולומדיה :

הק' שלמה בע"מ מרפכ' המשנה	הק' יצחק במו"משה כ"תו"ב בקסטאנא
הק' יוסף שאנקיש חו"ב נראד	הק' אברהם מרדכי חו"ב זאלקין
הק' דוד חו"ב בק טטאכא והגליל	הק' נתן בהגאון חו"ב זיביבע"ש חכם צני
הק' נבי הירש מייזיל חו"ב זאקוני	הק' חיים מלאנו
הק' זכרי' מענדיל חו"ב בק ערסלוב	הק' יש' בער אגוע צני חו"ב בק זלאטשוב
הק' מרדכי בע"מ שער המלך	הק' יוסף בע"מ פור' יוסף חו"ב בק פש"ד
הק' יוסף חו"ב בק זאמושט	הק' יצחק אייזי' היילפרן חו"ב בק סקאטאל

נאום המחבר אדברה נא שלום לנדיביהעם ושושיו / אשר בכללכם יתמו
 ידי מזה אחד ומזה אחד / להדפיס חיבורי אשר כתבתי לה רות' לפס
 ה' / ה"ה האחים הידידי' שועי הנגידים / כנגיד התורני הרר 'יצחק והנגיד
 בתורני הרר בנגם כמי הנגיד פ"מ הרר דניאל יפה מק"ת ברלין /
 זכרה להם אלהי' לעתה / כי טובה עשו בישראל / ונדקתם עומדת לעד כמ"ד זה
 הכותב סגרי' ומשילך לאחרי' / ואתם מעלה אני עליכ' כלא עשית' הספרים /
 תדי' ספר חכמים שליח מעמס' / ומיו חיים ערכי' / וגם יתרחיכם וגמיסכם
 יעמדו על כרפי' / והן אתם החיים והשלום / שנת ודקתם עומדת לעד /

הן היום הקריבו נשיאיו בעדה עדת חינוך נערים את קרבן
ראשית בכורי הדפוס / מחנרת סדר מתעלה כמחוב בשם
וייעתר יצחק / ללמד בני יהודה קשת התעלה הנחה / למען לא כלסגי
ספה ישכבו שמה / כסדר ושנחה / ולמען היות זאת לזכר עולם / הטבעה
ע"ה ליוצא חמת חרומ' והב משתלה / מחירת מעשה חרם חכם פיתומי
מיתם / צורת יצחק וכפיו פרושות השמים בתבלת מנחת ערבי / וחת רנלח
כמעשה לבנת הספה בלשון עברי וכפז שארי ויעתר יצחק והמרה
כמראה חיש תעלה מראהו / מעשה חישכ מחשכ דרס לדמות הכורה
למחשבו / והיתה זאת לארון לחסד ה' אשר עשו חלה שדי אנתרות הורב
המריקים מעליהם והב התמופה להדפוס ספרים לכני עמם / וללמד בני יהודה
קשת / לכוון חלי התכונה / על יתר בחמוכה / למען לא יהיו כסבל ואים
פער / חף לא יבוא כי ידברו חות חויבים בשער / חלה חופה הם נשיאיו
כנשיאים / נדיבו העם וטופים / אחים ורועים / חכמים וידועים / הם
פעושים על הפקודים / לתת לכל מנחםם תלמידים / די מחסורם מחיה
ועד בנדים / זכרה להם חלוי לטובה לא ישמחו קול פחדים / עוד בלימי
פולס לא יהיה נמטעים / ה"ה החסד השלם התורני כניד השופים כבוד כהר"ר
יצחק בן הוגד התורני ש"ס כהר"ר דניאל יפה / וגיסו במחלם
ש"ס כפורני הנדיב כ"ה דוד ס"ל / ישלם ה' פעלם ותבי משכורפם
ש"מ / והיה מעשה הולקה שלם

הכמה אחר השנים שפ"ח החיים היורדים - אשר החכמה והנריכות גם
הנבנים צטרים - אז צלה עליו רח השיר וישור שיה דורים

י קהת חן חן לך אחים ורעים
צויתם עז על תלמיד עם מבין
חן הופעתם לשבורי לב ונבאים
קמה צדקתכם גם נאבדה לבין
ד עת לילדי עם פחורי חמד
ו זהב התנופה אין נחשב למאומה
ד עת ונדיבות רוכבים בכס צמד
חזקו ידים רפות שועי חכמה

פרק ק"ט כרך י"ב פנפוס חובות - ומקצועות פדיון סולת - וצאת חובות
על קמה לחובת - לכבוד ולפחכה

ותבי ראשית מלאת הדפוס רב תפח תקמ"ל

מכתבים

מכתב מהרב הגאון המדקדק החכם השלם מהו' אברהם מרדכי
אב"ד בק"ק זאלקווי' ומהרב המדקדק וירא את אלהים מרבים
החכם המופלא הרבני מהו' נפתלי בהרב מהו' לוי בע"מ בית לוי

ישאון

היום שלום לידיד ה' וידידנו מוצר מצרים. מאזנס המכס השלם
המדקדק הרבני מהו' יצחק לבית לוי איש סטנאכ

ראינו מעשה אנכעוטיך בית תפלה / אשר מצגת לשם ולתהלה בנייתה
למקדש מעט לעזרת ישראל לשען שיחה צלילה / את פני מרא עליה

נכבדות מדובר בה עלי שיערי התהלה / כירבים וכן שלימים יאמרו במהלה
חס רבות בנות חמי הגוללה / עשו מיליקור וגדולה / היא עלתה על כללה

בכבוד מכל סגולה / כי היא חס כל חמי מדבר צחות בכל רינה ותפלה / יקור
וגם נכבדת אחי באגרתך זו המהוללה / חסם כי לאתה' תפארתיך בזו המגלה

יען לא הכנת לך יד בסדר התפלה / ללמד בני יהודה צחות ולא יתנו לאלהי
תפלה / כאיש שינה ופתי אשר בלעני שפה בנו יהנה לכחלה / זעתה אתה

ברוך ה' אישך הניכה לך ימיני בהנהות בסדר התפלה והיא לעינים / לכל שוקו
מכטא צחות השפתים / ושומר פיו ולשוכו לכל בלעני שפה יפרוש כפיו לשמים

והיה זה מסלול ודרך הקודש כי תורה אור ודרך חיים / דברי הנלמד בעבודתו
ידידו / ומשך בחבלי אהבתו / המעיר להאיר אור בינתו / להיות האלף ואלף

עד נכון היום * היום ער"ת תמוז תקל"ה פה בראד / הצעיר אברהם מרדכי *

וזאת לידיד ה' ה"ה החכם השלם הרב מו' נפתלי לבית לוי מק"ק בראד

והנני גם אחי מותן את בריתי שלום לאיש שלומי / והנני מותן כודאג
העבר ומתפלל על העתיד / כי אשלם תודות על התשורה אשר נשאון

פני באגרתך בית תפלה / שתי בקראי בה כמוצא שלל רב / יען מצאתי און
לכבי נאמן ברובי הנהוטי אשר מאוהפלו רעיוני והגיתי בס' הגיון תפלתי כמוה

בעזהו בצמות התפלה / והנני מתפלל על הפתיד / יתן אלוה ויומקו הגהותי
בסדר התפלה / והי' זה מסליל ודרך סלולה / לקרוא בלם בשם ה' בשש

ברודה וכלולה / ועתה אחי וריעי אחרי אשר ראיעיך בתור האדם הגדול וכן
בסרכות / הודיעני נא דעתך בענין ברבות על מצות תפלין איך הנהיגה את

כל"ר או כל"י / כי התשובה שכתב הרב בעל שיח יצחק היא לאישרה בעיני
פוד זאת אדרש לרומ"פני איש יש אתו דבר מה יראני במופתים מותבים בך

כמות הבקשים בערבן לקשתותם כמספרם לפקודיהם כלוח הבקשים / או
מראיני כנשטי עון / ועתה אתה ברוך ה' לדברך אחילה אדעה תלים מעבני

והיה זה שלום / סאת דו"ש הצעיר נפתלי לבית לוי *

תשובה על דבר המכתב

אברהם האלוה שלום לאלהיני ונתרית הויב המריקים מעליהם זה
המנוות / בלא בנה הרב הגאון אביר המדקדקים החכם השל

מהו'

מהו אברהם מרדכי / והרב הכולל ספרא דוקנא הרבני המופלא מהו
פפתלי לבית לוי / יהי בנית הודס *

אגרתכם הגיעתני ושמתני בקראי בה / ישן ראיתי כי בא איש עד הלום
לדרוש האמת מעל ספרי / תשואות מן מן לבס על תתכם עיניכ'
למוות בנועם אגרתו / ולבקר בהיכלי הגהות הפלה / הטבתם לראות
וטובה גדולה גמלתני כי שמתם עין בחינתכם לכמון חיון ערך ודבר גבורת
האגרת מולדת רעיני / כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק בו / ואל תדמו
בנפשכם כי חפצי בקריאתכם באגרת / למען תסכימו עלי ידי / אשר בואת
אתהלל ועל פני כל העם אכבד / ח"ו לא כן נפשי עמדי / והנה בשמים שהדי /
ואתם עדי / כי אין לי עם בית ישראל לא כסף ולא זהב ולא כבוד / כי אם אמת
חפצתי / חו דרכי מקודי לחפש האמת בכל דבר כפמת בינה כפי קט שכלי /
ועבודתי עבודת מתנה אעבוד באמת כל הימים כי היא ישרה בעיני / ככל
קנייני אקנה האמת ולא אחרה בשום טובת הנאה כי יקרה היא מכל חמדה וכל
חפצים לא ישוו בה / אולם בעבור זאת העמדתים לשום עין בחינתכם על
גהותי אלה למען תחפשו בנרות החכמה / משנה המזמה / כירק אתכם
ידעתי שלומי אחוני הצמות ברה ותמה / על כן עליכם זאת המזמה עברו לא
משער אל שער באגרת בית תפלה / ומפשו גא ודראו היש בלשיני עולה / ואם
תמלאו בה איוה שכולה / אוי תודיעוני והסירותי מקרבה כל נע ועכל ממלה /
והותה זרע אמת כלה / ותחשב לכם זאת לזדקה / וכי מעשה הזדקה שלום
מאת דו"ש הצעיר יצחק לבית לוי איש סטנאח *

רעתה אתם משכילי עם זרע ברוכי ה' / איכם אחים דברתי / ה' הוא היודע
וישראל הוא ידע שמעודי אכני דורש טוב לעמי ודובר שלום לכל
משכיליהם / יצאתי לישע עמי בהדפסת ס' ע"חופע"ח להר"ו ולום' אחרי
בינה ויותר מהמה עשותי ספרים הרבה חדשים עם יטנים אשר המה לעזר
ולדפיל באומתנו / ואני בשנת תקל"ג עמדתי למען לכני גילי באגרת
אגרת בית תפלה / נדרשתי לאשר שאלוכי העמק שאלה / נמצאתי
לאשר בקשוני הגבה למעלה / כי שם שאלוני שוקקי צמות ההמולה / מרבה
ותעלה / לארשת שפתם סלה / לכל יתגאלו כשיבושי התפלה / אשר ההמון
הגויים הם לכסלה / ואנכי פני לא הסבותי / אחור לא נסוגותי / ואחלתי
מרוח מומותי / עלי דורשי שלומי וטובותי / בנו בכיתי בית תפלה / וארמון
הגהה אצל גבולה / ללמד בני יהודה **ספר** בשפה ברורה ונלוה / בשפון
לכם לפני מרא עליה / לשמוע אל הרינה ואל התפלה / אך לא שלמתי יד
הגהתי בסדר התפלה מיראתי השגיאה כמאמר החכם ואל ביתך אל תשען /
זה לי עשר שנים שהדפסתי ס' אגרת ב"ת / ושלתים למדקדקים רבים וכן
שלמים / והפניות בעמי / ויחבר בארצות למען יראו את הלחם אשר אני
לוחם מלחמות ה' באמת ובתמים / ושימו וישכילו ומי בעל דברים יגש אלי
לאחר כזה ראה וקדש עליו כחמיכה / כי משנה הוא ותואנה / ואודה לדברתי
אם יהי בס' חתם / ואם לא ימלא מערער אוי יקבע הלכה : **בימים הספ**
וצע

מכתבים

וצאת ההיא כספתי לק"ק האמנטיין הישנה / קריה נאמנה / אשר בצדאליע
 המדינה / ופס מזאתי ורע קודש בני בית הרב הארון מופת / הדור כבוד מהו
 יעקב עימדן המכונה יצחק / וחמלא שם תחת יוסם / לוח ארש
 שמיצר הרב"ל בהגות נחות / התפלה / ונפתחו עמדותי מרעיד יען כסו שמי
 הנחות הזו / והאר"ש האירה מכבודו / ואקרא בקפרו מפורט ואוסם שכל
 ובימתי נספרים / ראיתי אני עסם לבי שהרב"ל זולל כמים אדירים / ליישר
 הדורים / ידוע זרים / אשר ניתן להם סגיה במחנה העברים / ואז שמחות
 תיל האירופני מעברים / יען ראיתי שאני והוא כאיש אחד חברים / ורובי
 תורתו כמוני יורה דרך לישראל / ובדרך אחד יאלנו לעזרת ה' בתבורים / כלן
 מדועה אחד נאמרנו ונסנו בדברי / יחד נרוע כדברים / אשר בשערי התכלה
 באלו נכדים / אך בעבור גדול השגה שהי' בין הרב"ל ובין הרב"ה ז"ל / לכן
 יאל לפעמים מספט מעוקל / כי כל שונאנו לרעבו לא יומן בעיניו כל אשר
 יאמר אם באמת ואם בשקר / כי שגאה תעורר מדנים / להיות דן את רעהו
 בשקר / ואוהב מלה אוהב פשע / ושלו אינמרנאה אבל הוא רופא של אחר /
 ועל פת לוחם יפשע גבר / יגבר בהזותתת מלון וקול שאון בשאת מים / המה
 מי מריבה מים לא נאמנו / כי כהנף שלפני מים לא אמון בו / כאמרם ז"ל כל
 הכועס אם שכס הוא חכמתו מסתלקת מעונו / וזש"כ דברי חכמים בנחת
 בשמעים / ר"ל כאשר ידבר החכם דבריו בנחת אז יתכן שהיו נשמעו לדבר
 שלכה / כי חכמת אדם תאיר פניו בהלכה / משל"כ אם לא יהיה דיבורו בנחת
 כי אם בכעס ורגז / שאלו יתכן שלא מחכמה דיברו ואינם נשמעים להלכה /
 וראיתי אני ללקחתי מיוסר להיות דבורי בנחת בלחמי מלקחת האמת /
 ולא איתבבר בקלון שום מחבר אשר עמו איתוכה / ולהיות כוזה
 ומתעתעבו בדברי כוזה וביטול / ח"ו לא תהיה בואת כשדאל / כי כוזה לרעו
 חסר לב / (ר"ל חכמתו מסתלקת ממנו בעבור כעסו אהב כוונת) ואף גש
 לכבוד עצמי לא אחוש ואבטל כבידי מפני כבוד האמת / ר"ל לא אכוש לחזור
 שמה שאמרתי ואשים כבוד לאמת ואתן תודה לה / כי אין כבוד אלא תורת
 אמת / וההודאה היא קנין כספה כאמרם ז"ל ומודה על האמת / לכן צתה זה
 שבת-לעור אחר האמת ולקבלה מהאומרה / ושדות גוספות על אגרותי בית
 תפלה / והיתה אגרותי מוסבת שם / כי אקרא לה שפ חדש אשר פי יקבנה בשם
 ויעתר יצחק / והיתה מחברתי זאת שלישיה בדבה בקרב הארץ / יען
 כי בה אהין ואגמור הדין עלפי שלשה עטיבי לכת בהגות התפלה / והרביעי
 מטיב מעד כניסח התפלה ה"ה בד"ר דוד אהרנסן / ואלה איפה הם שלפת
 הרוחיים / הרב"ל ז"ל בם' לוח ארשי / הרב"ה ז"ל בם' שערי תפלה /
 ואני הוואה בם' אגרת בית תפלה / (כאוס המחבר הקונטרס הלזה
 מונא לבית הדפוס / והנה הגיעני פדר תפלה שדפס ממדש בשנה הזאת היא
 שבת תקמ"ד בק"ק פראג עס הגהת הרב מהו מירדני דיסל דארץ / וגם
 אותו העליתי אל מדכא מבוריאה אם לקיים דבריו ואם לנפלים באמת
 וסדק / לכן ידע בשעין כואת לכל ראיתי צמי ככלי ואין ממסור כל דבר
 סכמת מדש / אשר ישרנו כס בעבודת הקודש הלא לנטוע אהלי ההגות
 וליסוד

וליסוד ארש הצמות וארמוץ התפלה על משפטוי ישב) / ואדון בדבר הלכה
 למצאה כמשפט ההכרעה והאקבע הלכה כדעת המכריע / ואלי דיכני העשין
 לכונע בדבר אשר אין לו משפט ההכרעה / כי בראותו מעשי ידי בקרבו
 שפעמי רבים חזר הדיו מזה שכתבתי באגרת ב"ת / ואכי רואה טוב לעצמי /
 מזה ידע לב חכם שאיני נוטה אחד הקיטור / רק אמת חפצתי כי היא ישרה
 בעיני / וענתה בי לדקתי כי נקיתי הפעם מישראל / כי כלם ידעו אותי
 למקטנס ועד גדולם שתכלתי וכה אין בה משגה / כלה זרע אמת אשר היא
 מות מושל הקב"ה / והחתפלל על פיה יענהו' משמי קדשו כי קרובה לכל
 קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת :

ועתה אתם ברוכי ה' / שלומי אמוני ישראל / אליכם אישים אקרא שימו
 נא לבבכם אל אלה ההנהות / ודעו וראו כי אין ערך מעלת כל דבר
 יבחן מפאת שתי בחינות / א' לפי גודל הטורח בהמצאו / ב' לפי גודל התיעלת
 הנמשך ממנו / וזאת המעלה הא' לא תתודע מפאת הבחינה בדבה הנמצא על
 שלימותו ומותו / כי אם בשום עין הבחינה מראשית צאתו אל פועל ההווה
 עד תוממו / ובחינת ערך שלימותיו ופחיתותיו הראויים להיות בו כשי טבע
 הדבר הוא / כאשרו בס' הרע מכחין את הטוב / הלא נראה כי לא יתפלת
 איש ההמוני בראותו כחן מפואר או מוגדל גבוה ויקל בעיניו בנינו בראותו הכל
 מתוקן על קדר הנאות / אולם מי חכם יבין פליאת הכחן לפי בחינתו בו מעת
 צאתו לפועל הבניה בראשית הוסדו איכפה היה האומן מחשכ דרכו בכל פרטי
 הכחן בטרוס הוקד / שהוציא כל דבר בנינו על שלימותו במדה הובתהר כשי
 הנאות לכחן הוא / או אז יפלא בעיניו נועשה האומן הוא אחרי אשר ידע רב
 ערתו וגודל חכמתו להוציא בנינו המפואר למעשהו כמש"כ בחכמה ידנה בית
 גו' / והנה מצאת זאת הבחינה ידע כל מעין כי טורח רב היה לי בעבודת
 הקודש הללו / וברוב ההנהות והכרחת' לעבור משער אל שער כך"ד פערי
 הקודש להכין במקר' וסוף שכל במפרשיהם וסערי הדיקדוק מכלל פרטים ערוך
 שתורגמן / וכ"מ שדכרו מענין התפלה בתלמוד ובס' ה"ד שור כ"ח לבוש
 אבודרהם והוכרחת' להעזר בספרי הקבלה כמו תולעת יפקד כתבי הר"י של"ה
 וזולתם מהמחכרי' המדברי' מענין התפלה / ויש אשר דנתי בהנהגה אחת מן
 הבוקר עד הערב / הנחתיה בכיר הבחינה / וכפחתי עליה באש הבחינה /
 וכחכמה בכחן את הספד עד יצא בנינו לדקה / גם מפאת הבחיל הס' גדלה
 חצלת בעבודה הזאת כי תועלת צמות התפלה רבה למעלה כמו שהקדמתי כי
 התפלה היא מדברי' העוודי' ברומא של עולם / אף כי הצמות היא אכן כוחן
 לבחן חן ערך המדבר החכם יהי' או סכל כאמרסו"ל מברכותיו של אדם כר
 חס"פ הוא / ולדוגמא כצלמא רבי'ו מו' לקצת נוסחאות שכל א ששיגה
 נפתי הגה יהנה בו לכסלה כמו מטיבו חיינו / למי שאכלנו משלו / וכטובו
 חיים / וזולתם שכל שונה בס' הריזה בור / וילמד סתוב מן המפורש / שכל
 ההנהגה בתפלתו שלא כדת הצמות הרי זה בור (אך רבי' מעבלי יהודה לא יתנו
 לבס כי אם להשפירשו"ל וזאת היותר המרימו ידו בו כעלני שפה ודברי
 בורות / וצמות התפלה היא דורש אין לה) / ומאמרסו"ל משתבחין ליה רבן
 לר'

מכתבים

לר' זריה את בר רב וליד אחיה דר' שבו רב וכיד דאדב גדול הוא והקי נבדל
 הוא כו' (ברכות דף ל"ה ע"א) / והרב המורה כנ"ס לראשון / הפליג זעקיה
 הגדיל גערה על הפייטנים אשר לא ידעו דרך הנאות בתפלתם / אשר תכל זה
 תדע ובחנת גודל מעלות נאות התפלה / על כן לא יהיו נקלים בעיניך אלה
 ההגות כי אם הפך כס והפך כס כו' : פי' ידע לכתוב מעין ששם היות שדכתיב
 אלה ההגות כתבתי אשר שקידה רבה וטורחתי עי' ר' / עכ"ל איני אומר
 קבלו דעתי / בשכבר מלתי אחרת כי אמת מפצתי והרשות נתונה לכל יודע
 מבין בחכמת היקדוק להשיג וטובה גדולה יעשה עמי כי ימלא דמתי לתקן
 השיבוש / אולם ידע זה לכחם להעמיק בדבר טרם ישים מרצת השגתו על
 ואל יבהל על פיו ולכו אל ימחד להכזיבני ולהשית עלי פניעה בהשגתו ויזיק
 לעצמו חלק רעותי בהדעתי / ומזה שפסק הרמב"ם ו'ל שמדקדקין בה בכל
 לשון / ופסקו האחרונים שלא יגיד הנח ולא יניח היד / וכ"כ שאר שינויים
 גדולי הערך / לכן המורה על כל איש ישראל להתפלל בתפלה המונה / זהאיש
 אשר יעשה בזדון לכלתי שמוע אל הריכה ואל התפלה המונה ויתפלל תפלה
 קצרה ר"ל מקצרת יד הנאות / הוא זה עתיד ליתן את הדף כפי האיש הכלתי
 חכך לשמוע דברי רמ"א בלסקיו / והשומע ישמע ותבוא עליו ברכת טוב :
 ועל דבר השאלה ששאל השואל איככה נגנה ברכת על מצות תפלין כל' ר'
 אי כל' / ידעתי גם ידעתי / שהחכם השואל אינו צריך לתרמו כי
 קטנו עבה ממתני / אך אומר כאמרו' למעולם לא עברתי על דברי מנצח
 ידעתי שאיט כהן ואם אומר' לו עלה לדוכן אני עולה לדוכן / כן הגדוק הוא
 מלחם מפני אהלא כי רצונו של אדם כצו / ואענה חף אני חלקי ואומר
 (א) ע"ד מצוות תפלין / הרב בעל שית יצחק הרבה לשלל בתשובתו שלא
 לשואל דבר חוק ומשפט ניוחד וא"ו מצות אס הגו נהגה
 בהצפתו או בחולם / ואחר אורך הפילפול בשקלי וטריא הפלה הלכה למעשה
 לומר מצוות בחולם כלשון רבים / והוא נותן טעם לדבריו שברכת על מצוות
 תפלין מותרת על ת"ש ועלת"ש שכל אחת מצויה בפ"היא / לכן יראה כלשון
 רבי' בעבור הוראתה על קיום ב' מצוות / ושם נאמר בסעם מה שתקנו ו"ל
 ברכית להגות תפלין / הוא להיות שכל אחת מהב' תפלין מורה ב' פנינים /
 א' זכרון מצוות מצויות השי"ת ויחולוויציאת מצרים ושכר ועונש / אשר זה
 נחויב לברך על הם על מצוות תפלין אף בהיותו אמוס בידו לכד' ללל עוד
 שלא הניחם / ב' הנה ראוי לברך שנית להניח תפלין על הנחתם במקומם
 כדכתיבוקשרתם לאות על ידן והיו לטוטטשת כף עיך / והי' מן הראוי לברך
 אלה ב' הברכות על כל אחת מהתפלה / אלא שמו' ל' עא עשר דבר לתקנסם
 לו וללאת כס ידי מונות הברכות של ב' התפלין יחד / אבל שח כתיים ולא
 תקנס או הוה הפסק ומייב לברך עלת"ש גם להניח כימה שצד' להניח על
 ת"ש אינה עולה לו אחר שהפסיק ביניהם ועשאים נפרדות / והוקשה לו לפי
 זאת הסברה על מה שפסק הטור מי שאין לו אלא תפלה של יד ומכך להניח
 לכד' כי לפי זאת הסברה פי' ראוי לברך גם על מצוות תפלין על תפלה של יד
 לכד' כמו עלת"ש לכד' / עד שבעבור זה מלאו לכו לחלוק על הטור ושקט עמי
 שאין

שאין לה אלא ת"שי לכך מנרד עלי' ב' כרבות עכ"ת : אולם מי חכם יבין
 זאת שהרבוז' ל' הכיח' ע' בדוחקים רבים יעבור עליו נקשה מכנה ענים לאין
 מליטה / א' לפי דבריו ה' מן הראוי שכל אוחז תפלגין בידו אפי' שלא להג' א-
 סתבך עליהם ליעבור עלות זכרונות' על רעיונו כמ' שכ הרב ז"ל / ב' לפי
 זאת הסברה שהאחיזה עשה מצוה כמו שסובר הרב ה' ראוי לכרך עליהם טרם
 יאחז ביד כי כל המצות מנרד עליהם עובר לעשייתן / ומ' ט' פסק הכ' ילכרך
 עלת' ט' אחר ההנחה על הקיסרות קודם הקשירה / ועלת' ט' אחר ההנחה
 על הראש קודם ההדוק / ג' מזה אחר ותהי ההזכרה מחייבת לכרך בסדרת
 הרב' ל' כשכר אחרון' לכל הכרכות מנרד עליהם עובר לעשייתן / והרהור
 לאו בעשיה דמיון / והעד שלא אמרו לכרך אחר הרב' כד' ת' כי אם על ד' כי
 עקומת השפתים לכרך כד' ה' ה' ה' ה' ה' / אך לא הרהור זכרון כמו שמשב
 כרכו' ל' ד' לפי סדרת הרב' ל' היה ראוי להקדים ברכת על מצות תפלגין
 השייכה על האחיזה והזכרון / לברכת להניח החומרת על ההנחה הבאה אל
 אחר' / ומדוע הקדמו המאחר ואחר המוקדם / כ' אם כל אחת מהתפלגין
 גריבה ב' כרכות כמ' שכ הרב / למה א"כ כשסח כנת יסודתסיק פסקו' ל'
 סיכך עלת' ש' שתיים ולא חייבו על ת' שי שכר הניח לכרך מוקדם על מצות
 תפלגין / כי ע' מצ' שמנרד על ת' ש' אינה עולה לת' שי כמו שברכת להניח אחיזה
 עולה לת' ש' בעבור השיטה / ולמה לא מדון כד' זה כד' הנוסח דעתו מלאכל
 זעל מים אחרוני' פאסור לאכול אח' כ' אח' כי יכרך תחלה בה' מ' / זכ' ה'
 להס' לדון כד' זה בשם לכרך תחלה ברבה אחרונה על ת' שי והיא על מצות
 תפלגין / ואח' כ' לכרך עלת' ש' שתי הכרכות על הסדר / ומשמע ש' אחר
 ד' ש' פח מנרד שתיים על ש' ש' נשמע שעל ש' יונא ככרבת להניח לכך שכר
 כרך / וזה הפך מנרדו' לו' למה לא נירא על נפשנו למייב ככ' כרבות מי שאין
 לו' א' ת' שי' לכך בעבור ככר' קלה כון / ולא נחוש לכרכה לבטלה / והלא
 בר' אה נקח חומר שאנחנו רכני' אשכח הנובני' לכרך על של ראש על מצות תפלגין
 מדעת הר' ת' חששו הפוסקים לכרכה לבטלה עד שתקנו לאמר אחר' כשכ' מלו
 גמ' שכ האגור / ואף כי נשים עידי נוספות לפסוק שמי שאין לו רקת' פי' סיכך
 עלי' ב' ברבות עמל היא בעיני : ואשר אחזה אחי בטעם גיטת כרכות
 התפלגין ודינם שהפסקה / אבאר אחר שאקדים אחיזה הערות אשר יעורר
 אורכתי המבוכות לכל חוקותיהם ומשפטיהם אלה איפה הם / א' מה זה ראוי
 מתחתי הכרכות לתקן ברבת התפלגין כלשון הנחה / ולא כלשון קשירה ככתוב
 בתורה וקשרתם לאות / ב' ועל מה זה שינוי את לטעם לתקן עוד על של ראש
 כרכות על מצות תפלגין / ג' מה ראוי על ככה הרמז' ובר' ת' לחלוק בדבר
 הרמז' ס' סובר מנרד אחת לשתיה ובר' ת' סובר מנרד שתיים / ד' ומה הניע
 אליהם שפסקו נחם כתיים / להוסיף כרכה לשל ראש מר כדאית לי' ומר
 כדאית לי' / ר' ל' להרמז' ס' מנרד או אחת על ש' ובר' ת' שתיים / ולמען
 התייר אלה המבוכות ראוי לדעת ב' הקדמות א' אחרט' ל' איגס עושים מצות
 מחילות / ב' מצות תפלגין לה' שם בשלש עשיות אשר הם מובנה למניחיהם והם
 א' קשירה והנחה ר' ל' להניח אותם במקומם המיוחד בזרוע וכראש כמש' הב'

וקשרתם

שאין לו אלהים כי לך מדרך עלי' ב' ברכות עכ"ת : אולם מי חכם יבין
 זאת שהרבו' ל' הכיח' ע' בדוקים רבים יעבור עליו נקמה מננה ענים לאין
 פליטה / ה' לפי דבריו ה' מן הראוי שכל אחוז תפלוג בידו חפי' שלא להניחם /
 שצדק עליהם בעבור טלות וכרונות' על רעיונו כח' שב הרב ד' ל' / ב' לפי
 זאת הסבא שהאמיה טושה מנוה כמו שסובר הרב ה' ראוי לברך עליהם טרם
 יאחו ביד כי כל המנות מדרך עליהם עובר לעשייתן / ומ'ט פסק הכ' ל' לברך
 עלת' קי' אחר ההנחה על התיפורת קודם הקשירה / ועלת' טר' אחר ההנחה
 על הראש קודם ההדוה / ג' מ'זה אחר ותהי ההזכרה מחייבת לברך בסדרת
 הרב' ל' שסבב' אמרו' ל' כלל הברכות מדרך עליהם עובר לעשייתן / והראש
 לאו בעשיה דמיו / והעד שלא אמרו לברך אחריו כד' ת' כי אם על ד' ת' כי
 עקימת השפתים לדבר כד' ת' הוה טעמה / אך לא הברור וזכרון כמו שמשב
 ברב' ל' ד' לפי סברת הרב' ל' ה'יה ראוי להקדים ברכת על מטת תפלוג
 השייכה על החיזה והזכרון / לברכת להניח החזרת על ההנחה הכאה אל
 אמרי' / ומדוע הקדימו המאחר ואחרו המוקדם / ה' אם כל אחת מהתפלוג
 גריבה ב' ברכות כח' שכ' הרב / למה ה' כ' בשם בנתיסאסקיק פסקו' ל'
 שיברך עלת' שר שתיים ולא מחייבו עלת' ש'י שכבר הניח לברך מוקדם על מנות
 תפלוג / כי ע' מ'ת שמדרך עלת' שר אינה עולה לת' ש'י כמו שברכת להניח אינה
 עולה לת' שר בעבור השיטה / ולמה לא מדון בדין זה כדן הנוסים דעתו מלאכל
 ונטל מים אחרוני' שאסור לאכול אח' כך אף כי בדרך תחלה בה' ת' / זכ' ה'
 להם לדון בדין זה בשם לברך תחלה ברכה אחרונה עלת' ש'י והיא על מנות
 תפלוג / ואח' כך לברך עלת' שר שתי הברכות על הסדר / ומשמע ש'אמר
 ד' ת' פח מדרך שתיים על ש'ר נשמע טעל ש' ייולא בברכת להניח לברך שכבר
 ברך / וזה הפך סדרתו / ו' למה לא נירא על נפשנו למייב בב' ברכות מי שאין
 לילא לת' ש'י לברך בעבור כבודא תלה כוון / ולא נחוש לברכה לבטלה / והלא
 בראיה נקח מחסר שאנחנו רביי אשכנז הנוהגי' לברך על של ראש על מנות תפלוג
 בדת ה' ת' חששו הפוסקים לברכה לבטלה עד שתקנו לאמר אמרי' כשכ' מלו
 גמ' שכ' האגור / ואף כי נשים עוד נוספות לפסוק שמי שאין לו רקת' ש'י שיברך
 עלי' ב' ברכות עמל היא בעיני : ואשר אחיה אני בטעם נוסח ברכות
 שתפלוג ודינס שהפסקה / אכאך אחר שאקדים איזה העדות אשר ישרו
 אצרכי המנוכות לכל חוקותיהם ומשפטיהם אלה איפה הם / ה' מה זה ראוי
 מתחתי הברכות לתקן ברכת העפלוג בלשון הנחה / ולא בלשון קשירה ככתוב
 בתורה וקשרתם לחות / ב' ועל מה זה שינוי את לשונם לתקן עוד על של ראש
 ברכת על מנות תפלוג / ג' מה ראוי על ככה הרמז'ם והר'ת לחלוק בזכר
 הרמז'ם סובר מדרך אחת לשתיהם והר'ת סובר מדרך שתיים / ד' ומה הניע
 אליהם שפסקו בזה בנתיים / להוסיף ברכה לברכה מר כדאית לי' ומר
 כדאית לי' / ה' ל' להרמז'ם מדרך אחת על ש'ר ולר'ת שתיים / ולמען
 התיד אלה המנוכות ראוי לדעת ב' הקדמות ה' אמרו' ל' אינם עושים מנות
 חכרות / ב' מנות תפלוג להם בשלש עשיות אשר הם מוכה למניחיהם וחס
 א' קשירה והנחה ל' להניח אותם במקומם המיוחד בזרוע וכראש גמט' הכ
 וקשרתם

זיעה יצחק

וקשרתם / ב' שיהי' התפילה של יד מונבעת תחת הכנר' כאמרס' ז' ללך לו
 ולא לאחרים לאית / ג' מצות עזיבתם על מקומם כל האם כי תפלין זמן
 פיוס / כז' הכ' והיו לטוטפות בין עיניך בהיותן יהיו / ותלה העובדה בתפי
 פל ראש להיות עזיבה וזגוליה וניכרת לכל כעטעס וראו כל כשר כי שם ה' נה
 עליך ויראו ממך / ודרשו' לאלות' שר / והנה הנמת תפלין הם ב' מצ
 תיאלותם מכ' עינין בלאו בתורה א' וקשרתם לאות על ידיך / ב' והיו לטוטו
 בין עיניך / וכן מנאס הרמב"ם לב' מצוות עשה / ולפ"ו הי' ראוי לכרך ענ
 תפלה ג' ברכות הרומזות אל ג' הגזיות המכרות / אך מאשר שאין ענ
 מצות חבילות / ראו לתקן ברכה אחת מעין שלש ההוראות האמורות / ור
 פעל ינח לו שם בשלשה מובנים / א' יורה הנחת הדבר על מקומו כמו ו' י
 בנדו חללה ת' א' ואחת תיה (ראשית מ') / ב' יורה נגיעת וסתר כמו ו' י
 שם ת' א' ונציגונן תמן (ויק' י"ו) / ויורה ג' כעזיבה (הה"ו) ויתרם לפוללי
 ת' וישיבן (תלים י"ז) / ועל כן בחרו' ל' בברכת להניח תפלין להיות
 ברכה אחת מעין שלש / ר' לשהיא כללה תחשב לכל הג' ברכות / וה' ר
 עכ' פ' לכרך ברכת להניח ב' פ' לב' ההגמות להיותם ב' מצוות כאמור /
 מחשב אין עושים מצוות חבילות אמרו לתיכפן ואח"ו ולפוטרו בברכה אחת
 כי שם תפלין אחת היא / ותקנו' ל' עמד נוסח ברכה אחת על תפלה של ר
 לכך על מצות תפלין / כאמרס' ז' לעל ת' שיאומר להניח על ת' שר אומר
 מצות / ולשון זה מורה על המצוה הנעשה בהמשך ומורה ל' כל מצוה העו
 ועומדת אחרי העשותה כמו על מצות ציצית שתקנו בטלית קטן שזמנו
 היום / ועל מצות עירוב זמון הכתנו ג' ככל היום יהיו עירובי תבשילי
 תחומין או חמרות / וכבר אמרו שטנות עזיבה רמוזה בת' שר כפ' /
 לטוטפות בהיותן יהיו / על כן קבעו לו ברכת ע"מ המורה על העזיבה /
 בעיני הברכה חתי מברכין אותה כחלקו הרמב"ם והר"ת הרמב"ם סובר
 כתקנה זאת הברכה חללה למי שפסן זן לשתי מצוות כמוסח בנתיים (שאו בר
 להניח שדרך כבר חלפה והלכה לה בעטו' ההפסק) / או למי שאין לו לאת
 ש"ר / שאו מברך עמ"ת הרומזת העזיבה דכתיב ביה בהדיא והיו לטוטו
 וההנחה עולה עמו כי א"ל לעזיבה בלא ההנחה שקדם לה / אך אש לא הפס
 יוצא בברכת להניח דמשמע נתי עזיבה / והר"ת סובר סוף סוף כיוון ד
 לעזיבה בלא הנחה לכן הגמ' ועזיבה שתיהן יחד עשי' מצוה / ע"כ מצוה ל
 על כ"א כפ"ע / אולם אם תיכפן ואח"ו ואז עולה להניח דש"ד ג"ס על של רר
 ואם אין לו חללה של ראש לכך או שפסקן לשנים מברך על של ראש שתיים פ
 להניח ועל מצות / ומן מוצא הדבר' תבין שגל מצות תפלין היא ברכה פד
 לשל ראש לכך בין למר בין למר לא ראוי כראוי זה הנד השאה שתיים
 ברכת עמ"ת חוזרת על תש"י כלל / וחור הדין להיות ניקוד הוא"ו
 כפתח כשפט לשון יחיד זה גראה לי בדור / ואתם שלום :

(ב) להתעטף בציצית הכי' בשו"א כמ"ש טכ הלכות כס' ת' ד'
 מקום לפעם ת' אש' ט' לנמד הב

בנתח כפבור בני טעמים / א' להיות ס"פ / ב' להיות מורה הודיעה ר"ל
הצלת הכפרים לפי הדין עכ"ת / כי שני הטעמים המה פגומי לא יעלו לר"ן /
א' הנה לתנו לתנויות טחוסיות הנאים בשוא בהפסקה ובפתח כלי הפסקה
והמה בכתיב' כמ' ויהי לי ל' ש"ק' (שע"י"ב) / אדמה ל' ל' ו"ו (סס"ד) /
ב' צ"ר גערב (סס"א) / ב' שיר לא ישעו יין / תכ' אלה ב"ן שני (טכ"ד"ת) /
שתי כליל זק' (ישע"י ט"ו) רב"ד"מ' לא ירוק (סס) חולתם / הנה לצליק
ולאמה הלמדיו בשוא עם"פ / וביער כשיר כליל ככרמי' פתח' כלי הפסקה /
הסם דרוש ידרוש דרוק' של דופי' על אלה חוסיהם כאשר דרוש דרוש בל"ב
המסלים שהכין הרב"ל / ומה למאות ולאלפי' בכתבים / גם הטעם הב'
שלאמה שפחה הוא במקום ה"א הידיעה / הוא לא למור ולא להיביל / וזה כי
אין פה מקום לידיעה במקום זאת הכרכה / כי מי הוא זה יתעסק בלינת / הלא
בכלית יתעסק לא בלינת / א"כ כ"ל"ל שטינס להתעסק בלינת פטע להתעסק
בטלית של לינת / ולמ"ו בלינת שבה על טלית המתן במאמר סמוך לזאת
לינת / וא"כ איפה איך יהי' מדע והוא סמוך / ועוד ראו' שאין / כאן מדעם
לידיעה מסכה שאמרו"ל רב' נחמן אשכחיה לרב אדא בר אבהו דקמי' ג' ג' ג'
ואכרך לעזית לינת בו' (זכתי' מ"ב) / ואם הי' פה מקום לה"א הידיעה פסוק
הי"ת הי' לו לברך לפחות ה' נת בה"א הידיעה / ועוד ראו' מה שלא / תהם
לחוד ככרבת טלית חסן על מצות הלינת בה"א הידיעה כמו שתקנו על טעמית
המאמר / וכל זה יורה כי הוא הדבר שלא היה לו ידיעה בתחלה / וערך לברך
בזכרון מעמד / כי כל מצוה שנאמר בה לכם אמו למדנים כג"ס מספרות
במאמר שנאמר בה תהיה חרמש בקמה / ואמרו"ל אלתקרא בקמה אלא
בקמה / ויש עם ברפות סימנס על"ן של"ס פי' עמוד לבנה לינת שפר ללב
סולה / ובעל"מ' רצה להשוות מדת כל הכרכות בהקשות מצוה שאמרו כי"ד
סי' פכה אשה ערומה יושבת ופמי' טוחות בקרקע מצרכת על הפרשת מלה /
וכפי מה שכתבתי אין המדה שזה בעמידת הכרכות :

(ג) על מצות לינת / כפתח הוא"ו כ"ל על טלית הקן כי מצוה אחת היא
(ד) לרביח תפסון / בה"א כפתח והני' דנושה כ"ב מה"ן שפירא בחלת
שמו"י כפס בעל שתי ידות דלא כהרב"כ שכתב בשם האגור
לנדר בה"א כהקן חזק גם הוא ר"ל הד"כ הי' מסופק בנקודתו / אין האמת
יורה דרוש שהדין עם בעל"ש / וזה כי כ' שרשים הם ונתח כוח / ידמה בהקפה
דלשונה שאניהם משמש' כחוכן אחד כמ"סכ הד"ד קפשוש ינת ששניהם מורים
עורה ומנוחה וכ"כ הרב"כ"י / אולם אמרי' חפוש בטרות העיון איפן שימוש
במקראי קודש במקומותם למזכניהם / אוגרא' כפיץ הנחיה שיש הכדל רב
בן פה השרשים האמורים כפיץ הוראתיהם / וזה כי כל השרשים אשר המה
בכתובי' מפורש וכן יורה הנחת הדבר במקומו ופויכתו / וכל הפעלים אשר
קמה מפורש כוח מדי' מנוחה וחניה / ואע"י לי פדים נאמנים אה ענה ואם
מזה / אפס קצתם תראה וכל לא תראה כי רבים הם וה"א לעורטם אך המלך
יעיד על הכל / כנה מפורש ונתח אומר / ונתח"ס אנתם בעל"מ' ונתח"ס

דעתר יצחק

יתרון (יהושע ד') / והנה אל כסלפ ע"י וחזית לניח (שופ' ז') * **גמג**
 בגדו אלבי ת"א וחזתיה ללטיה (ראשי' ט') / וזקלתם יתרום ינע
 שפנינו הנחה בחקוס סתר והנה אותו לעניה ת"א וחזית יתיה (שמו' ז')
 והנה שם ת"א ויכניעון עמון (ויק' י"ו) / וקנתם יתבחרו כלשון עזיבה אל
 בחקוס או בהשאלת מקום / עיין עליהם בחקוסותם לכתוביהם / ומזר
 הארש הכניו ו"ל לומר כנר חלכה והנה עופה מטה / כ"ז' ונחל / כל לשון
 הנמת בחקוס כדגש הט"ו * אולם הפעלים אשר כמה ככתום / שאורפכו
 טעמם כטעם מנוחה ומנוחה כמו והנה כיום השביעי ת"א ונה (שמות ד') /
 עד חזה ג"מ ה' ת"א די ימיה' (דברים ג') / והנה התיבה ת"א והנה
 עיבותא (ראשי' ח') / וקנת' יתבחרו כלשון קניה כמו והנה בכל גבול מקרים
 ת"א ושתי' (שמי' י') / ג"מ עליהם הרוח ת"א כד שרת (כמד' י"א) וחלתם
 וידוע שאריה כלשון ארמי הוא כפל לשון של מנוחה כמו שת"א כרע רכן יתח
 ישרי (ראשי' ח"ט) * והנה בואת הכרעה אין המטח אל התנוחה וה' החניה כל
 אם על הנחת התפלון בחקוס הראוי להם והנחה ונעושה מנוחה / וזה המובן
 הוא ששורשי נוח כמו שקדם לכן ממנו ראוי לאמר להצית בפתח הה"א ונעם
 הנו"ן כאמור / וככל ח"א וכתב שמהר"ן ששירא לא יראה מע"כ הלכנסו ל"א
 לברך להגית בחקון ה"א והעיד עליו עדים / ואני אומר יראה לא ראה כלומר
 לא סכרתי ל' כי הכתובי' יעמדו נגדו כמו שקדם :

(ה) תפירין שאר דאש' הפ"א כחירק גדול לא ששטב גמג ויתרו בתרומת
 דה"א קרא והיו לסושו' כן פירש' ת"א והנה י"ן (דב' י"ו)
 ובעל"ל חזה להגיש הלמ"ד כי חשב ששרשו על / והאמת שהיא מלה ארמית
 ויתכן ששרשה תפל ועבירה חיבור ר"ל חיבור הד' פדשי' כטעם טט בקטעי
 שמים פת באש' יקיי שמים ויש לה חברים בעברי כמו והגם סחים אותו תפל
 (יחז' י"ג) פי' דבק כמו טיט ומזה חמרו ו' לדולה אשה בקב ותפלות פי' חיבור
 פים בעלה / ומזה הוא כל טפל האמור כמקרא טפלו עלי שקר (פליס קד"ט) /
 ותטפלו טוני (חיו' י"ד) / שעכנס חיבור כי הטי' פ' והת"א הם אשים בני
 מוכן אחד כמו טצה ותע' וזולתם / לכן אין מקום לריקדוק הל"ח להבני
 הלמ"ד ובכית' אית' באחרך חלת תעילא תלוח לטס פס' פס' מה' ב' תעילא /
 וזה ראוי היות הפ"א בח"ג וחפס מקום לנח פס' הרגש :

ברוך אשה' אלהים / פלימים וכו' רבים הקשו ענאם לדעת פי' מלג
 ברוך הנאמרת בכל ברכה ותהלה לאלהים / ה"ה דכר' מאיר מ"ן
 גבאי כס' תולעת יעקב ושל"ה ושלפס' ה"א יין וברד"ק ו"ל יין הוא דבר זכ אצל
 האכל שה"א ית' יהי' מברך מולתו כחשמוות חלת ברוך שהוא מפול מברין סקל
 קמורה שהמברין גמול תולעת טיבה מהמברך אותו / ב' חלת ברוך הוא
 כטעם פתח טריות / עש' שהמתח קבלה עפולת הפתיחה שהעותק אותה /
 ולא יתכן היות פי' חלת ברוך כטעם הודאה ופס' כמו פירג' לים לפרע אותה /
 שהת על עמלוק בואת הארזה כשם מקרא / על ק' רבים אמר' לנפס

ועוד רבים שיתל ושרא וכבה תרגם גם וישם אם את האדם לבן הוא לשון האמה

וידוי שהמטק בו אל הימי' אך לן למנוחה ונופש כי אם למתיבתא, וכעד להניח ברכה אל בייך
ותחב אל הד גביה שהיה לשון הנזה והשנה בדיןיית מלת אל שמורה על המקום אשר הונח שם

לן שאלו היחיד ומנוגני כי אם בפיו אשרך אום קדוש שזומתך באשכנז בארצות תורה קדש
ספדית דיוע והלמד דמוס כלי גם שני שמות י"ג ס' שאלו תפלת ירח ותפלת רישא גם כלי
אל דפנייה שני סוף דלילי וכלי חלב ומלך דמקחאל אמרו תפלה אל ראש ותפניהו בתפוח יוד
אם כי בן הודגלו לקרותו דגוש וכתתנו זה הביא רחל ען והיה לטופפות אל א שבע שיתל
לתפילך בלמוד רפה ותנה לן פקח ענינו לראות תרגומנו אל פ' והיה שם כדפס לתפילך קיוד
ולמד דגוש גם כן בסוף פ' בת, והאמת שאין רחל כלל מבקדד התרגום כדיוע לכל ממשל

שמלת ברוך היא שם התאחד על משקל עולם / וכל זה אינו שווה כי מקרא מלא
 הוא ברכו את ה' מלאכיו / המורה שהיא ית' מקבל וסתברך צרכה שהמלאכי'
 קברכי' איתו / ואשר אסרה' אנו לבאר תחלה גדר מלת ברכה ומקום בחרה
 לבאר עלת ברוך הנאמרם בכל ברכה ותכלה לאלהינו / ואומר גדר הברכה
 היא תוספת טובה והיא מילוי רצון המתברך ר' ל' שהמברך עלת המתברך ישלים
 הכל חסנו ימלא יענה ויאמר יהי רצון שתתוסף לך טובה כואת וכואת / אשר
 על שם זה המילוי נקראת ג' כ' החפירה המלאה לה מים בשם בריכה כמס' הכ
 עריך בריכות בחשמו' / והנה מאשר ידענו שהיא ית' דושה בקיומו של עולם
 כמס' הכל יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' בפיגשו / פי' לאשר יתקיימו לעולם
 הנמצא' אשר לבטונו בראש בטע' כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו / או ישמח
 ה' במעשיו / הן ויבצח האמור בהשחתו / ומהמבור שיה הקיום לא ישלם
 מכל עדי מעשי הנדקים השמים רצונות' בטעם תנו עון לאלהים / וכטעם
 אמרם ז"ל ולתת שכר טוב לנדיקים' מחקיינון את העולם / לכן בעשותנו אמת
 תמנות ה' אשר תעשיכה אז אנו וממלאים רצונות' בקיום העולם / והנה הוא
 כמתברך על ידינו בתנו תוספת טובה לבעל הטוב הנמור וצ"ו אנו אומרים
 ברוך בלנמר יה' שיתמלא רצונו החפץ בקיום העולם / ע"י מעשיו ומן
 מולא בדברים תבין טוב טעם ודבשת אמרם ז"ל כענה לי ראשו ואמר ישמעאל
 בלי ברכו / ואמרתי יה' רשינו רחמין על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת
 הרמתי' / והוא הדבר שאמרנו שגדר הברכה הוא מילוי רצון המתברך אשר על
 זאת ה' תמלא רצונך ומפך בקיום העול' כאשר אמרת (כל זה מקו' גיבור הגבל) :

(ז) ראיתי כי טוב הוא לקדר בחרונים אלה שני השירים / ולהפסיק כל
 עסקו לשנים טורים / ואשימם דוברים / בדת ומורג יחד
 מכרים / יעו הוא זה ויפי' והדר השירי' / אשר בשקל הקודש ערוכים ושומרים /
 להיות גלוי לכל קורא חין יעלה בתנה המשקל כל טור מהטורים / ויבין כל
 תמלא חין כל פסוק יכלול עיקר אחד / מהי' ג' עיקרים / תלה איפה הם על
 גוף הפסוקים / (א) מציאותו / (ב) אחדותו / (ג) רוחניותו / (ד) קדמותו /
 (ה) אספר גדלו / (ו) מציאות הכבוד / (ז) מציאת נכוחת משה ויתרונה על
 כל המציאות / (ח) תורה מן השמים / (ט) זאת התורה אשר שם משה לא
 יאספה שם עולם ועד / (י) השגחה פרטית / (יא) שכר ושונש / (יב) ביאת
 המשיח / (יג) תחית המתים :

(ד) יגדל אלהים חיו / המזרר הלוה הביא פה חיו תיבות אשר לא ידענו
 תונחותם ע"י דיקדוק לשון העברית / אף כי בעלי החכמות
 נחמנו בס' עכ"ז בהגה התפלה הי' מן הראוי לחניע מלהגות בס' / אך
 במשורר הי' מזכרת כזה למען הישר שירועם מאזני המשקל / ומאוד הטוב
 קרה לארברכי יהודה הלוי בתשבתו למלך הכור אשר לא נשא פני בעלי השיר /
 יעוין מ"ש כזה בסוף המאמר הל' / והנה עם היות שאין במיטלת וספק
 להישר העין ע"י געיר על מה שראוי לקציר עלו / וכדקדק במלותיו כפי
 המלות ללרכנו : מצריותו / אין לו משקל בעברי' / יעוין מ"ש בפיטית א' כ' :

ויצוד יצחק

(ח) כיוודו לאחיותיו הניק קדשתו / ארבעתם אינם על משקלם בעבר ו
ותית לאחיותיו כשזא נח / פ"י פניה א' כ' לבית תפלה :

(ט) להולתו / כפי משפט הלשון כי ראו ליהות דאורייתא / כה"א כי כחיו
שב למלת דתו אשר סוף לשון נקבה כמו ודת דתתה בשאן

(אסתר ג') / ולמען הישיר שירגבארוויש החלף הכ"א כח"ו ולא ידק
האוקר שכנוי הוא"ו שב אל עם מה / כי איכנו משמשות הלשון / אף כי אין
זה תפעקרוס ה"ג המסחר כזה לשון :

(י) בקדקדו / המ"ס בקדק / כילתה נחמה וז"ל חלש אחר שנוכל להוסיף
פ"ח המקרא כמו שזכנה ? (מ"ד"ו) / וזהו עם היות כי

המסירה הלוה עלת רוח חכמת האלהיית ומלצה על לאונו בזה שירה עכ"ו
לא ימלט שירו מאחד מה' הפנים אם שיהי' העברי / או מדברי / כנודע לחביו
פדע / וכתעורר למה שב' הרב המור' כנ"ג וכו' לראשון וכו' מחנו / או תבין כל
סגול טיב / ואלם כנ"דן המלית המדעות הנפלות כזה השיר / אזיל על כיו"ד
המסירה החכש התלמודי הנחלם לישלם הם אינם נכח"ו נבי"א"ה הם :

(יא) דקק ימין בלי"ה / כי לא להטות המשקל אחר רבוי המטעות
אשר לא כדת לוח ארש ורמ"פ ס"ב :

(יב) יציר נכרא / כנ"ל בחירק גדול בד"י / כי מד ה"ד על פניו דרבו שש
המקרה עכ"ה הוא ע"ו ע"ה / וז"ל שש טופח פניו סלות
וקריתם את קצירה / ועירלתם ערלתו / ואלתם רטום מאוני המשקל / ואף
כי נזר אומר ששם המקרה מזה השורש הוא יצירה / הנה לא נמצא זה במקרא
כמו שלא נמצא יציר במקרא / רק בד"ו"ל אגיה' כאחד נמצא' כמו יציר כפ"ח
של הקס"ה / וככה נמצא בטיקס ברכת אידוסין כשמתן יציר עקדס / הנה
בראה עזה שאין לשנות הנושא הישנה :

(יג) צוד שבההגותו על הראב"ע במ"ש שחלת יקום אין על משקלו וכו'
כי יטעה הדימר יציר' פ"ח כשזא היו"ד / וז"ל היו"ד בקטן

עכ"ל / והוא תפס ממלת יציר' כגפנים (מק' ג') / וממלת יציר' הרים
ארבעה (איו"ט) / וגזר אומר שמשקלם אחד עם חלת יקום / וחסכוני העלמה
מחננו / אכן היא לא ידע ואשם / כי נעלם מחננו מה שביאר הראב"ע ז"ל ר"פ
בחזקת יע"פ ונתנה הארץ ויבולה שהיא משקל סופת אם היא"ד טוס"פ כמשקל
יקום / או היא שרשית / וככה י"ל כמלת יצור שהיו"ד שרשית כמ"ש הרד"ק
בשירשית יצור ויהי' פנימו שבארעון שם / זכ"ו"ח"א כתשובתו כשאר משל / ואף
גם זאת אשר משב ליהו' נוסע ממלת יציר' כנ"ל כלם (איו"ט) / שגזר
אגזר שהיו"ד היא חזותיות האמנ"תו / היא ג"כ לא לעזר ולא להוביל / כי
הראב"ע לא בן יאשיב כשכבר ביאר שם שהם האכרים הנזכרים ותהיה היו"ד
שרשית לרציתו / וכשל עוזר וכפל עוזר ודברי הראב"ע דקו יסדיו / אך אם
לדיו"ק חשבה על הראב"ע / כי הנה משקלם רבים במקור התפלה בלתי
כפולם כגוהם ככתובי' כמו שיראה המעין במקורו זה נמקו' שאע"ד עליהם /

אב הדימתו שבחיה ב' יאן ולא מוכרת נג שהורך לקט חבל ל' עבתיים אמנם הזן קדקד
אלהבם והקטום והון אלו והון אלו כד כד בעת לרה, כלומר כמחזקה לידים בעת לרה יה' ל' לרה
מתגב

וכן איל בתגל פ' אצו דף נב ל'

24

אף כי צדקו דידן לא כרוח כלום כי יצור ויצור שניהם באחד כלתי נשואים
בכתובים לכן שניהם שיים נחבט כי מ"ד יצור לא מתכבש ומ"ד יצור לא
משמש בנ"כ / אולם יתכן שכונת הראש"ע ו"ל להגיה בש"ע שר"ה ויזכין כל
יצור היו"ד בקמץ כמשפט בנינוי פעול כי לישנא דקרא עדיף :

(יד) וְאַחֲרַי כְּכֹלֹת הַכֹּל / הַיְיָ הַשׁוֹאֵף פְּשׁוּט לְטַעַם שֶׁהַת' בְּמַלְת לְאַחֲדוּתוֹ /
וּבְהַחֲלֵת אַחֲרָי הָיָא שְׂמוּכָה עַל אֵית שְׂמוּשִׁית / וְהָיָא סְגוּלָה
מְאֻדִּית בְּלִשׁוֹן כְּמוֹ אֲחֵרֵי בְּאַשְׁרֵר (יְהוֹשׁ'ב') / הַבְּאַחֲרֵי דְחַוְזָה (נַחֲמִי'ד') :

(טו) לַעֲת נַעֲשֶׂה הַעֲוֹן בְּזוֹא פְּשׁוּט לְטַעַם שֶׁהַת' בְּמַלְת לְאַחֲדוּתוֹ :

(טז) וְחַי גְּאֻלֵי הַכֹּהֵן הַאֲלֵף חֲטוּפָה בַת' עַם בְּעִבּוֹר מוֹלַס הַגִּיט' ל' / וְאִ"כ
אִין לוֹ הַכְרַע בְּמַסְקָל :

(יז) וְצוֹר הַקָּלִי הַיְיָ תְּכַפֵּת / כִּי כִלְשָׁם עִבּוּתִים וְהַנְּגוֹר מַחֲזוֹר' ל'
בְּחַבֵּל וְהַכְּסֵלָה הַמָּה פְּתוּחִים בְּנִסְיָתִם / כְּמוֹ שְׂמוֹן בְּאַרְץ הַקָּלִי

(יח) אֲחִי י"ח / אֲחִי הַקָּלִי בֶן (אֲסֵת' א') / וְיַפְלו הַקָּלִי מִנְּסָה (יְהוֹשׁ'י') /
וּמֵהַשְׁהו' עַם צִירִים וּמְאֻכּוּכִים הָיָא בְּסַגְל בְּהַטְיִיתוֹ / כְּמוֹ הַקָּלִי פְּאוֹל סְכַנְוִי
(תְּלִי' י"ח) / דוּק וְתַפְסַח / וְעִי"מ' עַם בְּדִיקוּק מַלְת רַבִּי / וְעִין עוֹד מ"ע
הַרְאֵכ' עַם בְּחִיּוּרוֹ לִפ' אֲכַפּוּר חֲכָלִי מוֹת (תְּלִי' י"ח) :

(יח) אֲשֶׁר קִדְּשׁוּ בְּמִצִּיתוֹ / אִם תִּשְׁלַן נַפְשָׁן מֵהַיְיָ שְׂנֵתְקָה אֵלֶּה הַבְּרַכָּה
וּבִיּוֹא בֶן בְּלִשׁוֹן נוֹכַח וְנִסְתַּר כְּאֲחֵד / אֵל תִּחֲזַר לֵה כְּכַר נַפְשָׁה
שֶׁאֵלָה וּבְסַפֵּר הַבְּהִיר דָּף יו"ד עַמְד' ד' יַעו"ש הַקָּסִי' וּפְדוּקָה :

(יט) הַלְלוּ אֱלֹהִים חֵל לִים / אֲלִינוּ עִי"מ כְּעִבְרֵי / וְכִי הַלְלוּ דְכְּשׁוֹרָן גְּדוּל' ע"מ
בְּרַבִּי עִי"מ אֲתַם לֵה' (ש"א כ"ג) / כִּי ע"ד הַזְּרֹת בְּגוּשָׁה

הַלְלוּ דְכְּמַלְת כְּסוּפֵינוּ הַקָּלִי' (מַשְׁלִי כ"ו) / כַּמ"ש הַרְד"ק בְּמַכְלָל בְּמַסְקָל
עָשׂוֹל וְכִי הַטוֹר שְׂחַפְּרָם רִוּמוֹ לְרַמ"ס אֲבֵרִין שֶׁל אֲדָם' / וְיִדְעֵי נִס יִדְעֵי

כִּי לֹא בִינֵת אֲדָם לִיּוֹדַעַת קְדוּשִׁים אֲדָעִי לֵהֲשִׁיב' ע"ד הַפּוֹסְקֵי אֲפִי' כַּמֵּה דְמִסִּיק
תַּעֲלָא עֲבִי רַבִּי / אִךְ כְּדָבָר הוּא אֲבִי כַּמִּסְתַּפֵּק וְשׂוֹאֵל / וְהָאֲשֶׁר שְׂמֵאֵלָה
לְמוֹ"ל נִשְׁתַּמְּזוּ בּוֹה הַשְּׂרַע ע"מ דְּבָר בְּאִזְרִים ו"ל ב"ה אֲמוּרִים אֲדָם הַקָּלִי

הוּא / וְאִין בְּהַלְלוּ פּוֹתַח טַפַּח / ג' הַקָּלִי' שֶׁלוֹ לֵבָב / וּנְלִתָם לְמַהֲנַרַע
אֲתַגְּבוּ מֵלְהַשְׁתַּחֲוֶה בּוֹה הַמַּסְקָל בּוֹאֵת גְּבִיכָה / וְאִף כִּי בְנֵי דִילֵי אֵית אִתְּוֹה

כְּטַפַּח חֲלָלִים חֲלָלִים בְּלִמ' דְּבַקְמָן עִי"ש (בְּרַכּו' דָּף ס' ע"ב) / וְלֹא יוֹכְלֵי
לְהַכִּין הַטַּעַם שְׂכַתֵּב הַרְבֵּי ב"י (טוֹר אֲוֹ"ח ב'ו') כִּי הַחֲלָל הוּא דְבַר שְׂאִין בּוֹ
קַטַּע וְלֹא שִׁיךְ כּוֹ לִשׁוֹן בְּרִיּוּחַ / כִּי הִגֵּה יַעֲזוֹד בְּגוֹדוּ מַלְת נְקֻשָׁם נְקֻשָׁם /

מְדַבְּרֵי הַטַּעַם שְׂכַת' שְׂכַלְת נְקֻשָׁם הַזְּמוּת לִפְהָ וְכַרְס בְּאִיכִיתָם קוֹדֵם הַלִּידָה וְאַחַר
בְּלִידָה / הַמָּה לֹא לְעוֹר לֹא לְהַיְעִיל כִּי עַדִּין הַקּוֹשֵׁי חַ בְּמַקּוּמָה עוֹמְדַת שְׂאִתָּה
שְׂהַם תֵּלְרֵי הַאֲבָרִים הַנְּקוּבִים שְׂהַם הַפְּהַיְהִרְסֵי הוּא לְנוֹמַר נְקוּבִים בְּנֵי

מְלֻלִים / אִף כִּי רְחוּק הוּא וְיִימֵנְאֵי תוֹאֵר עַל תוֹאֵר בְּחִסְרוֹן הַנוֹתוֹאֵר /
וּמֵה נִס כִּי מֵאֵלָה לִשׁוֹן בְּרִיּוּחַ בְּדָבָר שְׂאִין בּוֹ מִמַּם כְּמוֹ יוֹצֵר אֲוֹר וְכוּ' אֲוֹסָךְ /

שְׂהוּא הַקָּדֵר הַאֲוֹר / וְאִף כִּי בְּנְקֻשָׁם מֵאֵלָה ג"כ לִשׁוֹן תִּיקָן וְעִשִׂים כְּמוֹ וְנִקְבֵיךְ

דיעה יצחק

כן כיום הבראך פוגנו (יח' כ"ט) / ודרך הד"ת נפתרה ממני כשה שכתב
הי' זה כדי להבדיל בינו ובין ודס חללים ישתה (בש"כ כ"ג) / למה שראוי
שהעל הלשון לא יקפיד ע"ו / כמו שלא הקפיד לפת הדל בין ויקח חור גדל
(מ"כ י"ב) / שהוא ענין נקיבת חור / ובין ויקב בו האשה (ויק' כ"ד) / שה
פנין פרישה וביאור / וזולת רבים כמוהו / והמהו' לבעלם נקתם
בתלמוד במלת חללים על האור המוקף מחילות כמו שהקדמנו ומהגם
דרך אחד לשניהן וזה כי מקום המוקף מחילות הכתרוקן מוגשמות המחיל
נקר' חלל / וכן ההרוב בעבור שכתרוקן מהמיות נקראג' כחלל / כי
שכתרוקן מקדשותו נקראג' כחלל / פי"י שמה אחת שורש חלל / ותכין מה
זה שהקרא' חללים לא הפסיד / סוף דברי יהי' איך שיהי' בהיות שאין כי
ספק להכרי' מ"מ הכתן מ"ש לקרא' חללים באוג' / והוא הנכון גם ל
הפוסקים וכמו שהתבאר :

(כ) אחד מהם / כתב הג"ת שחלת ^{ההמשלה} מוכה על כל דהו ל
הוא מקושר לרוב עם מלת מן או מ"ס השימוש הנה נעלם מ
מה שפי' רש"י ז"ל ע"פ שכתב א"ת העם (ראש' כ"ו) / וע"פ דין ידיו ע
באמר שנטי ישראל (שם מ"ט) / ואף כי מלאנו מלת א"ת מקושרת ג"כ
המ"ס א"ת מכל קרבן (ויק' ו') / א"ת מהכאנים (מ"כ י"ו) / א"ת
השרפים (ישעי' ו') / חולתם רבים / אין זה בלתי אס שני משקלים הם ל
השרש ה"ל ה"ל א"ת ע"מ א"ת / שהוא מוגדגש וסגול הוא בעב
קחיות חמ"ת / ולא יכל ממנו סמוך / והכ' הוא א"ת ע"מ ל"ב ממש
א"ת כו' נקודות שהפתחין בס' להרחבת אות הגרון אשר ממנו יכל הסמיכ
ע"ד א"תה וא"ת / ואף כי מקרא מלא דבר הכתוב א"ת מהם לא כו
(תל' ק"ו) / מתייף לזה שלאחד הפירושי' שהביא הר"ב ב"י בסור או"ח י"ו
מלג אחד מהם על אבר ידוע יעו"ש / לכן נכון לומר אחד מהם בסגול וקמ'
וכן כתב בכו"ת ס' ט' :

(כא) אי אפשר מלהתלמודית / וכעברי כמנע מקומו / ואל"ף בחי
וכלו"א תראה פנים לנקדו כצירי עיו"ש ה"טעם /
תראה לנקדו בחירק / וזה כי מלכד ביות טעם מלת א"י כע"ס מלת א"ן
א"י כבוד שפי' אין כבוד / הנה יתכן עוד היות טעמו כע"ס מלת א"ם החו
תבחי מע"ס אמרס ז"ל אי דידי פסח כו' / והטעם כי א"ס יסתם הפתוח
יפתח הסתום / ה"ש יודע א"ס יתל לחיות / וכן תרגם האשכנזי וטובי
קישוי המקשים טעמו לדעת איך יחליט בזה הכרחה שבמיתת חיה סתום
במיתת איה פתוח א"ל להתקיים / והלא י"ס חללים ונקבי' שאין
א"ס יפתחו או יסתמו ויעמדו כן ימים רבים כידוע לרופאי' / אולם
כיתורנו זה בקישוי חלף הלך לו :

(כב) לחתקיים איננו על בנינו בצברי :

רוח

(כז) רופא כלבשר ככ"ל, וכט"ז וכל"א ידדו לומר רופא חולי כל בשר / מטעם שהמכוון מנונו יקוי המותרות שהוא חולי בכל בשר / ואינו מיתוויר כי אם נאמר שיקוי הפסולות יתואר ברפואת חולי / יחויב / וזהו שיתוארו בעל"ז בשם חולה / וא"כ הדרא קושיא לדוכתה / והיא שויתניבו / לכת"פ קארי / לכו"ף להזכיר חולי בזה / ונכון לומר רופא כל בשר / והטעם שמדת הבריאות בכלבשר כטעם כי אחי"ה רופא :

(כח) לעשוק בדברי תורה, בס"ן כתי כי היתעשקו עמו (ראשי' כ"ו) / ולאחד הדיארי' יורה על פילסוף התלמודי / ואינו על בנינו / והעברי' להתעשק בדברי תור' / ויש איתנו בכ"י מכתב באר עשק אשר בה דברנו משמיס עם אחד הנוערים בד"ץ זה / ושם הדיאוגו הדברי' במצדק המצוי לפחת עליהם באש העיון למצן נלדק בדברנו מדברי המדדק' נוכח בשפטנו מדרו' לבמדושים / וכמנעם ככחן את הזהב עדי"א כנונה לרקו : (פה) וערוב גא"ה אלהינו כו' כר"ל מכה"ק כמו לערב עבדך לטוב (תלים ק"ט) / עשקה לי לערבי' (ישעי' ל"ט) / אילס בהפעיל

יהי ענינו ערבית ונשף / כמו השכם וְלַעֲרַב (ש"א י"ז) וע"י פנינה ח' לב"ת :

(כט) בפנינה ובפי שמך בית ישראל / הנה האומר בפיתינו ובפית שמך / וכנוסח הנמ' / לא יגונה כיב' מיני רבוי יש לזה השקל הא' כי"ד מ"ס כמוהיתה הפנינה פ"ס (ש"א ג') / אשר ממנו נאמר בכנוי יאל עתק מפילס (שס"ב) ובה' הוא בוא"ות"ו וכוונתה כמרב פיות (משליה') / אשר ממנו נראה וכן נעשה מנד הסברא בכינוי פיותינו פיותך בו' / וכ"כ הרד"ק במלכל במשקל פל עיי"ש / ואף כי מ"ש הש"ת שבעבור היות לכל א' רק פה

אחד לכד לא יתכן לכנותו בכינוי הרבים / ונכון לומר בפיו בלמין יחיד / הנה מלכל היות משנה מנד עמנו כי פיו / יתכן ליותו כנוי הרבים בהעדר יו"ד השורש וכמו שביארנו / הנה געלם ממנו מתופפות על לבבהן (כמו ב') הביאו ראשי בני התלך (מ"ט"ו) / ולישרים בלבותם (תלים קכ"ה) / האומר נאמר שה' לכל א' מהם שני ראשים או שני לבבות / ורבים כמוהם : יודעי שמך / הם המה חכמי נודע אשר פעל ה' יביטו ומעשי ידיו יראו : בהשכל ודעת חכמת ה' מחכמת שלימות כל יצור / אשר על פי בחינתם יקראו לו שם חדש אשר

שיהם יקנו על שם הפנינה אשר פעל ונעשה כאמרם ז"ל במ"ר א"ר אשף בה שמל בשנה שאמר משה והאנורו לי מה שמו אשר לו הקב"ה שני אלה : עובקש לנדע על שם פעולתו יאחי נקרא / והיודע לקרוא לו ית' שם על פי התיבנותו לליות מלאכתו כי יח' הוא זה הנוקורב לאלהי' כמש"כ ואני קרבת אלהי' לי טוב שתי בה' מחסי' לספר כל מלאכותיך / והוא מושגת ונעטר בתפלתו

במש"כ אשגבהו כי ידע שמי יקראני ואפנהו / וכ"כ הר"י ז"ל בש"ח בריש גל"ס ובריש פיעלים / שתכלית הבריאה היתה למען הראות שלימותו / וזה כי בבחי' עצמותו ככ' לא יושג לשום נמצא כמש"כ כי לא יראני האדם חזי / אך יושג מפאת יצוריו כי שלימות הנברא יורה על שלימות בוראו וממלאו / וכל השלם באדם רואה בעין בחינתו כפי כח' שכלו / אם נבראו מעלה או

ניעתר יצחק

ציצורי מטה / בליאות החכמה המיוסדת בס / ומכין ע"חלק מהמשלימו
 בוראם וממציאם / ועל פי פועל כפיו אשר השיג יקרא לו שכ חדש אשר פי
 יקבנו בשיר ותהלה לאלהים כטעם במעשי ידיך ארנו / יודך ה' כל מעשך
 וזה ענין פרק שירה ר"ל חלק שירה שכל האומרו בכל יום מובטח לו שהוא ב
 עו"הב / כי החכמה תחיה בעליה בחיים הנצחיים / וכבר ביארנו זה באר היטו
 בפרק שירה שמהרנו ואין פה מקום להאריך ומן מוצא הדברי' תדע כי המעפל
 להיות מיודעי שמו / ובשאלת נעשו עונם עיני בחינתו לכל יראה פועל-ה' בהשג
 ודעת החכמה המיוסדת בו הרי זה תפלת שוא כי מעשיו סותרים את פיו / וה
 למה זה דומה לאיש מתפלל אל ה' שיהי' בריא חולם / והוא בפועל כפיו מרעיב
 א"ע ואינו אוכל כלל שהו' כבודאי יחלה מלי לאין מרפא כי הש"ית יתן הכריאות
 לאוכל כמש"הכ וכרך את לממך ואת מימך והסיירותי מחלה מקרבך / אשר
 כמנהוג המתפלל להכין ולידע דרכיו ית' אשר על פיהם יקרא לו שם והוא איננו
 גומן לנו להתבוננו הנה הוא גבר לא ילח בימיו כי ה' יהיב חכמה לחכמין ל
 לכסילי' (כל זה מקונטרס ביאור התפלה) :

(כו) אשור בחר בנו מכל העמים / הנה בהיות מלת אשר בטעם משרת
 כמו שהוא עצמו נקדו בברכה שקודם ההפטרה / הנה מן"ג
 לתיבת המקרא יתחייב היות מלת בחר נווקף למלת בנו / וזה סתירה למה
 שביאר פה וכך"ג למקרא ובברכת ההפטרה / ואף כי המציאות לעד אשור
 גבר"בו ה' (ש"אי) / אשור גבר"ג מאכיד (ש"כו) וזולתם :

(כח) והר איון אין הכרע למשקלו / כירביס הם המשקלים הנאים על
 תמינתו / אולם להוציאו ע"מ גר"וון כמ"ש השג"ת זה לא

יתכן כי לא מצאנו על זה המשחל מוי הנר הרת מצאנו מהנדגשים / או מן
 הקלים שפאיה"ס בת"ק כמו גליון הגיון חזיון גליון בליון / והקלים אגיון
 הגיון עליון עזיון חביון חזיון דביון דמיון גליון סריון פדיון רשיון /
 וכדרו"ל גסיון פסיון / והקלים צביון פגיון / וגרא' מזה כי אם באנו לבאר
 ע"מ הקלים וכדעת השג"ת לא נוכל עשוהו בלתי אס"ע"מ פלעמון אחרון /
 אשר יצאו ע"מ צליון פדיון ופא"הם פתומי' להרמכת העי"ן הגרוני' / כמוהם
 כמוה יתכן לאמר הר"איון כפת"מ הרי"ש / זה נלע"ד נכו"ן :

(כט) וגמולת חסדים כז"ל הש"ס בשו"ג כמו למה יגמלני המלך הגמולת
 הואת (ש"ב י"ט) / כי למה נמציא משקל חדש אחר שנוכל
 להגות בו במשקלו המקראי וכלי שינוי בתלמוד :

(ל) פרו' תיהם בעו"הו כז"ל בלי"מ"ס / כי כן היא גירסת המשנה לו"א סי'
 ל' / והפ"א בשוא"עם כי לא נוצאנו בכתובים פרות כלשון
 רעים כי אם כדרו"ל הנה נאמר מסכרא אחר שמלת פר' אשר במקרא יצאה
 ע"מ גלי' / לכן כמו שגאמ' מן כלי ברבוי בכינוי לרבים נסתרים שבו פרו' תיהם
 ריקס (ירמי' י"ד) בשוא"הכ"ף ככה נאמר מן פרו' פרו' תיהם בשוא"הפ"א /

וכן תסתבר להקלו עם ריעיון בעבוד יום הנידון

וכי תשני

ויעתר יצחק

ומי יודע מכיון שהמתרבים בוא"ת ו' עליל' להשתנות יותר מהמתרבים ביו"ד
פ"ט / ויג' רז"ה ורמ"פ נדעם באשרותיהם כמ"ס והפ"א בנז"ר בטעות :

(לא) והשבמת בית הַמִּדְרָשׁ המ"ס בחירק כמו על מִדְרָשׁ ספר
המלכים (ד"ה כ"ד"ר) / בַּמִּדְרָשׁ הנכסח עדו (טס"ג)

ולשנא דקרא: עדיף / וכ' כהרצב"ש פ"ד מ"ב / ורמ"פ כתב לאחר מדרש
בסגל המ"ס כמו שהורגנו בטעו' מפני יראת השינוי / וכן כת' בכמ"ה מקומות /
ואני כבר מילתי אומר' שכל דורש אחת בלכבו' ל' אביר לב ילחצוהו באמת פני
העולה ודרכי המקיפה היא / ונורה השינוי לא יעלה על ראשו / כמו שחזמו
התלמוד והגאונים שבכל דור ודור מושקי' הלכה למעשה כפי העולה משקלי
וטריא בפילפול האמיתי / ואינם יראים יראת השינוי / כאמרו ז"ל לא
בטמים היא / כבר כתבתי תורה לט"א חזר כל חכה מכין מדעתו אחת בכל
דורש כפי דרכי הכרעת הדיוט היא / ואם איננו ככה נהי' כל ימינו נחששים
כעורים וכלכה שוכב ונתנה פוסח' על שני המצויים / כמו כת' החסידים /
לכן מ' האיש יירא וירך הלכב ילך וישנה לבית יישים יד ילחה :

(לג) ויערבית הי"ן בחתג בעבור רפיון הכ"ת / כמו בַּמִּדְרָשׁ הימים
(ראשי"מ ט) / ועיי' במה"א והב' לט"ת ותבין מה שיש
לתפוש על השע"ת :

(לד) והלוית המת כל' לכנסת' הישי' / כי נעלם מהשע"ת מאין הַפְּרוּגוֹת
(א"ב"ג) / לקול הַבְּרָלָה (ירמ' י"א) / כקדוח אש בַּקִּיסִים

(ישעיה"ס ד) כלם בתיססת ה' א"עם היותם כל' נזמאים כפיין הפעיל / ואף
כי נעלם מחנו מה שדרשותו' ל' ברכות דף י"ח) ע"פ מלוה ה' מיני דל ציי"ט
דברש' וכפירושו אחר גס יאם הלוהו מה שכרו / והוא ילוט בעמלו (קהל"ס) /
ת"י בַּקִּיסִים הנה ראי' לדבריהם מדבריהם :

(לה) אַלְהֵי נשמה ה"א בקיץ כהשטה בטואה עש טנעס מפסיק. כמו
לשמועת קול ה' אַלְהֵי דברים י"ח) / כי מלת נשמה היא

יותר רבוטה למלת שעת מזה שהבוטה למלת אהי / וכ' כהר"ר דוד אבודרהם
שי' להפסיק בין מלת אלהי למלת נשמה שלא תראה מזה הנשמה לאלהי /
ואף כי בחזקמות רבים נזכתיב' לא נשתנה זאת המלה בחפסיק פחות מזה /
שאני הכ' דמשתמע מ' דברי חירופין לכן עלינו להרגיש ההפס' בנהו' הקמץ :
(לה) ואמתה עתיד לנטלה מחני כר"ל / או לטלת מחני קמץ יב' סגלו' כי הוא
זה המפט המקור מבה"ק לגזרת חסרי פ"א נו"ן / כמו כי

תחדל לגזור (דברים ק"ג) / ויראו מוגשת חלו / שחול"ל' / והנה נעלם
מהשע"ת הנהת זאת המלה אחר שכבר הגיה מזה הטעם בברכת הלכנה מלת
לננוע בך / ובהיותה יסופקת / הנה הרוצה לברר דבריו יחל לחתה בחזקמה

(לו) ורהחזירה כי מלה תלמודית ובעפדי להשיפה מקומה :
(לז) כל זמן שהנשמה כי / עיון מה שהשיג השע"ת עלר"ע ור"א אענש
לא עליהם תלונתו כי כן הב' או הרד"ק בַּמִּשְׁתַּלְשֵׁל עַל בַּבְב' /

ויעתר יצחק

(לח) רבו כל המעשים / אלה ארמית / ובעבר יאדון מקומה :

(לט) המהזיר / כבר כתבתי שהיא חלה תלמודית ובעברי המטיב מקומ

(מ) לפגרים מתים מלת מתים היא תואר למלת פגרים לכן הוא בלא ו

החיבור / כמו והנה כלם פגרים מתים (מ"כ"ט) :

(מא) אשר נתן לשכני בינה / כן הוא הנוסח בנ"מ (ברכו"ס ע"ב) / וכו

הוא כי הוא ע"ה"כ או מי נתן לשכני בינה (איוב ל"ח) בלשו

עבר / ומ"השע"ת שכל ברכות הנהיין נתקנו בלשון בינוני הוא לקוח אלכ

מהמחבר ספר חכמת מנוח / אולם תנאי ה' זה הדבר והוא שיהי משמעו

הלשון לעבר / כמבואר שם (ברכות ל"ח ע"א) בברכת המזיא ומבואר ש

שוד (תו"ד"ה המזיא) דלישנא דקרא עדיף אף אם יש איזה חשש קלוק

הלשון / וכ"הא דליכא למיחש למידי שכוון לאמרו בלישנא דקרא בלשו

עבר בנוסח ברכת אשר יאר :

(מב) לשכני ב"ה רפוייה כמו אומי נתן לשכני ב"ה (אי

ל"ח) שהב"ת רפוייה בכל הספרים המדויקים :

(מג) להבחין בין יום ובין לילה איננו על כנינו בעברי / ועיי' בפיק

השמיעית לב"ת / והאומר לבחון מכה"ק בלישנא דקרא ל

הפסד / כיו"ל להת' (ברכות ס' ע"ב ד"ה כי שמע) שתרנגול מבחין והו

כהנהכו' / מבואר מזה דמלת הבחינה קאי על התרנגול / ולפ"ד לובכה

כמו לרגעים ה'ק' (איוב ז') / ואף אם יבאר איזה מבאר שהבחינה שכל

האד' השוכב בבית אפל שקריאת התרנגול יבחינה עת ביאת האור / ולפ"

אתי שפיר בבנין הפעיל המזא לשלישי / נשיבה ונאמר לו שהידאת בנין הפעיל

בבחינה בדרו"ל כהוראת הקל אשר במקרא כאמרסו"ל לעולם יא' אד

לקראת מלכי א"ה שאם יוכה יבחין / הרי שהוא יוצא לשני כמו הקל במקרא

ולמה לא גרדף אחר לישנא דקרא שהוא עדיף :

שעשני כרנינו / הנה מבין סוד מיינוט הירח / וסוד הבחירה והידיע

איך יעלו בקנה אחד הוא יבין כל מעגל טוב בנוסח זאת הברכה

יעוין מ"ש הרמ"ע מפלנו במדה הרביעית והחמישית והשישית ממאמר המדון

וכשער מיינוט הירח לפלח הרמון / וכשאי ליוכת אלס / והנה בכמו זה הביאנו

יש להן עילוי רב במהללן כי נעשו מעין דוגמא של מעלה ממטע ה' להתבאר

אולם אם נקחה לפי פשוטו הנה אן טעם במהללן כי לא יתהלל המתהלל

בגריעות ופחיתות / כי אם בואת יתהלל המתהלל ביתרון מעלה ומזה תבי

שאין זה פרעניות אשר אין לדרך עליו כמבואר באבדורה' דף ח' ע"ב ד"ה

ולאפוקי ממה שביאר הוא ז"ל ב"ו ממנו שהוא הנדקת דין שמים / כי כפי מ"

הוא עילוי רב להן / ושלמת חננו הכורית על וולתן :

(מד) שלא צשג' גויהנו רפוייה וכן היא משפט נו"ן הכינוי כמו רש"מ

בדרך (ראשית ד"ח) / וק"ג' אלהים (טס ל"א) ש"מג' א"ה

לאדון (טס מ"ה) / כי אדם הק"ג' מנעורי (זכרי"ג) וולתם כלם הנו

רפה / ופסידורי הש"ת והרמ"ס נדפם צשג' ד"פ עשני שבברכות השחר

ה' ב'ב' ב'ב' ב' ד'ע' ע'ג'ד'ת' ה'מ'ל'י'ש' ו'ל'ב' ה'י'ש' ב'ש'ת' ב'י'ן' ו'ל'א' י'ש'א' ה'ק'ו'ן' ל'א' ב'ה'ש'ת'
מ'ל'י'ש' ב'ג'ו' א'ז'ר'ש'ת' ה'ק'ב' ב'ק'ל'ש'ת' ל' ע' ע'י'ן' ע'ל'ו'.

ויעתר יצחק

כדגש הגו' בטעות / וז"ל נכרי במקום גוי כי נכרי משמש בלחד הפנים עם זר
 כמו את הנכרי תגוש (דבד' ט"ו) / ואנכי נכריה (רות ב') ת"מ עמא
 מכרה / משא"כ גוי שבכל המקרא הוראתו עם / מה שאין כוונת הכרה אף
 כי הפוך הוא וקללה תמש / בשכבר כתברך אברהם בהפכו כמש"כ ואע"פ
 לגוי גדול (ראשית י"ב) / אך רו"ל שמשו בו עז"ה שעל איש נכרי כאמרס ו"ל
 גוי ועבד וזולתו / אלס אנו אין לנו בהנה התפלה אלא לשון המבורר כאמרס
 ו"ל מאן דללי צלות' בעא לברשא מלוי דקרא יאות / ואמר ו"ל ליטא דקרא
 עדיף / ויעוין מ"שכ הראב"ע בפי' הפ' הגוי גם נדיק תהרוג (שס"ך) /
 וכפסוק לעם נכרי לא ימשול למכרה (שמות ק"א) :

(מה) מלביש ערובים הרי"ש בקיבוץ והמ"ס דגושה / וזה כי מלת ערומים
 המה ה"פ בכתובי' ויהיו שניהם ערובים (ראשית ב') /
 ונדרו ערובים תפשיט (אי' ק"פ) / נפיר מחשבות ערובים (שס"ה) /
 ותבחר לשון ערובים (שס"ט) / לערובים יכעירו דעת (משלי י"ד) / וא"ז
 השנים הראשונים הסכנת עם הדגש שהאחד זר ממנו בלי ספק / ומשפטס
 כמשפט הקרי עם הכתיב שהור בלתי נקרא במצטא / והנה הכתוב והאמורה
 שניהם יחד יעידו יגידו שהורות הוא במלאפוס / כי הנה כתובסן אפשיטנה
 ערובו (הושע ב') / ובמסורה ערטילאין דגשין מכימין רפיין / וזה ללות
 שהורות הוא במלאפוס והוא כעוך כל כתבין ולא קריין אשר אין מעצור לו
 להיות הכתוב ההוא נדפס בסדר התפלה / כן אין לנו בסדר התפלה כי אם
 הקרי אשר הגה בהנה ע"פ המסורה ערובים הרי"ש בקיבוץ והמ"ס כדגש /
 והנך רואה כי כנים הדברים עד אפס מקום לדברי הרב ז"ל בלו"א סי' י"ח /
 אף כי מ"שכ הרב ז"ל שאין למלת ערובים כדגש המ"ס / משקל בלשון / הנה
 נעלם ממנו כמו פניו ערובים (משלי ק"ד) :

(מו) אשר הכין מצעדי גבר / כז"ל בלשון עבר עשה מה מצעדי גבר
 בוגבר (תלים ל"ז) :

(מו) ודבקנו כמנותיך / אחר שמאמ ורגבי' דבקא (אי' ל"ח) / ישפוק
 בידנו לאחר דבקנו / עי"ח מפינות ב"ת / וכלו"ח
 פסק לאחר ותדבקנו בלשון עמיד כבנין הפעיל כחבריו העתיד' ואין הכרע
 וכנמ' איתא ודבקנו :

(מח) יצר הרע הרי"ש קמוצה בעבור ההעמדה / והרמ"ע כתב לבקד
 הרי"ש פתח על פי המסורה ז"ל כל רע הרע דסמין
 ליצר פתחין / ואין משם דליה כי המסורה מעידה על המציאות כפי מה שהוא
 בכתובים / והנה שתיס רעות סמיכין ליצר במקרא / והם וכל יצר מחשבות
 לבורק רע (ראשית ו') / כי יצר לב האדם רע (שם ח') / וכעבור שאלה
 שניהם בלתי מוכרת' לכן הם פתחין / משא"כ בנידון דידן שהוא במוכרת כמו
 מאדם רע שכל אחיו / ואין סמיכת מלת יצר היא סבת הפתחין כי איש
 הסמיכות / ר"ל מה שלא באו במוכרת אך המסורה הזכירה דסמיכין ליצר
 לשימין כפי המציאות אבל לא לטובה

ויעתר יצחק

למטה / והרמ"ע ז"ל חשב שסבת פתיחתו הוא סמיכתו למלת יצר לכן תפש על-הש"ת ולא במשפט :

(מט) זכוך את יצרנו / כל"ל מגזרת הכפול' וכנוסחה הישנה / כי כן מצאנו לרז"ל שנסתמשו בזה השורש בפעלים היוצאים כאמרס ז"ל 'זכוך' :

אנחנו לתוכו / ב"רף חזק ד' / והף המפרשים הלא כגורש"ו והראב"ע והרד"ק ז"ל יחדיו יהיו תמים באמת ביחוד הפסוק כעף נפשי (תלים ל"ו) / שטעמו לטעם נכות צעדה עלי שור (ראשית מ"ט) ח"כ אינו מן הראוי לזוז ממה שהורגלנו לקרוא :

(נ) להשתעבד לך / מלה מרובעת ותלמודית / ובעברי לביות עבד לך / כמו מהיות להם עבדים (ויקרא ד) / והמחבר שצ"ת הג' היות הכי"ת בסגול מפני קירוב הטעמי' והנה הוא סותר עלמנו יעוין מ"ש ב"ז לת"ב המקרא :

(גא) מעזי פנים / כמו זכר רב טובך / ומעוות פנים / כמו חכמת ערום : (נג) ואת העקדה שעקד את יצחק בנו / איננו חשקל בעברי : (נד) רבונו של אלוהים / כבר כתבנו היות זאת המלה ארמית במיבור הכנז עם תוספת מלת של / והעברי אדון אלוהים / ועיין מ"ש במלת איזהו מקומן של זכרים דס' קט"ו :

(נד) ויגלה רחמך על מדיתך / הו"ד בחירוק והג' מ"ל בפתח ודגש מבנין כפעל כנון (גלל כמים משפט (עמוס ה') / כי ככה"ק הוא יוצא לשני כמו היום גללו' את חרפת נוצרים (יהוש' ה') / גולה אכנים גדולות ולפ"ז ה' צמעות הענין שהרמזים יגלו ענין מה וולתם על הנודות נשא"כ כיוצא המאמר / לכן הנכון כמ"ש :

(נה) ותנהג אותנו / כר"ל מבנין פיעל הדגש כמו כי מרחמם (ישעי' מט) / והנו דלא להיסף בבנין הבלתי נמצא במקרא אף כי להוציא הבלתי יוצא / וע"מ"ש רש"י והראב"ע ז"ל בפסוק והתנחלתם אותם (ויקרא ד) :

(נו) לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ומודה על האמת כן הוא ברמז"ש בלי מלת כנגלו והטע' שיהי' כל אדם זהיר בסתרי המושכלות האלויות לכלי אחיזן שהוא נתעה שהיא נגד הדת כטעם ואל כינתך אל תשען / ועל כן זהיר אחריו על חיוש האמת בענין הידיעות הנכבדות / ואפס מקום למלת כנגלו וכן בס' דור שגרי שמים אינו / ופירושו מסכים על העדרו / ומלת לעולם ויהא הם תלמודיות :

(נז) מה אנו מלה תלמודית / ובעברי אכחנו מקומו / ולשנא דמרא עדיף : (נח) הלא כל הנבזרים / בהיות שמאלנו הלא ברחל עבדתך (ראשית כ"ט) / הנזורה תמי' מפלגת / ועכ"ז הוא בטעם משרת / וכן הלא הוא אביך (דברים ל"ב) / מיקף עם היות התמי' מפלגת בהיותנו כלנו יודעי' שהאית' אינו / על כן לא ישרו דברי השצ"ת בזה שהתמי' המופלגת תמן ריח בין הדבקים :

ובתלמוד ירושלמי גזיר פ"ט ט"ז כותף את עבדו ויזינו כותף את אשתו, ובגמרא אם יבוק
 את עבדו, כשתו וכו' י"א לכתף ובתלמוד בבלי גרס כותף את עבדו ויזינו כותף את אשתו

תזיר לכי אדם שפירקם עזים כזו נפיה עינים ורחב לבב, עורלי לב זשירי כזר ודומיהם
 וכולם יפודשו עז אהרן ובהו מלך עינים ורחב מלך הלב ועורלים מלך הלב והבשר.

ולא מלאכותו כלל לא מכתוב לבי הסתוב חבל לבי הקרי גם הוא אשתו וידענו כי הקרי עקד
 כל עקום ומבטח סוקרנות חזק מנקום כלל לפתיב כי לא ידענו לקראו

אמת כי כן כתב התכלול בראש הפרק כי איתן אעניה גרועית יבאין פיה ברוכ ויטאן מרהם
בחולם כמו ומה אצטום, ויניהם עליו על כל יתכן כי גם תפחול כמדה אחרי אברובתאצורים
הקדמונים גם במחזורים ל' שאלנו תפחול יתחול בחולם, גם המתבר בעלמנו נקד בסדר
אבינו מלכנו מתיק ברזמשך הרבים ולפי יוקד באן ותמחל-בין, גם דאיתנו מן ישראל
יחוק תגאל וכל איתן דאיתן כי כולם פעלים עומדים אפנהין להיות פתוחים כמו יקשן יגדל
ישב לכם ירבץ ודומיהם אף איתן גרועית

(נט) שני עקד על גב המזבח כ"ל בלי יו"ד הרצוי כמו זה גב המזבח (יטו)
 מ"ג / ולא היה שם המזבח בעל שני גבים :
 (פ) לפיכך מלה תלמודית מורכבת משתי חלות ממל' לפי המורה שעורי
 הדברי / כמו לפי אכלו (שמו"ב) / וממלת כן התלמודי'
 אשר כן בעברי מקומו :

(מא) חייבים איננו ע"מ בעברי :
 (סב) ש"ב ויהודיה / אינם על משקלם בעברי :
 (סג) ערב וקר לפי המבואר ב"ו לשוא היה ראוי להיות הווקר במלא פוט
 כמו הווקר וראיתם (שס"ז) / בעבור היות אחריה ו"ו הפיכוי /
 והנה יעמוד כנגדו ערב וְבִקֵּר וְאֵהָרִים / (תל"כ"ה) והכזה קטירה לדבריו
 בעלת שלש קצוות :

(מד) תרים ותגביה קרנו / כ"ל הרי"ש בחי"ג מבנין הפעיל כמו מאשפות
 ירים אביון (שם קי"ג) / כי בכנין הקל הוא עומד כמו ארום
 בגוים (שם מ"ו) / ומה שמאנו קרנו תרום בכבוד (שם קי"ב) / איננו נוכח
 פאלית' רק מוסב על הקרן שה' לשון נכס' כמו נשברה הקרן הגדולה (דנ"ח) :
 מה שאין נכון לפרש כמו כן צוה / בעביר מלת ותגביה הכאה אחריו / ומדשים
 מקרוב באו הגה"ה מ"רמ" פ"שם כתו' שמלת תרום היא נוכח השי"ת שיתרום
 בישועתו אשר יעשה בארץ / אולם כל יודע מבין שמלת תרים בעלת על מלת
 קרנו האמורה א"ו ועל הרוב הוא מקושר עם מלת קרן במקרא וכשמי תרום
 קרנו / קרנו תרום בכבוד / ותרום כראש קרני / וירם קרן משיחו / והוא
 עש"ה וכבר נזקק תרום קרנו / והוא שם קריוכתיו ושניהם כאחד טובים /
 ואף כי אין זאת מנחות המליצה לחלק ב' פעלים רזופים לנשואים שונים כמו
 לאן שיה' השי"ת נשוא תרום וקרנו נש' ותגביה / אבל האמת יורה דרכו
 שמלת קרנו הוא תעל לב' פעלים תרים ותגביה לכן תהי' הרי"ש בחי"ג :

(מה) ברוך המקדש שמו ברבים כ"ל שסומלמת כ"כ בלו"א לח / וכן הוא
 ברמ"ס אך הכ"ח כתב שאין לשנות הנוסחא :
 (מו) יבירן וידעו כל באי עולם / המחזר שצ"ת מחליט גורו' ומקיים גזרות
 אשר לא תקיימנה / כ"ו שכתב פה שכל ב' פעלי' רזופי' שהשנית
 הוא"ו היא מעומדת בטע' / הנה נעלם ממנו הנידו וכשימה לבנו (ישע"מ"א) /
 הס' איתיו והנליט דרכו (שם מ"ח) :

(סו) וְתַבְּרָתָם לָנוּ אחר שאין דין נסיון אחר נוהג בזה הנה תהיה מלת
 ותכפר מוקף למלת לנו והפ"א בסגל כמו וְדָבָרָא
 (סח) וְתַמְחֵל לָנוּ על כל פשענו / מלה תלמודית / והעברי ותעזוב לנו
 כמו בעזב' נח' את המשח בזה (נחמ"ח) / והחי"ת
 העי"ן הגרונית הוא יבואו לגזרת פֶּעַל / כמו יצחק
 ישחק הגא'ל יבער יצער וולתם / והנה מלת ותעמל מוקפת למלת
 לנו מהטעם שנו' כמי' שקודם זה :

(סא) שו' בנת בית המדג' צ"ת בה' מדגושה כי יש העמדה במל' המקדש
 פיכס

יעתר יצחק

שיכנה להיות ב'מלות בית המקדש רהוטות וזלזו / ואף אם נקדמו בטעם
 מזרע הנה יהיה הטעם נסוג אחור והוא דחיק :
 (ע) במהרה ציינו ב'ת ציינו דגישה פי יש העמדה במלת במהרה
 כי ה' די לגזרת המאמר במלת במהרה לכך :
 (עא) כמ"ר שכתבת עלינו בתורתך / כ"ף כמו וב"ת בתורתך וכ"ף כאמור
 כדגשים כי יש שם העמדה לפניהם / ות"ו דתורתך ודל"ת דעבדך
 כסגל בעבור ההפסק / וכ"ף כאמור קמוץ בעבור ההפסק :
 (עב) א"ל אל משה לאמר / הנה המעיין שם במכלל דף ק"ה יראה שאין שם
 ט"ם לכל / וזה המשל הביא על מה שאמר ולא יבא זה הדגש לא א"כ
 תקדמנה ת"ק באמצע המלה ובסוף המלה גם נסתר בו / כי נאות אות אה"ו
 אחר ת"ק בסוף המל' לא יתכן בלתי א"ס אחר הסגול או אח' הפתח לא עם זולתה
 שהקשות / ומשפטה בנחות האחר הפתח הוא הדבר אשר הביא אח' וז"ל
 ופעמים כיוסף אותה ולא נחוש על הנח כמו מה"ש מה"ש מה"ש (בראש' כ"ג)
 ופה ביאר אשפוט נחותה אחר הסגל / ואף כי כל המשל ימשל על עיקר טונות
 במאמר לא אל הנמשך אלו במקרה / ע"ש והכו :
 (עג) ויש ש"ו צ"ה מ"ים היו בה / הנו"ן בקמץ / כי מכה הוא לשון זכר / כמו
 המכה יהי' לכם / ומלת בה"ש / למלת קטרת :
 (עד) בל"א חפניו המ"ם שוא והלמ"ד בחולם כמשפט המינות :
 (עה) מצות דקה מן הדקה / הוא"ו בפתח כמשפט סמיכת הימ' מן מטה :
 (עו) סמנים היו בה ב"מ"ם אחת ודגש ע"מ רבנים :
 (עז) ש"אין תלת / הסמ"ך כשיא כמו שלש סמ"א יקמח / (ראש' י"ח) וכסל"פ
 מ"ם הרבו צנו"ן כמנהגם :
 (עח) והצפורן אין על משקלו בעברי / והוא חסר דמסר / והא לך יתר
 החסרים והמלאים לדברי הר"ו"ל והחלכנה / ז"ל עם
 וא"ו העטוף / והלכונה מלא וא"ו מ"ר חסר וא"ו / וקציעה מלא י"ד /
 וכרכס חסר וא"ו קלופה מלא וא"ו / מל"ס סדומית מלא דמלא :
 (עט) ר"פ"י נתן אות' הר"ש בפת"ו והב"ת בדגש ב"ל / וכבר מילתי אמור'
 באגרת ב"ת שגדפם בשנת תתל"ג / אך עתה בראותי מעשה
 אנבעותיו של הרב מהו' יעבז ב"ס' לום ארש' סי' נו"ן / אשר הוא מתפזק על
 עמדו ומייחל לקיים דבר שהר"ש שוא והב"ת רפה ונקר' בשם ר"ב ע"מ יסיה
 פ"ר תאר / כי דעתו שם היות רבי שרשו רבה שענינו רבוי וגדולה כטעם ר"ב
 ית"ר הוספת לי (דניאלד') / ושם אותיותיו אותות מה שהגו להרבותו בוא"ו
 ת"ו רבותי רבותינו / לכן גזר אמור שהרבו מורה היותו מבעלי הכ"א יבא
 ע"מ פ"ר משורש פרה שאמרו ז"ל ממנו בריבוי גרות פרותי פרותיני
 ככה ראוי להאמר לפי דעתו רבות רבותיני / ועוד לו עד שני ש"ד רבי
 איננה לכינוי מ"ב / כי לו תהיה היו"ד משמט לכינוי המ"ב וזכר מזה היות
 רב יותר גדול מן רבי / לפי אמרו"ל לכתחלה נקראת שרי לאומתה ולכסוף
 שלה לכל העולם / וכבר אמרו"ל להטן זה רבי גדול מרב / והנה הרבו"ל על

ועתה יצחק

עיני עדים אלה יקום דבר לאמר רבי נתן רבי ישמעאל בשוא ומירק /
 פולס ר' אלי מוילכת פתב לאמר רבי הרי"ש בחירק ורבי"ת דנושה / ואין
 לזנוקו עמו / אך רואה אני את דבריו שא"ע פשיהא לאחיה מוליחמה /
 ששרורכבו הכבוד ממנו רב ע"מ פת / לכן נזה לאמר בכינוי המ"ב רבי
 כמו פתי פתך / וזהו הכתב לאמר רבי בשורק הרי"ש ע"ת ה' יצ"ו ומצוי
 (ירמ' י"ו) / ואני הבתב כתבתי לאמר רבי בפתי הרי"ש / והנה ד' מחלוקת
 בדבר זה / ורבים אומרים לנפשי ברר דברין למען נדע א' מי מקדושים נשנה
 בקריאת זאת המלה / על כן יצאתי לדון בדבר המדע לידע ולזודיע כי קום
 יקומו דברי אשר כתבתי להורותם וכל דברי וולתי בטלן ומוטלן לא שרירין
 ולא קיימין ואדרן ראשונה עם הרב ז"ל להראות בעליל שעדו עדים
 שופתשים הם / א' איפה הם א' העד העיד הרב היות קריאתו רבי שוא
 שירק ע"מ פרי / ממה שמלאכה ומתרכה בוא"ו ת"ו רבותי רבותינו / וזה
 לאות היות שרשרובה / הנה רבים ישמדו נגדו כמו כלי כלים / מזה חו"ס /
 וזולת רבים מבעלי הת"א המתרבים ביו"ד מ"ס והזך ז"ה כ"ס הכפול מתרבי'
 בוא"ו ת"ו ב' גם עדותו אשר הביא מאמרים ז"ל רבי גדול מרב / אשר אם
 פניו היות יו"ד רבי כינוי המ"ב כ"ה' זה סותר מדרש ז"ל בענין שרי ושרה / גם
 הוא לא לשור ולא להעיל / וזה כי מבואר הוא לכל משכיל על דבר שיש
 הבדל מעלה וכבוד בין ממשה כוללת למשה פרטית / עד שהם שני הפכים
 בענין לאות המכבד מדרך כבוד ומעלה / כי הנה המושל הכולל כל כבודו
 שיתאר בשם מושל פתי / והכני למ"ב לא לכבוד הוא לו כמ"ס הכחוק
 החלק / ואם על המלך טוב (אפתרה') / המלך לעילס ימיה (נחמ' ב')
 מולתם / ולא נאמר מלכי בכינוי המ"ב / להיות שהכינוי המושל מתייחס
 בכבוד המלך / אשר על זה הנה הוא מדרש ז"ל בהבדל שבין שרי ובתיב הכינוי
 למ"ב שאיננו גדול כבודו בכבוד שרה הפרטי / להיות שמלת שר הוא שם כולל
 למושל בשם כמו טלך במדינה / ושניהם איך כבודם בכינוי המ"ב כלאמר /
 אולם המושל הפרטי כמו רב האמור שהוא שם יקר וגדול למושל על אחיה כת
 ומברה פרטית מ"א כאמרו ז"ל מה לי הכא קארו לי רבימה לי התם קארו לי
 רבי / הנה במושל פרטי כזה כינוי המ"ב יתן ויוסף יקר וגדולה להרב יותר
 מהאמור בלי כינוי / להיות שהקורא לו בשם רבי בכינוי מ"ב מוכנה א"ע בשם
 תלמיד ועבד לו / משא"כ הקורא לו בשם רב בלי כינוי שאין המדבר ניתן לו
 יקר וגדולה כמו המכנה לו שם כינוי המ"ב / להיות שהמ"בן מדרשו כי רב הוא
 לאחיה כת מוכי אדם אך לא לו / לכן לא כלל א"ע בכינוי המ"ב להורות כי הוא
 לא עבד למו / ומגם היום באוכינו שמינו שבני רג'לים לקרוא לאחרי
 דאחרא בשם רבי בכינוי המ"ב / ולרב של עיר וזולתם יקראו בשם רב סתם /
 וכבוד הכינוי לאמר לא יתנו / וזה לאות שיקר תפארת הכבוד שבין רב לרבי
 הוא הפך יקר וגדולה שבין שיה לשרי / והוא הדבר שביארנו שהמושל הכולל
 והמושל הפרטי המה שני הפכים בענין היקר מכל כבוד אשר ניתן להם בכינוי
 המ"ב / וא"כ איפה עדות הרב היא עדות עוכמת ואיננה כדאי לעקס עליה

בקריאה

ויעתר יצחק

הקריאה המורגלת רבי רבותינו הבי"ת בדגש / ועמה נדעה נרדפה לדעת ע"ס
מי חשלתנו הדין דין אמת / והנה דעת הרז"ג ז"ל אין לה שחר מהטעם שכתב
הרז"ג ז"ל שמתת זוי בשורק הי"ן אשר לקחה למלת רבי לראיה / איננה חמוי
וגם רעיה / כי אם אמת אמתה בת אביה היא אך לא בת אמה / ר"ל עכ
היות שהם מגורה אחת זהו גורת הכפולים תכו"ן אין משקלם אחד / שזה
משקלם פועל עיון חק בחילום / וזה משקלם של רכזל כפת"ח / לכן יזכירם שלל
לעולה נטייתם בקנה אחד : ובי"א ר' אביעם ר' איוילא ר"ל שגאור עכ"י
אלת רבי חוסופת הניקוד / אם שתה' הרי"ג בחירקע"מ כת עתי / רב
רבי / כדעת ר"ח אופתיה הרי"ג כפתח רכז רביע"מ עם עמי כדעת אבי
ועתה לכו ונכילה גורלת וכדעה בשלמי הדין דין אמת / ואשר יפול עליו גור
האמת דהריוקים / ואומר הנה זאת מקדמהו כן הוא / כל משקל נטייתו בכינוי
עלשין יחד שזה לפי כת לשון רבי' נמנו כמו עבד מלך / יאמר בחיבור הכינוי
עבדו מלכי / כפניית הרבוי מהם עבדי ה' מלכי מדין / וככה מן ר' קודש
יאמר בכינוי היחיד ר' קודש' / כפניית הרבוי מהם ר' קודש' / קודש'
ה' / וזולתם רובם כולם כה משפטם / ולכן אם המצא יונא א זה שם בכתובי
במשקלו הנידול ולא נמצאהו בחיבור עש הכינוי / כמו שם רב הנמצא במקור
בנכרד על כל רב ביתו (אכת' א') ולא נדע מה תארו בכינוי אחר שאין ל
פניו במקרא / הנה אם נמצא לו סמיכות הרבוי במקרא / לפי הסברא נטה
בכינוי היחיד עלתמונתו / וזה המצא לו סמיכת הרבוי בכתוב / ור' המלי
(ירמ' מ"א) הרי"ג כפתח ו"כ א"י מצי' הסברא נגזור אומר שנטית היחיד
בכינויים ג"כ הרי"ג כפתח / וזכית' א"כ לדין שכל רבי פלוני האומר בתלמוד
הרי"ג כפתח / ואף כי מציאתי עור לי ששלש אלה המדקדקי' נקדו (בסדר
התפלה הנדפס על יד כל אחד מהם) ומורא ר' קודש' כמורא שמים / קראו ר' ב
אליפו ומיידעו הרי"ג כפתח / הנה כמוהם כמוהו יחוייב להאמר בכינוי המ"כ
ר' / וזאת היא נפלאות בעיני אף נעלם זה מהם / גם הוא לי לישועה שקר
ז' לעצמו יענה ויאמר שכל רב הבא בחיבור הכינוי הרי"ג כפתח יעזוב בלחור
ניקודים כפ"כ מציית / ואף כי נדפס על ידו בעשר השיר ר' ב' ה' ה' ה' ה' ה'
ק"ש של שארית הרי"ג כפתח כמו שאורגלו / ולא מלאו לכו לנקד הרי"ג
בצי"א כמו שפסק / אחרי אשר מלאו לכו לשנות שינוי המורגל בניקוד רבי
במכונה לר"י הנשא שנקדו בכתב כפ"כ חזית שלו / וכל זה יורה שסברת
היתר רעיהו כדו לכו נראה לו סברתו להלכה ולא למעשה / וכפי מה שקדמ
ה בחזו תוכחת חנה נראה בעליל שכל רבי האומר בתלמוד היו"ד בו כינוי
למ"כ שגם הרב מודה בו שהרי"ג כפתח כמש"כ בשם רבי המכונה לר"
הנשיא / וז"ל א"כ כפינה נדקמו לנקד ר' נתן ר' יאמעל כפתח הרי"ג :
והנה מוקים אחי לבאר מה יקר תפארת גדולת שם רב שזכרו מאז לכינוי
בו גדולתו כפגים שונים / אינכה ידובר בו בדרך מדרגות הרבנות
השורה / וזה כי את קצתם יקראו בשם רבנו בתיבור כינוי הכי"כ מ"כ / חלל

שנקיטתם

שכאלתם הקדומו שמו הפרטי כמו משה רבנו / וכתלתם יאמרוהו כמו רבנו
 תם / ופי מהם קראו בשם רבי בהעלם שמו הפרטי כמו שקראו רבי לר"י הנשי /
 ומי מהם קראו רבי בשותוף השם הפרטי כמו רבי ישמעאל / וקלתם יכנו בשם
 רב כלי כינוי המ"כ / כי הן חמם אלה התארים יעלו מעלה מעלה זה על זה
 במדרגות יקר תפארת הרבנות / וזה כי יקר מכל כבוד הוא רבנו ככיניו רבים
 פ"כ / יכנו בו לרב מקובל / ומיסמך לרבים / יעוין מש"כ הרמ"ע בפ' אדוני
 שמעני / ושמו הכדל בין משה לוולתו בהקדים שמו הפרטי לפני רבנו / להיותו
 פ"ה נודע ומפורסם בשם יותר ממלת רבנו / האמר אחריו ופשה לו שם כשם
 בגדול אשר בחרן שהתאם אחריו נקראי"ע ש"אבימלך פרעה משא"כ וולתו /
 ואחריו קהנו לתת כבוד לקרוה לגדול כהר בשם רבי בהעלם שמו הפרטי / כי
 לא לכבוד הוא להזכיר עם המושלים שמו הפרטי כנשי"כ הראש"ע בפ' הפ' פירעה
 קצף על עבדיו / וזה הכבוד כתטהו לר"י הנשיא לגדול מעלתו הרמה בדורותיו /
 ואחריו במדינה גהנו לתת כבוד בזה השם לכל התנאים והאמראים אשר
 למדונו תורת ה' בקצת חלקי הלימוד / וע"ד אמרו ו"ל הלימד מחברו פרק
 אחד כו' / וכתבדור היותם רבי' לכן הוכרחו לשתף עמי השם הפרטי ולומר רבי
 פלוני / ואחריהם במעלה נהנו לקרוה לאיש גדול כעירו בשם רב כלי כינוי מ"כ
 האורה שהוא רב עכ"פ לאחה כת מ"כ הואם אינו רב מ"כ / וכני בכל שהיו
 מדברי' כלשון ארמי נהנו לחלק כבוד כלשונם וקראו לכל גדול כלשונם בשם רב
 שפי' כמו שת"א נשיא לכו' רב קדם ה' / ולכן אמרו ז"ל כל רב מנבל וכל רבי
 פח"י / ומדרך כבוד זה הלשון נהנו לקרוה לשר ומשוב רבון שכיניו אדון כלשון
 עברי כמו שת"א אדוני שמעני רבון וקלתם יכנו בשם רבון כמו רבון גמלא
 וענינו שר כלשון עבר כמו שת"א שרי עשות רבון עאיתא / וממנהגם יוד
 לתת יקר וגדולה כלשון ארמי לכל בעל מעלה וגדול הדור לתארו כלשון רבון
 כמו אליהו רבון / שפי' גדול כלשון ארמי כמו שת"א בגדול החל רבון שרי /
 וכן השם הזה אמרו כרבני רבובי רבובינר / בות' כמשפט השמות הבאים
 בתוספת ה"א שרובם מתרבים כו"ו תי"ו נדקה ברכה / נדקות ברכות / וזאת
 ה"א כרגי"ג כלהליפה כו"ו ברכיו כמו הילכתא רבון רבון / כן נכנו לומר
 מן רבון רבון / הן כל יקר דאית עיני לבאר בזה ומן מוצא הדברים תשכיל
 ותדע שכל רבי פלוני האמר בדרו"ל שרשו רב וכו' ד"ל למ"כ כלן הרי"ש פתוחה
 כמשפט :

אחר' כתבו זאת הניעני סדר התפלה שנדפס בק"ק פראג עם הגהות
 מהרמ"פ / וראיתי בהנהגת זאת המלה שגם הוא ז"ל השיב על הש"ת
 ערך שריו ושרה / וזאת התיבה כבר נראית כיכרי הרב"ו לונדקית בדברי
 ואינה חוזרת ונדפס בדברי הרמ"פ אך עוד ראיתי בדברי הרמ"פ ז"ל אשר דחה
 כי טוב היא להיות מלת רבי שם היחס והרי"ש נפתח מטעם ורבי המלך (רמי'
 מ"א) אך לא טיבה שמועתו זאת ממה טעמי' / א"י כה רבי המלך הוא שם
 התאר מטעם לא רבים ומכמו (אינו"כ) שפירושו גדול ווא"ך יגזור שם היחס

ויעתר יצחק

משפט התאר / האם נאמר ל'י' ליחס לעבור שמאלנו התאר ומן העם הו'ר'י' (ירמ' ל'ט) / ב'כל שכ היחס אשר הוא בחוכרת עם השם הפרטי יקדם הפרטי לשם היחס כמו לכן הארמני יתרה ישמעא' / ואם ה' רבי שם היחס כסדרת ה' ראוי להאמר כן הרבי / ישמעא' הרבי כמו לכן הארמני / ג' כל שט היחס יתייחס אל עם או משפחה או שבט או ארץ כמו איש הישראלי משפחת הכהן שטבט הדני לכן הארמני / והכלל שיתייחס הדבר אל זולתו אך לא מאלו שיתייחס איוה שבט אל המקרה או התאר הדבק בו / כמו שיתייחס הרב אל רבנותו לפי סדרתו / ולא די לזרה הזאת אלא שנתן מקום לטעות את המגיהים כי הגיה על ידו בסדר תפלה של ר' ישמעאל הכי"ת בצירי כי משמו הטעם כעיקר ר' כ"י המלך שהביא למשל חטובא לעיקר הכנה :

(פ) רבש פסקה הפ"א בשוא כמשפט הפבר עם הכמי כמו הכינה ג' זקנה (אי' כ"ח) :

(גא) ואם חסר אחת מכל סמיה / הסמ"ך בצירי ודגש כמשפט המכורר כמו און ומקר (קהל"ב) / כאשר דברה (ראש' י"ב) :

(פג) של שירים למלאים / כר"ל השי"ן בשוא והיו"ד קמוצה והרי"ג בחי"ג / כי אין פה סבה לשיתרכו בלשון שג' / ועמ"י בדיקדוק מלת שירי הדס :

(פג) מערבין בהדגש / העי"ן קמוצה לתשלוש דגש כמו מברכך בה (ראש' כ"ז) / והגון תמורת מ"ס הרבוי כמנהג :

(פד) שני גזרי עגים / הגימ"ל בחי"ק / כי הוא ממפרד והגורה והבני (מו' מ"ח) שעינו כריתה / וכמו שנאמר מן והפשתה והשעורה (שמו' ט) ומתמס בפשתי העץ (יהוש' ב') / ככה נאמר מן גורה / גזרי עגים :

(פה) לדישוון מייבש הפנימי / הדל"ת בחי"ק והשי"ן בשו"ג ודגש כמו יצלו קברצ"ך (ישעי' כ"ז) / כי רוב שמות המקראי' בוא יבואו ע' המזקל / לא על משקל קיטור / ציפור :

(פו) חמש כרות / הגה בעקרא מאלו זה השם בלשון זכר כמו כר' ה' טר יכבה (ש"ח) / ושבעה כרותיה עלי' (זכר' ד) רק חז"ל נשתמט בו בלשון נקבה חמש כרות שתי כרות דולקת ודעתם רחבה כי הם הם בעני הלשון ועכ"ז הבו דלא לימא אינש בברכת ההפטירה שלא תכנה נרו בתי"ח החי"תן אחר שמאלנו בה במקרא עם היו"ד / וכתיבא בזה נאמר לשון פורו לחוד ולשון חכמים לחוד ומיי"פ אדם להתפלל בלשון מקרא כמו שביארנו זה פעמים :

(פז) קודמת לאבריים האלף בצירי והכית בקמץ כמו שגמל' באונקלו וכתח אותו לנתחיו ויפלג יתי' לאברהמי / או בנתחיים את אבריה' / אולם מל' אבר במקר' איכנו מעיניו כי הוא מורה על כב הבע"ח :

(פח) ואבריים לחמיה / כר"ל בהעדר מלת קודמת וכן כלם מכאן והלל לחבתים

ועוד יד' ארזל כתבן סבל מקום איברים ביד בין האלק ודבית וכנס לעיול סי' ל' קאל
פירמניהם. גם כבי ט' ל' אסן דנתחים נקד ל' ארזל ארזיה ארזיה, וכן עור בעד שר
(איוב ב') נעורום א' ארזל מקול א' ארזל, לכן הוין עש' היט

(עט) לַחֲבֵתִים הַיְיָ בְּחַיִּי וְדִנְיָה / וּמִקְרָא מֵלֹא הוּא בְּאִמּוֹנָה
עַל מַעֲשֵׂה הַחֲבֵתִים (דֵּה"א ט') :

(ז) לְבִזְיֵין הַלְמַד כְּשׂוֹא וְהַיְיָ בְּחַמְסַת בְּחַמְסַת / כִּי רֹכַח מִשְׁקְלֵי שְׁמוֹת אֲרֻמִּים
הֵם רְחוּקִים הַסִּיגוּי בַעֲבוּר הַנְטִי' וְהַרְבוּי כְּמוֹ שְׂבִירָנוּ בְּמִלַּת
קוֹדֶמֶת לְאֲבָרִים / וְאִף כִּי כִכָּה נִמְצָא בְּתַרְגּוּמֵי דֵּה"א קִרְאָה כִּף אֲחַת עֶשְׂרֵה
אַהֵב (בְּמַד'ו') קִרְאָה מֵדָא / כַּפִּית וְהֵב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה בְּזִיכֵי דֵּה"א / כֵּל זֶה
הַפְּשׁוֹת / כֵּל דֵּה"א קִרְאָה הַרִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנוּ בַעֲבוּר הַרְבוּי :

(ח) עֲלִיָּה הַשְּׁקִים כֹּל הַקְּרֻבֹת / הֵה"א בְּפֶתַח כְּמַשְׁפַּט הַאֲוִי בְּנִין
הַפְּעִיל כְּמוֹ וְהַקְּהֵל אֶת הָעֵדָה (שְׁכו"י) :

(ט) בֵּל הַקְּרֻבֹת כֹּלֵם / עַם הַיְיָ שְׂמֵלַת כֹּלֵם הִיא אֶחָד לְמוֹתֵר הֵנָּה זֶה
דְּרוֹס לְהַאֲרִיךְ בְּחַמְסוֹ שֶׁאֲחִירוֹ לְקַדֵּר כְּאִמְרֵם כֹּל הָעוֹלָם כְּלוֹ מִמֵּינוּ
אוֹקִינוֹס הוּא שׂוֹתָה / כֹּל הַבְּרִיּוֹת כֹּל פּוֹתַח בְּהֵן בְּדִרוּךְ (בְּרֻכּו' מ"ו) כֹּל הַשֶּׁבַע כֹּלֵה
מִתְפַּלֵּל אֲדָם הַיְיָנִי (שֵׁם מ"ט) וְזוֹלָתֵם / אִף כִּי בֶן דְּרֵךְ הַמִּקְרָא לְפָרְקִים כְּמוֹ
הַיָּק אֶחָד כְּמַעֲשֵׂה דֵּבֵר ה' / וְעִיּוֹן מ"ש בְּמִלַּת כֹּל הָעוֹלָם כְּלוֹ :

(י) אֲנָא בְּכַח מִלַּת אֲנָא מַלְעִיל כְּמַשְׁפַּט / וְהַיְיָ רַפּוּיָה בְּמִלַּת בְּכַח כְּמוֹ
כַּסְכָּה בְּקַרְבֵּי יֵשַׁע' א' / שִׁכְנוּ בְּבִבּוּד (שֵׁם י"ד) :

(יא) גְּדוּלָּה יִמְיֵד / הַדְּלַת כְּשׂוֹ' ג' כְּמַשְׁפַּטֵּם הַמִּקְרָה מִזֶּה כְּמוֹ לֶךְ ה' /
הַגְּדוּלָּה (דֵּה"א כ"ט) / וּפְרַשְׁתָּ גְּדוּלָּת מִרְדְּכִי (אֲסֵת"י) /

מִשָּׁא' כְּגִדּוּלָה בְּחֹלֶם הוּא שֵׁם הַתָּאֵר כְּמוֹ זַעֲקָה גְּדוּלָּה וּמִרָה (שֵׁם ד') מִה
שְׁאִין עֵינֵינוּ לִכְאֹן / וְלֹא לֹא נִמְצָא לוֹ סְמִיכִית בְּמִקְרָא / כִּי רְחוּק הוּא בַעֲבָרֵי
שִׁמְךָ הַתָּאֵר לְמִתּוֹאֵר זוֹלָתִי מִתִּי מִסְכָּר :

(יב) צְרוּרָה בְּחַמְסוֹ הַמִּתּוֹאֵר כְּטַעַם וְעֵשֶׂר יַעֲנֶה עֲוֹת (מַשְׁלִי"ח) :

(יג) נֵא וְבוּר הַגִּימֵל רַפּוּיָה כְּמַשְׁפַּט בְּג' דְּכַפ"ת דְּתֵר יִהוּא בְּלֹא מַבְטֵל :

(יד) יַחֲדוּד' עִיּוֹן מ"ש בְּמִלַּת וְאִין יִמִּיד כִּיחֻדוֹ :

(טו) כְּבָבֵת שְׁמֵרֵם / הַכ"ף דְּנִשְׁעָה כִּי שְׁתִּים הֵנָּה קְרִיאָתִי / וְעַן כִּיבֹן
מִזְאֵמָה בְּמִקְרָא בְּסִיכּוֹנוֹ נִשְׁעָה בְּבָבֵת עֵינֵי (זְכַרִי"ב) הֵנָּה אִין

לוֹ הַכְּרַע / ר"ל יִתְּנוּ הַיּוֹת שְׂרָטֵי בְּבֵת אֲוִיבּוּ עֵי' רַד"ק שׁוֹרֵשׁ בְּבֵת :
(טז) שְׁמֵרֵם הַשִּׁין בְּק"ח כְּמַשְׁפַּט הַאֲוִי בְּבֵה"ק הַכֵּל עַם הַכְּנוּי מִמּוֹ כְּתַבֵּם
עַל לֹחַ לִבְךָ (מַשְׁלִי"ג) :

(יז) בְּרַבֵּם הַיְיָ בְּה"ג כְּמַשְׁפַּט בְּכִינּוּ פִיעֵל כְּמוֹ בְּרַכְיָה אֲבִי אֲבִי (רֵאשִׁי"ב)
(יח) רַחֲמִים כ"ל בְּלֵתֵי סְמִיכִית לְוִיג הַמְלִית / אִף כִּי לֹא נִמְצָא בְּמִקְרָא
סְמִיךְ רַחֲמֵי עַל שֵׁם הַתָּאֵר כְּמוֹ וּרְחִמֵי רַשָּׁעִים אֲכֹזְרִי (מַשְׁלִי"ב) /
וּרְחִיךָ הוּא שִׁמְךָ מִקְרָה עַל מִקְרָה כֹּזֵה :

(יט) צְדִקְרָךְ תִּמִּיד גַּמְלֵם / הַיְיָ וְרַפּוּיָה בְּמִלַּת תִּמִּיד כְּחַק יְהוָה וְאִמְלַת
גַּמְלֵם הַגִּימֵל בְּק"ח כְּמ"ש בְּמִלַּת שְׁמֵרֵם :

(כ) הַסִּין קֵדִישׁ / הַמִּית בְּח"פ / כְּמוֹתִי כְּמוֹן חֲסִין יֵה (תְּלִי"פ ט') וְאֲנֵנו
סְמוּךְ מִמֵּי הַרְד"ק כְּשׁוֹרֵשׁ חֲסִין :

ויעתר יצחק

(קד) בָּרַב טוֹבן / הַרִישׁ כַּפְתַח / וְהוּא עַם הַזְכֹּר רַב טוֹבן (שֵׁשׁ ק) / וְהוּא הַפּוֹךְ עֵי"שׁ בְּרֹאכ"ע :

(קז) נָהַל יַעֲרֵהָךְ הַתִּי"ו כְּסִגְלָה לְהַפְסֵק מֵאַחַר / גִּצְהָ בְּחַמֵּז נְקוּדוֹ / עַל כָּל גֵּאָה יוֹרֵם (יִשְׁעִי"ג) / וְיֵצֵא ע"ד שְׁמַשׁ (חֲבֵק"ג) :

(קח) פָּנֶיהָ / בַּה"א כְּמִשׁ הַשְּׁנִית / וְהַפ"ת רַפּוּי / כִּי מֵלֵת לַעֲמֹךְ / כְּטַעַם נוֹשֵׁרֶת :

(קט) קָרִישַׁחךְ הַתִּי"ו כְּסִגְלָה בְּעִבּוֹר הַהַפְסֵק / וְהִינֵנו ע"מ בַּעֲבָרֵי :

(קצ) וְרִדוּיִים בְּרוֹכִים מֵלֵה אֲרָמִית / וְהַצְבָּרִי בְּגִדְרֵת הַגִּינֵתִשׁ (יִמּו"מ"ב) / הַשֵּׁ וְיֵצֵתָה בִּיעוֹנֵנוֹתֵינוּ / הַבִּי"ת רַפּוּי' כַּחַח יִה"א :

(ק) חָרַב כִּית הַמַּקְדֵּשׁ / הַרִישׁ כְּבִירִי וְהוּא שֵׁם הַתַּאֲרָה כְּמוֹ וְהַכִּית הַזֶּהָךְ (חֲנִיָּה) / וְכֵן הַבְּטָל הַעִי"ת כְּבִירִי :

(קיא) לְשֵׁלֶם פְּרִים שַׁתִּינוּ / כַּר"ל בְּלִמ"ד / וְהוּא מַתִּישֵׁב עַל עֵינֵיךְ הַחֵא / כִּי אֲחִירֵתוֹתֵי' הוּא כְּפִי נוֹדְרֵשׁ כֹּ"ל / עַל פְּסוּק וְזֹת הַתּוֹ / לַעֲוֵלָה / אֲךָ וְכַלְמֵה עַם הַיּוֹת שְׁלִינֵנו מַתִּישֵׁב עַל עֵינֵיךְ הַמֵּאֲחֵר גִּבְהָ לֹא אֵי / הוּא יֵת' רַק הוֹשֵׁעַ אֲחֵרֵנוּ בְּעִבּוֹר יִשְׂרָאֵל :

(קיב) שִׁידָהּ שִׁחַ שַׁתִּינוּ / כַּר"ל בְּלִשׁוֹן מַקְרָא / כְּמוֹ מַה שֶּׁהִיָּה בַּ / שִׁיָּהּ : (קַהֲלֵת א') :

(קיג) פֶּאֱלֵהּ הַקְרָבֵנוּ / הַאֲל"ף בְּחִי"ק כְּמוֹ וְאֵלּוּ לְעַבְדִּים (אֶסְתֵּר ז') / (קיד) כְּהַדְבַּחְתּוֹ מֵלֵה אֲרָמִית וּבַעֲבָרֵי כְּמַשְׁטוֹ :

(קטו) אֵיזָהָר מִקוֹמֹן שֶׁל זְבָחִים / מֵלֵת אִיוֹהוּ מוֹרַכְכַּת עֵגוֹ / מִלֵּין מוֹ אֵי / הוּא וְאֵף שֶׁנִּהְיָ לְקַרֵּר בְּהַרְכָּבָה גִּבְהָ זֶה דְרָכֵם לְהַאֲרִיךְ בַּחַק / שֶׁאִשְׁרָר לְקַרֵּר / כִּי לְפִי דֶרֶךְ לִשׁוֹן הַעֲבָרִית הִי' רֵאוּי לִמְרָ / הַזְבָּחִים עַל דֶּרֶךְ הַקְּמִיטֵת וְהַס' ז"ל הַאֲרִיכוּ לְמַעֲנֵיתֶם / וְאֵף כִּי הַחִלְפִּי מ"ס הַכְּמוּי בְּנוֹן כְּמַהֲגֵם ז"ל :

(קטז) מְקוֹם הַזְבָּחִים עַל דֶּרֶךְ הַקְּמִיטֵת וְהַס' ז"ל הַאֲרִיכוּ לְמַעֲנֵיתֶם / וְאֵף כִּי הַחִלְפִּי מ"ס הַכְּמוּי בְּנוֹן כְּמַהֲגֵם ז"ל :

(קיז) בְּבִלֵי שֶׁרֵת הַלֵּמֶד בְּחִי"ג כְּמַשְׁטֵט סְמִיכוֹ הִיָּסִיד מוֹה הַשְּׁקָל כְּמוֹ וְאֵי / כְּלִי מַכֵּל בִּידוּיָתוֹ (א"ט) / מַפְרִי הַאֲדָמָה (רֵאשִׁית ד') :

(קיח) סַעֲפַת הַכ"ף קְמוּצָה בְּעִבּוֹר הַהַפְסֵק / כְּמוֹ כְּכּוּד וְלִתְפֹּאֵר / (קַהֲלֵת א') / וְהַאֲרִיךְ לַעֲוֹלֵם עוֹרְזֵת : שְׁמוֹתָן"ח) :

(קיט) שִׁירֵי דָם / הַס' בְּשׁו"א וְלִי"ד מוֹנֵעַת בְּהַמֵּן / כִּי הַכְּפִרֵד מִן / שִׁיר / ע"מ לְקִיּוּמָא (דְּבִיחַל ו' ב') / וְהִיָּד תִּמְוֹר :

אֵלְפֵי עַם שְׁאֵר חֲבִימֵי כָּל / כְּמוֹ שְׂבָחָה הַאֲל"ף בְּנֵיתֵם שֵׁל שִׁירִים לְחַצְצֵא" / תְּמִירֵת הַיּוֹד חִי" / וְהַרְחִים עַל מַשְׁקֵלוֹ הוּא אֲמָרֵם ז"ל וְעַשׂוּ קִי"ל לְתוֹרָה / אֲחֵרֵי הַרְבֵּי מַחֲנוּ קִי"ם וְגִדְרִים / וְכֵן מֵאֵל בְּאִינְקִלוּס עַל פְּסוּק לִירְכֵנוּ / הַמַּשְׁכֵּן וְלִסְפִי' מַשְׁכָּח (שְׁמוֹתָן"ו) / וְכִי תִרְגַּם וְהִידְעִיתִי אֵת קוּקֵי הַלְּאִים / וְהִיָּדְעֵנָא יֵת קִי"א / מִהַגְּפִרֵד שֵׁם שֵׁם לִוְחֵן וְיַשְׁפֵּט / שֶׁתִּרְגַּם תִּמְוֹן גּוֹרֵל / קִי" / וְזֶה גַם כִּיִּישׁ מוֹה הַשְּׁקָל בְּעִבְרֵי בְּאִים עַל תְּמוֹנָתוֹ / וְהַס' הַכְּדוּשִׁי / קִי" :

(8)

המו

הס

יום

:

רב

וד

ה

רנ

א

ה

ה

:

/

ב

ה

/

י

ימן בחקרא מן קנה סלאגו סגיות גם סגיות גם סגיות ובלשון דאל הודאת גם הודאת,
פיך ולי סגיותי בסדר יתבה

בין מלול זקל קל

וכן היו באזוריהם

ויעתר יצחק

פזת

כרבו כמו כל מדריגה ואסר'י (כמד'ל) שהוא מהכבוד אסר ע"מ לחב"י
(קמ) של המזבח החי'ן / הרחי' שניה' כה"א הידי' כמשי' המתואר
והתאר הנלתי סמוכים כמו הכתר החי'ונה (תו"י) :
(קכא) לזכרי כהנה / חלה מסופקת כי' תמונו' ישלס'יכות הרבו'
תוך השקל / הא' כח"ק כמוהן דבר דברי רמ' ירמ' א'
פנ' כפתח' מ' חמיו' ערעה (ישע"י"ט) / רק הורגלו לקרו' כח"ק :
(קכב) בשד'ש עשרה מדות התורה נדרשת / כר"ל נהגדר אלתי כהן /
כי' חן לוטאר במקום הזה אחר שאמר בשל' עם צ"ת
פסידת / ולפ"ו תה"א כהר"ש של מלת נדרשת בחי'ן בעבור ה'עמדה /
שוכנלתי וז' הכוסחא במדות אלהן :

(קכג) לטעון טוען אחר / כר"ל כנו' כי הוא מענין משא שהעבר'
והתרנו' שוים טו / כמו טענו את בעירכם (ראש' רחש'
ט"ה) ת"א / טענו' ו'טע' כמות אהרן וכמדת חסיד' כח'
ואת המדה ותבין כי כניס דברי / ומלת טוען בחולס ובפתח כמו שנתח'
בתרגום דהאי קרא ר' בן תחת משאו (שמו' ג') ו'טע' תחת טועניה / ואמר
ישנה את טעמו לקרח במלת הטעם במקום הזה הוא טען טעם לכנס :
(קכד) בדר' החדש הכ"ת כפתח להורות על הסר'ן ה"א לדעת כמשי'
המתאר והתואר / כמו בדבר הזה (ראש' ל"ב) :

(קכה) וכן שני כתיוב' המכחישי' וא"ו / ע"י כמדות אהרן פי' ואת המדה
ותבין הקשר מלת וכן כזה / והרובע מנאל בעל מ"ג דם כזה
ובאן / והנה מש' במ"א לא טענו הקשר וא"ו החיבור כשיס' מדה מהמדות ואלתי
זואת האחרונה והוא אחת טעמו מדות אשר עליהן יסובו במקרא כמו אידם
פמדה וברקת / אולם הטעם הנדרשת כמשי' אינה מן המדה / ועי' מ"ט
הראש' כ' כפסוק ראיבן שמעון לוי ויהודה :

(קכו) ברור' עשה ראשית / ז"ע לדעת רש"י ז"ל שכתב נפרשה בראשית
שחין ראשית במקרא שאינה דבוקה לתיבה של אחרי' / הא'ך
נשתמשו בה מתחתי התעלה בחוכרת כמו כאן וכיוצ' ובברכת הויקח ונלת' /
והנראה עי' ז' לנשתמשו בזאת המלה להורות על הכתחלה כמשי' לכל המלה
אשר הוא ית"ס יסד אותה על מכוני' כל תמיט סולם ועד ואלתי כשת שישת'ן
יע' מ"ט ה"ב המורה כ"ל מה"כ :

(קכז) מרחש על הבריות / עש' הורחמו על כל מעשיו (תל' קמה) /
והו' מהנערד ואס' קר' יר' (כמד'ל)
(ל'ו) ומסרו הא"ף מהנכס' בהטלת תניעת העל ביו"ד / כמו שאמר בייח'ן
מענה אני קר' ופרי קר' / ולפ"ו תיה' ביו"ד כדגש / כמו קר' ויר' ויר' /
ועי' מ"ט כנשת' כדוק חלת ובריותו כרמיים :

(קכח) האב רמסון / כ"ל מלת האב כה"א הדעת עי' מ"ט ט"פ כמלת
מי כמון האב רחמן :

(קכט) ומסאר כללון כסדיו / הדין דין אמת ומפאר ל' למסד / אך מודד

מכר'א

ויעתר יצחק

סכרית יתכן לאמר שלא חלה חובת הדיקדוק על המדקדק לציין מקום הכ
 והמלא בתפלה / בהיות מבטאן שזה ומקרא אחד להם כמלא כחסר /
 איננו ככה הנהגם עליו תעבור התפיסה כמה שנדפס עי' / ודובר חמת כ
 מלא / ובמסורה מני ה' וחסר / וכן ברצות שמים / ועניקים לגרורות
 חסרים ע"פ המסירה וע' / נדפסו מלאים / והנני יוסף להפליא עליו בעני
 הדברים / לאלו שלא נת' בלתי תיקון בהיותם בלתי הכרמי התיקון / ר
 לה' כי טוב דהיו לה' קראו / מלת כי מוטעמת כמנוח בכל הפסוקים המדוי
 זולתי כי טוב דת' לה' המה מוקפי' / אל נקמות / מלת א במתג לב' א' / למ
 הד' / בדגש כמשת' כנין פיעל / כב' א' בלא מתג לב' א' / בכל הארץ מלת ה
 בפשט לב' א' / זאת דכתי' רות מלת זאת במתג ובלא וקף לב' א' ומריד ה
 ז' ל חסר / דהא במערכת אות הוא' ומי' ו' וגי' מד מלא וא' / בל
 תיבותא וחד נסיע' / בריש תיבותא וחסר ומני שם ומריד דהא הכותן נק
 חסר / א' כיה' / גרע כערכו / ככרעה לפני ה' מלת ככרעה חקפת לב'
 אס במתג לב' א' / ישכט תבל הפ' א' בק"מ לב' א' / לך אובח זבח תודה מלי
 בטכחה לב' א' / עם אהלי' קדר מלת עם במארכא לב' א' / איני שלו' במתג לב'
 הנה לא ינוס בפשטא לב' א' / למען לא ישלחו בפשטא לב' א' / הררי ציון ה
 בקוץ לב' א' שכהלו במאחכ' לב' א' / וגבורתיך במארכא טפחא לב' א' : ו
 לבכ חכמה / ז' לחסר וע' / נדפס מלא כי הטעמהו המסורה הקטנה / ו
 המ' בקטנה / כי הטעמהו המסורה הגדולה דמני' / ד מלך חסרון כ
 ביאה / ולא מני באי' בהדיהו עי' ירמי' / ז' / ש"מ לפוס ריהטא דהאי ונביא
 מלא / אולם האמת יורה דרבוש בעל המסורה לא חששו מלשון ביאה /
 שחשבו המכרשים רק מלשון נביאות וכמדרש ז' / ולזה נמסר עליו כ
 כב' ג' חסרון בלישן / ומני שם ונבא לבכ חכמה / והנה נעלמה מהם
 והטעמה את זה : וכוה נשים קינני לכמוסא ההגות אשר המה לא לי
 ולא להועיל כי כהנה רבות אתי / ואם באתי להעלות על ספר חקם יכלה
 זממה לא תכלינה והנה הנס רבי הטורח ונועטי התועלת / כי כל אדם לא י
 להם בתפלתו אחר שאין שם שינוי המבטא ומקרא אחד להם כמדקדק כ
 לשון לכן אמרתי אקל מעלי ומאמעין טורח משא הנהתם : עוד זאת א'
 להמעין כי לא באתי פה להגיה דבר השנוי בכתובי' / כי הלא המה בכתו
 מונה' ועומדי' מהמסורה והמערכות והמ"ק / ובמחבר שצ"ת קבנש כע'
 גורכה ואשר שמת' עין עיוני עליו הוא הדבר אשר יא' לדון בדב' / החדש
 הנושא ימלא אתי איזה הנהגה בדבר השנוי בכתובי' / ארשמה גס איני
 אכחידה תחת לשיני וגם טעות הדפוס הוא בכלל שגיאות מייבין :
 (קל) וביידי ד' עבדך / בהיות שצ"כ דבר בלשון נסתר / ומ
 והלאה דבר בלשון נוכח לכן יראה כי מלת בשירי דוד
 תחלת הפסוק / וסופו נהלך ה' אלינו / ולצ"ו האומר בשירי דוד
 וא' לא הפסיד / ועכ"פ מלת נגדלך היא בלא וא' / בהיות שמלת בשכ
 היא תחלת הפסוק שאמריו / ואין שם מקום לא' / והיציבור בעלת קג'
 וכן הוא בנוסח ספרדי :

(קלל) דדי העולמים * כבר קדמוני בעלי טריסין ה"ה האון מזה דוד
 אכזרה ובעלתו יטור"ש ונח"ר שם ובר"ז זה אשר טעמ' ונימוקם
 עמו לנקדתי העולמים כצירי / אך הרב ז"ל ונקולס לא יענה ומהמונס לא ית
 ויגור חומר לנקד החי"ת כפתח / ושם נאמר (לו"א ס"י קנ"ג) שיש הכדל בלשון
 בין סמיכת שם התאחד למע"כ שם דבר אשר שניהם מתקבל אחד / ועל יסוד זה
 צנה הרב דעתו לנקד היות חי העולמים כפתח / חולם אני אמרתי בחפזי
 שיסוד רעוע הוא זה / וזה כי אין שינוי הניקוד כמשך אחר טעם השם ר"ל להיות
 הפימי מנדיל בין תאחד לעצם / אבל השינוי במשך אחר תאחד ניקוד השם ההוא
 כפי משקלו הפשוט והמזוי סמיכת התאחד עם סמיכת שם הדבר כמו חבמי לב
 (שאות דה) / כנפי נשרים פתח שול זרי (שם יט) / ששניהם שונים במסויכות
 בעבור השתוות במשקל' מחס כנף שניה' כ' קמחץ / עם היות הא' שם תאחד והכ'
 שם דבר ווולקס / וזנה בהריות היסוד יהרם הכנץ : ולמען תדע דיקדוק
 מלת חי על אומיתו / ראיתי להעידך על אזה הערות וספיקות אשר המה
 בפתוחים אחר הצעות לנקד / ומשם סארה לכאך ולהתיר הספיקות אשר באור
 הפרתן נראה אור החיים / ר"ל להבין טוב טעם ודעת גדר החיים / וההכדל
 שבין חיותו ית' ובין חיי זולתו / אשר מזה פרד ונדא' בהכדל שבין חי כצירי לחי
 כפתח / כי אם אין דעת בגדר החיים ההכדלה מכן / לא היפה הם הספיקות
 שראוי להעיר בהן / א' מהזה היתה סבה להרבות שם חי בלשון שנים וי"ם
 וזה כי השמות המתרכי כפתח לפני' ה' הרבוי מורי' עלזוג מהאישים הדומים
 כגון א' א' א' אשר לא הדומים שנים שנים בלוי כרבו ר"ל יורו יורו על זוג
 עינים חונן אונים / משא"כ רבוי הפטיע כמו ב' ב' ד' / שהוא מורה על
 בדרים הכלתי חונסל במספר / וא"כ איפה מי יודע מכן שהחיים בשנים
 יושלם / ב' מה ראון על ככה בעלי המקרא' שהתירו לעצמם לאמר לאינם חיים /
 ולא נהנו זה המחנה בשם ה' לאמר ה' חיים / ג' ומה הגיע אליהם להקדים בכל
 מקום ששם חיים ה' במספרם יחד ככתובי' / כי הנה זה חיה' / קרוב לחמשים
 שצא' המה ככתובי' / ולא נמצא בשום מקום שיאמר ה' חי כמו שנהג מנהג זה
 עם שאר שמות הקדושים כאמרו ירכנו אל אל חי (תל"פ"ו) לכיים חיים (ירמ')
 (ג' / ד' עד מה לא נראהו סמוך לעולם על שם העצם / כי לא נמצא ככתוב
 וי"ה' / כמו וי"ה' מרה (ראשית ג' / או וי"ה' / כמו וי"ה' פרעה (שם טב) הן לאה
 המכובות אשר יעזרו מירכת' השינוי שבין חיותו ובין חיי זולתו אשר המה
 ככתובים / ואין ספק שלכל זה סבה או סבות כי לא במקרה דבר המקרא /
 ולהתיר את כל זאת תדע ובכנת חייה הצעות ואומר / (א) זה המבורך ר"ל חיים
 שיש בו מניח הלשון כשני שרשים שונים / כפולים ונח' למ"ד ה"א והם שורש
 חי ושורש חיה / כמו שצאנו הציווי והעתיד במקרא לציולם מנחי לנו"ד ה"א
 אחיה תחיה / אמר מלכותי וחיה (משל"ד) / וביתר החלקים ישמש לפעמים
 ככפולים כמו וי"ה' וי"ה' (ראשית ה) הוא משורש חיי ע"מ כי
 אם שם הקסף (שם טו) אשר כנה ישמעאל בכל הלשון כב' שרשים במובן ההלכתי

ויעתר יצחק

כמו ה'לך י'ך (תל' קנו) / שכלוך שרשו הלך וילך שרשו ילך ורבים ככה
ומלת חי העולמים שאנו רבים עליה היא מהכעולי כי הנפרד ממנו ה'ים יאו
במחיות על כ' פנים ה' או ה' כמו ה' שרה (ראשי' ג) ה' פרעה (שם) מב
(ב) השמות נחלקים מפאת הוראתם למיני רבי אשר מהם שמות המקריי' ונ
על נושא כמו חכמה כעם / שנושא הוא החכם והכופם וזולתם / ומהם ש
תארים / ר"ל שיתואר נושא המקרה במקרהו הנשוא עליו / כאמרנו ח
כעם / (ג) ענין המתיבות המבואר ר"ל שישמך הקיץ אל קונתו או הג
למשאו כאמרנו ג'ית שמעון / ה'ק'נות שלמה / שפי' בית של שיעון חכמה
שלמה / (ד) כאשר יתחבר יחד המתואר והתואר במבטא / יוקדם שם המתו
לשם תוארו כאמרנו אהרן הכהן שמעון הכותב :

ובזה נבוא פנימה להתיר הסתיקות אחת לאחת ולומר כבר ביארנו ב
הנדרים שגדר החיים גנינו השגה אשר לה פי שנים בלתיאות /
רעיונית כמו ששיג האדם ברעיון לבו ההשגות הממשיות / ב' חושיות כ
שירגיש כל בע"ח חיה מוחש באחד מחושי החמשה / וזה כל בע"ח שור
מחומר וזרה פי שנים לו בהשגה ומי בהם חיי המחומר והגורה / ר"ל חושי
ורעיוניים / אף כימלאכי אלהים ונבא מרום במרום אשר בהיותם מורכב
מחומר וזורה והם הנושכיל והמושכל / לכן גם להם פי שנים בחיים שהם ע
ההשגה המורכבת ממשכיל ומושכל / ובה הותר הספק הא' שנקרא חיים כל
שנים בעבור הרכבת מהותו חוץ חלקים שכל אחד עצם מעצמי החיים /
בא חיים מתרבה ברבוי הזוגות : וידעת היום והשכות אל לבך כי ה'ר
האלהים / ר"ל שני השמות הויה ואלהי' מורים על עצם אחד כב' בכחינו' שונו
וזה כי עצמותו ית' הוא אחד בפכלית האחדות / אך בכחינת משיגין ויו
שמרונג על אחת משתי בחיבות אשר לכל בחינה בשם יקראו / א' יושג ש
ית' בעל רבוי הכחות לפעול דבר והעבו בחי'תו' עדה' כ' גדול לדוננו ורבו
ועל פי זאת הבחינה נקרא בשם אלהים הנגזר מן אלה המורה רבוי השמות
אלה תולדות השמים והארץ (ראשית ב') / ובהיותו מורה רבוי הכחות / (וא'
לכן בא מתרבה ביו' ד מ"ם אלהים כמשפט השמות הבאים בלשון רבים / ו
הדבר שכתבו המפרשי' בפסוק וזכחו לאלהינו (תב' א') שהוא דרך בזיון /
בעבור שבא בלשון יחיד ובלאו זו כח אחד להד לאלהו ועל שם אחד הכח'נו
אלוה / בלשון יחיד / ונגרע מערך שם אלהים המורה רבוי הכחות / (וא'
מזכירו אלוה מתימן יבא (שם ג) הנה שם לא דבר מענין אחדו' הכח כמו בזה
כי לא בא בחיבור הכינוי כמו זה) / ובהיותו מורה על עצם בעל רבוי הכחו
לכן הושאל זה השם לכל בעל רבוי הכחות וזלתו ית' ויכנה בו השופט' והגדו
אשר בארץ המה / כמו והייתם כאלהים ת' א' תאון כרכבי' (ראש' ג) /
ירשיעון אלהים ית' א' דיכית' (שמות כב) / וזה השם ר"ל אלהים יבוא בכתו
מתואר בפארים שונים / אלהים קדושים (יהושע כד) / ומהם תא' ח' ל
אלהי' ה' (מ"ב יט) / מערכות אלהי' ה' (ש' איו) / ובהיות מלת חיים
לשם אלהי' לכן בא אחריו לעולם כמשפט המתואר ותארו כאמרנו אהרן ה

ויעתר יצחק

ספר הטוב / ודומיהם שיקדם המתואר והתאר לו אחריו / וכל זה בעבוד ששם
 לא' הוא שם נוספתו לו ית' ולולתו כמו שקדם לכן צריך לברור אחריו / ולכן
 יואמר כמסמכות ג' כאלהי עולם / אלהי ישראל / ובעבור זאת שם אלהים
 מתרבה לכן בא תאר החיים על פניו ג' כמתרבה אלהים חיים / כמו לא' /
 קדושים / ב' יושג ומחייבת ההוי' הכוללת שיש שם על שם נכס' ת אחד
 בתכלית האחדות / ועל פי זאת הבחינה נקרא בשם הוי' ב"ה המורה היה הונה
 ויהי' (כמש' ב"הר"י ו"ל בריש כללים וכתרים) / וזה העני' הנלמי חי בחיי השגת
 מדע והשכל / אך בחיותו אחד בתכלית האחדות יחויב מזה שלא יהיו פי שנים
 בחיי חסדית ונורית בחיי וולתו / אפי' כחיי נבא מרום במרום שהם חיים
 בחיי המשכיל והמושכל כמו שקדם / אבל היא ית' חי בחיי הנורה לכד שהיא
 חיי השגת עצמות' שהמשכיל והמושכל בו ח' / כמו שאמרו האזנים שבהשכלת
 עצמו יחיל הכל / ואז הדבר שלא בא זה השם ר"ל הוי' ב"ה מקושר בשם
 מקרא בשם חיים כלשון רבים להיותו תורה האחדות אשר אין לופי שם בחיים
 גוולתו מהנמצא' וכזה הותר הספק הכ' המספק ואומר למה לא בא השם
 שנכבד והנורה מקושר עם שם חיים כלשון רבי' לעולם כמו שאר השמות :
ובחנה ומדע ששם חי הנא בכתובי' מקושר עם שם הוי' ב"ה הוא שם העצם
 לא תאר תורה שהוא ית' / עם החיות ומקורו וממנו תולדות חיים
 לכל חי / וא"כ איפה שכי השמו' ר"ל חי והוי' ב"ה / המה שמו' עצמיים לו כאמור' /
 ומהמבואר שכתוב איש להודיע ולפרט חיזה עם מצמיתו בשכי' שמות / או
 גדלים השם הכולל ובלתי מפרט ידיעתו ידיעה ברורה / על הפרט המכררו
 ידיעה ברורה / וילך בו מכלל לפרט כמו בשם הגדרי שהוא מורכב מכלל ופרט
 שהם הסוג והמגדל באמרנו חי מדבר / הנה שם חי הוא שם כלל הסוג הכולל
 מוכי' הרבה מעל' חיים / ומדבר הנא אחריו הוא הפרט וההכלל המבדיל
 את איש האד' משאר בעלי החי' / והוא פורט ומודיע את האד' ית' מן הראשון /
 וכמו כן נביא יחד שכי בשמות המתואר והתאר יבוא שם המתואר קודם והתאר
 לו אחריו כאמרנו ראובן הכותב / לכו אחרתי / ששם ראובן ולכן המה שמות
 גוללים בערך כותב וארתי כי כמה ראובן ולכן איבא בשוקא / והנה שם כותב
 וארתי הנא אל אחרים הוא פורט ומודיע את המתואר יותר / והן ידעו
 זאת ששם הוי' ב"ה הוא שם פרטי לו ית' יותר מכל בשמות עד שקראוהו"ל שם
 בחיותו / פי' שזה השם יתדוהו מכל נמצא וולתו / להיותו תורה חיוב מציאותו
 הנלמי' בחי' עצמות ית' משא"כ כל נמצא וולתו / ולכן לא תמצאו כודע בשום
 מקום לא כה' א' לומר ה' כמו האלה' / או בדיעו' ולו' ה' כו' כאמרנו לאינו /
 או במציאתו ולימד' חיים כאמרנו אלהי השמים להיותו כודע בעצמו כמשפט
 כל שם פרטי / והנה שם חי הנא באוברת עם השם הנ' יחד עם היות ששם הוא
 שם פרטי כמוהו עכ"ל הוא שם כלל בערך שם המיוחד / להי' שהשם המיוחד לא
 יואמר אפי' כשיתוף השם עליו ית' ועל וולתו / משא"כ שם חי שהוא יואמר עכ"ל
 בשיתוף השם עליו ועל וולתו / (מבואר בלוגיון פי' שיתוף השם והוא כל שם איקראו בשמי
 עניינים שנים אם אין בין עמוסם שיתוף כלל וולתי שיתוכם בשם אחד כשם חי הנאמר עליו ועליו
 קדומים שם לכד אבל לא בעצם בשיתוף חיתו מורכב וחיותו כבי' ששם כאמור) / לכן יתיר

ויעתר יצחק

שימד'שם חי הכלל'לשם ה'שא' פמיוח'והפרטי ויאמ'מי ה' כגאס יאמ'האח'ת'
 ב' חי / יהי'טעמו כטעם אס אחר איש הטוב ההר או מדבר חי / אשר לא תאר
 ולא הדר לו בנחות / והוא הדבר שנהגו הכתובי' בשם חי ה' שכל מקו' מוקטר
 מונש שם חי לקמו ולענין' / ומ"כ איפה מהמבואר מזה' שקדם שחיינו'ת'
 ועצמותי' הם עצם אחד לכן לא יתכן שתביא מלת חי ממנון על השם לא זו שלל
 תתכן לכה כלשון רבי'ולומ' ה' כמו ה' שרה / או ה' כמו ה' פרעה
 בהיות שאין חיינו שנים לכו לא יתואר בה' או ה' שם מהתפרד חיים כלשו
 רבים / אלא אף זו שגם ה' כלשון יחיד לא תתכן שתבא נסמכת עליו להיות
 שאין חיותו ענין כוסף על עצמותו כמו בכל חי'ונלתו / ולכן לא יתכן לפר'בשם
 מקום ה' ה' מטעם הסמיכות ר'למות'של ה' / כיהיה זהמורה הרבוי'בו
 ית'והוא כוז / ומן מוצא הדברים נשכיל ונדע פי' הפ'נישבע ה'ה' העולם
 (דכאל יב) שנשבע בשם ה' שהוא חיינו של העולם כלו כטעםואתה מחיה את
 כלם / כי הוא על'מבוע פתיות הפז'ומלי'לאמו א המקור יתבר'ו'פי שטיס'כמשפ'כ כי עמך מקור
 חיים' פי'המקו' שהוא עמו י' לו פי שני'בחי'אך לא עצמותו ית' / כי על עצם עצמותו לא יאמ'פ'ח' /
 ואחיא מני שפיר לדעת האומרת שגלת עולם בכל המקרא' ומן' / וזה כי הזמן
 הדבוק בתנועה הוא הסבה הראשונ'בהויה / והוא ית' הוא המטע הראשון בסבה
 רסוקה אל התנועה הראשונה שהיא מולדת הזמן המכונה בשם עולם / והנה
 פ'ד זה הכתוב יתכן לאמר ה' העולמים בצירי כלישכא דקרא עדיף / ולא
 יסוד דברי הר"ד אבודרהם שהראה פנים לאמר ה' העולמים בפתח / ולהיות
 פירושו שהוא ית' חי בעוה'וונבעה'ב / שא"כ יהי'ראוי להאמר ה' לעולמים

עדה'כ חי אנכי לעולם / לכן הנכון לקראו בצירי :

ומן מוצא הדברי'תדע ותשכיל טוב טעם ודעת מה ראו על כהה שלא להגות
 בשם הויה / ומה הגיע אליהם לכנותו בשם אדני אשר רבו בו הטעמים
 והמובחר שבהם הוא מש"כ פילון היהודי הוא ידויה אלכסנדר' / שאין מכלול
 המלכים למזכירם בשם הפרטי בפניהם כמש"כ הראב"פ בפ' ערשה קלף ע'
 עבדיו (ראשית טז) / ובהיות מלוח כל הארץ כבדו ית' לכן לא ניתן שמו העצמי
 להגות בו / הם כי לא להזכירו בשמו העצמי בפניו ע"כ / תם זה הכל / וזה
 כי הנה פוא ית' נראה בכבודו צהמ'ק יותר ממקום זולתו ושם היה מזכירין
 אותו בשם הכלתי הנה ועש'ז נק' השם המיוחד / ר"ל שהוא מיוחד להגות בו
 בענים / ונקרא'ג'כ שם המפורש מטעם הפרשה והכללה שהוא מובדל משאר
 השמות / להיותו מורה השגת חייב עצם מציאותו / משא"כ שאר השמות שהם
 כלם תארי'הפעולות כמו שיתבאר / ולפי הטעם היה נראה להיות הדבר הפוך /
 אולם לפי מה שקדם תדע שכל שם הוא סימן גבול אשר יגבול את המושג
 ויפריד אותו מסו'ן שאר הנמצאי' / אשר מצד זאת הכניחה יורה כל שם עלנמצא'
 בעל תכלית / לסימתו מורה הגבול שהוא עצם התכלית / וכל עצם בעל בלי
 תכלית לא יתכן שיוגבל בשם כלל לשיית זהסתירה כדיבור שיהי' ב'ת'וב'ת'
 האחד ר'ל'ב'פ' במזמן ופ'ת מעלת השם אשר יגבילו / ומתנס'גי'שכלל

גם בלאן חרמי מלכות ולמי עמדת (דניאל ד' ל"ח) כפינה אהוב כמו חי העולם בעצמי
 כמו מן עמדת ועד עמדת (דניאל ב' כ') שתפודתי בכתוב מן העולם יעד העולם
 (דניאל י' ל"ג) ועיין בסוף ח' פרקים להרמב"ם

מבול של חטאים

ויעתר יצחק

15
יט

כב"ט לואה מהשיג ע"ס כב"ט והוא נמצע וחדל לעולם / וזהה אלהינו זה
 ידע מהו צדק בעל כח כב"ט מפאת השליכה ר"ל לפי מה שהשגנו ממש שאין
 כמו נפסק לעולם / לכן לא יתכן שנקרא לושם מחייב להיותו מורה גבול
 זמנית / אשר הוא נדבר שאמר הרמ"ע משאנו ז"ל כי סגור עלינו פי המדבר
 שליחם לו שום שם אחר מחייב כלתי אס"פ השליכה אחר פעולה כמו
 שאמר ר' אבא בר שמעון פעולותי אחי נקרא / ומהמבורח ששם סויה
 מורה חיוב מציאותו הנלחי מפאת צירוף אותיותיו היה הוה יהיה כמ"ש כר"ג
 ז"ל / ובהיותו המורה השגת ע"ס מעצמו כב"ט אשר אין לנו השגה בו כמו שקדם
 וכמ"ש הכותבי לא ירחו / לכן אנו שכים אחר כמ"ש הכותבי את אחורית"ת
 ית דכתרי ר"ל הכתרי"ת הכמשכים אחרי / ומודיעי אותו בשם פעולותיו והוא
 שם אדגי המורה היותו אדין העולם אשר פעל ועשה / והחיות רצו ושיב להשגת
 עצמותו אל השגת פעולותיו / כי לא יוכל הרעיון להתמחה בעצמות השגת
 ע"ס מציאותו / להיות המושג כב"ט והמשיג כ"ט / לכן מדוייגלה על הרעיון
 השגת חיוב מציאותו בן ישוב אחר בהגיון פעולותיו / דע זה והבינהו כי הוא
 אמת שאין בו דופי לא שערובו הקדמונים / ולולי לא חובר זה הספר לא לבאר
 זה דיכי הוא זה חומה בצורה נגד פקוקים ועור מצרי בדת / ועוד לאלו
 ח"ל כב"ט תוארו על התא' צביאור פ' אהי' אשר אהי' ופה אין מקום להתמחה
 בעצמות ההשגה הנעימה / ומשכילי עסיבינו כל ויקחו את ערובתו :

מלכ) בתשבתות אינו ע"ט בעברי / והת"ו בחירק כן הכריע הר"י
 קמחי ונכון הוא / ואפס מקיס לדברי הרב ז"ל אשר
 כב"ט א סימן כ"ח כתס לאמר בתשבתות התי"ו בשורק ונימיקו עמו שינא ע"ט
 לשון הארמי שכלשון יחיד לאמר תושבחה שורק ש"ח כ' קמחין / כי יגיד עליו
 ריעור"ל מרביתו שח"ו תי"ו תשבתות / ולוי ינאה ע"ט לשון הארמי ה'
 ראוי להיות רבו בשון ארמי ולהאמר בתשבתות כאמו בקדיש תושבתות'
 ונחמתא / אף כי אין לנו הכרח להגות במלה מורכבת מעברי וארמי / לכן
 הנכון לקרוא כלו עברי בתשבתות התי"ו בחירק מהנפרד תשבתה ע"ט
 מקל תפארה (ירמי' ח"ט) :

הודו לה' / תנו לו הודא המעין חסד ואשר תכחו ביצוריו כטעם יהוה לה'
 חסדו / קראו בשמו / קראו לו שם חדש על פי פעלו אשר תשיגו
 עיי' מ"ש כביאור יסיה מודעי שכן : הודיעו בעמים הודיעו החכמה אשר
 יסד ה' בפועל כעין עד"ה כעת יאמר ליעקב מה פעל אל / שיחוב כל
 בעלותיו / השיחה ששליחות החכמה המיוסדת בצול' היא תהלתו ית' כמ"ש הכ
 מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו / ר"ל מי שימלל ויסקר איוה גבורה
 בפליאות יצוריו הוא זה ישמיע קצת מתהלותיו כי טעם כל הוא כטעם קצת /
 והוא טעם פרק שרה העולה מבוחני פליאות החכמה המיוסדות בעולם כמו
 שביארני בפרק שירה שלנו : התהללו בשם קדשו / גם אתם קוראי שמו ע"ט
 פעלו תהללו כמה שבינו פליאות חכמות וחסדו אשר יסד בהרן כי לפי שכלו
 והכל איש / כמ"ש בס"ח אס כואת יתהלל המתהלל השכל וינש אותי ביאני ה'
 ללה' גשה חסד ומשפט ולדקה בהרן / ישמלכ מבקשי' / כל דורש את ה'

ויעתר יצחק

אם על פי היראה שהיא ראשית חכמה ישמח לבו בעבודתו דרכו צמחא דסמך
 גאולה לתפלה ולא פסיק מוכח מניה / ואם על פי פליאות החכמה שהיא
 תכלית היראה / ישמח לבו בהקשטו כמש"הכחמת אדק תחיר פניו / פי'
 ששמח בטעם ליה רים היתה אורה ושמחה / ונקראת זאת השמחה בשם
 שמחת תורה / ועל זאת הזכיר המפורר עבדות ה' בשמחה / פי' עבדותו
 צנוה שתשמחו בהשגתו ובמלוותיו בטעם במלוותיו חפץ אחד : ועו / גדל
 יכלתו בפליאות יצוריו : בקשו פניו / השגתו כטעם יאר'ה פניו אלך /
 והטעם בעבור שתדעו שמוע"פ פעלו תלוה אליכם השגתו ית' כמש"ה הכי
 ידע שמי יקראני ואענהו / (כ"ז מקונטרס ב"אור התפלה / ואין להאריך כי
 יודע כל מער עמנו שרוב המונגולא יחפזו בתכונה משכו ידם מחקנת כוסף
 הספרי' / כי נטו אחרי הכנע ודבר ה' אין נחשב בעיניכם / לכן אמרתי לקצר
 במקום שראוי להאריך / ואדלג על הביאורים כי דיבונ' עלי אהבה למען אשר
 לא תכבד עבודת הוצאת הדעום) :

(קלג) ה' מלך ה' ק"ד ה' ימלך / מ"ם למ"ד קמוצים בעבור ההפסקה /
 ורבים מנעלי הקבלה יקראו ה' מלך בשני פתחין ואין לו
 מוכן כלל בלשון / אמנם כן כתוב בפע"ב בחמישי משאר הקלטים / אך כלזה
 אינו מוכרח / להיות שהספרדים כלתי מנדילים במכטא בין הברת הקמץ
 להברת הפתח / לכן יקראו קצתם לקמטין בשם פתחין / ואלה המקובלים
 ישתי איתותם אהות מ"שכ הרי"ז ולשמסר מפקד התטעו של שלשת התלכיות
 ק"ד ק"ד יק"ד עולה למספר יב"ק כמנין הוי"ה אלהים / וזה לאות היות
 מלך כב' פתחין כי לו יהיו קמוצים יעלו למספר קלב / והרכ בעל טל"ה בפ"י
 לקדר התפלה כוונת על המקובלי' ואין שומעו להיות כי לא תראה ידודי צירוף
 חקיות אמת לאמת למציא חשבון יב"ק / אולם איזי חומר כי תצולס לא עלה
 על לב הרי"ז לנקד מלך כב' פתחין כי לא בלבגי שפה ידבר הרב"ז ל' אכל הית
 ז"ל קורא לקמטין פתחין כמו שקדם / אך מורא החשבון לא יעלה על ראשו
 כי האמת יורה דרכו שהרי"ז אינו מעלה בחשבון הוא המ"ם ימלך להגות
 שאיננו תנועה / ואצידה לי עדים נאמני' נודברי הרי"ז ענמו / א' שהרי לא
 מנה בחשבון שתי שלשת הכ"פין של ק"ד ק"ד יק"ד / ב' איתא בקונטרסי
 הרי"ז שלשת היות של ה' מלך כו' נקדי' כ"א בניקוד מלך אשר על צדו כ' כר
 הוי"ה ראשונה ה"ד וא"ו סגול ובה"ן נחטפין / הוי"ב יו"ד וא"ו פתחין ובה"ן
 נחטפין / הוי"ג ה"ו חירקה הוא"ו חולם ובה"ן נחטפי' / ומספר נקודות
 שלש ה' היות עולה יב"ק ע"כ / ומחידוע שכל ה"א שבחמצי התיבה החטופה
 תנקד בשוא עכ"פ הנקרא חטף ולא תמצא מבלי נקודה כלל בכל הכתיבים /
 והנך רואה שאלה החטפי' ר"ל שבאי ה"ן אינם עולים לחשבון בעבור שהשכל
 איננו בכלל הנקודות כמו שכתבו המדקדקי' / וא"כ הוא הדבר בעינו שלא מנה
 חטף הנו"ם של ימלך / כמו שלא נמנו החטפי' בניקוד היות / ולהשלים נוספר
 יב"ק ל' מלך כב' בשני קמוטין והרי"ז ולקורא אותן פתחין והראש לי ברור
 צנונת דברי הרי"ז / ואף כי המדבר ה' מלך כב' פתחין ישמע על פיהו כאל

כל זק הנל כמו שכתבתי בשם שכל בראשי לך ב' ע"ה

ואמר ה' מלאך והוא / חירוף ונידוף / ולא היתה זאת כוונת הרי"ז כלל :
 (קלד) זכר רב טובך / בחמש נקודות / וזה כי זכר לזכר ט' פעמים כמה
 בכתובים וכלם בחמש נקודות ככל הספרי' המדויקים / וגם
 תמצה את זכר עמלק (דברי"כ"ה) שכתו' הרד"ק שהוא בשש נקודות / אין הלכה
 כמותו ע"י תיקון סופרים למחרש"ד (שמת י"ו) / וזוהו תבין שאין מקום
 לתפיסת מהרמ"פ בס"ל' חמה הותיו :

(קלה) קרחו כפיתים / כר"ל הקו"ף כפתח / כי אמר שמלאנו מלת קרחו
 כפתח בקלת ספרים המדויקים / ואף כי הוא זה דרך משקל
 מעל בנטייתו כמו קלד' עבר נאמר בנטי' בלבו עברו / והאי מסורתא
 דאחי' השע"ת אין הדרע לפירוש' דהא איכא טובא דאחי' עתמין ולית כוותהון
 ולא מני להון כהדי' / כמו קלד' לפניו גוי' (ישעי'מ"ה) ובמלכים' דל' (מ"א) /
 מדוע אמרו עמי קלד' (ירמי' ב') והיום קלד' מאד (שופטי' י"ט) ודכותהון איכא
 טובא דלא מני להון כהאי מסורתא / אף אנו נאמר דמלת קרחו כחד מנהון
 דלא לשבשט ספרין קדמאין אף לא למבדא מתקלא חדתא מלכנא / וכמנוזה
 יש לאמר שתשובתו כשאר מעל כפתח ככ"ף של מלת כשופרת :

וראיתי אני עם לבי כלל גדול במסורה / וזוהו שכ"מ שבמסורה מוכרת איזה
 מיני וסכום הנשתיים בניקוד או בטעם / לאו כלל הוא ללמוד ממנו
 שאין שם עוד דוניה להם בענין ההוא הטכר / אבל יתכן שימצאו עוד הרבה
 דמיונות / אלא שהמסורה לא מנא' רק כפי ההודמן אם בעבור שהמרים היו
 מסופקי בניקוד בימים ההם / או גלסכה אחרת זולתה / עכ"פ יתכן שימצאו
 שם הרבה כיוצא בהם / אך דברי המסורה בינים ואמתיים בעצמם לא בהפך
 הסותר המ"כ בנאות המסורה מני' כ' פתחין מן חד מד ולית דכותי' / הוא זה
 אמת שאלה הנו"ן שכל חד לית דכותי' / אך לא אמרה המסורה שאין שם יותר
 מן נו"ן פתחין דלית כותי' / כי נמצאים הרבה מאד ולתה' זרכו לדיעה בעבור
 צירור נקודתן בימים ההם / או גלסכה אחרת לא בכללו / לכן אין ללמוד סתום
 מן המפורש בהפך הסותר / דוק ותשכח שהכלל הזה הוא אמת שאין כו דופי /
 זהו אשר מאיר לך הדרך תלך בו בהכנת דברי המסורה ככ"מ / ואשר לא שם
 לבו לזה הכלל הולך מתעה ושוכב כאשר קרה לדב"י וכן שלימי' אשר קדמוני וולוי'
 לא חוכר זה הספר אף להודיע זה הכלל לכד היה די / ומילת' אלגבשוהי יקירא :
 (קלו) ל' אסר מלכיהם בזקים / האל"ף בח"ס וכן הוא בכלל' המדויקים /
 והרמ"פ ז"ל לא כוון ופה אשר חוכס יכית מהמסורה דויאסר
 איתו לעיניהם (ראשי' מ"ב) / שהאל"ף בשוא נח / אולם מי חכס יבין את
 זאת הגהה כי מנהגה היא / וזה כי המסורה לא זכרה אלא ההכדל שבין ג' ויאסור
 שכתורה ואינה מדכרת מן לאסור כלל / ואף לא מן ויאסיר שנאמר ספרי' כוון
 ויאסר אכיה את המלחמה (דה"כ"ג) ויאסר אזור במתניהם (איוכ"ג) ע"י
 ת"ס מחרש"ד (ראשי' מ"ג) :

(קלו) אין לומר נוסח שמע ישראל אחר השירה כי אין לו שורש ולא מנ"כ באם
 פוסח / ואי זה טועה העתיקו מן מלכות דר"ה לפאן / ובע"מ

ויצתה יצחק

(קלמ) **כי לך נאה ה' אהינו** / מלה תלמודית וסעברי יפה מקומה ז
 (קלט) **שיר ושבתה** איננה ע"מ בעברי / ומס"כ הש"ס כמ' ע"ב סד
 מהרש"ס הדין דין אה' / אך מולא שפתו נוכח פני שם
 ה' שהוא כמסיח לפי תומו ושיר לגזור מדרך סברה תאר הזכה מפאר הנקב'
 או הפך זה / בזה לא דבר נכונה / עיי' בחמישי לפימת מכת' :
 (קמ) **אל ההודאות** איננו ע"מ בעברי / והוא רבוי מן שבת והודות
 והפך זה אמרם ז"ל הודות והודות וכו' והוא במקרה
 מן יצת השורדים / מן אמות התורה / ועיי' בתענית דף ו' ע"כ וצ"י מ"ס
 בדיקדו' רופא כ"ב ומפלי' לעשו' כ"ת ב"מ' ק"א : (דקדוק הקד' יצונו אלה ובה לניה) :
 (קמא) **שם מלך** מלכי ממלכים / כר"ל בהעדר מלת פלוהש"ן כמל
 בעבו' הו' מלת מלך מלעיל ועיק' מ"ס השע' בס' ר"ח :
 (קמב) **עושה** שלום ובורא את הכל / מי חכם ויבין זאת הברכה להשלים
 שאין גלי המוכו' אשר יעוררו ועלו מירכתי סידור טסמיה /
 אלה איפה הם / אה הנה מקרא מלא דבר הכתוב יואר אור ובורא מושך עושה
 שלו' ובור' רע / וא"כ איפה למה החליפו מתקני התפלה מלת רע במלת הכל /
 אם כה יאמר האומ' שלא רצו מתקני התפלה לישא על שפתם שם רע להיות
 שאיננה לשון נקיה / וכאמרם ז"ל לישא משליא נקט / הנה העולה מן הפתח
 ילכד פתח היומו' כי יוספר שבעלי המקרא יספרו כלשון מגונה / בשכר אמרו
 מו' ללעולם יספר אדם כלשון נקיה סהרי עיקם הכתוב בו' / ג מה ראו על
 ככה להמיר רע בהכל בהיות הטיב הפך רע לא הכל / ד ומה הגיע אליהם
 לאמר לישא משליא ומדוע לא אמרו לשון נקיה שהוא זה הפך המגונה / ה מי
 זה אמר ויהי ההעדר מפעולת פועל / וזה כי החושך הוא העדר האור ואפיסת
 שאיננו מפעולת פועל / וכמו זה יש לספק במלת ובורא רע בהיות שידוע
 שהרע הוא העדר הטיב ואין יחס הכתוב בריאה לכל אלה ההעדרים / היתפאר
 פועל מה לאמר שפעל ועשה אפס והעדר והוא איננו מפעולת פועל וכבר למדו
 מזה בס' הבחיר שמלת בריאה ימשג בה בעל הלשון על חידוש דב' שאין בו ממש
 וזה איננו מובן בהשקפה הראשונה ומי יודע מקין מנחית לשונו שהוא דבר יש
 אלא שאין בו גשם ממש ר"ל נגלה לציון כל / ולמען תבין יותר דבר אמת בואת
 הברכה ראוי שתדע ובמנת ארבעה הקדמות אשר המה יורון ביאור הברכה על
 אמיתתה הם א שאין שם במציאות העדר מוחלט אור רע מוחלט / ודומה
 לזה כתב הר"י ז"ל שאין שם דבר שאין בו חיות עד שאש' בקליפו' יש חיות בסוד
 ואתה מסיב את כלם / ב כל מתאה מיום כרוא אלהים ארץ ושמים / לא
 יתאה מהעדר מוחלט לגמרי / אבל יקדם לעול מציאת הדבר הוא כח טרם
 לאתו לפעל / ה' כטרם זאת האפרוח אלפועל הו' / יקדם הכח בכינת
 האפרוח על היות האפרוח בפועל / וקרא זה הכח הקודם לכל פועל בשם
 העדר קודם להו' / ויתרון זה העדר בכל הוא ר"ל שאין שום הויה בעולם
 שלא יקדם לו זה העדר שהו' הכח / ג כל העדר יכונה בשם רע / וכל מציאות
 יבא בשם טוב / וזוהרעם כי טוב האמת' כמ' כ באת דבר מה העדר המוחלט

מזלמי לו זהו מניק די למא הוא מוטעם כמז גדול העלה, גדול כנפים, קהור עינים,
קדוש ישראלי ידועיהם

ויעתר יצחק

אל המליכות / ד ידוע אמרם ו'לחנא אין זרין לפרש דברו אמירא זרין
 לפרש דבריו / וידוע כ' אמרם ו'לבוהר ו'למאן דנלי עלותא בעא לפרשא
 מלו כדקא יאות / וכוה נבוא אל הביאור פנימה ונאמר הנה מטעם ההקדמה
 בראשונה תדע ובהכת שכל חוטף האמור בכתו' אין בהשמועו העדר האור לגמרי
 אשר אינו במציאות כלל אבל יורה על העדר המאור הגדול לכד חילם יש ביאור
 קטן כמו אור הכוכבים או האש / לכן ביארו אמרו וחוטף על פני תהום האמיר
 במ' הכוכבים האש היסודי / ולמדוה מהאמור במ' כשמצעם את הקול
 מתוך החוטף / ושם נאמר ודבריו שמעם מתוך האש / הרי שהחוטף הוא האש
 ועין בהקדמת זה בראשית ובמורה נבוכים בלמ' ד משני וכוה א"כ התורה
 המכוה ה' / כי הנה זה המאור הקטן המכוה בשם חוטף בכתוב יוצר אור /
 הוא זה לדבר שאין בו ממש יחשב במ' הבהיר בערך המאור הגדול / ומטעם
 ההקדמה ה' ונ' יהיה שם דע הנאמר בכתוב יוצר אור כינוי להצד הקודם
 להוי' / שה' עכ"פ ישות / ולהיות טוב בלתי גמור לכן יכנה בשם רע / אך אינו
 עכ"פ רע מוחלט / ופי מה שהתינו בהקדמ' ה' שיתרון זה ההעדר בכל הוא /
 לכן יפה עשו אשר הסירו רע בכל זה אמנם לפי המאור בהקדמה ה' שאחרון
 אחרון זרין לפרש דבריו / ואף בינוסם התפלה דבעא לפרשא מלו כדקא יאות
 כאמרם בזהר / והנה רע היא מלה מסופחת יתכן שנבין ממנו רע מוחלט /
 לכן הוכרחו מתקני התפלה לזכר דבריהם במלת הכל הרומזת להעדר הקודם
 להויה להורות שהרע האמור בכתוב המכוון ממנו הכח הקודם לכל פועל והוא
 טוב בלתי גמור הברוך בראש כל מתהוהוה שאמרו ו'ל שגא מעליא נקט פי'
 לשון מבורר / ולא דבר התנא מלשון נקיה כי יתכן שגמר רע האמיר בכתוב הוא
 ג' לשון נקיה דע זה והביניהו ויתן מעדני' לנפשו :

(תמו) מיעשה בראשית / הבי'ת רפוי' כדון סמיכו' יהו' א בלא מהטל :
 (קמז) גדל דעה בהיות מלו / גדל מוקף למלת דעה יחויב היות הדל'ת
 בק"מ / כמו גדל'תמה (משלי'ט) / וגדל'ת חסד
 (תלים קמ"ה) / וגדל'ת כח (נחום א') / אהם וולתם :

(תמה) זרהי חמה / ה"א בח"מ כי היא מהגפרד והמשכילים יזיירו כוהר
 הרקיע (דניאל י"ב) / והק"מ שהי' ראוי להיות תחת הז"ן
 הוסב אל ה"א והוי' ובקמן רחב בעבור היות ה"א אופ הנרון
 כמו ז"ל אדום (תלים פ"ג) וז"ל הכהונה (נחמיה ג') / אך אין הכרע

שמתקרא אס הוא כפי'ן רבוי הזכר' כמו אלו סוברנו / או כפי' רבוי הנקבות
 כמו ארצות עקלקלות (שופט'ה') וזילתו דיק' צדו אינו ע"מ בעברי :
 (תמו) רצון קינם בלי יר' ה"א כלשון יחיד כי קונה אחד לכלם / וזה
 התאר לא נמצא בכל המקרא כלשון רב' ליחיד כמשפט

לשון אדנות ושררה שאמר בהם ליחיד אס אדוניו יתן לו אשה (שמות ד' א') /
 ולקח בעליו (שם ד' ב') משא' כמלת קונה ובעל עטרט זקני' השמיט היו"ד
 והניח ה"א / והוא כעושה עמר דבר לאין נכון כי משפט אחד לשניהם :
 (תמו) רשות מלה תלמודית ואין סדרה למודתה / והטעם שבמות רבים
 במציאות

ויעתר יצחק

בחיאות יסביחו כלם בפעולתם הזונוה להוציא נחלא למעשה בעתה אחת /
אשר בו יתקדש שמו ית' לעין משכילי העם יודעי שמו על פי פעלו / כי טרא
הוא אשר הוא עושה :

(קמח) קרציה אינו ע"מ בעברי / והדל"ת בחולם כ"כ השכ"הג / ונכון
היא כי מלת קדושה היא תאר לגימיה הסמוכה לה / ולא
יתכן לאמר שילת קדושה בשו"ג הוא שם לשלש קדושו' שאומרים / כי שם
הפעולה הוא לעולם ככה הפעולה ולא יבא מבורר במאמר / כי לא תאמר
ראובן הרג את שמעון הרניה / רק תאמר קתם ראובן הרג את שמעון / וכ"כ
בש' היכלית דלא כדברי רש"י בפירושו לישעי' פ"ו :

(קמט) והחיות תשוררנה כן ראוי להיות בלשון נקבה כמו הנפשות
הצודקה לעמי (יחזקאל י"ג) / כי ע"כ
הזרות ילאו ותקרבו עצמות יצאם אל עצמו וזולתו (שם ל"ו) :

(קנ) ואראדם יצרכו / לא נחלא מזה הרבוי במקרא רק היחיד ממנה
אראדם צעקו מזה (ישעי' ל"ג) / ונהגו בניקודו מנהג
מברוי כמו מן עקרב / ואל עקרב'ים אתה יושב (יחזקאל כ"ב) :

(קנא) קאל ברוך הלנו"ד בשוא בעבור היות מלת ברוך שאחריו תאר לוהו
כ"ה"א הידיעה לכו תה"ג למד לאל בלתי קמץ במורה
ה"א הידיעה / כ"ה"א דרך המתואר והתאר להיות שוים בענין ה"א או
שיהיו שניהם כה"א כמו ההר הטוב הזה (דברי' ג') / או שיהיו שניהם עלי ה"
מיוהוא כהן לאל עליון (ראשי' י"ד) / וגם למ"ד למלך אל שי קיים היא ג"
בשוא / ואין טענה מו"שכ הראש"ע בעי' הפ' להשתמוות ל"ה"ה' נשאו

(ומרי' י"ד) / שיהיות הלמ"ד בשוא לכן תהי' מלת מלך סמוכה והטעם על אל
הנשיא שהוא מלך של ה' כעצם ואני נסכתי מלכי (תלי' ב') / כי שם ה' ראוי
להיות הלמ"ד פתוחה לולי ה' סמוך בעבור שם ה' הבא אחריו שהוא שם פרט
הנודע בענינו / ומשפט כל תאר המדויק עם שם הפרטי להיות נודע כמו כ
את המלך ה' נבואות ראשיעי (ישעי' ו') / ויגד ל"ה"ה"ה דוד (ש"ב) וזולתם

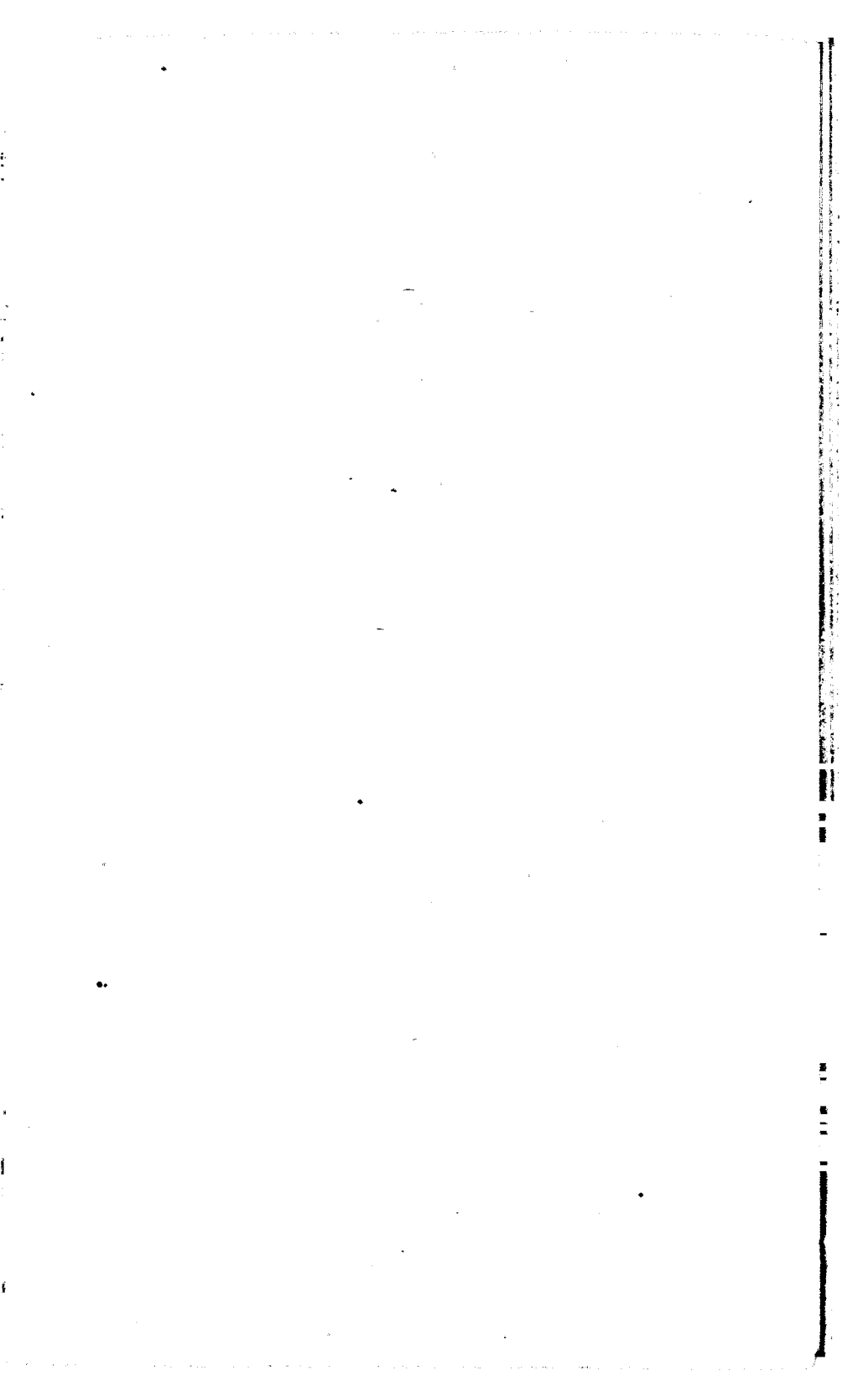
משא"ב פה שאם היתה למ"ד למלך פתוחה הי' מחויב שתהיינה מלות אלה
וקיים הכז' אל אחריו כלם כה"א הידיעה להיות כלם שמות תאריס כמו ה'
הגדול גבור (ירמי' ל"ב) / הנהי' ב"ב"ר ה"ה"ה"ה (דברי' ד') וזולתם

והרבז' לבלו"א ק"ל וגם הש"ת כסו"ע הכנאו פני' במורה להרי' ול ש'
לאמר שני הלמדו"ן בשתחין / וכבר אמרתי שאין אנו קהל אשכנזי' אחר
לקבל משפט ניקוד הספר די' כמו שאין חנו אחרתי' להתלכלל בטופחאות התפנ
שלהן / וכמו שבשאר הפסקי' בהתנגד הקבלה עם התלמיד אהכנו חייב
לשוק הדו"ע פ' התלמו"ככה בהתנגד הקבלה עם הדוקדו"אין לנו שאה הדוקדו
הישר שלא להמיר תנועה בתנועה ולא להניח הנד ולא להניד הנח כמו ש'
הפוסקים / כי אין לנו עסק בנקטרות / ואשר ישים הדוקדוק בפנינו או
בשעור לדבר / שוכרתי שגש הרמ"פ ו"ל ככתב"ג כככה :

אהבת

כל זה פטמוני מלי כי גם קדושה בחולם ליחזק בעקרתא, גם שמי תתבוננו בה בינה
 יצאו בשת קץ ה' על אבותיכם הקף, ועוד יחזים כמבויך במגלול דף מלך ר' א'
 דמוס פירד

ומתעם הזה בעתו רחף לינקד ללא סגך יוצר כל בנוסח ללא אר שבת מכל
 המעשים, והוא נקדו בקמץ אלם כדון

ויעתר יצחק

(קנב) אֶהְבֶּת עוֹלָם / אהבתנו כר"ל / וכן היא בניסוחת הרמב"ם וכ"כ רכב
 שרירא ורבינו האי"ו ובר"ד אשדורהם וכ"כ הרי"ז
 בשלשי לכריאה / והוא עש"כ ואהבת עולם אהבתך / ולישנא דקרא עדיף :
(קנג) חמלה גדולה ויתרה / בהיות מלות גדולה ויתרה שמות תחריס
 מלות חמלה / הנה תהיינה שתיין ראשות זולו
 אחר ממלת חמלה לגדולה / ויתחייב א"כ היות הנימול דנוטה במלת גדולה :
(קנד) ויתרה איננו ע"מ בעברי ונ"ל חסרו יו"ד / כמשפט משקל זה כמו
 נטלה וטרפה (ויקרא כ"ב) :

(קנה) אבינו / האכ הרמזן כנ"ל כה"א יעוין מ"ש כהאכ הרמזן דש"ע :
(קמ) ויחד לכננו / איננו על בנינו בעברי :
(קמו) לאהבה / ליראה שמות במקום במקור / ואם היית זה דרך מאודי
 שמקרא אחר שמקרא מלא דבר הכתוב כי אם ליראה את ה'
 אלהיך כו' ולא הבה אותו (דברי"י"ב) / הנה לישנא דקרא עדיף :
(קמא) אמת ויניח מלה מתורג' מן יניח ידע אלא (דני"ב) / והעברי ואמונה
(קמב) וחביב / אין לו משקל בעברי :
(קמג) לעד קימת / היו דבקמן בעבור ההעמדה / כמו והארץ לעולם
 עוֹבְדָת (קהלת א') :

(קמא) וקיימים / מלות קים וקיימת וקיימים שלשתם אינם על משקל בעברי :
(קמב) שירות השפחות / ברכות והודאות / כר"ל מלת תשכחות
 בהעדר הו"ו / ע"ד הג' מהששה

דרכים שהביא הראש"ע ריש"פ' שמות ע"י"ש :
(קמג) והמליכו ואמר / המ"ם במקמן בעבור ההפסקה / אף כי בכל
 המקרא לא נשתנה מלת ואמר / ואמר / באתנח כמו
 ועו ואמר / ידנו לא שפכו (דברי"י"א) / אכדון ומות אֶבְרָהָם (איוב כ"ח) /
 הנה אין הפסקת האתנח כ"כ גדול כמו הפסקת הקהל הזוהים וקיימים על
 פתחון בהפסק גדול לכן הם"ם סמוכה כמו חסוים אֶרְעֵי וקיימים אֶבְרָהָם (ירמי'
 י"ב) / ואין מקום לפי שית הרבו לבלו"א סי' קל"ח :

(קמד) בספר המישיב / תפתח / להשות המיתא / לתאר כמו בספר
 נזח (במדברי"ד) / לשור האחד (שם ע"ו) :

(קמה) ומי דומה לך / הנה תיבת ומי היא בטעם מזרת ורפיון הדל"ת
 לעד / וא"כ איפה השע"ת יסתור עמנו עם
 המחואר כפי"כ"ג לתיבת המקרא יעו"ש :

(קמו) אב הרמזים / האל"ף בפתח בעבור הסמיכות / למלת רמזים כמו
 אב המון גוים (ראש"י"ז) / ולניסוחת הרמזן בני"ן ז"ל אב
 הרמזן שניהם כה"א והאל"ף במקן מטעם הכוכר כפי"ם שלפני זה כמו הארץ
 הטיבה / כי על כבוד ישתו התא' והמתא' בידיע' ואנקנו אחנ' כדוף אח' ארוכ
(קמא) לחייהם / כרמזים / הלמ"ד בפתח כנ"ל / והרכו לרנה לחלק בין
 כדבחה לנרנה שלפני' / באמר שהנרנה הקודמת מדברת

זיעתה יצחק

שחיים הנלמדים / וזו אמריה תאמר בחייה גופנים / אמנם הרי' ולכתב בה' /
 מערכות ר"ה שכוונת זכרנו לחיים היא על חיי הנשמות כמשמעות לשון זכירה
 שהיא מחשבת / וכוונת וכתבנו בס' החי' היא על חיים גופניים סוד התעבות
 הדברי' בכתיבה / וכוונת זכר וזכריו היא על גלגולי הנשמות ותחיתם כעין
 תחית המתים האמור אחרי / ושעל כן בזה הנוסחא בלשון זכירה להיותה
 מורה על חיי הנשמה כמו זכרנו לחי' האמור / וא"כ מוצא מזה שקטפט אחד
 לשתי הנרכות לנקד הלח"ד בפתח כאמור :

(קסח) פנ"ם שמקדישים אותו / מלה תלמודית / והעברית במו :

(קסט) ושברהך אליהו / אינו ע"מ העברי / ובהיות זה השקל נוטה על
 אחד ענ' פנים כמו בגד בגדו כקדך בגדו ישע ישעך /

הנה תהיה נקודתו מוספקת :

(קע) לאדם דעת כל' הלח"ד בשוא / כי הוא עש"ה המלמד אדם דעת
 (תל' ז"ד) / ושם לא מדע האדם / והטעם הודאה

על המדה' את אישי האדם אשר חננו ד"ה יתירה על כל חי / ומלת דעת
 הדל"ת חנו' בענו' שבה במקו' האתנח כי לאנש פינה הוא ס' פיה הבדל' לעד :
 (קעה) הו' ננתנה החי' בחולם כמשפטו בכנין מרובע וכנוסחא הישנה /
 והפלא מהרב ז"ל בלו' א"ס' קמ"ח שכתב לאמר הו' ננתנה

החי' בח"פ מב"הק / כי ב' תשוב' בדבר מרא' אחר שיקרא מלא דבר הכבוד
 ד' בחונן ענוים אשריו (משלי י"ז) / יש לנו רשו' לכנות כל חלקי בנין המרובע /

ב' עם היות שמאנו לפעמים גורם הכלולי' הילכיס ע"ד השלימים בב"הק כמו
 שכבו את העיר (יהושע ו') / דללו ומרובו יארי מזור (ישעי' י"ט) / גלגל
 בעופרת (שמו' ט"ז) וזולתם / הנה כזה יאמר בנופי הנסתרים לכד / אך
 הניכח' והמ' ביבואו חסרי' ודגשי הלח"ד כמו ב' ד' ב' בשמן רענן (תל' ז"ב)
 ו' ד' ולי' יהושע (תל' קי"ו) ו' ב' ד' את העיר הקף (יהושע ו') וזולתם

ללם בדגז / וא"כ איפה לו באת זאת המלה בב"הק כדעת הרב ז"ל ה' ראוי
 להיות אתה ה' ה' ע"מ ו' ה' את אשר חנון (שמות ל"ג) / לכן אין לזו

חמה שהורגלנו לקרא הו' ננתנה החי' בחולם / והנה שלימים וקריבי

יפלאו מנוסח ברכת אתה חוננתנו הבא אחר ניסח אתה חונן שהיא כעין ברכת
 כפולה במכטא / ה"ה מהר"י פאלאק והלבוש ז"ל והב"ח בס' רכ"ד מא"ח
 וכבר העירותי בלדק בב"ח ס' הכ"ז ואשר יראה לפע"ד שברכת אתה חוננת
 היא היתה נוסח ברכה בפני עצמה נתחזה לדעת ד"ע ז"ל את"ק דאמור
 והבדלה בחונן הדעת / וס"ל אימרה ברכה רביעית בפני עצמה (ועוין ברכו
 ד' ל"ג) ואין דשסקינן בז"ק אתרינן הנוסח שלר"ע בחונן הדעת / ועכ"
 יאמר ואתה חוננתנו כו"ו החיבור וכו' הוא בב"ח / ונקו' הביאור אפרש :

(קעב) מרדע טרחן / כל' בלי לח"ד כי מדע הוא פעול למלת חוננת
 (ולפ' ותחי' הלח"ד וזה כלמ"ד הרנו לאבנר (ש"ב ג') / וכ

הוא בכמה ותורתן מני' (תלים קי"ט) / וכן ש"ס רנ"ז ליתא הלח"ד

לֵעָ אָנֹכִי הָיָה וְגַם בְּנוֹסֶת וְתוֹדֵעַנִי הַגִּדְפָה וְתַבְדְּלֵנוּ וְאִם קִיִּים אֶתְּהִי לָךְ הַיְדֵרְחִי
וְהִתְבַּוְּרֵהֶם בְּהַרְיָ

קענ) לעשות בהם חקירונגן / ועוין מ"ש הכ"ח כמ"ר רנ"ד מטור / אר"ת כי לפי דכריו שם מלת בהם הנחמרת פה

חחרת למלת דכרי ע"ד ועשיר יענה עוות / שענינו דכרי אגוות / וכן הענין פה / שענינו מדע דכרי תורתין לכן אין למחקה

קעז) ותבדל ה' אלהינו כנ"ל בלי כינוי כמ"ש כ"הש"ת / והרבו ל' כלו"ת / כ"י קמ"ט כתוב לאמר ו**תבדל** לנו / ונימוקו עמו שמלת

ותבדילנו הוא פסל יואל לשלישי והטע' שהו"ת אגש אותנו מבדילים להבדלות / האמורים) ע"י קוקי האלהי ותורותיו / המ"ש שאנו מבדילים בין אור לחושך

במזוות הטהרות כיום כמו תפלן ונינית / ומזוות הטהרות בליזה כמו חזירת / העומר כו' / ושלש משוכות בדבר מדיא שאין בכל המקרא פעל ההבדלה יואל

לשלישי כמו שחשב הרבו"ל / ועוד תבואר הוא שהבדלת התפלה היא מעין / הבדלת הכוס / ושם באמר (פסח' דף ק"ד) ז"ל סדר הבדלה כינד המבדיל בין

קודש למול בין אור לחושך כו' / ופירשי ז"ל שהם כלם עשה"ה כיוצא באלהים בין / שאור ובין החשך כו' עיי"ש / הרי שסדר ההבדלות שב אליו"ת שהוא המבדיל /

נ' לו כדכריו כן הוא / שההבדלה שבה אלינו ואנחנו המבדילים בינו לבשרים / היה ראוי להיות בינו לעמים / ולמה יאמר ישראל כלשון נסתר / לכן הנכון

לומר ותבדל בלי כינוי נ"י / וכן הוא בב"ח / שוב ראיתי שהרמ"פ ז"ל מקיים / בטמחא ו**תבדל** לנו / ומפרשו קטעם ו**תבדל** לנו ואינם נכון כי אינו אין לנו

בהנה התפלה פ"א הלשון המבואר באמרוס ז"ל בזהר מאן דכלי צלותי בעא / לערס' מלוי דקא יאית / והנה טעם פגינה המבואר בפעל' היואל' הוא בטעם

אותי אותו אותנו כו' / לא לנו / וזה גם שהבדלת האור מהחושך לא לנו לכד / הוא כי אש לכל נאור / וכבר אמרתי שמי זה יעמים על פשו לקיים דומק אחד

לא יתכן לו לקיימו בלתי אש יכניס א"ע בכמה דומקים / **קעה) ופנקים** וכל עון / איננו על בנינו כפכרי / והמבור ונקיי' מכל עון :

קעו) מחל לנו מלכנו כי פשענו / הו"ת בפתח / עין מ"ש ביה רזון / שלענין' התמיד בחלת ומחל לכל פשענו כי דרך אחד

לשניהם / שו"ת ראיתי שכן מטה דעת מהרמ"פ כמ"ר ס"ד : / **קעז) שנתנה** כל' לחסר י"ד כמשפט כתי' היחיד ומתקלזה / ואשר ואמר

כיהוא זה לשון רבים הנה לדעתו ראוי להיות הנו' בחולם / כמו שכותבינו בהם שבשם שנה (תליס' ז') :

קעט) לחרותנה פלה תלמודית / ומשקלה לעדות גרות כמו שהביא / הרד"ק בשורש חור / ולפ"ו תה"א כהר"ש בחולם כמו

שנאמר מן עדות ועדות' ואלמדם (שם קלב) / ואף כי הראב"ע יאמרו / לבנו כסימן אחד הנה מלת זו הנה אחריו לעד שאיננו ככה / ועין מ"ש

הרד"ק במכלל משקל גרות / גם יתכן פיונו גם בספר גרות בחולם / לכן נכון כמ"ש :

קעט) גל' ורתנה הנימל בקחן / כי גידו עליו רעיו הלא המה המשתקל' אשר / הוא יבוא בתוספת תי"ו ומלרע כמו פק' ברה פתח' :

ויעתר יצחק

משפית דלית / כאמר בהם כרכו מלכות פתחיות משפיות / כלל דליות
 תשובה (יתו' ו') / וכן נהנו לאח' מן עדרת עריות / ועיי' במכלל במשקל מערת
 ואף כי בנפשו הוא אחרי רואנו שהעתק הענינה לא ישנה כמלת ו' לית' יטלת
 (יש' מ"ה) / כן לא תשנה תנועת היו' ד' וכמוהו כמוהם יתכן לאח' מן גריות
 גריות גל' עתה בלי שנינו :

(קט) תעקור ותשבר כז"ל מכה"ק כי בכנין הדגו' יורה הסרת טלפי בהמ' /
 כמו את סוסיהם העקור (יהוש' י"א) / אף שהוא קרוב מענין

הראשון / הנה אין מדרך המליצה להגית כי אם בענין המזורר /
(קטא) ובר אויבך כרגע יאכדו כז"ל / וכס"ק הנוסחא וכל עושה רשעה /
 ואינו נכון לד' טעמים א' אין צריך בארץ אשר יעשה טוב וכל
 יחשף / ולפ"ו זאת הברכה קללה תחשב לנו / ב' אין לנו להתפלל על כליון
 הרשעים כ"א שטובו כמדרשם ז"ל ע"פ יתמוטטאים / ג' כטור סי' קי"ח
 מכה"ט טיבות בראת הברכה זכפי הנוסחא שלנו כמנהג' / ד' זאת הברכה
 נתקנה על שכינת הארזים כמ"ש הטור והנה אין צורך לאמר על כלל / לכן
 ראיתי כי טוב הוא להגיה אויבך במקום עושה רשעה /

(קטב) ושיים חלקנו עמם ולעולם לא נבוש / כז"ל מלת ולעולם הוא"ו
 החיבור וכן הוא באבודרהם / ונכון הוא כפי הכוונה אשר
 בפת"ח משאר העמידה / כי שם כאמר פתי' זאת הברכה שאח' **תתפלל** שאל
 תרו' החטא ויזכה אחר בחלקנו כג"ע כטעם זכה נוטל חלקו והלך חבדו כג"ע /
 וכל זאת יתפלל כל אחס שיהי' הוזה עכ"פ חסיד הכלתי חפץ ליהנות משל
 אחריו ויחזרהו לנו כאשר טוב / ולפ"ו יהי' הטעם ולעולם כטעם חלל לעולם
 וכטעם וא' ועבדיך באו לשבור אוכל (ראשי' מ"ג) / שפי' אכל עבדיך באו /
 וככה יהי' ביה פתי' אכל לעולם לא נבוש ר"ל אף כי נבוש אך לא לנפש כבוש / וזה
 משכת מלת ולעולם למטה / משא"כ אם תהי' מלת לעולם בלי וא' או כפי
 קמטת להצלה ויהי' פירושו הפך המכון האמור /

(קטג) משען וסבבטח לנדיקים העו"ת קמיה כי גס בפתיות מאטוהו
 לפעמי' קמון כמו סכטח כגד כיום טרה (משל
 כ"ה) אף כי הוא זה הנסיד /

(קתד) לגיונות מלה תלמודית / והעברי' מאנות /
(קתה) סנחם גיון וכונה ירוסלים / בגמרא מובא שפתיעה אחת היא
 (ברכות דף כ"ט וברא' ש"ס) *
(קתו) בונה ירוסלים הנו"ן כצורי ככתוב בנה ירוסלים (פליס קמ"ג) לכה
 הוא / פתי' ש ככה"ס :

(קמו) כי אהרה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים / יראה לי דיחיד בתפלת
 התענית כשמגיע לכל עת צרה וזקה יאמר ושומע תפלת
 עמך ישראל קו' / ודולג מלת כי אשר אין לה שחר במקום הזה / אחר שמיים
 ש' סעה ה' שונה כצת צרה או במקום כי אתה ה' לעונה בוי' אומר כי אתה שומע
 כי אומר שאינו חותם בפונה מענינו למה יאמר אותו /
 העונה

ויעתר יצחק

(קפת) העונה בעת צרה / ואל' לעמו ישראל / כן הוא דעת מ"א שם
 הרמב"ם והתלמוד ונכון הוא כי גם אל הנכרי אשר יקרא
 אלה' יענהו כמו שהתפלל המלך שלמ' / והרב ז"ל הגיה בסידור' שלו לעמו ישראל :
(קפט) לפדיטה גדולה / (כפי אשר תשיג ידו על ר"י ור"ע ז"ל מלא כפי
 מציאותו במקרא המכנה הנשאר לפדיטה (בראש' ל"ב)
 לפדיטה גדולה (שם מ"ח) וזולתם :

(קפז) שכינתו לזיו / איכנו ע"נו בעברי :
(קפח) שאתח הוא ה' אלהינו / הש"ן בקמן / כי לישנא דקרא עדיף
 כנאמר פ"א פ"ה מדבר עמי (שופט' ו') / וכאן אס' להרחיב
 על האל"ף כמ"ש הרד"ק / או בעבור אית הגרין הבאה פתוחה אחרי' / אשר
 לא ישר הסגל לכא' לטכיו / (כמ"ש הממחר בגמ' בלוח מהתנועות יעוין שם)
 ולהכרח השני נשתנה לעלוי לקמן רחב אכ"ז / וכן משמע בשער השמי' / ויעוין
 מ"ש בס' קנו"א :

(קפכ) הפקודות לך / בספר תולעת יעקב ובשער השמים משמע שענינו
 פקדון והנחה / וא"כ חזר הדין להיות עם ר' עזריאל
 והאומר במופקדות לך / מכנין הפעל מענין הפקדון אשר ה'פקד' אמו (ויקר'
 ה') / לא הפסיד :

(קפג) ועל נסיד שכלל יום עמנו / כז"ל ביו"ד הרבים כמו נפלאות והיא
 מלה תלמודית נגזרת מן ואל עמים ארים נסי / (וענינו
 התרוממות כי בצל הנס מתרומם בעיני הבדיות בראותם מעשי ידי ההטגאה
 הפרטיית אשר עליו מאת ה"ת :

(קפד) ובקר ונהרים / כן הוא במקרא ערב ובקר ונהרים (תל' ל"ה) חז'ה
 אמנם סתירה למ"ש הממחר בז' לשוא :
(קפה) הפרקן / הש"א בשו"ק / ועם היית שחין לומשקל בעברי מוש
 השנין / הכה יצא ע"מ של"ן וק"ר"ן הע"ג (נמיו') /
 והוא נעלם מהממחר / ומנו"ש הממחר פה יש סתירה למ"ש הממחר בס' ע"כ
 חז'ה / ומשם למ"ש בן"ה לתנועות :

(קפו) ועל המלחמה באבודיהם ועל הנחמו' ע"ש אנכי אנכי הוא ממחמם /
 ונכון הוא כי גם ניסח המלחמות המכוון ממכה כבישת המלחמה
 שהיא ע"ש הנחמה :

(קפז) ועל המדחשות כז"ל / ואין לשבט הוא' ובשביל הטעם שלומרב
 לא תעבור בארצם / שהרי כל עיקרו של הלל
 הגדול לא נתקן רק על תשובת העולמח' כזאמו' למכה מלכ' גדולי' (תל' קל"ו)
 וזולתו / ואף כי הלל המצרי / והלא תראה ענת המלך יהושפט במלחמתו
 מואב ויעמד משיררים (דה"ן) / ודוד המלך ע"ה נתן הודאה לשמו יתרון
 באמר מלמד ידי למלחמה / ותאורני חיל למלחמה (ש"כ כ"ב) / וכ
 משמע בכתיבם / לך אין למחוק הוא' וגם לטוסת המלחמות :
 קשמנא

ויצטר יצחק

(חנני) **הַיְשִׁיבוּנִי** הַיִּתְּ פַתּוּחַ הַרְבֵּה מִחֲלִימָה וְהַנּוֹן קַחוּ וְהַלֵּף לְדַוִּית
 כִּנֵּל כִּי הוּא שֶׁסּ הַיָּחָס אִסּ לְצִיר חֲשׂוֹכָה כִּמְרֵשׁ וְלֵ
 בְּפִי הַכִּי יֵאָדָו חֲשׂוֹנִים (תְּלִי"ס"ח) / אִזּוּ הוּא שֶׁסּ הַתָּחַר לְחֲשׂוֹבִים וְנִגְדִים
 כִּמְרֵשׁ הַרְדֵּקוּ לְכַשׂוֹר חֲשׂוֹן / אִזּוּ הוּא שֶׁסּ הַתָּחַר לְכַשְׂנֵי כִּמְרֵשׁ הַתְּחַרְוִי
 לְכַנֵּת הַכֵּי כִּי"ס כֶּסֶס חֲשׂוֹנִים / וּנְגִי נָה עִכָּפִּי יֵאָדָו שֶׁזֶּה עִדֵּן לְחָן הַתְּחַרְוִי
 הַיְשִׁיבוּנִי נִחְשָׁת נִחְשָׁת נִחְשָׁת כִּמְרֵשׁ שֶׁ"א וְהַתְּחַר וְהַתְּחַרְוִי / וְיֵת
 הַיְשִׁיבוּנִי וְיֵת פְּרָצֵה (רֵאשִׁית ט"ו) / וְיֵת כֵּן הַיְשִׁיבוּנִי לְכַשְׂנֵי כִּמְרֵשׁ /
 וְהַיְשִׁיבוּנִי חֲשׂוֹנִים הַיְשִׁיבוּנִי חֲשׂוֹנִים לִיחָס כִּאֲמֵר / כִּבְרֵה חֲשׂוֹנִים
 כִּמְרֵשׁ שְׂרֵית כְּסִיפּוֹרֶס כִּאֲמֵרֶס חֲשׂוֹנִים כִּמְרֵשׁ לִיחָס לִיחָס לִיחָס לִיחָס
 (קִנֵּט) **בְּאֶשֶׁר** עֲמַדָּה מְלָכּוֹת יוֹן / כִּנֵּל כִּי הוּא זֶה לְשׂוֹן חֲכָמִי לְשִׁמְשֵׁהבִּי
 וְהַיְשִׁיבוּנִי יֵת בְּעֹכְרִי כִּאֲמֵרֶס בְּשִׁרְיֵת לֵא רֵצִיתִי אֲמֵרֶס בְּמֵקָר
 תְּחַר אֲזֵר בְּמֵקָר הַיְשִׁיבוּנִי כִּמְרֵשׁ הַתְּחַרְוִי (כְּרֵאשִׁית ד') כִּאֲשֶׁר יֵאָדָו הַרְדֵּקוּ
 [הַיְשִׁיבוּנִי] / וְלֵא כִּשְׂתֵּעוּ חֲשׂוֹנִים כִּשְׂתֵּעוּ / וְכִבְרֵה חֲשׂוֹנִים וְכִבְרֵה חֲשׂוֹנִים
 לְחִדּוּ וְלִשְׂוֹן חֲכָמִי לְחִדּוּ / וְעִינֵן חֲשׂוֹנִים בְּדִקְדוּק מַלְת כְּנַלְתֵּת אֶת חֲבוֹתֵינוּ
 (ר) **לְהַעֲבִירֶם** אֶת חֲחוּרֵי רִצּוֹן / כִּנֵּל מְקוֹשֶׁר עִם מַלְת אֶת חֲמַשֵּׁ לְשׂוֹן
 הַקֶּרֶה שֶׁהֵא מְקוֹשֶׁר עַל הַרְבֵּב עִם מַלְת אֶת כִּמְרֵשׁ עֲבוֹרִים
 אֶת בְּרִיתִי [יְרֵמִי"ל ד'] וְזִלְתוּ / וְהַיְשִׁיבוּנִי לְהַעֲבִירֶם חֲחוּרֵי רִצּוֹן לֵא חֲשׂוֹנִים
 כִּמְרֵשׁ לְכַשְׂוֹר בְּרִיתִי / אִזּוּלֶס הַתְּחַרְוִי בְּמַלְת עַל / עִינֵים הַיְשִׁיבוּנִי לֵא חֲשׂוֹנִים
 עוֹן כִּמְרֵשׁ כִּל עֹכְרֵה עֲלִיָּה יוֹסֶס (שֶׁס י"ט) וְתִפְאֵרֶת וְעֹבֵד עַל חֲשׂוֹנִים [מַשְׁלִי י"ט]
 וְהוּא חִין לִי עִינֵן לְכֵאן / וְכִאֲמֵרֶס חֲשׂוֹנִים לְהַעֲבִירֶם חֲחוּרֵי רִצּוֹן כִּמְרֵשׁ
 לֵא עֲבֵרֶתִי יִמְחֹדֶת [דְּבָרִי כ"ז] וְהוּא ג' כִּכּוֹן / אִךְ עִכָּפִּי הוּא מִיבֵן מְקוֹשֶׁת
 כִּי לֵא חֲשׂוֹנִים עֹכְרֵה עֲבֵרֶת מוֹרֶה הַפֶּרֶה בְּכִינֵן הַפְּעִיל כִּיִּם חֲחוּרֵי רִצּוֹן
 יֵעוֹן ב"ח מְהַפְּעוֹת / שׂוֹכְרֵתִי שְׂהַרְמֵ פְּכֵסִי ע"ו הַגִּיָּה לְחֵא חֲחוּרֵי רִצּוֹן
 דְּהַשְׁפִּיחֶם הַיְשִׁיבוּנִי שְׂוֵהִי תְּכִירִי / וְטַעוֹת כִּדּוּ / כִּי כִינֵי הַתְּחַרְוִי בֵּא לְעוֹלֶם
 בְּקִמֵּן כִּמְרֵשׁ בְּהַתְּחַרְוִי אִשֵּׁ זֶה דְּהַתְּחַרְוִי וְדְּהַתְּחַרְוִי (אֲסֵת ט') וְלֵא דְרֵבֶת שֶׁכֵּה
 לְהַגִּיָּה בְּסֵדֶר תְּפִלָּה שְׁלוֹ לְהַזְכִּירֶם לְחִי וְלַמּוֹת / שְׂהַיְשִׁיבוּנִי קַחוּהָ בְּכֵל הַקִּדּוּרִי
 (רֵא) **הַיְשִׁיבוּנִי** הַיִּתְּ פַתּוּחַ וְהַלֵּף דְּגוּשָׁה / כִּי הוּא מְהַפְּעוֹת הַתְּחַרְוִי
 יֵאֲמֵר גְּבוּרֵי אִנִּי (יִשָּׁר ד') וְכִמְרֵשׁ שֶׁאֲמֵר חֲשׂוֹנִים אִסּ דְּרֵאִית
נָגַב (תְּלִי"ג) בְּלִשׁוֹן רֵבִי חֲבֵרִי נָגַבִּים (יֵשַׁע א') כִּכֵּה כִּאֲמֵר מֵן חֲקֵשׁ חֲקֵשִׁים
 (רֵב) **וּקְבַעוּ** שִׁמְנֵת יְמֵי חֲנוּכָה / מַלְת תְּלִמּוּדִית / פִּירוּשָׁה בְּעֵבְרֵי עוֹשֶׁן
 וְהַיְשִׁיבוּנִי כִּמְרֵשׁ הַיְשִׁיבוּנִי חֲשׂוֹנִים אִלְהִיִּם (מַלְאכֵי ג') / וְהַיְשִׁיבוּנִי חֲחָרֵי
 שִׁמְנֵת יְמֵי חֲנוּכָה / כִּמְרֵשׁ חֲחָרֵי חֲחָרֵי הַרְבֵּה (תְּהִלָּה ב')
 (רֵג) **שִׁמְנֵת** יְמֵי חֲנוּכָה הֵנָּה הַקּוֹרֵא שִׁמְנֵת יְמֵי חֲנוּכָה בֵּה"ל לֵא הַפְּסִיד
 כִּמְרֵשׁ חֲחָרֵי עֲמוּדֵי שְׂטִיִּם עַל חֲרַבְשָׁה אֲדִיכֶם [שִׁמְנֵת
 כ"ו] וְזִלְתֵּת רֵצִי
 (רֵד) **הַיְשִׁיבוּנִי** יִשְׁעֵי מִן חֲסֵר הַכְּסֵף / כִּלֵּל וְהַכְּסֵף עוֹדֵד הַכְּסֵף (דֵּה כֵּס ט')
 (רֵה) **וּבְכֵל שְׂעָה** מַלְת אֲרִמִּית וְהַיְשִׁיבוּנִי רַגְעֵא עֲתֵה מְקוֹשֶׁת
 וְכִרְכָּה

הודו ב'י' מהדף בסדר התפלה על מקומו

והוא יודע לשנים מעולים לגרום להם לעבוד

להשתקם להאזיןם להודיעם

ויעתר יצחק

(רו) ופרנסה טובה / מלה תלמודיית / יצחק וכל עמך בית ישראל

כ"ל יעוין מ"ש בחלת מה אנו כו' :

(רי) וקלקל מחשבתם העברי ממנו קלקל בח"י (יחז"ל) עיין ברד"ק :

(רז) הרי אני בתענית / טלה תלמודיית מקום ארו בארמית והנה

בעברית :

(רט) ותענה בקשתי / כ"ל עיין מ"ש בדיקדוק ותערכ לפנך

עתייתנו :

(רי) מקריב קרבן כ"ל בלי וא"ו העיטוף / כי מלת חיטא הוא תואר השם /

כח ומיטא אחד (קהלת ט) :

(ריא) שיהיה מעט חלבי ודמי / כ"ל כ"ה"א כי לישב דקרא עדיף :

(ריב) מעט חלבי ודמי / כ"ל כמו ומיטא דבש (בראשי"מ נ"ו) ומה לנו

להוציא ע"מ חדש אחר שנוכל להגות בו במשקלו המקראי

עיין ב"ב לפימות מ"ט :

(ריג) שגמעט תנמי כ"ל / עיין מ"ש המחבר בחלת שנקרא עלינו ואנו

על פנינו בעברי / והאומר שמעט בעבר לכה"ק אין רע /

פחותו עומד בזה הכוון :

(ריד) בטל מוצינו / איננו על בנינו בעברי :

(רטו) ושוטן מעלינו כ"ל / כמו יכלו שוטני כפשי (תל"י ע"א) וכן במה

שא"ח"ז"ל שוטנינו ומקטרינו עיין בב' מפיכות ב"ט :

(ריז) ומקטרינו מלה תלמודיית / ובעברייקרא מתחרר ריב :

(ריח) ועין ומגפה / פי' עפש כחודגדיל גוני מנשא (ראשית ד') / וא"ל מגפה

בזה כי יחד לו פסוק בפני עצמו א"ו :

(ריט) ומחל החי' בתח עיין ס"ס :

(ריא) מחק ברחמיך / הח"ת פתחה לטעם ה"ל :

(ריב) שטר' מוכותינו / מלה תלמודיית ע"מ דבש דבשי ובעברי ספרי :

(ריג) זכר כי עפר אכחנו כ"ל כפוא ומולם / כי כל פחוק מזה עומד בפני

עצמו כבקשת צרכו ואין אחד מהם פי' על זולתו דוק ותשכח /

והגם כי בס' דורים רבים מוקדם זה הפסוק לפסוק זכרנו בזכרון טוב / ואין

יבא ח"כ הביאור קודם המבוא - לכו לא דקדי דבריו :

(ריד) זכירת / ארמית מהנפרד זכרת כמו תגיות מן חגרות :

(ריה) ומחילה מלה תלמודיית עיי' ס"ס :

(ריז) תהי השעה בואת / ה"א בחיודך / כמשפט הנווי מנחי למ"ד ה"א /

ולישא דקרא עדיף :

(ריח) שעת רחמים בב' פתחין כ"ל כי ב' משקלי' הם למז"ל בזה השרש /

ה"א שעה / כלו קמין כמו אשפוסם בשעה חדא (דניאל ד') / הב' שעת

בזפתות / ע"מ וקצת אשר על ראשו (דה"ב) וזה פתוח בעבור העיין

אשר זה הפקל הב' בוא יבא עם חיבור וכנוי והסמיכות כמנהג העברי במשקל

אשר

ויעתר יצחק

לפניו יאמר / ויעד מעה שהורגלנו לקרוא כזית הנטופה **בשערה** / כל הנש
 דיון **שערה** / כדגשות בתי"ו אשר הוא סגולי למשקלים בעלי התי"ו בסו
 ולפני"ת"ח / משא"כ משקלי בעלי הה"א הנחה בסוף שמטפטם להרפות כנטי
 באחרונן **שנה** בן **שנהו** / וזולתו / או יאמר כי הוא זה נקרא דיון **שערה**
 ברפה כמו זה **שערה** (שס"ג) / מ"מ פתח השי"ן מורה שהנפרד ממנו **שע**
 כלו פתח כיוון **שערה** הי' ראוי לאמר כנטי' **שערה** כמו **ששתי** מן **ששה**
 זה נ"ל ברור שגלת שעת היא מלה ארמית ונעלמה מעיני הש"ת כי חשב
 לעברית / והנה גם הלום ראיתי שנעלם זה גם מהרבז"ל כי אמור יאמר הו
 שרשי שיע מטעם חלקות וטיחה / ושיה ומשוה חלק ומלקות / ועפ"ז
 אומר לקרא **שערה** רחמים השי"ן בקמן כמשפט נחי העי"ן ע"מ **קבלה** שו
 (ישעי"ל) / ואני אומר לו יונק כדעת הרבז"ל שגלת שעת היא מנחי העי"ן
 עכ"ז יתכן היופו כלו פתוח ע"מ אשר זורב **קבלה** (שס) ולא ידע **גלות** ל
 (הגלתו) ששרש דרומוח / והרגל דגשות בתי"ו בכימו לעד כמו די
שערה שיצאו ע"מ **בשערה** נתפש (ימו"ט) / אולם האמת יורה דר
 שהוא מטעם אשמום **בשערה** חרח (דגיש"ד) וכרנע אחד (שעו"ג"ג) ת"
 שעה מדה ומשקל ה' בהפוכה כמו רנע ת"י כשעתא / והס' שנתל' דבר מהר
 ומש"ת הוא בעכו' שגשגט' מהרשי' / וגם כקונקארדאנ"ל לא נאמר במקול
 (רנ) **האב הרחמן** כה"א הידיעה לטעם שהתנחר זה פעמים / יעו
 מ"ש בתי"קס"ו :

(רנ) עקירת יחיד / הנה בהיות זה המשקל סריו כמ"ש בתי"כ כחזה
 תהי"א כנטייתו מקופקת אס נשקלהו ע"מ לכ
אפדת אחיך / (ויקרא ה') או ע"מ **קבלה** חיה (דברי"כ"ב) / כי משקל אכ
 לשלשת **אבדה** **קבלה** רק כן קבלנו קריאתו אוא צירי / ואין לזו
(רכח) כרוע מעל רינג ביו"ד הרבוי כר"ל / כמו מפני רנע **קבלה**
 (דברי"כ"ח) ואף כי לא נמצ' לו לשונית' במחקר'
(רכט) חסיד וטוב על כל מעשיך / לפי דברי המחבר ביו"ל שו"א מהנה
 ראוי' הוא"ו להיות קמוצה' אף רבים הם איתנו הבאי
 בלתי קמוצים כמו שור ומריא ולאן לרוב (מ"א א') / ובקר ולאן לרוב (זה"א י"ב
 ועם ועם כלשונו (אסתר ג') / וששת אלפים פרשים ועם כחול (ש"א י"ג
 כלם בשו"א הוא"ו :

(רל) אל קשינו ואל רשענו / נטיתה מקופקת כי הנמצא ממנה במחקר
 אל **קשי** העם הוש (דברים ט') / ויתכן כמו היותו **קו**
 אמשכותם (ירמיו'ו) / שנאמר בכנוי ממנו הטה יאכלו **קשי** (יחזקאל כ"ה)
 או **קשי** קים תשאו (שס"ו) / או נאמר בכנוי **קשי** בק"ח הקו"ף כמו ונתע
 אית **קשי** (שס"ו) / מהנפרד כלילת **קשי** (שס"ז) / לפי אחת מהדעות פי
 במכלל המשקל פועי / ובהיות הענין כן לכן הנכון לאמר אל **קשי** הע
הזוג

אין רחמי משה כי יתכן שזן הדיו בן כלל כשהנלף משמעת שימוש של אגל כשהיה
משמעת שימוש גלת יאמר היין בחירק לשולם, וכן מלאתי בתרגום כתב יד יאן מוצני
את כל הקורות אותם (בראשית מב כב) אתרם ית כל דארען יתהון.

4

כו

ויעתר יצחק

למה כפי מציאותו מחקרא וככה נחנא בפדורים ישנים :
(רלב) ועדותנו ככל יוסף אחר / הדלת בחילס כמו ועדותי וואלחמדם
(תל' קל"ב) / שהכבוד ממנו צדורה / נחמ' (סס"ט) /

אף אני אטה וזה המסקל התלמודי על מחזקו / ואלי בנידון דידן יהי גם הכפרד
כחולס / ועיי' מש"כ בס' קע"ח מזה /

(רלב) וישקצוני כטומאת הנדה / כר"ל מבין פיעל הדגוש / ואין לשבש
הספרי בעבור וא"ו העיטוף כי מלת דל שלפניו אינו גם
כמו שמשב / רק הוא פיעל עבר לכה"ק כמו יאם הים הכסף (ראשית מ"ו)

ולפ"ו יבא אחריו פעל עם וא"ו על כגון :
(רלב) אל ימעטף לבנין תלמידינו / אין להפלא על שבא בלשון זכר כי
הוא עז"ה אל ימעט לפניך את כל תלמידיך (נחמ"ט) :

(רלב) לשמך מקרה הוא בסגל כחשט הכימיני לזכר מנחילת ד"ה"א
כמו ידרך קצצה (ט"ד) / וזולתו / והנה יהי
אמרנו אום מן אברים כאמרנו מן לוג לגים :

(רלב) בשלש קדושת לקדוש הש"ן קמוה והלח"ד בחולס / והרבו"ל
כלו"א ס"י רי"ט כתבלתמר בשילוש קדושות / וכימוקו

פחו ששלוש של קדושה קדושת חמשה בוית / וכבר אמרו ז"ל ליטא דקרא
פדיק לכן אין לכדושת חקל חרז בחק' שאפשר להנות בחקלו הכת' בכתובי /
כי יעס שלש הקדושות לשון רבוי והתמדה הוא כעצם היכל ה' היכל ה' היכל ה'
המה (ירמ"ו) עיה עיה עיה השימכה (יחזקאל ח"א) :

(רלב) וקתפיים בתחוניס / מלה תלמודית והעברית ונעתר אין
לומר ומתפתה / כי הוא ניפל בלשון העברית על השתדלות
הדבר אשר לא נכחו פתוי התשוקה ופתיות הנמחר / וכן מלת והתפיים
העברית מחנה והיעתר /

(רלב) בריך שמה / הנה דוגמתה נוסח ברוך שאמר / ושניהם הפך ניסח
העברית ויעיין ט"ב בב"ב ע"ג /

(רלב) דמרא שלח / הדל"ת בשוא וכלה יתר הדלתיו השימושיות בואת
הנקה / אף כי בארמי שבעורא ודניאל די מלה כפמי

שנשחזר ליקח רח' משם לבקר בכ"מ הדל"ת בחירק כאשר קשב הרבו"ל
כלו"א ס"י רך / להיות שכבר חאלנו בחרגוים אינקלם שהוא טובג בשימש אות
הדל"ת טכנה אות בכל' ל אשר בעברי בנקדיתו / כמו ופנשהו בהר האלהים /
א"ח בטורה דא"תג' עלהי יקרא ד"ג (שס"ה) / אלהי העהרים / ת"א
אלה ד' יהודאי (סס) / הנך רואש שנקידת הדל"ת בארמי כניקוד בכ"ל

בעברי שניקוד העמית שלהן הא"ו ובבואן לפני אות שואית ישיבו להנך' בחירק
בבואן לפני אחר החטפין ינקדו כניקוד מיו החטף הכא אל אמרוהם / ובבואן
לפניו"ד שואית ישונו לחי"ק / כמו ב"א"ר דברה' ד"ג משה (סס"ט) /
וייעים כי אני ה' (סס"י) וזולתם אין זר אמתו כזה זולתי מלת אשר יתרגמה

ויעתר יצחק

די כמו אשר שלמות'א די שלמו (שם ה') / לכונין מקום לתפישת הרב'ל
ואף כי הרב עלמו בסדר התפלה שלו נקד דתו'רד ד'ל'ב'א' / הדלת'ין בשו'
(רמט) בבית מקד'שך המ'ס צפתח כמו מקדש'א דה' איתקנה יד'
(שמות ט"ו) ויעבדון קדמי מקדש (שם כ"ד) ;
(רמ) צלותנא ברמין - הלמ"ד כחולס / כי כן הוא באונקלס וקבל
צ'לו'ה' (רמ' כה) / דיגסכת מידא דאמורא'ה ב'צ'לו'ה' וכצעותי (שם מט)
(רמ'א) ב'טיבו כז"ל ואין לשכש הנוסחא הישנה כי כן נמצא בת"א נג'
טיבו לאלפי דרין (שמות ל"ד) /

(רמב) ולהוי לי דוכרנא בנוצריקיא / כז"ל כמו ית דוכרנא (במדכ"י)
דעמלק / כי הוא זה משפט התרגום שו'
להשתמש בשורש פקד בענין זכיר' כעו'סת'א פקד פקדתי אתכם / מדכר דכיר'
יתכוון (שמות ג') / ואשר ישמש בו הוא לשון צווי כמו ועבד כח ככל דיפקד ית'
ה' (ראשיתו') / למה דיאנא מפקדא יתך (שם כ"ז) וולתם / או מעגין פקד'
כמו יבדכ בחכרי' בפוקדנא (ויקרא ה') / וכל זה איכנו שווה כאן ;
(רמג) וד'מ'ט'ר יתי כז"ל בהעדר הכו' וכו' למטרך באורחא (שמות כ"ג)
למטר מטרה (במדכר ח') וולתם ;

(רמד) די סגידנא קפוי / כז"ל כי הסמ'ך במלת סגידנא היא בשוא נ'
ולדניש סגיד (דכ"א ב') / הסמ'ך שו'א ולהפדר מי
ב' שואין בראש התיבה תבא מלת די לפניו / ואף כי הוא זה דרך ישר בתר'
שבצורא ודניאל ומ"ד דסגידנא מלה אחת חירק שוא חירק ל"א עיין ס'יר'
(רמה) ומקמה יקר אוריתא / כז"ל בהעדר הדל'ת' / כי הדל'ת' משנ'
בארמית במקום מלת של / או אשר בעברית /
שליטא די מלכא / פי' שליט של המלך / די בעינא מומך / פי' אשר בקשתי'
וולתם וכלם אין להם פני' לכאן ;

(רמו) על בר אלהין אחר שמל'צו הראשון פשע בו כמאמרס ז"ל /
אין לא נאשרי' / ונענה אאתרי' ולא על מל'
עילאה סמיכנא ;

(רמז) אלהין בשלמא דשמייא כז"ל כי הוא זה תרגום של מלת רק / וי'
למוד / כמו אתנו אנחנו אה פה שת"א אלהין עמנא (דברי'
רמ עם חכס ונכוון / ת"א למוד עם חכיס (שם ד') / משא"כ מלת אלל'
לשון תלמוד / יעוון ביו'ד לפינות הבית ;

(רמח) למ'ע'ב'ד טכוון וקשוט / העי'ן בשוא פשוט והכי"ת דגושה / כי
התרגום של ורב חמד ושם נקיד כמ"ש / ואף כי מלת
היא ביו'ד שם / ואעידה לי עדים נאמנים שהרי (בעורא ד') / כתיב למעב'
דכה / כספא ודסבא למעבד ;

(רמט) קדישא ויקירא כז"ל כוח"ו כי לא לרוב יבואו בלי ווא"ו העי'
(רנ) דתפתח לבי באוריתא / כז"ל לבי בלי אל"ף / כמו ו'
כלבי נטרך (דניאל ז') וכן בת"א בקשיטון
ראשון

ויעתר יצחק

גראשית ב' עד לא שציתי למללא עם לבי (סס כ"ד) / ארי בהרהור לבי אנא
אול (דכריס כ"ט) :

רנח תגלה ותחא / המון אומר אב הרחמי ותוכף לו ותגלהו ויעזור /
כ"א איכנו תוכפס יחד אין מקו' לוא' החיבורים כ"ס בלי וא' :

רנב ויחון פליטתנו כו' בחן ובחסד וברחמים ובנצון כ"ל כי הקשרם
עלנודי'ן אין להם מוכן במשמעו' הלשון וכן הוא בהלכה י"ב

מי"ד למס' סופרים ונכון הוא / ומ"ד ויתן לחן ולחסד כו' לא מסתבב :
רנג עמו בית ישראל הבי'ת דגוש' כי מלת פמו כמשכת עם מלת ופליטת
פמו גודל' הגימ' ל רפוי' / כמציאותה במקרא / ותס

קבוד הכ"ף רפוי' / כהו קרב הכ"ף דגושה בעבור הפסקה :

רנד דהאל ירחם עליהם ויוניאם מצרה לרומה / כ"ל לא מצאח במקרא
שם מקום יכונה בו ית' וולתי באחד המקומות לפי אחד הפירושי'

ואף גס שם הניעתהו הסבה לכנותו בדרך רחוק ואנו אין לנו להתפלל רק בלשון
המכורר לא בדרך רחוק / ועיין מ"ס הראש"ע בהקדמת פירושו למגלת אסת' /
וכתיאור לפסקו על כן יהיו דכריך מעטים :

רנה ובשעיבוד לגאולה / מלה ארמיית והעברת לעו'ג' והרבו' לכתב
לאמר ובשעיבוד העי'ן בח"פ. וסני'ת רפויה /

אך בסדר תפל' שלו חזר הדין להנקד בשעיבוד העי'ן בשוא נח / יען כ הוא
בת"א ראה ראיית את עני עמית"א גלי קדמית שעבוד עמי. (שמות ג') /

וכיראה את עני / ת"א גלי קדמיהו שעבודוהו (סס ה') :

רנו השתא בעגלה / מליצה ארמית / והעברית עתה בקהרה
ובזבון קרוב :

רנז קדיש לעלם ודעדמי ערמיא / כ"ל כי כן הו' בתרגומי
דהאי קר' וכן הביאו הרד"ק שם

רנח ונטלתני רוחא הטי'ת עתימה והתי'ו פתוח' ודגושה כמש"כ הרז"ה
בהנהותיו והר"כז"ל כלו' א וגס הרמ"פ ז' ל צבי' ז"ו הריקו

את חניכי מומותיהם ללחום כגדועל לא חמם בכמו / והנה האמת תעמוד
למעו' לו וענת' בזדקתו כי הוא זה דרך שימוש של לשון ארמי בעב' לנסתרת
פל הרוכ ישמש בת'י' ולפני' פתח כמו אשר ילדה לו אסנת / ת"א ד' יד' ליה

(ראשית מ"ו) ותשא אותי רוח / ת"י ר' קטל'ת (יחו' ח') וזולתם רבי' הם איתנו /
וידוע כי רכוי התנועות יכבידו הנוכחא והשו' א נח יקל המכטא יען יתן מקום

לפוש ולנוח באמצע התיבה משא"כ הנע' / לכן בהג' טיח לשון ארמי בחיבור
הכינוי לנסתרת / לשבות פתח למ"ד הפעל לשו' א נח בעבור רכוי התנועות /
אשר בעבור זה תהיה י"ו סימן הנסתרת שאחר למ"ד הפעל דגושה ברגש קל /

כמשפט אות בנ"ד כפ"ת שאחר השוא נח / כמו באשר גמלתהו / ת"י כד
במקרא (ש"א א') (נתפשהו כנגדו / ת"א ובאמ' רפיה בלבושה (ראשי' ל"ט)

ויעתר יצחק

וככה ען ויגשלת יאמר ויגשלת רוחא (יחז'ג) / וזה אמנם יעשה מני
הלשון במקום אשר יוכל עשו מן פתח לח"ד הפעל שאי נח כמו שהמשלנו / הולך
באשר לא יוכל לשנותו לשוא נח (לחז' קכה) כי חס לשוא נע / אשר נס הוא ר'
השיא נע יכיד המכטט / אזי לא ישכחו כי לא יריוח בשנותו אותו מכבד לכבד
וישאר אז פתח לח"ד הפעל על מכונו כמיוס אשר ילדתי אחי / ת"י ד' ל' ד' ר'
אחי (ירמ' 4) / ורוח נשאתני ותציאני כשדימה / ת"י ויגשלתני ואובי ל' ר'
(יחז' י"א) הנה במלת נטלתי הי' יכול להקל אך במלת ילדתי אזובלתי לא הי'
יכול להקל בעבור שצירי הלמ"ד או חירק הכי"ת היו עשירים השוא שאמריהם נ'
ולא הי' מיעיל בתקנתו / לכן הוכרח להשאיר התנועו"ת בהיותן ולהרפות התי"ו
והן אלה וכוונא בס הכיא הרבז' ל' לרא' לסתור את דבריו / וכפי מה שביארנ
המה לא לעזר ולא להועיל / ומאמור תבין טוב טעם מה שלא נשתנה פת'
הזי"ן במלת ותרצני האתן שת"א ויגשלתני אתנא (כמדבר כ"ב) כי הייתה זאי
בעבור התי"ת המטופה אשר אין לכא אחריה שוא נח / גם הסענה הכי"ט טש
הרבז' ל' לאמר לו כדבריו כן הו' שנוף הנסתר עס מינו הכינוי תדגש התי"ו ותי"ו
חיפה במה זה יעדל כינוי המ"ב מנסתר' מכוניו מניכח כי כנינוי מנסתר' איש
השואנני רוח / ויגשלתני רוחא (יחז' ג) / ובכינוי מנוכח יאמר כי ויגשלתני
ויגשלתני רוחא התי"ו רפוי' / והי' זה מכד' בין כינוי מנוכח וכן כינוי מנסתר'
אמנם כל זה אינו שווה לשכש התרגומי' בכל מקום באמצע / כי יתכן שחזי
לשון ארמי' לא חס לתת הכדל בין אלה צ' מיני הבינוים ומתן על השערת המוב
שפאמר שדוכר צו / כמו שלא חס מיני לשון העברי' לתת הכדל בין כינוי יחיד
המ"ב לנסתר / וכן כינוי המנוכח לנסתר שבכניהם נאמר ד"מ ששגרתני
וככה לא חס העברי' לתת הכדל בין העמיד לכוונות / וכן עתיד לנסתר' כן
ויגשלתני את הילדים (שמות א') תרץ בתרי לישאל / חולת לא המשתוי' במנה
לשון העברי' אשר נטה לקפת עירוב המלקים וגשען לגבול המזבן מן המאמה
בכה נהג הארמי מנהגו כתי"ו המוכח והנסתרת ולא שם הכדל כיניהם וזלתי
מזבן המאנו' / וראוי לדע' שצירי הכלמי' מושך יו"ד משפטה כלשון ארמי' במשפ'
הסגל בעברי' לביא אחריה שוא נח אודגשכמו ופילגשו וזמה ראותה / ת"
דקתני' (ראשית כ"ג) / ואשה מושכנתה / ת"א מן חתרתיה (שמות י"א)
ועה"ד בא ורוח נשאתני ותקחני ת"י ויגשלתני ויגשלתני (יחזקאל ג)
אך על המעט יהוא הענין כן ועי' סי' ר"ס ז'
(רנט) וישמעיות בתרי / הוא וכשיא והס"ן כחירק כמו וישמעיות עלך
(דניאל ה') ואנא שמעיות עלך (פס) / ועד שכביא רח'
מתרגים יחזקאל אשר אין הכדל לנקודתו / יותר ראוי להביא ראיה מתרגו'
דניאל אשר אין ספק באמתתו :
(ד"ס) עובד גבאי' תיה / הכלפי מרטה בני' בשלת גבורתה / ובכינוי
וזהו הדין

ויקראו
לשמו
ר'
ר'

כעג וינציח משנת רפו שהוא היחיד מוגה ונטלתי נקוד וכתלתי וכן ותשחתי רוח נקוד ונטלתי רוחי .

כ"ד

מה יענה על ובאמת דערח ד' יב שהבית בחירק ואחריו ח' ויוד נח ידגא
 אחרים וכן הם כתובים בכל כ' וסוף וכן העיר מלך ועל מדוינתא (עזרא ה'
 ו' ב' ביה וזמן נח בראיית דגשות התיו וכן עבדיהם) דניאל ב' מלך ועזרא ה'
 יק' דתא הק' ימנא (דניאל ג' יב ויח') ועל משקלו נוסל עקד ילדתי ואובילתי
 ומלאתי אלתא ותומיו וכולם בדניאל ועזרא הספורים אבל על התרגומים
 אין לסמוך כלל כי לא נשמרו בניקוד והספרים נתקנים בהם מאד
 ודעני התרגומים לא נשמרו בניקוד אך המספרים נקדו לני ספרים ולכני
 הכתובים ולכן נפלה מחלוקת רב בניקוד אל תלם בין ספרי הפוס ומתני יד ואין
 אחד מהם שהוא מדומי הלז תראה כי ותשחתי רוח מתורגם בדפוס רראשון
 אל וינציח כעג היחיד מוגה ונטלתי רוח, וכן תרגם ורוח נשחתי (ג' יד)
 ורוחא נטלתי אבל תנינא אבס' יח' כד ורוח נשחתי מנוקד בתרגום ורוחא
 נטלתי כד יך אלן יהוה מדומיו המנוקד לא התדפיס כי ניקוד אהיה אור
 גלי ספר לכן אין לסמוך כלל על ניקוד התרגום אבל העיקר הוא תרגום
 אל דניאל ועזרא כ' הוא מקובל לנו עם הניקוד והעברת ועליו י' לסמוך
 ולא על התרגומים, ועוד ראי' אבסוק הנזכר ותשחתי רוח ואשבע אחרי מתורגם
 ואשעית בתמי והתובה הזאת בעלמה מלאנו ב' פעמים בדניאל ס' ה' סוף יד
 ו' ונקוד ואשעית וכן דינו דוגמת די אלן ידעית (דניאל ל' ו')
 והנה אשחתי תל אשחתי אשחתי תל אשחתי כי הם לטוס
 והכלל העולה כי אחרני לא יאמר נטלתי כל מן נטלתי אבס' ען נטלתי אומר
 נטלתי כמו ילדתי ואובילתי אחרי אלן אומר ילדתי ואובילתי שהוא יראות
 מאין ארמי כמו הק' עתה

ובכל הסודרים הימים דפוסא ודכ' נקדו ונטלתי

קדושים / לא משתכש ב' לא בגנות לשון עברית הארמית וזה כי בארמית
 בא יבא דגשקל או שוא נח אחרי בת"ג לפעמים בלי שום סיבה כמו פנסתרין
 וטקמנין (ססג) / דקטשאצר (ססא) וזולתם / מכ"ז מוכח שאין אש
 אחראין להנה דגש ופ' בל' ארמי / ועכ"ז הו' והיר בענין דגש ורפי דנתר
 ופ"ח אשר בארמי' כי הנס כתוב' ומסורי' במסור' ואף כי המכוארי' בכתובי' :
 (רסא) ויתגדל ויתקדש בשניהם הדל"ת בנירי' כ"כ הש"ת ונכון הוא /
 כי שלשה יתגדל המה בכתובי' ושנים מהם בנירי'
 אס' ויתגדל המסור (ישעי'י) ויתרומם ויתגדל (דניאל י"א) והשלישי ועל כל
 יתגדל (סס) הדל"ת בקמן / לכן כטלו שנים את האחד / ומלת יתקדש בזה
 פעם אחת בכתובים לליל ויתקדש' חג (ישעי' ל) אשר בעבור המקיף גשמה
 צירי הדל"ת למגל / אף כי ויתגדל' ויתקדש' (יחז"ל"ח) יתכן שהמירק
 בס מקום הצרי בדברו ר"י בן אלעזר / מכ"ז נראה לאמרס בנירי' / והרבז"ל
 במי' רנ"ו מל"א דעתו שנוסח הקדיש כלו הוא לשון ארמי / וזה לא יתכן כי
 שורש גדל שנאמר ממנו יתגדל אין לו מציאות בארמי כי יבוא רבב במקומו :
 (רסא) דברא כרפתייה / מלה אחת כז"ל לפי מנהגו אנחנו המקוריים
 בנוסח הקדיש / שלא יתכן היות שם יוס' מ"ז ד' פ"ב מן מלת
 בעלמ' עד מלת קריב / ואף כי כן הו' בת"א דברא' ה' למעבד (ראשית ב') אעמה
 ית אכשא דברא' (ססו) / ועיין מ"ש בסו' רמ"ג :

(רסג) יהא שמיה רבא / לפי מה שפירש בחזקוני ויטרי שהתפלג היא שיהא
 שם י"ה גדול / אשר בדעתו יחזיקו המקובלים ג"כ הנה"ל מלת
 שמיה טל"ו י"ד / ועיין בברכות (דף ג' ע"א) בתוס' ד"ה וצוין יהא שמו הגדול
 מבורך / וכמשנת חסד' משנה יו"ד לבריאה דערבית / ולפ"ז הנו דל"א להוסיף
 וא"ו העיטוף במלת לעלמי עלמי' / כי כל המוס' גורע ח"ו בכ"ה' / וכן שמיש
 רבא דיתגדל ל"ג כ"כ מלא יו"ד כיו' איתיות דשמייה רבא מרמוס' חל"ה
 היכלית כיוצא שם / אולם בדכ"ו נמצא מלת שמי' אחר בשלשה מקומות :
 (רסד) ויתרמם ז"ל אחר לכפתי היות שם יותר ממ"כ אתון מן וישתבש
 עד ויתהלל :

(רסה) ויתגדל' הלמ"ד קמוצה בעב' א"הו' סיף לשון עברי' ש"ת בהנהגותיו /
 והרמ"פ ז"ל בסו' ז"ג שם לחל דבריו מטעם שכתב הא"ז
 שהאמת ראוי להיות במלת דקודשא' / אולם מי יודע מבין שאין מקום לדברי
 הא"ו / כי ברין הוא שיד' למלת דקודש' כטעם הקדוש ברין הו' שמרגלא כפיטו
 והעד שרכינס עדיא והרמב"ם ז"ל פסקו לומר חמין אחר ברין הוא כש"ש
 הר"ד אבודרהם / וזה יורה כי אפס מקום לדברי הא"ו / לכן תהי' מלת ויתהלל
 מוסקת וקמוצה :

(רסו) לע לא לעלא / בימים נוראים סכופלים מלת לעילא / ז"ל לעילא
 הכ' בלי וא"ו / כמי שנמצא בת"א עיתב ערל די בינך יהא
 סליק עיל מן לעילא לעילא (דברים כ"ח) ;
 (רסז) ונחמא' ח"ת קמוצה בי כל עצמה של קבל' הח"ן איננה כחאש
 בעבור

ויעזר יצחק

בעבור קמעות המי"ת / כי הנר"ן היתה ראוייה להיות פתוחה ע"מ בפרה זקנה
 אך להיות אחריה אות גרובית הקמיו' בזה בסגל ע"מ והפקדתי עליס זקנה
 (ויקר' כ"ו) שהוא ג' נוטעקל זקנה / ואף כי מקר' מלא דבר הכתוב ותייעוד
 זקנתו (איוב') / זאת זקנתו בעניי (תליס ק"ט) וע' ירד' ורמ' פכ"ט
 זקנתו בסגל המי"ת בטעות :

(רסח) ונחמתא / פי' מי שעיראו אכל וצרה ויתנחם אח' ומאכלו בטוב
 אשר ימוננהו השי"ת (כטעם ותילו לש' ויאבה וינח'
 יצחק אחרי אמו) הנה הוא נותן תהלה לאלהיו כי ד' הטובה עליו / והג' יאמר
 בזה שיתהלל שמו ית' לטעלה מכל תהלה שיהללוהו המתנחמים מאכלם בספת
 הטובה שישיגי ובחבורה פ' בדומק :

(רסט) וייתה הדר הדל"ת בפתח כמ"ל תתהדר לפני מלך (משלי כ"ה) / ולי
 דבר רק הוא אשר שנמלאו רבים ככה :

(רע) מן כל ברכתא / הנה בתרגום אונקלוס מלאנו לאלפים מלת כל עם
 מ"ם השימו' כמו מכל אילן גינתא (ראשית ב') / ומכל דמי מכל
 בשרא / וזולתם רבים הם / ועכ"ז יפה עשה להביא רא' מתרגום דניש ועורו
 להיותם כתוב" ומסורי' במחורה משא"כ שאר התרגומי' / ואף פי' כן לפי כתבי
 הר" / ואם היות הענין כן מי יתן ואדע למה לא שלח ידו בהנה' פמושי הדלת'
 הגמלאים בבריך שמה כשו דמרא עלמא / כי בדניאל ועזרא אין אחד מהם כ
 מבא קלט די במקומה / אך באמת לא יתכן זה כי לא להוסיף על מספר מפקד
 קתיבו' אשר בתפלה זו אשר קצב אחד לכלנה על פיספר הזהר / ועיי' ס' ירל"ת
 (רעא) עד ישראל ועל רבנן / הנה זאת הנוסחא אין לה הפרע כי כמו
 שלפני' בלתי מחויברת / ובמה של אחרי' בלתי נגדרת

כילאמה ענין שבמלת על ומה טעם יש לה / ר"ל מה זה יכול עליהם / ומה גס
 שזאת התפלה על ישראל היא תוספת על נוסח הקדיש להתפלל בעד שלוש ש
 ת"ש / והנה חנן קי"ל כהר"ר יונה שפסק בענין תוספת הכרעה שאם מוסיף
 אותה בשביל כל ישראל אומ' אותה ללשון רבים בסוף כל ברכה ולא באמצע' כד'
 לפן נראה שזה התוספת מקומו אחר מלת ועל כל ישראל / ומחברה פתח במה
 דסיים נוסח הקדיש / לסימנא בעלמא למען דעת מחומו איה ופתח דברי
 הוא ועל רבנן / והטעם יהא שלמא רבה על ישראל ועל רבנן כו' עד ואמרו אמן /
 ואם תשאלך נפשך א' כלמה כפלו פעם שנית יהא לבון ולכון שלמא לא תאמר לו
 כי הית' זאת כדי לסיים מענין סוף הקדו' כמו שפסק מהר"י הכ' לזה ג' ברו' /
 (רעב) יהא להון / כז' כי מלת לון או לבון הם אך לזוותר להיות זאת
 הניסחא מחויברת בלשון נסתר והכל בכלל :

(רעג) ורחמי'ן ומיין אריכו' כו' כו' ד' כו' כמ"ס הש"ת / והרבז' לג' הרמ'
 בס' ק"י ה'ינו הנוסחא רחמי' ומיין כלס ביו' ד המשך מהצדדי
 שלפני' ואינו נכון כי אם היות זה לשון חז"ל בני חיי ומוזכרו' / עכ"ז אינו
 לשון ארמי המבורר / והנה הארמי אשר בדניאל הוא המבורר / ושם נאמר
 ורחמי'ן למעא (דני' ב') / שבעה עדןן (ססד) ביו' ד' כו' בלשון רבים /
 ביו'

עין מלך בהקדמה האכזרית ואר כותבי לספח א'

ויעתר יצחק

יצחק אל"ף מהשנה ערמא וזמניא (סס ב') / ובתוספ' אל"ף וכל שלטוני מדינת
 (סס ג') ובסמיכות בעירי וכל וג' זמרא (סס) כל קרב' מלכותא (סס ו') /
 תפתיא וכל שלטוני מדינתא (סס ז') ומלת תפתיא כמזכר על אות שמושית
 והראוי להקדים מלת וכל כי כר"ל כלל סרכי מלכות וכל תפתיא שלטוני מדינת' /
 והנה בפי המזכר ממסח זה אין כאי סמיכות ענין לכן נכון לומר ורחמין ומיין
 כלל כנו"ן כאמור :

(רעד) ומזוונא רוןחא כל"ל בלשין יחיד / והרבז"ל לא כן יחשוב / וכבר
 כתבתי שיש לנו לסמוך על ארמי שבדניאל שהוא
 כמבורר / וסס כאמר ימזוין לטולא בה / (דניאל ד') בלשון יח' לרבי' הנוזר' /
 (רעה) בדרביר אחד / איננו ע"מ בעברי / אל המיומד / כבר כתבנו
 שאינו על בנינו בעברי :

(רעו) בי בא אורן / עפ"ה קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך ורח /
 ולפי מתי דקי"ל שטעם בואה בכל המזרח הנאמרת
 אלל האור ענינה שקיעה / וכמ"ש התו"ב בא' מזכרית ד"ה ודילמא בואת אורו
 הוא / א"כ אין טעם לכלתי משלים הפסוק / ויעיין מ"ש הראש"ע בפסוק ובכן
 ראיתי רשעים קבורים (קהלת ח') :

(רעו) המעריב ערבים כר"ל בריבוי הוונ' כמו בן הערבים (שמו"ג)

ואחר שלא מצאנוהו בכתובים מתרבה בריבוי
 הפשוט אין לנו להוציאו מדרך סבירא / כילו יאמר האומר מדרך סבירא מן
 קרב בל קרב (שהם בשם נקודו' כמו ערב האומר) קרבים בקרבים קרבים
 שנה הוא זה בלעני שפה ידבר בלי ספק אחר שאלאנוס בכתובים מתרבה בריבוי
 הזנות קרבים בקרבים קרבים / ככה יתכן שבלעני שפה ידבר המדבר מן
 ערב ערבים ערבים אף כי מצאנו גם ראינו מתרבים ככ' מיני רבוי כמו
 דרך דרבים / וברבוי היונות מעקש דרבים (משלי ד"ח) / אלהם ערבים
 צלפים וככה רוב רחוקות / וברבוי השנים את כל לדחוקים יחז' כ"ו עכ"ו
 אין ספק בידינו להרבותו ברבוי הפשוט / כי אולי חשפטו כמזכר המתרבים
 ברבוי הזנות לכד כמו צלפים עצינים שהאומר מדרך סבירא צלפים עצינים הוא
 גלעג לשון ואין לרבינו מיזן כלל / ככה יתכן לאמר במלת ערבים ומ"ג
 יתכן לאמר שאלת ערבים לא יורה בלשון רק על ערבי נחל כמו על ערבים
 בתוכה תלינו כנורתנו / כמו שם קרב שכתב יבוא ברבוי הוונ' וורה על רגלי
 הנע"ח בגלים / וכאשר יבוא ברבוי הפשוט יורה פעמים כמו כי הכיתנו זה
 שלט קרבים / גם לא יתכן לומר כי ערבים האומר בכתוב מורה רק על זוג
 מהערב אבל ערבים הנאמר בזה מורה על רבוי ערבי' דעלמא לכן יחז' שיקד
 בתפוקת רבו הכשוט ערבים כמו שהורג לנו / זה לא יתכן להיות כי הוא זה
 משפ' המתרבי' ברבוי הזנות שאף כי כאשר יורו על רבוי הכלתי שגובל בונז
 יחזו עכ"פ בתמונת רבוי הזנות כמו על אופן אחת שבעה עצינים

ויצטרף יצחק

ויותר מזה יתכן לאמר שחתמי התפלה נתנו התפלות בלי גמדות / ולאמרי
באו בקדנים טועי' ונקדו צדק'ם בטעות / וגם בתלמי' מה שבא צדק'י טעמי
צדק'י שנתות / הוא מהגמר צדק'ים כמו שנאמר סן רגלים ורגל' האנשי
(ראשית כ"ד) / סוף דבר צדק'ים מרבוני הוננו' הוא ודאי ערבי ימי' / וצדק'י
ברבוני הפשוט הוא ספק ערבי ימים ספק ערפי נחל / ואין ספק מוצא מי
ודאי לכן לישאל דקרא שהוא הלשון המבורר עדיף / וכאשר מאן דלמי נלות
כעא לפרשא מלוי כדקא יאות :

(רעם) ומסדר את הכוכבים / אין לו בגין בעברי והנה המצח סבת האור
והמסך בחיקלימים משוני האופקים וכן טעם נוסחת כרכ
החעריש פרבים ויוצר אור בלשון כינוני / וזה כי האור והקוץ המה פתגועת
סביב הכדור הארצי הנועה מדיבכת בלי הפסק עולמי זה כנבולו וזה כגב
נוכחיים / ומדוקדק מהלך לטון גולל אור / כי המה סובבי גלילים
(רעם) בשכבנו / וכמוצנו / אשר שהוא עש"ה ק"ש ק"ד ונקומן (דכרי'
הנה מהי"א"כ הכ"ת ק"ש ק"בנו דנושה במהו / וז

נחלקו כ"שונ"ה בסבת זה הדגש בעשנה (כר כ"ד י"ע"ב) כ"ש אומרי' בערב
אד"י יטה ויקרא כו' / וזה כי כ"ש סברי מדגש הכ"ת יורם היזתו שם דכ' מהנפו
ש"קב / וכן דבקהל' הוא מהכערד ומלך אל קים עמו / משלי') ול
מייב"א"כ הכתוב הקימה כנוקר וההט' בערב בעשנת השמות אשר ג
הוראתם איכנו ומכית / וכ"ה סברי כי הוא זה מקור טבה' ק ותהי' א"כ הור
זמית ר"ל על אעה שבני אדם שוכנים ושעה שבני אדם עומדים / והמחכ"כ
הזוהר כמ"ד לפעלים איתעסא לי' דעת כ"ש / משא"כ דעת ארד"ח כמו שבי
צפיתוח: כנוי המקור / ואולי גם לכ"ה יהי' שם כל במקום המקור כמו ר"ל
את המתנות (כמדכרי') וק"ש את רובת ישראל (עס"ט) פולתם

(רע) כי הם חיינו / כמו נרה וחבלים אצותיה (ירמיה ס"ט) :
(רע) וקיים עלינו / כבר כתבת שאגנו ע"מ בעברי / והכל הוא מושלם
בעבור מלת זאת הנאמר לפניו / וכאלו נקשר מהמאמר
בדבר הזה / אחר מלת עלינו / ועומד בכח מלת וקיים / והנה הוא נאמ' ב"ש
באמתו ל"ב כלאמר טוב ויפה הדבר הזה עלינו :

(רע) הגפרע לנו מזרנו / ענינו נקמה כמו בערות פדעו' בישראל (שם
א') / ואינו על כנינו בעברי /
(רע) היצו' שיה גדלות / עשה"כ עושה גדלות ואין מקור נכללות עד
האמר ונקמת סידורי' איתא נמים ונכללות / והיות נכון לאמר כפי המני
במחית קמח :

(רע) והעמידנו עלבנו ל'מים / הלמ"ד בשוא כמו פעולת לדיק ?
וככה המה בכמוכי ה"פ ואין טענה מנוקס זכרנו ל'
קבצנו כלמ"ד כפת / כי הוא זה מורה על מיים ידועים נחמייס משא"
כמ"ת

עין רוק שם פרס

כבר כתבתי בגליון סידור רמפ' זה עיקר לקחן בגר'י

כבר דקדקתי ומלאתי מלידה ומבטן ומנהריון (הושע ט) זהו שם בדאיית חבירו
ומבטן וכך שם הרחב'ע בהדיא זל מלידה הוא שם כמנו דעה וכו' גם ראי' זל כתב
עליו מלידה בסעת לידה על

רפ"ת ענמו כת' לאמ' שמור נא לנו וכו' הלא' ד' בשוא ומ"ס זה מזה :
 (רפ"ה) ופרוש' עלינו / בש"ן שמאלית כמו ופרש' כנגד כליל תכלת /
 (בפס' ד') וזולתו / ואשר הוא במקדן ענינו כניעה כמו הלא
 פרוס' לרעב לממין (ישעי' ג') והזולתו / וכן ופרוש' פורש / דסוף הכרסה
 כלס בס"ן ° :

(רפ"ו) ברוך ה' ששכננו הצי"ת דגושה / עיין מ"ש בס' רפ"ט ז'
 (רפ"ז) בשמן' שרפה כמו ויש' תבנית (משלי י"א) / ולא יתכן כי יניח
 אחר כהיות שמאלני בשמן הטוב (תלמיס קל"ג) / ואף
 ביה"ס יפכו את השרפה (ויקרא י') :

(רפ"ח) בכל' השמנים המ"ס נקמץ כמשפט רכבו ממשהל פלעל כו'
 נקידו' / ואף כי מקרא' מלא הוא ש'קג"ס ממ ח"ס
 (ישעי' כ"ה) / אולם מלת ובי' ש'מג' הארץ (ראשי' כ"ז) הוא מהנפרד וס' ש'מן
 בשרו ירוה (ישעי' י"ז) / ורפיון השי' לעד וכ"כ כ"ג כ' הרד"ק :

(רפ"ט) ש'קפדת' ולא ה'הרהר' / כנ"ל מבנין פעיל / כי אין לקצר במקום
 שאמרו לה' ארץ / והלה תראה אחריו ל' איזה מקומו של
 גמ"ס / אשר היה די' באמר אי' והו' מקיס' הוצי'ס / וכן אמרו תמור ש'קלץ
 כנפרי'ס / אשר הו' די' באמרו תמר ש'מיץ / כהכר'ס / וזולת'ס רבים :

(ר"ג) מ'נש'פ'ט' הטי'ת קמ'נה בעבור ההפסקה כמו והארץ לעולם ע'ר'דת
 (קהלת א') / וכנ"ל מלת ש'ו'ר'דת :

(ר"ד) ב'שעת' ל'דמו' ה'כ"ת בשוא וס"ן ע"ן עתות'ס למעס שהתבאר
 בס' ר"כ' מזה ומלת לדתו ה'למ"ד בחירק והדל"ת הטי'ת
 ב'יבא' מהנפרד בטרם ל'דת חוק (צפני' ב') והרמו' פ'בס' י'ק'ז נידד ל'מ' ה'ד'ת
 בצירי ה'למ"ד מהנפרד וכח' אין ל'ד'ת (מ"כ י"ט) ואין הכוון דומה לרא' כי כל
 ל'יד'ה' אשר הוא ב'כתוב' הוא מקור או שס' התאר דוק מ'ש"כ ל'דת האמור בזה
 הוא שס' המקור' כמו עת ל'דת יעלי' סלת (אי' ל"ט) בטרם ל'דת חוק (צפני' ב') /
 ואף גם המקור יבוא על ה'רוב בחירק ה'למ"ד כמו ותקט' ל'דת (ראשית ל"ה)
 לכו ראו' להגית כלשון המבורר בחירק ה'למ"ד :

(ר"ה) ספק' אי'נת' משיכה ה'א' בחי'ק רמ' פ'ס' ק"מ / כי הטעם ש'עפ'
 ש'היא ספק יוס' אי' לילה ומלת ספק היא שס' החקרה
 הנשוא על מחשבת האדם / ואי'בנו תאר לשעה האמור / כמו ספק ובה' :

ספק' יולדת כזת' :
 (ר"ו) ומ'פ'ר'נס' ומרחס' ככל עת זרה / מלה תלמודית והעברית מ'בל'בל'
 והנה לא יתנו להטלים כו' הדגש כמו שלא נשלמה במלת
 י'כ'ר'ס'ק'ג'ה (תלמיס פ') :

(ר"ז) כל' תולדות' / מלה מסופקת כי לא מלאמה רק בנטי' אלה
 תולדות' השמי' (ראשי' ב') / והנה כמוהו ה'וכחות'
 כדפ'ר

דעת יצחק

חומר מהנפרד כינס תוכה הוא"כ אין לו הכרע / ועב"ו אין לשנו' ממה שאמר
 (רנה) המהולל בתשקחות / כנ"ל בהעדר מלת ברוב / יעוין
 בהג"מ בהלכות תפלה / וכן הוא בנוסח הרמב"ם סכ
 (רנו) ובריו'תיו כנ"ל הבי"ת / כזוא והרי"ש בחירק והיו"ד ברגש כי
 מהנפרד אם בר"א"ה יברא ה' / והחליפו האל"ף בי
 במנהג יהו"א / ומרביתו בר"י"ת ע"מ ורעי את גדי'מ"ך (מיד א') ולא באג
 אחיאת רמוז כמה שגור אומר שהוא מהנפרד בר"ה ע"מ שה בר"ה (ימוז
 ל"ד) / כי ענינו עכין שומן אשר אין לופה שחר / ולו כדבריו כן הוא הי
 ראוי להיות הרי"ש קמוצה ברבוי ולאמר בר"י"ת ע"מ בר"י"ת שְמָלוֹת /
 כנפרד בר"ה שְמָלוֹת / והוא משקלו המכורר ולמה מסתלה ע"מ ק"ד
 אשר יתכן היותו גם כנפרד קר"י"ה פחירק הרי"ש כמו שמופק בו הרד"
 וממה שהורגלנו לאמר בתלמוד אין הקב"ה מקפח שגר כל בריה בחי"ק הב
 אין ראוי' אחר שהלמוד איננו מנוקד / ויותר כדאה לומר היות נקו
 בר"ה ע"מ אם בר"א"ה יברא ה' / והאל"ף חסרה בהטלת תנועתה על פי
 זה נלמד ככון :

(רנו) והמעיר נרדעים כר"ל כדעת מהרי"ק / אחי הרד"ק / כי שורש
 אחר שמצאנוהו במקרא לעולם עומד כמו לא והק"ץ הב
 (מ"א כ"ד) הק"צ"י ורננו (ישעיה כ"ו) / לא יתכן שמעשהו אכחנו יוצא /
 שאין איתנו מהלשון בלתי אם הנמצא ככ"ד פשרי הקודש / יש לנו לקוש' אול
 שם שורש אחר המורה ע"ו המוכן אשר בו יהיה יוצא כמו שמה / והשקה / וא'
 הרד"ק בנו חשב להיות זאת המבוכה באמרו שפעל שמה לא ימצא לעולם ב'
 הפעיל סיה'ה בו יוצא / וכן השקה / לא מצאנו בה"ק סיה'ה בו עומד / משו
 פעל הקיץ כי אחר שמצאנוהו בכיין הפעיל עם היותו עומד יתכן שמעשהו
 בדרך רבי הפעיל אשר בכני' א' יצאו ויעמודו ע"כ / וכל זה איננו שווה כי ידי
 שערך הפעלים העומדים אל היוצאים לשני / הם כערך היוצאים לשני אל היוצ'
 לשלישי / ר"ל שבה"ק נאות לעומדים והכבד ליוצאי' לשני והכבד הב
 ליוצאים לשלישי / וא"כ איפה מה יעשה בפעל חוה / ראה / והביט
 שלשתם יוררו ראית עין והם יוצאים לשני / והנה לפי דעת הרד"ק ז"ל
 המקביל להוציא פעל הביט לשלישי כמו שקדם / והנה המציאות יכתישו כי
 הונח הפעיל בפעל ראה / כמו והנה הק"ץ ה' אותי (ראשית מ"ח) /
 יכון לזכר ככה בפעל הביט / והנך ראה כי ר"א"ה והר"א"ה הם כערך
 והשקה וקוה והביט הם כערך שמה והשמה / ואילו לא מצאנו במקרא רק
 השנים ר"ל תוכה הביט הנה לפני סדרמו היונו משמשים בפעלים המצאים נ
 בפעל קוה כמו שמה המונח לפעלים העומדי' / וביוצאים לשלישי היונו משמ'
 בפעל הביט כמו השקה / והקיץ לדעתו כי כערך העומדים אל היוצאים לשני
 כרך היוצאים לשני אל היוצאים לשלישי / אך המציאות יורה כי כונו כי
 ר"ל להודות זאת לשלישי בזה הפעל הונח פעל ראה / הרי שאין מקו' לומר
 זאת

בבקר פעולה ובבקר פעולה

לנו
ש
:
וח
ד
ונה
אל
ה
הם
יות
ו
ית
תנו
ד
ח.
ער
קד
יו
כי
כין
כ
א
נו
י
סר
ער
כל
זה
לא
קד
אה
טני
ים
ט
זה
תנ

ויעתר יצחק

ואת וא"כ איפה כמו שלל נוכל להוציא פעל הביט המורה זאת הראי' לשני / אל
 מדרגה אחת גבוה ממנה והוא זאת לשלישי / כהיות שלוב הונח פעל הראה /
 ככה אין ה'ק' להוציא לשני פעל הקץ / המורה במקר' על פעל עוקד / אשר
 הוא מדרגה אחת למטה מהיוצא לשני / כי אולי הונח עט שורש אחד בבנין
 הפעיל המוציא לשני ע"ד הביט / והראה / ואחזנו לא ידענוהו / ומה גם שלטי
 סעמוז"ל ה' מן הראוי שלא כבדיל בין כה"ק לבניני הכבד' / בשגם ככה"ק
 מאלנו שרש' פעם יאלו ופעם יעמודו / כמו אז ה'קמ' עקבי סוס (שופט'ה) /
 ה'קמ' כל ידעתי (משלי כ"ב) / חולתם כמו שהביא הוא בעצמו / וא"כ לפי
 הטעם הנ"ל ה' קשר הדבר להוציא גם ככה"ק פעל העומד בו / (אלא שהוא
 ז"ל ישה כשר דבר וצ"ה להוציא בבנין הכבד ע"כ היותר טוב) / והנה אם לא
 הוצרך בעל הלשון להשתמש בפעל השקה בשום מקום מן ה"דפרי' / היינו
 משתמשים בפעל שתי / בינא לשני ככה"ק או בבנין הכבד ע"כ היותר טוב /
 והנה המציאות יכווננו ובכחו זה נוכל לומר בפעל הקץ / כי אולי הונח שם פעל
 אחר משורש אחר המורה זאתו לשני ואכתבו לא ידענוהו / בשזאת לשון העברי'
 איננה שלמה אתנו כמו שהקדמנו / וזה משר"ל דעהו והבינהו כי הוא כלל גדול
 בלשון העברית / יעיון בט' לפינות / ובהקדמה שם המתחלת דע אתה המעין /
 (הנח) המשייח למים / גם זה פעל בידד / ואף המכונה אין טעמו כבוד /
 כי והקציית היא ה'שייחך (משליו) / פי' פשיח עבדך /

לא אוקף / כהוראת היוצא ואולי נסמך זה על מדרש ז"ל ע"פ דאנה בלב
 איש ישקנה (שם י"ב) / שפירשו ז"ל ישקנה לאחרים / אולם לפי דקדקו
 איננו מזה השורש כלל רק מכא' למ"ד ה"א / והלשון המכורר ה'קמ'גב למי'
 כמוותירוט יג'גב בתולות (זכריה ט) :

(דגם) על אחת מאלף אלפי אלפים ורוב רבו רבבות פשעים הטובות
 , שעשינה עם אבותינו כ"ל כי כן הוא הנוסח ברמב"ם
 ובאבודרהם בחסרון אלף אחד ותוספת מלת רוב מלת שעשית בשי"ן השימוש
 לא כמו שהגיה הש"ת בתוספת אלף כ"פגם מלת עשית בלי שי"ן / וכבר מלתי
 אמרה בב"ת סי' רע"ט כי בא דהטובות לעד כי לא כן הגההתו / אולם לפי
 הנוסח האמור ה'י' טעם הענין שאין אכתבו יכולי' לתת הודאה לשי"ת על אחת
 הטובות שעשה עמנו שהאחת ההיא היא מלק אחד מאלף אחד של אלף אלפי
 ומריבוי רכוא רכבות של טובות שעשה עם אבותינו ויהי שיעור המאמר על זה
 התאר על אחת הטובות מאלף אלפי אלפים ורוב רבו רכבות פעמי' שעשית
 ט' / ומ"ם מאלף מושגת אחרת עמה כי הראוי ומרוב והטעם אחת הטובות
 עוני רבוי של רבו רכבות פעמי' / וטעם רבו הוא לשון יחיד כמו ואדרכובים
 רבו (ד"ה א'ך"ט) / וזה היחיד נסמך לרכבות הבא אחריו בלשון רבים כמו
 מאלף אלפי אלפי האמר לעניו / והנוסח המכורר והנח היא על אחת מאלף
 אלפי אלפים ורבו רבבות רבבות הטובות שעשית / כי כזה יהיו שלשת

זיעתר יצחק

מלקי הרבנות שיש מחש לשלש חלקי החלפי' מחש הנאמר לעומת והוא הנכון / ועכ"פ מלת מחלף בשם נקודות כי הוא כמוכה דלא כדברי האגור שהגיה האל"ף בקמץ / גם חפס מקום לדברי הרמ"פ בסו' ח"ה שכתב שג' לרבי רבנות חירק נ"ר כי הוא סמיכות הרבי' מן רבנות ע"מ רב-נים שנקרא המטר פן ע"ש רבנות טפ' מטר / כי כל יודע חבין שרצה ורביכוס אינס עולי' בקנה מ:ן אחד כי עכ"ה ות שגניאס מאורש רבב עכ"ו המשקל יכיל סין מוכן למוכן רבנה יורה על רבוי כמות המתפרר ר"ל המספר היגמר גדול ברבוי כמות ענמי הפרדים / אבל רביכוס יורה על רבוי כמות המתדבק ר"ל גשם ענמי הטופות / והעד שגשם דק הטיפות נקראו שיעיר' מטע' דקות כשער' הראש : (ט) **אֲבָרִים** שפגנת בנו / מלה ארמית / והעברי' גִבְחִים / ולפ"ו תהי' האל"ף בצירי על כבון ועיון נו"ש כסו' פ"ז / אילס שם אבר והנגזר ממנה הנמנח במקרא ענינו כנף השיף / ואשר יאמר כי היא זה באמר בהשג"ה על נתחי הכע"ח / יראה לנו בשום מקרא בכמו זאת ההשג"ה : (ש"א) **הַן הֵם יוֹדֵי** / טעמו כמו שמש ירח עמד וזולה (מחוקק ג') ובלא מלת הן על הדבוק / ומלת יודו על הדבוק :

(שכ) **יִזְמְרוּ** לשמן / אחר שמאלנו ולכיראה הרבה חכמה' (קהלת א') הנם יהיה טעם יומרו כטעם צרה ומכלים אחזתה (ירמיה מ"ט) ובהפוך היא :

(שג) **מִי יִדְמָה לָהּ** הלמ' דרסו' לפי ע"ש שבסו' קס"ה ומייתן ואדע לאיזה טעם פה יקיפחו / ושם יטיעיהו :

(שד) **תִּתְרוֹמֵם** הת"ס בציר' כמו על כולא (תרום) (איוב י"ז) / ואיננו על כנינו בעברי' וכן מלת **תִּתְרוֹמֵם** להיותו בלתי נמלא

במקרא בפתח יש לקראו בצירי :

(שה) **וּבַמִּקְהֵלוֹת** הת"ס בפתח והה"א בצירי כמו **מִקְהֵלוֹת** ברכו אה"ר (תלי"ס"ח) / והוא אחד בסמין ובמוכרת כמו שהבאנו חרד"ק בשקל בפעל יעווי' בכ' לפניות / ודרך הכחור בהנהגתו קפלא כי לא נמצא זה המשקל משפנה מפתח אל חירק ברבוי / וגם הרד"ק לא אמרו ר' כלשון יחיד וגם שם יתכן בו פנים אחרי' / ואף כי לא ראינו עוד שינוי כזה בכל המשקלים שישתנה הפתח למירק בעבור הסמיכות / לכן הנכון למ"ש :

(שו) **שֶׁבֶן הוֹב** כל היגורי' בר"ל בהעדר הה"א / כמו חבלתו הוב נשיב (יחזקאל י"ח) / ולמה כעוזב משקלי המקראי מפני משקלם בתלמודי / אחר שענינו אחד וכבר אמרו ז"ל לישא דקרא עדיף / ויעווי' בכ' לגינות זכו' דחסם :

(שז) **לְהַדוֹר** לברך כר"ל מכה"ק ע"מ להדיף את כל אויבן (דברים י"ז) / כי לא להוציא בנין חדש אחר שהוא יוצא בכנינו במקראי / כמו והדרת פני זקן (ויקרא י"ט) / ויעווי' בת' לפניות :

(שח) **לְעֵלָה** ולקלם / איננו על בנינו בעברי' / ויא' ע"מ עד לרבית (דס"ב כ"ד) / ואנכי לא ידעתי למה לא נבנה בו מזה הענין בכנין

לב

יעתר יצחק

שכני העמיל כחילותו במקרא כמו ופיל אחד מגורי (יחזקאל י"ט) :
שמינו רוממות :

(ט) ולקדם כבד ביארנו כס' הגדרי' כח' פ' הנק' שפה אחת ששורה קלס
מורה ב' הוראות הפניות שבאובזון / ר"ל השבח בדרך
שנכזה / והנה הגאון רב עמרם הסירו מנוסח הקדים והביא תחתיו יתלל /
ויפה עשה כי הוא ית' לא יטובח בשבח הבערך לזולתו כי איך ערוך לו / והנה
שכח להגיד בזה ונעלם דבר מעיני הרב הגאון ז"ל :

(ט) לתחתית הת' / אינו ע"מ בעברי' אף כי לא ינוח' כיה השקל בעברי' :
(שיא) דעת ותבונה סובבות חתנו / כר"ל הוא ית' וכחשט רבני
הנקבות כילא לרוב יבא רבני הזכרים
על הנקבות :

(שיב) המתגאה על מיות הקודש / אינו על בנינו בעברי' :
(שיג) זכות ומיטור / אין לו משקל בעברי' :
(שיד) טובים מאורות / בא התאר לפני המתואר / ע"ד זכר רב טובך
(תלוס קח"ה) / יעו' מ"ש הראש"ע שם :

(טטו) צהלה ורינה / אינו ע"מ בעברי' :
(טטז) ותקן צורת הלכנה / כר"ל נוכחן פיעל כמו ותקן משלים הרבה
(קהלת י"ב) / ומה לנו לבנותו בבנין חדש אחר שנוכל להגות
בו כפי חזיונותו במקרא / ויעו' חכ' לפניות מכ"ת :

(שיז) התעלה ויטב על כסא כבודו / כר"ל חכמון הת' כדי להשוות המונהגת
למשתבשת כדרכם ככ"מ והנמנא מזה בהתפעל בכתוב ואל
תעל בעריונו (דמיה כ"א) / והטעם עתה ביום זה נגמר ונשלמו פעולותיו
ית' אשר תכלית כוונתם למען הוראות רוממותו ית' לחשכילי עם כמט' כהר"י
ז"ל / ובעבור התעלותו מחד פעולותיו / לכן נכון לומר התעלה חכמון התפעל
בלשון בני אדם / ודלא כש"ת שכתב לאחר עלה :

(שיח) שצדקת סבת / אינו ע"מ בעברי' :
(שיט) וגם במחמתו לא ישגנו ר' צ"ע' כר"ל וכס"ק ערלי' ואינו נכון / וכבר
נשאלה שאלה זו בכה"ס / וזה דבר ששאל לאמר הן ידענו זאת

פמלות רשע וערל כולל' רשעי עכו"ם ורשעי ישראל / ערלי עכו"ם וערלי
ישראל כתי שמת אחיו חמת' מילה / או של מל לסקה אחרת / וכ"א משניא האם
ישראל הם חייבים לטובת בשבת / ופ"כ איפה הנוסח הוא שלא כדון / ולא
יתכן לאמר שהמכותן על ערלים ורשעי עכו"ם כיהם בכלל ולא נתנו לגויי
הארצות האומר בתחלה / אז דנתי לפניהם ואומר הנני יסוף להפליא הפלא
ועל' / איך תתישב מלת וגם המקושר' עם מלת בחזקתו אשר בה דפ' המתעלל
תחלה אין כאן תוספת אשר נפול תפול עליה מלת וגם / או כאשר שהיא שבה
על הרשעים או הרעלים האמורי' בסוף / זה לא יתכן כי לפ"ה' לו לומר וגם
רשעי' (או ערלים) לא יבאום בחזקתו / שאז היתה מלת גם שבה על מלת
רשעי' הדבוק עמה / ב' מלת ישכנו אין לה שאר צוה / כיוה הפעל נוטל על

ויעתר יצחק

השוכן באהל ונתשכן / או הנוסע השוכן ומתעכב ומן אלה במקום אחד / פן
שאין ענינו לכאן דוק בשדשים / והיה לו לומר וגם רשעים לא ינוחו במחני
שהיא הלשון המזכרת הראויה להתפלל בו כאמרו מאן דגלי בלותיה בעל לברשו
מלוי דקרא יאות / כאמרו למען ינוח שורך וממורך / ולא אמר למען ישכו
שורך / לכן אמרתי שהנונה פה על ארץ ישראל הנקראת מנוחה כמש"כ כי לא
באתם עד עתה אל המנוחה / זאת מנוחתי עדי עד והטעם שלא ניתנה הארץ
כי אם למינותי שבתות ר"ל שלא תסבול רשעי' עד"כ פן תקיח הארץ אתכם
כאשר קאה את הגורגו' / ומאז היום לא תתן הארץ יכולה הטוב כאשר
בהיות בני ישראל יושבים עליה / כי בארץ שוממה תנחת נאמב בלי יעשה קמך
קדום קדמתה / ונתקיים המקרא שכתוב ושמחו עליה חריצים / והוא הדבר
המכוון פה וגם במזמרתו פי' כמו שהשכח לא ניתן לגויי הארץ לית כאמור כן ח"ר
שבה תלויים שבתות ה' (ר"ל לקבוע המועדי' על אופנה כמש"כ הכוונה כד'
לשני) ושבתות הארץ / לא ניתנה לרשעי הארץ / הנה כ"ו יורה שיש לומר
לא ישכנו רשעים :

(שד) **בבשביעי רצית** / כ"ל בהעדר מלת בו / אחר שאלת שביעי היא
עם ב"ת השירות :

(שכא) **וזכרנו** / תלויים טובים **וארבים** / כ"ל הרי"ש שש"ק והכ"ף בדגש כח
ותבי המלמטה **ארבה** (ש"כ ג') / והתנהגה כפי מצילותה

במקרא הרי זה משוכח / ואף כי לא יתכן היותו בינוי כפעול מהקל בהיות זה
הפעל עומד בזה הבנין / ואין מצילות לפעול בו :

(שכב) **עמקי סדרותיה** / רבוי ממופק כי אין רבוי לו במקרא :
(שכג) **שתישרה** / שכינת בתוכנו / מלה תלמודית והעברית **שתישפון** :

(שכד) **המתרגשות** / לכוף איננו על בנינו בעברי' :
(שכה) **בעורקים** / שכתא / כ"ל כיו"ד מ"ס כמו צור עלמים (ישע"ך"ו)

ולא מצאנוהו מתרבה בוא"ו ק"ו ובמקרא :
(שכו) **קדשתו** / על כסא הכבוד / וקדשתו על המיות כ"ל / ופי' קדושת
שמו"ת' הוא על הכסא / וקדשת הכסא על הקמת / אולם

לנוסחא הישנה אין לו ביחוד והוא כפול לשון :
(שכז) **ויחון אורתג** / כ"ל / כי בכל המקרא לא מצאנוהו מקושר עם מלת
על / ומקרא מלת הוא **ויחון** ה' אולם וירפם

(מ"ב י"ג) / ונפל האצות מפעל חום אשר הוא לעולם מקושר עם מלת
ימים עלדל ואכיון (תליס"ב) / אולם גם ההתבוננות יודע שיש אצלנו

בליהם / וזה כי בעל חום הוא פעל בידד ולא יעשה רישם כוללתו ר"ל
היחוד והמקום לקבלי' / ולזה לא נמצא לו כנוי במקרא כמו שפירשנו

פעל חום הוא פעל ינא כי המנון מקבל החיכה נוהמין / והנה
ומנני (שם כ"ה) / והנה יהיה טעם ויחון אמתו / המן שיש ויחון

הבא עם הכנוי
(שם) **הגומל לרעים טובות** / כ"ל / כי יתקיים עליו

וְסִינְעֵתָא בֵּן עֵיקֵר וַיְפִיחַ אֶמֶר רַמְלָה זְהוּא שְׂמַקֵּל כְּכַד וַיְהֵד הַנְּחֵמָן אֵלָּא תַמְסֵא לְשֹׁן
סִינְעֵתָא כֵּן מַשְׂקֵל הַכֶּבֶד יֵהִי אִם אֵין פֶּעַל וְלֹא תַמְסֵא לְשֹׁן זֶה מֵעוֹב בְּכֹל הַלְשׁוֹן
כֵּן בִּשְׁמֵי יוֹדִין וְזֶה הָאֵין בְּמִדָּה שֶׁמַּשְׂקֵל כְּכַד הוּא וְלֹא תַמְסֵא בְּשֵׁם מְקוֹם שֶׁתִּבְנוּ ב' יוֹדִין
אַחַר אֵין שְׂמֵי וְכֵן בְּתַרְגוּם תִּלְפִּי מִן עֲזַרְיָה בְּלִדְוֵי הוּא עָקוֹד שִׁינְעֵתָא וְגַם הוּא כְּרַמְלָה
כֵּן יוֹדִין וְכֵן מִשְׁקֵל אֵין מִשְׁקֵל כִּיזְמַנָּה לְהַמְתַּקֵּר הַזֶּה

שנמנו אם לא תשא / מקדוהו הבודעה / ביעם ביות מחוכי פוא יאי יעג"ב
מקדוהו מקדוהו מקדוהו מקדוהו / חולתו מח"ל כ"ס רע הוא
חזק מעמנו והוא ל'מכודר (כרכו"ג"ד) / וכגמ' דיל' ליתא לא מייבי' ולא רעי' :
(שם) ולעל דברת / נשט / מלה תלמודית / והעברית הפוכה ואיננה על
בנינה ובת בלי שם :

(ט) ודברך חמת / יראה לי שנוסח הברכה היא יתברך שמך בני כ"ח
וטבה לבס לעבודך באמת כי אתה אלהים אמת ודברך אמת
כ' / ואם איננו ככה איך יתישג נוסח / ודברך ואל מה זה שבכ"ח חמת חזן
בדבר שמך כ"ח איך מקום לוא' המיבור ורוא' לדברי מדברי הרמב"ם ז"ל כי
ז"ל כנוסח שה' אומ' בתפלה כך הוא אומר בהפטורה :

(י) קמא ופסול / מלה תלמודית כי בארמי רבמ"ן כמו ש"ת אהבה
השכה רחמיך קדמ' (ראשיתו) / ויהא אם לא תשכח רחמיך
במשפחה (דברים כ"ד) / ובהיות זאת הבקשה בלתי עברית / ואף כי לא נתקנה
בדורות הראשונים כמו יתר התפלות לבן. לא משגנו להקדק בה רק שנים שלשה
העדות על האמות המזונות בשינוי בתור לברייתא :

(יא) וסיעתא דשמיא / כנ"ל הוא ופוא והמקדוהו ופסין בת"ב :
ועי' אר"ה דשם ר"ב יצחק מלפניו הוא חירק ב' קמאן /
ואינו נסמן כי כל שבה הראוי לבח לפני יו"ד חרוקה משפטה לעול בהסלת
המזיק הראוי לבח חרדי / אל האות הקודמת לה כמו ב'ימי ב'ימי ר'ימין
והלשם / אף כי כן נמצא בתרגום של עורה בלרות נמצא (תל' מ"ו) / והד"ס
במ"ק י"א נקדו כפי הפולה על רוחו ומש"כ הוא הנכון :

(יב) לראשי כלה כנ"ל כאל"ף כי הוא התרגום המקודר שבדני' /
(של) ויתן צורבא לשמיא / הכ"ף בדגש קל כמו הן תהא ארכא לעלמין
(דכ"ל) :

(יג) מעונש אשר לזה ג"ל / כי מעונש בלוי כמו שהגיה הש"ת ת"י' מלת
המהשבה על חלת העונש האמור ומשמע שנטרר מאלה
עונש ידוע כמו שתפס הרב ז"ל בל"א סי' טכ"א / אבל מעונש אשר לזה משמע
מעיש הדלוי לבוא על זה הבן שהגיע לאיש :

(יד) הקדוש הוה / כנ"ל כמו במקום קדוש (ויקרא ו') שהא שם בתלוי /
מסא' כמלת קודש הוא שם המקרה בכל המקרה כמו והיה
קודש (שם כ"א) / כגרי חודש הם / וולתם / ואמר שאלת הקהל אשר
לפניו הוא שם בלתי נסמן לכו ראו לכו אללושם התפר לא שם המקרה /
לא יפונת האומר האדם הנדל / בשם המקרה / רק האדם הגדול / נשט
לשון / וכמוהו במקוה ל"ל פה הקדוש / ואולי יאמר האומר כי הוא חסד
המקדוהו שם הקהל קודש כמו המצות הקודש (יחזקאל מ"א) / ויש
לדעו כמלך הקדוש והמלך המשפט כמ"ס רש"י ז"ל / זה הוא רחוק כי לא כל
בה בדרך רשקה כמו בהנהגת התפלה אשר חכמה קדמונינו ז"ל / ואנו
קדוהו כמלך הקדוש והמלך המשפט כמ"ס רש"י ז"ל / זה הוא רחוק כי לא כל

יעתר יצחק

(שם) בתי בנסיות / לתפלה / הסמך כח"ק מהנפרד כל כנסית שהיא
לש"ט / אך מהנפרד בית הכנסת / גאמר כרבוני כתי
בנקות / כאחרט עטרות / עטרות / והיא מלה תלמודיית :

(שם) ריין לקדוש / אינו ע"מ בעברי / וכן מלת ולהבדלה / אין ל
משקל בעברי :

(שם) ושריו רחמים / כנ"ל כי לישנא דקדא עדיף היכא דאפשר
יעוין בכ' לפינות :

(שם) ויקום / לעינינו / כנ"ל בהעדר הגו"ן כמו כי דם עבדיו יקו' (דברי' ל"ב)
לא תקום (ויקרא י"ט) / וזולתם :

(שם) מי ששעה נסים / תקנו הכרות / הקביעה ברוב עם בשבת שלפני
הקביעה ותקנו ההפרזה / ע"ד תפלה כמו שתקנו הכרות קריאת
הכהנים לדוכן / ולפ"ז ראוי להיות הנוסח חברים כל ישראל בר"מ פ' כ"ט פ'
ובחמ"ד חזון / כי המכוון מן התפלה / מי ששעה נסים כו' הוא יעשה עמנו אות
לטובה / ויקחן גדמנו להיות כל ישראל ג' תולדות חברים בר"מ פ' ה"ב ע"ל / וזמנוסח
תפלה נשמע ויום הקביעה / חה מבורח מחד ואם אינו ככה מה קשה יש
להכרות ר"ת עם האמור לפניו :

(שם) דרנינו / פעל ויג' לשני מטעם רינות הלה / והטעם כי השי"ת
נוקם בקמתו מעם חרמוע"ג ויג' וזולתו עד"כ הכהני אשור

שם / אפי נוסה הוא בידם זעמי / וכמו כורש ודרוש / שהכריתו בלשאר ועמון
אשר הרעו לישראל / והנה על הגוי מטה זעמו של הקב"ה יצוה לאמר הרנינו
את עם ה' כריעה ומהלה לאלהים / וזה בעשות כלם חשפט ה' בעם חרמו / או
תעבור הרינו במחנה העברים כי באכבוד רשיע' המציק' להם רינה ותהלה
לאלהים / וכפר אדמתו / וא"ו אדמתו כוספת כמו בנו בעור / והטעם שבקמתו
אשר יקח מהם יבקר להם על החמס שעשו באדמת עמו / כי לא יספר להם
בזבח ובמנחה וכתשובה כי אם בנקום נקם : מלא גויות / כודת גופות עמו
התרוצות כמו בלא יומות מלא : מחן ראש / כרת כמו ומחנה ראשו : על ארץ
רבה / רבה היא שם תחר לתחילה אשר בכת פעל מחן האמור ויג' ע"ד ועשיר
אגה עוות / כי שיעור הכתוב מחן ראש מחילה רבה על ארץ : מנחל / יתר
משותף מי כחלי מים אשר בדרך ישתה דם חללים (מקו' הכיאי) :

(שם) רצית קרבניה / כנ"ל כרבוני הזכרים כמו להקריב את קרבניהם
(שם ז') יעוין בג' לפינות :

פרושיה / עם סדר' נסיה / שניהם אינם ע"מ בעברי / והקורא סדר'
חירק שוא צירי ע"מ בגדי השרד (סמות ל"ט) כחדם הקורא
נפתו' כלמות ולא סדרים (איוב') אשר ממנו אמרו ל' סדר ברכות גשה
סדר' משנה / לא נשתמש :

(שם) אז משני צדה / עליה / כנ"ל מבנין פלל כי אין לו מציאות בקל
וכעל / ויעוין מ"ש המחבר בדיקדוק מלת נתעלה
שב על ברא כבודו והמשלמים אותיות מנפ"ך אחר מלת או יאמרו או מקיני

ויעתר יצחק

(טס) ואת מוספי יום השבת / המעיין במכלל דמסקל בוצע יצין

ימכן היות הפמ"ך בקמץ כמו בוצ' ש' לנצי (איוב י')

וא"כ נטייה מסופקת :

(טסא ואין) לומר זה קרבן שבת וקרנן היום כאמור / ובס"ק נמצא זה הנופ
והוא טעות נמשך לטועי רוח מנוסח ר"ה ויו"ה כשחל להיות בשב

ושם נאמר זה קרבן שבת כו' / ומשם למדו למוסף שבת ר"ק / אך אין הכד
דומה לר"ה / כי ימיר ר"ה ו"ה הכ"ה להס"ס תאר ידוע בכתוב / חס תרועה

יום הכפורים / לכן יאמר בר"ה ויו"ה הכ"ה זה קרבן היום הידוע בתארו / משא
ר"ח שלא נאמר בו בשום מקרא יום ר"ח / ואין יאמר בן זה קרבן היום

שמשמעותו היום הידוע בכתוב והוא לא נודע ביום בשום מקרא / אך כי יהי
המשמעות על קרבן יום השבת הנודע ביומו כמש"כ וביום השבת וזה הפ

המכוון / לכו"ז לאמר / וכן הוא דעת הרב ז"ל בלו"א סי' פס"ב / וכן ה
ברמב"ם ובאבודרה"ם / ומן מוצא הדברי' תבין טוב טעם ולעת מה שלא נת

צוה זה קרבן שבת כו' / במוסף רגלים שחל להיות בשבת / כי הלא זה בעבו
שלא נקראו בשם יום בכתובים / ואין וביום הנכבדים טענה / כי יום ראש

שהוא יום התור' לא יחול בשבת לעולם / ומש"ו לא פלות לא תקנו גם ביו"ט שני
(טסב) בהג"ה לומר בשנת העיבור ולכפרת פשע והטעם שהם י"ג בקשות נג

י"ג חדשי השנה ולפ"ו יש לאמר בכל חדשי שבת העיבור
שאומרים הי"ב בקשות בכל י"ב חדשי השנה / וקצתם אין גוהגי' כן ואיננו נכון

(טסג) לקרוא את ההקד' / כל"ל בה"א הידועה כי בן משפט כל שם הב
אמר מלת את / להיות נודע בלתי ל

העיר (שמות ט') לעשו' את יום השבת (דברי ה') וכן הוא ברמב"ם סי' ב' תי'
לכרבות / וכן הוא באבודרה"ם / וכל"ל א"י סי' פס"ג :

(טסד) יהלדוקה ה' כל מעשיך / כל"ל בלי מלת על / כי הוא עשה'
ידוק ה' כל מעשיך וחסידך וברוכה / כ"כ בה"ד אבודרה

והרכו"ל בלו"א סי' פס"ג וזרמ"פ סי' קב"ד :

(טסה) שלא ישנו את תפקידם / איננו ע"מ בעברו והטעם כל כוכב היל
היום כמו אתמול / אלא שלפעמים יראה תשפתה במהלכו ל

גובה רוחו ושל רוחו ונטייתו לנפון ודרוס / מנת מרחק המדינה / י
שאורם אריכהו לפי קידושם ורחוקם ומ"ו / כל השינויים האלה הם בער

אלה האולת אך בבחינת עצמם אין שינוי בהילוכם : ששים עש"ה ימים נבנו
לרוח אורח : טועל אמת / כבר ביארנו שאמת ענינו קיום כמו מלאים רעי

ונאמנים / וידוע שהקיום נמשך אחר השלימות ר"ל הדבר השלם יותר יתקח
יותר במציאות מהגרוע ממנו / לכן יהיה לפ"ו ט' טועל אמת / כאלו יא

טועל שלם שפעולתו שלימה / ר"ל שמשלימות הפעולה ידע שלימות פועו
ומציאה / וזכו שאמרו ז"ל חותמו של הקב"ה אמת / ממשמע שאמרן חות

ולא אמרו שמונשמע שהקותם שהיא ית' טובע בהם את ברוחין הוא השלי
והקיום שהוא טובע בהם :

(טסו) לעמוסים מני בטן / כל"ל והוא עשה"כ העמוקים מני בטן הנשו
כוני

וכה ב' הסגה'ן לזמן היומי וב' הסגור' בדי' רח' וב' אבודתה'ם וכן היו' בכל קד'
 הסגורים' ובכל קדורי' האשכנזי' הימים' ובקדור' של ר'ה' אף' של אנת' אכ' גם ממזרח
 גדול' ד' ויניצ'יא' של אנת' אכ' ויחרי'ם חולת'ם אלן' שהמדפי'סי' האחרונים' השתבאו
 ובשתרנב' הש'בו'ם סגל' הקדורים' החדשים' .

וכה' בכתב' יד' של אנת' קפז' וכן העתי' הרב' מרענו' משה' ד' פ' ומגל' מסוס'

מניחם - וישיראל כשואל על ה' מעת זאתם וכתו חתם ר' למחן חתום
 לבוי / אך עממי כטן / אינה לשון זכה כמותו / אשר כמותו רשע / וכן לשון
 סכונת פה עליו / מין בלדס כלם אשר יצם / בבטן הכל הכמה על ידו / כד
 אשר מפת פתם / מקרים נעשו לבוי / ג. אונגלו על כפי נארים כפי
 ואז איתם על כפי נארים / בי באתם מברכה הן מקום הדין עם בני ישראל
 ואלו עממי הוא יוס הגלות / אותם לבוי / כפי / סתקולדותין ביה סולת אלון
 גו' / ויהי מה ע"כ / לשון דקרא ע"כ / וסלם עמית סתקולת / הוא כי
 הדרוה שרת יקר / כולן עממרון אל האלו / כול וכו' וכן האור והפסדה
 לישאל הכתוב / כל / לאשר כי עוד / חון לעמד טנס / ש' יעלומטנה
 מעלה / באמר שהם עתידים להתקדם כמותה : ע"כ עלכותו / יאמר
 ליתרם כל מה שאותו / יתדע עלכותו בעולם / כשם סתקולת / נעשו
 עממת האיה והמפרות אשר ה' בעולם הוא קטורת הירח / לכן את גומים
 עמל דמיה זה הראשית עלותה מעלה מעלה / כי סתקולת פלת ה' / כמו פסדה
 יקר כולן מעלה מעלה כן איתנו נכך נשם אהינו ולא ירישו חיותנו עליו :

בא"ן דמחן ורוע / הנה לדין תעשה ה' כה' לכל / בא"ן ע"כ
 הנה / הפיה וז' פירוש / עם סדורי סתמי / הוא עשין כל

הנה / עלמות / היותם מוסכבם דרכם קיבות דקות וזכות / כי ידעו
 על מ' ל' ה' / ומן הוא והוא זה הוא אשר ידמו לו / עסק ב' בדרכים סתים
 ע"כ / ה' / ויהי לא ידעו צדיקי גדול הנסמך עם הכלתי / כמדן ומה גם כעשה
 יעשה לו פ"ת סתמי בא"ן / וסוקייה טוב / והכנו מהות באמר ע"כ סתקולת
 וסתמי אשר חק לם שחר כביחוד לבן / לטון עמלו בו כמניחים / ואם אינו
 ככה כלת כוכל להעכה באופן שלא יפתח ג' לטון / והוא ע"כ ה' אתר בא"ן
 ידעו כגדול ודמחן קמח וחיותה עליהם / עובד ומדבר ליתם / קא כמו ליתם
 וכת' / איתם טעול עליהם - איתתה אפחד ולתארע :

חמח ורחגיגת הרגל / אינו ע"מ בעברי / ומלת הרגל הדי' כחמן
 בעבו' ההעמדה כמו נכון למועדי רגל (איו"ב) :

חמח וההייאמי / אינו ע"כ כבינו בעברי / וספמח כשעם וישל מחמת
 מלת עינו (ראשית :) עממח דרין ג

חמח בריפת מוסדין / וכן ב' ר' פת ה' אלהין / הכ"ף כ' דנועה כס בדנא

קל / וה' ש' כפי ר' כ' הרעה הכ"ף חמח עמועה קלה / ולשם
 מקום לדבריו / כי התמעה קלה אשר לא מסוכרה יען כלו סז ארס ויתללה /
 חמח קדאי לשם בעבורה כל הספרים המדויקי / מהכ"ף כ' דנועה / ואף כי כל
 דרכה חללה / אשר כמה כלתוים ה' אלהים / דנועה כמו חת - ברכת אברהם
 (ראשית כ"ט) / ויהי ברכת ה' נכל אלהים / (ע"כ) / - בברכת ישרים
 (תקלי י"א) ואלתם עשר ידוע להם כלם דנושים / והמסורה שהכיל האומרת
 א"ל לשון ברית דנועה ע"כ / אינה מסוכמת עלתן בריתו פלסדע / כי
 אינה מסוכמת עלתן / שרבה על / ויעקבטאו זה דנושים כמו אלה מסוכמו /
 ויעקבטאו פיהו כו' דפוים כמו ב' ר' א"כ / (ראשית ע"ט) / ב' ר' ר' כו'
 כך אותם (טס) / טוב ראיתי שהרמ"ט / ל' כפי' ק"כ א"ד דין חקת כמו כאלו
 שחזו

דברי יצחק

שבוהו לכה תע אוה חתום המסורה ומסד את הדו"ה בישקד ענה חזק
בדחה / ובה חתום אתה לעסקו כל כרכי יוסף במס"ק ראשי"כ' :

(שעה) והרדוקנו מעל אלחיתנו / כל' למכין העפל אשר ההפעיל מחמרי
הרחקתים בנאים (יחזאל"א) / כי לא להנות בחד ככ

מפעל והתפלל אשר נס עני חלקי הפעום / מוחית פה ככה אין להם מניחות
מחמרי / ענין ח' שר כעלתו י"ס מו' לא מחלות כפי' להרחק משקד רע :

(שעה) (כרב) פוזרנו חכין הנאים / אין לו מחקל בעברי :

(שעה) יצובה ארני / כל' כח"ץ / כח שונה א"י (וצריה ח') והשונה
א' כס מלא"כ מלת פלינו חת לו שמד במקו' היה :

(שעה) ושמחנו בתקנו / אין לו מחקל בעברי :

(שעה) ושמחנו בתקנו / אין לו מחקל בעברי :

לשמו וחמירם לפניך עתידתנו / עת' וכסגיל מנה"ק כי לא נחמלא לו
פעל במקרא / ואף כי מקרא מלא הוא יערכ עליו שיח

(תלויס ח"ד) / ועיי"ש פ"ב כ"ה גזו וחזק שלא מלאנו פעל ערב מקיטר עם
מלת עני' במקרא / ואף כי מלת פתירה היא בלתי נחמלא במקרא עם יצות

מחמרי / ענין ח' (ירמיה"ג) / הנה תהיה נטיות מסופקת חס נטה
אחריהם ק"ת"ע"ח (בר"ה) / איכפול ע"ח ושאלה ק"ש בנסה שמקלס

הענין / ענין ח' חזק כי כפולה וכארכו לא יחמו על נכון כי היא העולה
הוא הקרין לכן הנכון לומר ותע"כ פליך תכלתו כקסודית וכקדכן / כי ליטא

דקרי פליך והוא עם ה"י צ"כ עליושיח' / תכון תפלתו קטרת והחל לשון
הכורר לא יסיתו חס חסנה :

(שעה) בפתח וכל נחמיר / הנה ח' עת"ח והע"ו רבושה לחסרה ח"ן
השואם / וכל פ"ד המקור סהר חגרות מוטה (ישעי"כ"ח) :

(שעה) בשם שנת שיה לחס פ"ל כלו חוקה פ"ה לחס (ראש"ח"ת) אין פשת
ענינו חלק כמו ית' פשת בר בארץ (תל' ע"ב) ואין לו ענין לבחן :

(שעה) חלם טכא חזרה כנ' לכת' וכו' בנרי כמו חלמא די חזית
(דכ"ח"ב) / דנה חלמא חזית (סס"ד)

אולם ככתבי איתא חז"ל בכפני :

(שעה) חלמא די קר סכא הוא כנ"ל כמו ש"א ואס חסכ מכל ד' קר
(שס"ד) / ואעביר ית די ליה (שס"ב) ובכ"ש

כתיב"ס הדל' פ' רגמושת על חלת ליה לך היא בחירק עיין עליו :

(שעה) יס' יצו לטכ"כ לכתובת ח' לתי חסימו / לעם חסוינה (ראש"כ"א)
ואלל"ד אין לו שמד במקום הזה :

(שעה) שר פוזרתי ופוזתי בדין / כנ"ל כמו טכ חזתי חסי (זכ"ד) /
כל הכנע פה כמותם (ויקרא י"ח) / יעון

כנ' ע"מ (מה פד סי"ש"ו סי"ן לידוי ס"מ ול"ה) :

(שעה) השלים בסטהובמעל / כנ' לכה"ת השימו' כמחטט שיעום
ומחללה

וְתִעָרַב כֵּן מִמֶּנּוּ הָיָה בְּמִגֹּל בְּמִר וַיֵּלֶ אֵלָּה בְּיַד רֹחַ ה' וְכָל כְּרִיאָה סִדְרֵי הַמִּחְבֵּר
 הַשְּׂמִינִי
 וְכִי יִדְאָבֶע בְּלִמִּית דָּךְ כֵּן ב

של סוד

מלאכת בידוד של ראש אל בתפלת ה' וזל כתב האחרונים שמהר"ל כי אומר שהלשון בקמץ חטף
כי בחירה טבעת אדם הלשון והנה אם כדמיהם כן הוא יש לזון למהר"ל אל לבק זכות שביטול ל
טענתו סמרי הקדוק כלל בקוטרם הנויח במלת לחיים, אך על האחרונים ומהם מני מהר"ל
יפה ז"ל יש לכתוב אף כי באמת מלאה הם בקץ כמו קרבן למה להם לשמח לשון הפסוק כי בפסוק
גמול הלשון בחירק, ומה שאמרו כי בחירה טבעת אדם הלשון כלומר שהוא תלך ובלא גיועלס אר
הה שפוח מפורסם והוא בזה אל למה חכמת הקדוק ולק הבנו ענין השם לפני התלך, ובהיות
מבחינה שמה אל והשם דבר תלך הלשון (ההלת ח') (ועי' בלל גועלס ית' יי) והוא חן אדם
שליט, וכבר כתבתי פירוש תלך כפי ל', והתקום מוכיח ההפך שביטול ארנס בקהלת על מבלת
חן אדם שליט לית אינש די שליט, וסוף הפסוק חן הלשון ביום המות תרנס וית אלטס, וכן רש"י
בהיות חן הלשון ביום המות וזל חן הלשון אל אדם מלך עבד ביום מותו, הנה פירושו אל רש"י
בעל כרית נ"ט גועלס ית' לשי עבד יודה על האמת, ולק למה דתן האחרונים לומר כן
ובחורו של משהל אל כתב וזל שהלשון כד ה' אומר מהר"ל זל הלשון בקץ, פמייס מדוקים שהלשון
הלשון בחירה כמו חן הלשון ביום המות כמו זכרון, חן זכרון כל ארנס עבד, עכ' חן להאמר
בהתחשבות כל חכמת הקדוק, ופוד כשהלשון בקץ שהוא לשון ארמי שלטני הלשון עולם (הניח
ל' ל') כל הלשון תלבוני (שם ל' כ') והנה בלל ענין אל ופלה זו בלילה נתקם וזל הלשון ארמי,
כפ' למה משהל זל .

והמלה אשר היא לעולם מקושרת עם כ"ת לך עם מ"ם כמו אין אדם שלום
 בראו (קהלת ח') / וישלום בכל עמך (עם כ') / וישלום ככל כמ"ל / ונולתם /
 ואין טענה מעמו כי ב' הוא אלפים בשמים וממעל וגו' כי יש לו פירוש זה כי
 ללבוש בראש בגבונית השמים שהוא מקום התנועה הנזקה ואף כי המקום
 מרכז הארץ משא"כ בזה :

(מגד) אשר בידו פקדון כל רוח / כל"כ לא ישתר בעבור דמיון
 הקוף כמשפט בעלי הדגש / ואף כי לא ש"ך
 בהמיוכות ענין כי יהיה משפט שפקדון אחר וולת הרוחות מופקדות לו /
 משא"כ כוונת המאמר :

(שני) ותהי ינה ענין בחיים עלינו פקחות / כל"כ בלשון נקבה כמו
 שאנו אומרים בט"ע ותחויבה עינינו צדוק לנין / וישנה לו
 רשמתי פה המלות אשר אין להם תחילות במקרא /

(שני) ויסלך קנה במלכותה / כל"כ מכה"ק בהיותו פעל שמו וכן הוא
 בתרגומו דהתיקרא / אתה אומרת אדוני ימלך (ע"א א') /
 וכתבו יד"י כתוב שאין לו מדר זה הקדים :

(שני) שה' ימלך לפניך / הש"ן בדרך כל"כ כמו ואין שלטון בית
 המות (קהלת ח') / שפינו שליטה שהוא שם המורה /
 ואין ראיה ששם המות חו"ל בזה המשקל בשם המחר כאמרו קלל לבלתי קר

לדיק
 ה"א
 ע"י
 ע"כ

הוא מלשון ארמי וכל מלשוני מדינתא (דניאל ג') / ולא כדכריזין הוא שגם
 שבברי המלא ימלא בתאר במשקלו כמו שצ"ב באר דבר מלך שלטון (קהלת'
 שש"א שם המחר לדעת קנת המעשים / ע"כ ולא כמעט מלהיות ע"כ שם

המורה אחר שכבר נתא במקרא אין שילטון ביום המות / ורכיש הס' אנו
 מרמזי המשקל התאר והמקרה כמו ורבה העובדה בקרב הארץ (ישע' י') / פי
 גלגלה עובדה (שם כ"ד) / ורכ"ב כתיבו / ולא מפני זה נשטט בלשון ארמי לבקש

משקלים חדשים אשר לא שערם העברי למען תת הכדל והפרט בין השמות
 למיניהם / וכלל תראה שמשקל ה' ארמי שמה הענין כי הוא זה אשר יאמר
 מן ש"כ רכב ש"ל רכב (שופטים ט') / ישיה ענינו עבודה כמו ל' ק"ס

בית אלהך (עזרא ז') לך יראה לאמר שהשטן בדרך הש"ן / כל"כ דקרס /
 ויערף כה"ב מסימת לב"ת :

(שני) ותקוה טובה לדורשך / קהוא כתיב' ונכון הוא / עם היות
 משלת תקוה באמרת בכל המקרא שהעדר מלת
 טובה / כמו אתת לבס אחרית ותקוה (ירמיה כ"ט) / ותקוה' יתן אלה

(איובו) / ונולתם עכ"ז בהיות שם תקוה כלת' טובה ש"ש ר' כפי דעת
 המקוה כמו תקות רשעים / לך הירור יפה כי מאן דל"ל ל"ג' בעי לפרש
 מלוי דקא יאות / וישון מ"ג הרב בעל תו"ט בעי לתקול אנוש רמה :

(שני) וצמיהת קרן ויעריבות כר / אינם ע"מ בעברי :
 ודע כל פעול כלל הע"ן כמו"ג / כי פועל בחולש הפ' או הע"ן בפתח הוא
 שם המקרה בכל המקרא / כמו כי פועל אדם ישלם לו (תלים ל"ז) / פועל

ייעתר יצחק

אלהים ומעשהו (ספ"ד) חולתם / וכל שם מקרה הוא מקרה דעה לעולם /
חולת כל אינו כוללת בהיו' ההיו' ככללה על ארבעת רבשי' / מהם מקרה דעה /
זהנה סידור הדברי' וידע / ויבין / ויאמר / הוא ע"ד דעה כינה והשכל / כי
המדבר והמשכיל שניהם נדר אחד לאדם בלשון הוא האדם :

(שנ) אין לשבחה לפני כח כבודן / הכ"ף דפניה ע"מ שפחה שפחה
בי לא מלאנו בזה המשקל דגושי העיון הפעל / ואינו
ע"מ בעברי' :

(שנא) ואי זו רשיבע / כל לשוני קמנין ע"מ לרעש שאחריו ומקרא
מלא דבר הכתוב שבע גדול בכל ארץ מצרים
(ראשית מ"א) / משא"כ מלת טובע / הוא שם הפעל כמו צדיק אוכל לטובע
כפשו / שסעמו כמו להשביע (משלי כ"ג) / ועיין מ"ש הראב"ע שם כפי' לפסוק
שבע גדול (ראשית מ"א) :

(שנב) ובריות בו רשקדנה / כג"ל בלשון נחמה והשו"ו רפוי' / וכן
אמרו חז"ל בריה קלה יש לי בעולמי /
בריה חפי' שאלף לא בטלה :

(שנג) ביצר פלי טוהר / רבוי נוספת ולפי הסברא היתה ראוי' להיות
הלמ"ד דגוש' כמותן קבל בקבץ ארצאל ארצאלם בקבץ

ברמלו וכ"כ הרד"ק / ואף כי לדברי' הש"ת לא יתיישב השוא נח אשה קחת
הרי"ש בהיות תנוע' העין תנועה קלה ואף כי לא נוכל לדעת תמונת מרבינו
הנפרד והקלתו בנטי' / ומהגם שהעכפל לא יתואר בעוהר כי הוא בפני
במש"ה בירוח עברה ומטהרם (איוב ל"ז) / לכן הכ' לעד להגי' בערסל וטוהר /
והוא הנוגע אשר לאש והוא היותר נכון להגות על פי המציאות במקרה במקום
שלא ישתנה עלו ענין המאמר / והוא המכונה בלי מפק / ועיין בד' חו"ד
לפניות מנ"ת :

(שנד) ודברות קדשן / הדלת בעתה ע"מ בקריות בלמות חיה קלהלמ"ד
והיתה ראוי' להדגש כמ"ש במלל במשקל צורה / ואשר

ירצה להגות בחירק הדל' פירשה הבי"ת ע"מ על דברת בני אדם (קהלת ג') /
וכבר שנינו זה פעמי' שאין לעשות לרוח נוסקל כל לא דבר / ויעו' בכ' ויו"ד
לפניות / ובאבודרהם הביא ע"ש זה הכתוב ישא מדברותיך והוא נאות למה
שכתבתי : ואדם מקו' לפל אית הרכו' ל' כלו' אכסו' ת"ט אש' זאת היא נפלאות
בעימותה שכחה מלת ודברות קדשין ברצוני ואו' תי"ו / כי כפי מש"כ בריו'
כאם לוי' ישא בקברותיך (דברי' ל"ג) הכא ברצוני ואו' תי"ו :

(שנה) פמיוה עלינו / המ"ס בחירק כמו וכמזיה אשר נזהר (מ"כ י"ז)
כי מ"י הוא זה המזיה עלינו / וולתי אנחנו מנוו' במזיות ה' :

(שנו) סלחן לישראל / איננו ע"מ בעברי' / ולא אוכל לדעת למה ביטל
משקלו המקראי / כי אתה ה' טוב וקולת (תלפ"ס פ"ו) / לכ
כל הוגה בו לא הפסיד :

ובן יצו יוספים בהקדמה תשובה עלינו לקטר בלידת הנשים .

(סנו) תפלתנו חסד יו"ד וכן מלת תחנתנו / כי לא להרבות בסי' רצו
חד / ומקרא מלא דבר הכתו' תבא לפניך תפילתי (שם פח)
ואל תתעלם מתחנתנו (שם כ"ח) / תפול כא' תחנתנו (ירמיה מ"ב) / ואם איננו
כזה איך תתישב מלת תבא על מרבינו :

(סנח) לאמר לביך / כנ"ל הלמ"ד בניר' יחסך אל"ף והמ"ס בחולם כמשפס
המקור לכה"ק מזה השורש / ושהל"מ מד' בחול' הוא לשון תלמודי
והבר' ביארנו כי לישנא דקרא' עדיף בחבואר' כי' לפיכך :

(סנט) קשינו עורף / כנ"ל מבנין פיעל וכמו סנדפס בש"ת / חולם הראשון
לא כן יחשוב כי מהמבואר בפי' לפסוק כאלה נחלת עליה
(ישעיה א') ומה שפי' קורא' ק"ש יג' מכה"ק ודחק עצמו כפי' שם לה' ויתו עומד
בזה הכנין בכל המקר' / ובחנם דחק א"ע א"ח שמאלנו ותקט בלדיתה (ראש ליה)
שהוא מועל ונאל' בבנין פיעל כמו שפי' הוא עצמו שטעמו שהקטתה ללידה על
עצמה א"כ נהגה על כח קשינו עורף / והנה זה העלמה מן הראש"ע / וגם הרב
בסל תו"ש י"ט ע"ב לייך בהנהגתו למל' בהמה ס' ק"ש שנה לאמרנו מבנין הפעיל
בפתח המ"ס / והנה נעלם ממנו ג' כ' מלת ונתקש :

(ת) שחכפר לנו על כל חטאתינו / ערמב"ם הטעם חא' שתמחל לנו על כל
חטאתינו / ותכפר לנו על כל עוונותינו ותתלח על כל פשענו

דבש"ה (דק רכ"ט ע"ב) כתב בשם אביו ז"ל כפרה לחטאי' מחילה לעוונ' סליח'
לפשימ' / וזה כי כחטא הוא השוגג ואינו מתפללים שימחקם לגמרי / ועל
בזדונות אינו מתקנים מחילה שענינו מחיקה בהשגרת רושם / ועל המרדים אינו
מבקש' סליחה שענינו חריכות אף / (ושם בדק"ר ל"א ע"א) מביא בשם ירושלמי
גוסס הודוי' כפר לפשע' סליח' לעוונותי' מחיל' לחטאי' / ובת' ארבע' תר"ו ס' ק"ג
נעל סעות בדפוס / אולם מיוחד ענין שכפרה וסליחה אשר במה בכמובאים
אין ערוך להם עם חטא עוון ועשפ' / לכן לא יקשרו זה עם זה בקשר של קיימא /
כיש צהם עירוב פשויות בכמובאים כמו לכפר על חטאותינו (תל"י ע"ט) / והוא
במס' יכפר עוון (שם ע"ד) פשענו. אמה תכפרם (שם ס"ה) וסלחת לעוונותינו
ולחטאותינו ונחלתנו (שמות ל"ד) ונולתם אשר פראו תגדר שגדר השל"ה ז"ל /
ואף גם מסמאלות התעלה אינם שומרים הדרך בכ"מ כי בר"ח הנוסחא למחילת
חטא ולסליחת עוון ולכפרת פשע כדעת הירושלמי / לא טבא חוקדם וחזא חזר /
זה יוס' הנה נאמר כדעת אבי השל"ה / גם מחילה היא מלה תלמודית הוראתה
על המועד החוב מהמתחייב לו כאמרם מחלה פתובתה / ולא שמשו בו כלל
כענין מחיקה בהשגרת רושם א"כ אפה אפס יסו לגדר זה לכן איך להשען עליו :
(תא) על חטאי' / הנה זה הודיו רבו ככלו מורכב ממנו' תלמודיו ומשקליו'
בדוויס' / לכן אמרנו שלא לשלוח יד בההתעבותו כי לא
תה' תפלתנו בו ע' / והדרך להיות ההג"ה מרובה מהנח' / ומה גם שטעם יודד
החדש הוא רק למען כוונת פניו וינח' על הרע' ויעזב דרכו הנשחיתת על הארץ /
לכן איך למען חיליה לשון ירידה ואם הוא נח' בלתי אס' שיביעם הקתודה אשר זה
דרך כל התורה / וכן אלו מקוון אשר בצר רושם בלי דע' מליס יכבירו ובלעגי

ויעהר יצחק

עשה זעקת שחר יפוערו ולא יחשוו אם הסוך יהפכו באופן. במלכות בלתי א
 עגמה נפש שומעיהם ומשמיעיהם / ואיעדה לבי עדים נאמנים כזו הודוי אשר
 בגין אחד הזכפל כזו שלט רגלים / והוא על חש"ל בכטוי שפתיים / ואח"ז אמר
 על חש"ל כדכור פה / ואח"ז אמר עוד על חש"ל בשיח שפתותנו / וכן אומרו עכ
 חש"ל ככלי דעת / ואח"ז אמר על חש"ל בודון וכפגנה / ואח"ז אמר עוד עכ
 חש"ל בידועים ובלא יודעים / וכן אומרו בכפת שומד עם היות כי הוא עש"ה
 נוער כפיו מתמוך בשומד / הנה לא מנאנו במקרא או בתלמוד ב"ק ב' בפירד
 מנא' ממנו בסמיכות כפת שומד / ומאלה תקיש אל השאר כי אין זה בלתי אש
 כמו שאמרנו שכל מתאונן לעגמת נפש / נפשו ירעה ולא יאוש לדבריו איך יפלו /
 ודברי הקינות הנאגורים בט' מנחם בכל תפלות ישראל יתמ עדיהם על דבר
 ויזקו ולזה ששכנו ידענו מלהג' כזה וכיוצא בו / אך נעיר לתקן את אשר עותג
 וולחנו בהגהות :

(עג) בגלוי ובסתור הסמ"ך קמוצה בעכו ההפסקה / והרמ"פ בסמ"קמ"א
 כתב שלא תשתנה מלת סתר בעבור ההפסקה בשום
 מקום בכתוב / והנה ארבעה יעמדו גדרו / וסס בסתר (דברי' מ"ז) / מכה רעהו
 בסתר (שס כ"ז) / בחוסר כל בסתר (שס כ"ח) / כי אלה עשית עמך (ש"ב י"ב)
 כלם קמוצי הסמך בעבור ההפסקה :

(עג) ביצר הרע הרי"ש קמוצה כחש"ל הש"ת / והמסורה שהיא הרמ"פ
 בסמ"קמ"א לקיים דבר שהרי"ש פתחה / היא לא לעור
 ולא להועיל כחש"ל כדקדוק מלת מיל' הר עיי' סי' מ"ח :

(עד) בצרות רמ"פ בסמ"קמ"א חוץ כו לנקד צ"ר עין לפי מציאותנו
 בכתובים והנה שניהם כאחד בכתובי' אשר ראינו זרת נפשו
 (ראשית מ"ב) צרות לכבי הרמיצו (מלי' כ"ה) אך עכ"פ אין מקום לנקד הרי"ש
 במלאשם כמו שנקד הש"ת / ואני כבר גליתי דעתי שלא להגיה נוסח זאת
 הווידוי להיות כה הפרון מרובה על העומד :

(תה) פָּרַת כה' קמזין ע"מ דָּר / ובש"ת נקד קיין פתח כלו הי' על עבר /
 והרמ"פ בסמ"קמ"א דנקד קמזן צירי כמו נוי כרתים (צפני' ב')
 עת' מלשון כרית / ולא דקדו דבריו טב' עמ' / א' מי הניד לו שהפירד מן
 כרתים האמור כרת בקמזן ולידי הלא יתכן לומר שהפירד ממנו ק"ח הכ"ף
 בשוא ע"מ זאב וזאבים / כ' הן לו יתי' כדבריו ש"ל / אין המזן דומה לראי' כי גר
 כרתים הוא שם התאר לפי' התרגום (שהוא דרך דרש' כי לפי פשוטו הוא שם
 מצבה נגב הכרתי) ג' איב כרת / משא"כ כזה שהמזן ע"ש במקרה לכן
 הנכון לומר ק"ח כה' קמזין כמו שהורגלנו :

(עו) את הגרדים לו בהיו' מצות עשה ולא תעשה נקבות / תהי' א"כ מלת
 גלוים שבהל' מלת תטאים שבראש החומר :

(עז) כבר אפרנום לענין / גם זה דרך התלמוד לכנות בפעל אמר
 כאמרו אקררהו רבנן קמי' דרפ / משא"כ לשון

אין זה נכון אצל הקובץ בנבחר ר"ל כדעת ב"ח בן הר"ם וה"ו נשמע אה"ר
ל"ד

זה חינוכו נכון כי אין יסור אם דבר עיין ממפרשים

המקרא / כי לא יפנה פלעל אחר להיותו פעל עומד / ועיי' ת"ס רט"ו לכוני' / לפתיק דברו לשלום (ראשית ל"ו) :

(תח) אלהי עד שלח כוזרתי / היא תפלת רבא כתר דמייס זלותי / ואל תתמה על אצרו איני כדאי על ההעדר הקודם להוי' / כי לא חזרתי וטוהו ככרא / והנה חלות כדאי ועכשו וקל וחומר המה חלות תלמודי' / ופעמי חסוב / ועתה / ואף כי / מקומם :

(תט) ברשה ובקמה המ"ס בדגש כמו ילפטו כוונת וכל לקיחה / וזולתו : (תי) צדק סרחין הרעים / ענינו טהרת הכלי ולטישתו כמו ס' רקי הרמזים (ירמיה מ"ו) :

(עיא) עיי' יסודים / הממין בחולם / כי הוא מהנפרד הרובעם שדי יסודים (איוב מ') / פ"מ גבור גבורים :

(עכ) וחלים רפס / הוא וקמולה והמ"ת ח"ק והי"ד חרוקה / והט"ת נקחו כפתח וח"פ ובא"ף כע"ה / והר"ל פ"ב כ"קמ"ו סבר ליה כתי' כמדה / ופניהם יחד לא יחזכו האמת כי מקרא תלא דבר הכתוב וכלל רעים ונאחזים (דברים כ"ח) :

(עג) ובהנהגותם / בא על דרך ועשיר וענה פוות (מטלי"ח) והו' כמדד חן דיה כחומיהם (יחזקאלך) :

(עד) רמזה ותולפה / המ"ס בדגש ממ' ודק"ה לא היתה בו (שמות י"ו) / והוא מהכפולים :

(עה) בהשחרות העולם / אינו ע"מ כעברי' / (עו) בן פרקה / מלובב כנ"ל בלשון נקבה / כמו עלת הנלה / פיין מ"ב הדר"ק בשורש חן ומלת לולב היא תלמודיית :

(עז) וידועו לע' / זקנים וזקנים לכחאים / הלמד"ן חרוקים / והרבו ל' כען אבות בתב לפתחם / ואין צורך / והעד אמרו אחריהם

זקנים וזכאים בלי"ת א"ה ידיעה / ולדבריו הי' ראוי להאמר והזקני' והזכאים זה"ל הידיעה / כי בלשון לוידיעה בתחלה יש לוידיעה במקו' :

(עח) דהו' מתונים בדון הוא"ו חמולם כמ' והידון וז"ל (עורא ד') היו נכונים (שמות י"ט) ת"א וזינין / וככה וז"ל כעבדים וזולת' כלש

במולם / והדכו' לכת' כמלאפו' והו' נגד המציאו' וכן דפס ע"י הט"ת שלא כדון : (עט) ועליו סיג' לתורה היו"ד קמולה ע"מ ק"ב / ומטה שהורגנו לוקד' צרכנו ס' יג"ם הוא לעד טינא ע"מ ק"ב בק"ב / והרב ליה למד ס'ג' כעתה היו"ד / ולפי דבריו היה ראוי להאמר ברבוי ק"ג"ם ע"מ צ"במים / לכן הבכח חס"כ /

ע"ם לקבל פ"רם מקודמו ידועה חת"י כופא' מנחה (ט"ח) ת"י נשלי פ"רם / נקוד שוא קמץ כעבור ההפסק / והנה פ"רם פ"רם פ"רם ופ"רם כח' ע"כ ע"כ ת"א כעורקן / והט"פ' שבר' השווה למרן העבוד' / ומטה

זיעתר יצחק

ומה שביארנו כביארנו על חם' אבות שאין שם בעולם דבר נפלאיות'
 התורה והמורה לכן השגת התורה והמורה היא עם השכר כטעם שם
 מצוה וכטעם חמת קנה ואל תמכור ר"ל שאין שם שום טובה הנלכה שם
 האמת הנודע ע"י חכמת התורה וזוהי פה מקום להאריך / אך מן מונח
 נדע שהנוסח הישן ע"מ שלא לקבל שם הוא נכונה ועיי' באמרי ביכ"ש ע'
 (תכא) ג'הנ"ם ד'הנו"ן בחולם כמותו במקרא / ואחריו ר"ל שם'
 התוספת ג'הנ"ם / והרבו ל'כלו"א ח"י ד' כתב שה"ל ראו' ל'
 בין ג'הנ"ם שהיא חלקת שדה / לנ"הנ"ם שהיא חלקת אכזר הרשעים /
 הנו"ן המורה והנ"ן המונ' / והכרח' שלא תהיה להבדיל ביניהם כמו שלא
 להבדיל בין המטאור ואלו' אשר לעדן אשר בתלמוד / ואין שם שם אחר
 עסקי חנם / כי כן דרך החרש לעקם המקוד' עד שהיה נדרשים לכל ח'
 מזרעם ע"י אדם לבינה מקרא וזולתם ונקרא' ג'הנ"ם ע"י ג' ארופת
 למחל' בניא כן כהנ"ם עיי' פתח ערך ג'יה :

(תכב) עשה דך רב / הרי"ט במקו' / בעבור ההעמד' כמו קריית
 (תל"ט"ח) וכמו עש' לך רב דיהושע' בן
 (תכג) אל תחבר דרשע / הבי"ט בפמח ל"כ / ולמ"ד לך
 והרבו ל'בתב לאמר במקו' וניו

שכל אות נב"ל הכאזת על רשע ורשע' קמונות כב"ת / והנה בעלה שם
 דרשע' חיובי (איוב כ"ו) / ומוכח דרשע' קומו' (משלי ק') וזולת שם
 וכן יהיו בעיניך כרשעים האמור במשנה ח' בפ"ק בחלק מנהיג
 (תכד) בעורפי דהינין הדל"ת במ"ת כי חכמה הביאורי' הוא שם
 הרמב"ם ל' שבו' נחביה את הדין לכל ית'
 דין לפני העל דין לאמר אם תטעון בך ויביה בפס' ד' כן ואם יטעון עלי'
 אך הביאור כן / ואזכור מקרי' פסקי דינין לפני העל' ד' ולפ"י ראו'
 הדינין הדל"ת בחירק :

(תכה) אהב את המלאכה ה"א פתוחה כי מקרא מלא הוא לך אה'
 (הושע ג') וכן חלת' א"ה' כג"ן קמו' במשפ' בלוי לנ"
 קרא / לך קוצא / והרבו ל'רצה לקיים בדוחק כוסמאות' אשר לא תו'
 זכ"ו בא' אבתו בקיטורה :

(תכו) תחברו מכות גלות / הדי"ת כשו"ג / כחשפט העתיד לכה'
 העין כמו ואתם תקומו מבאורב (הושע ע"ח) וזולתו /
 מהכפולי' לפיזו' בחולם כמו תכוון לכם / אך כיו"ש שם חתי מעט הכא'
 מנחי' העי"ן ע"פ המסורה הלא מעט חמה אף בילא פתחם בלשון רב'
 כמוהו והמחורר כשו"ג :

(תכז) נגיד שמוא אביד שמוא נגיד אביד שניה שוא חיבת / ושמו'
 כאל"ף / ופי' מן שהוא רוד'
 הכבוד והשפחה ברח הכבוד קמו' ולפי זה שיהיה שם התאר ע"מ ברוך
 וכ"כ בלו"א :

תכה ודלא מוסף יסף כנ"ל קמץ צירי כמו תדיק וחסף ע"י כלה ויתם / בטעם אש תעובני יום יומים אצונך :

תכנס וראשיתם ע"י בתגא חק"ך כנ"ל החי"ת פתופה והלמוד קמחה / ודגוש ע"מ פ"ח / כ"ה' סס התאר לממיר ומחליף

חי העוה כנחיי העוה / והטעם מי שפשתמש בכרתה של תורה ועושה אותה / קוראים למתוך זה פרכת העוב"ו / הוא זה חלפן יקרא"י נוטל חייו החולפים / מחייו הנחלים / והנה שהדי"ב' מרביעי / כי שם נאמר ונך היה הלל חומר / ואשתמש בתגא חלף הא למדת כל הכרתה מד"ת נוטל חייו מן העולם ע"כ / הוא הדבר שניארנו / ומלת תגא התי"ו פתומה כ"בן הוא כח"טוי"ס כתר / מלכות הראשה ושוי תגא דחלכותא ברשיה / התי"ו כשתח :

תל עשה תורתך קבץ / הרב"ו לכתב לאנור בסגל הקיף בלי הכרעה : / תלא בס"ב ענים יפות חירק שוא קמץ כמו את פני לכת"ת א"ה סב"ר אפי

דאש"ל"ה / וזה יורה שאינו מתקלפעל בוא"ו ואו"ה' קודות / כי מתקל זה לא ישתנה בסמיכות :

תלג' פנים יפות / אין לתורה עלמה שבאת מלת עני' בלשון נקבה / בדכריהם עם היותו במקרא לשון זכר כמו וענים

מעשים בלשון סתר / קשלי כ"ה) / וזולתו כי כמוהו מלת גר הנאמר בלשון / מקרא בלשון זכר וכר וישים ידעך (סס י"ג) / וזולתו ובתלמו' סתמטו בלשון

נקבה באחדם ומלא שתי נרות דולקות / ועל כיוצא בזה נאמר כי הסוד"ל היו / בעלי הלשון / ועכ"ו הכו דלא להוסיף עלה ולאמר בברכת הכפורה שלא תכנה

גר' / בלשון נקבה בשכר מלאנו במקרא ונר"ה' ערם יכנה (ש"ג) / וכנה / אחר"ו ל' וזאת כ"ל ליה העי"ן ליכנא דקר' עדיף :

תלג' ואל' ערבה לעשר אקדוח / האל"ף בח"ק והי"ס קמוה' / כי היא / שם התאר למעשרות שנקחו באומד הדעת (ובוא חסר המתואר

כעורעור יתה עוות) וכפי"ס שהורגלנו לקרוא בנפרד אוקד הדעת ע"פ / אודם / לכן נאמר הרבני ממנו אקדוח ע"מ אקדוח' / עקלקלות והרב"ו ל'

בתכ' לאמר אחודות ע"מ גורלות / וזה לא שמענו לאנור בנפרד אומד במקד / המס ע"מ גורלוה"ש תנקדו אקדוח' שאורק קמץ בלי טעם / והנכון מש"כ :

תלג' רבנך טוב בשייתיקה / תלמד בשוא / והפי' לא מלאתי לעצם / טו' יכח ע"ס השתיק' / והטע' כטעם אין

לך חדה פחם שימנה כי ב"ף יורה בלשון חו"ל על עצמו' הדב' כמו גופא דע' בדה' / וכהייתכן אש צפון"שוא פי' בעצמו ורבי' בדרו"ל ככה / ולפי' ז' יהיה מלת טוב

תאר לגוף כמש"כ הש"ת / וכדה בזה תלונת הרב והרמ"פ על הש"ת אשר / שניהם לדבר אחד נתכוונו להראות כי שגגה היא שיצאה מלפני הש"ת / אשר

שוב ראינו היות למ"ד לגוף בשוא להיות מלת טוב שהוא תאר לו"ג כבליה"א / הידיעה / וכמה תפשו עליו באחדם שמלת טוב איננה תאר לגוף כי הטעם אין

לך דבר טוב לגוף יותר מהשתיקה / והטעו אותו / אך מש"כ הוא הנכון כי לא

ויעתר יצחק

לכד לגוף סוכה השתיקה כפי המוכן מדבריהם / כי אם גם לכפש כמש"כ
פיו ולשנוט שומר מנרות נפשו / אבל לפי מש"כ נכון הוא שהוא שכ על עמם
השתיקה / ומל' השתיקה התי' ורפויה להיות השי"ן בדגש ובש"פ כדפסה ב
בטעות : ואו"ן שיקצעה המ"ס קמוצה בעבור האתגמ כמו מוכיח

על אוון שומעת (משלי כ"ה) :

(תלה) בספר נכתבים הכי"ת בשוא / כי לושם בשלשה ספרי' הנפת
כר"ה / והרב ז"ל נקד הכי"ת בפתח בלי הכרע :

(תלו) משפחת פון כלו פתוח מבין הפעיל כמו להשיב את עמי
במלוותם (ירמיה כ"ג) והרב ז"ל כתב לאמר ב
המ"ס מבין פעיל כמו שכתב' בניין (איכה ב') וגם זה נכון / אך אפשר
לנקוד המ"ס בחירק כמו שהוא נקוד בקלת סידורי ש"ת :

(תלו) ססיעתם מ"ס שוא סמ"ך פתוחה יו"ד פתוחה ודגשה התי' ודג
כנוסח הי"ן / כי זכות הוא לשון נקבה כמו ולדקתי פומ

לעד ת"י וזכותיה קיימת לעלמי (תלים קי"א) / ולדקתי לעולם תהיה
זכותה לעלם תהי' (ישעי' כ"א) / ולדקתי לא תחת ת"י וזכותה לא תחת

(שם) / דקת הנדיק לא תזילנו ת"י זכות זכאה לא תשויבגיה יחוקל ל"ב
והש"ת טעה ממה שאמרו ז"ל זכות הוא לעבד שינא לחירות / ואין הכדון דו

לראיה כי מלת הוא שכה על דבר החירות המוכן במאמר לא על חלת זכות
שחשכ הוא / וככ"ת ס' מע"ג טעיתי גם אני כי הוא נתן לי מקום לטעות / ו

הכרע לנקודת מלת זכות כי בקנת התרומה' הו"ן בקמץ ע"מ וז' וז' וז' וז' וז'
שאלו (ישעי' כ"א) והיה ראוי שיתקיים הקמץ גם בסמיכות וכינוי כחשפט

קצרת / ובצן אבות נדפס ל"סעי' / כב' טעות' קדימת העץ להי
הפך הנמצא וה' עזרני ת"י וה' סיעני (תלים קי"ו) ומציון יסעך ת"י יסיעני

(שם כ') וזולתם / כ' שהרפה הת"ו / והנה ח"בו' הכינוי בכינוי ל' קנה הוא לעני
למשקל פוקדת שהת' ודגשה בחיבור הכינוי לא למשקל פוקדת הבחירה

פתי' וצ' בחיבור הכינוי / וככה במשקלי השמות הבאי' על תאר הצעיר' בשנא
ואש' כהגו' הכינוי מן אשת אשתי אשתי לא מן אשה אשתי בתי' ורפוי' / ו

דכ' שנהגנו לומ' ומכשרהו ומלב' שתי' כו' כלם התי' ודגוש' לא ר' ר' ר' וישו
התי' ורפויה כי הכינוי הו"ן מן סל' ש"ש לא מן סל' ד' ש"ה / דק כי ליגים דב

חולם בנידון הדיו כתב הרב בל"א כמוני :

(תלה) בשעת דחקו / לפי מה שהורגלנו לקראו בנפרד דחמץ ע"ת
הכה ז"ל בנטי' הדל"ת בקמץ רחב והמ"ת בקמ
מעף להיות הגרוני' כמו חמץ משחר סאז"ם (איכה ד') :

(תלע) ואל תאמין בעצמך תפש הרע ז"ל עלה הש"ת מה שנקד המ
בקמץ וזכה בוולתם / ונה מאהב
בקמטור כי רבים המה ככתובים הבאים בקמץ עם כ"ף הנזכר כמו מה צ"ל

תעורר יצחק

(ורפ"ה ל"ג) וולתו הכלים / ואף כידונם ככלם נהנו לקדש בדרו"ל כסו" /
(גם) קצאי' אספר לסמות האל"ף חרוקה / והרב"ו לככת לאור בזה"ל /
וראיתו ולרוני' א' שבר (משל"ח) / והנה הסנים יתמו
נמו יזלט א' מקי (אוב"ס) / א' כבוד (ש"ד) וזה כי חלם א'ו סתים הסס
קדושים בנירי כמו א'ו לזס ח"ל (סס כ"א) ובחירק א'ו יספה (סס) ופניהם
יאורגם בחפרון הס"ו כמו סקס / והנה הרב"ו ל' פא חתמו בקיעור קולס
לשמת המרגל חכלי פואה :

(תמח) על דאטפת / החל"ף בח"פכיהא תחרתה"א ההפעיל כמ
ולזס דהנח ד' אק"א דמי'ג' / ולכן תהיב
הדל"ת נעתח יעון סס"ג ככר"ך סמס דמרא עלמא / כי סס הכאלי רח"י סלון
סדן סס הכ"כ כמיהפכת / נס לז"ה לכקח הדל"ת בחירק דהת"ו ונשוא כמו ויאמר
ל' ע"ה ע"ה (ססד) / וס"ד כז"ן כח"ס כ"הרנ"ו ל'ל ספתפס כמו ד' אק"א
(סס"ג) ד' אק"א (סס"ו) :

(תמב) סטייפיד / שיא פתח סזא קחן ע"מ מקיים בי ככר קנאנוכו ע"ו
התאר בעבר חכנין פיש' מ'יפלג לסטף תעלה (חז"ל) /
פ"י סלון ס"יף לשיטא טושנא והמלכ סוכס' העז' ויזא ס"מ קוס סנאמר
סוכס' סחרו ספע"ל ויעל' ד' אק"א (דני' ג') דק"קא קיס (סס"ו) / וככס
ס"י סלון סמנו ספע"ל אסר' ה"ף (דברים י"א) ת"א דא"ש"ף / ויעל' סלון
ס"י סלון / ולפס סקוס לתפיסת סרבו"ל כלו' א'ו' והפ"א קס"ל סמוכס
ס"י סרבו"ל כמספט כינו סרבו"ל כלסן ארמי כמו סחרו סלמח ל' א"ש"ף וסר' /
ס"י (דני' ד') / אסר חלסח לסבר"ך (סס"כ) / וככס כתי"א אסר כסער"ך
דברים י"ב) פ"א די סקרו"ך / כל יומ"ך (סס) פ"א כל י"ף / וככל סתפלות
קדמוס סלמי סרס"ך כמסנ סעות סוא סירק סתק סירק סלנו סוס סיומי
סלסנמח סח קול סופ"ך וכל דני"ך וולתס :

(תמג) יטופון סוא וולתים כמו חכלילי פוכיס סיק (האסית"א"ס) ת"א
סח"ן ססוהי סחור"ך וככס והס"ן סיקס"ס (יול"כ) ס"א
סוטפון כסו"ח / פניס ססס :

(תמד) בכך ססזנים כז"ת נחד ססלס סוא והמ"ן סתנו ול' סכנו' ונבעת
כסמאזנים (ישעיה"ע) וולתס / וכ"כ סרבו"ל א'
דק סלח סו סהקחן סרליו לכוית בעבור סהפסוק :

(תמע) שייבך כה' סלסם כל"ל סכה"ק כמו וכו' סדקון (דברי י"ג) / וסרס
ו"ל"כ לאמר ש"י ס"י סכנין נפעל אס' לא ככנו' / וס"ינו סוכן

(תמז) סלס' סלס' סלס' דברים / כן סו סהקח' סמסנ' סלס' סלס'
כסלס' / וס"ן סול"בי כל סלס' סהסלס"דים סתסס' סלס' סלס'
ס"י וכללס סלס' סול"ט"ו דברים כמסו"ר כססני"ת סלס' / וככר סו סלס'
סלס' סולס' סלס' סלס' סלס' / והס"ר ס"ל סלס' סלס' / סלס'
סלס' /

ראיתי שהרע המכס בעל מחבר יין לכנון שיחד - ג' לככה ודפ"ח :
(תמו) בגחלתין / כל"ל הגימ"ל - והח"ת כפתח ותת"ו דגש / כי הוא
מהנפרד אין גמלת לחמס (ישעיה מ"ז) / ע"מ צ"קרת

הארז (יחזקאל י"ו) / ונאמר ממנו בנטי' ובין שבזים הינה נמרתו (שם ל"א) /
נכנה וכנות גחלת' (ש"ב י"ד) / והסגל הוא בעבור קמץ המי' ששנהבן
בעבור ההעמדה / ולא יכון הפתח לכא לפניו בעבו' אות הגרון הקסומה אחריו /
אך לא מנאח בשום מקום גמלה ע"מ נחלה לשיאמר ממנו גחלת' ברפיון
התי"ו ע"מ גחלת' :

(תמו) עין הרעה וינר הרע כל"ל כה"א להיות מלת עין לשון נקבה /
כמו עין הרעה לאב (משלי ב') :

(תמו) למקום עפר רמה ותולעה העי"ן ח"פ בעבור הסמיכות /
עד"הכ וזלצפר מות תשפתי (תל"ש ב')

ואם איננו ככה היה ראוי להיות רמה / ומלת רמה הג"ס דנושה וספר גמון
ורמה לא ביתהו (שמות י"ו) / וז' ככל"א ג"פ -

(תנ) איש את רעהו חיים בלעו שוא קמץ חולס כמו שהורגל / והרבו ל'
כתב לאמר קדע' ב' קמזין מלאפוס בלשון רבים / והוא בלתי

נכון כי האחד בולע והב' נבלע / ואין ראיה מאיש את אחיו יודו חרס / ואיש
את אחיו לא ידחקון שהבוא הרב / כי שם יתכן ששניהם יהיו נלדין וזדחקים
מש"כ כזו שלפי המשל הכולג חיו והכלע מת לשעתו / וככה נאמר וישתחו
וישקלו (שמות כ"ז) :

(תנא) והמפנה לבו לנטלה כה"א הידיעה כן היא הגירסא ביטנה והיא
ישרה בעיני / והטעם אם שלש אלה יעשה הוא מתחייב
בעבודת נעשו ר"ל לעסוק בתורה שהוא חיי נפשו / א' העשור חייב לגרום כ'
לא חיברא לילה אם לשינתה או לגירסא / ואמר והקינות היא פשיטא / ב'
התהלך ימידי אחר שאין לו עסק וזלתו חייב לגרום כפ"ה ככה בהתהלך פמחה
אותך / ג' המפנה לבו חייב לגרום בעבור התבודדותו :

(תנב) בין הקנה כה"א כח פואינל לדידי כי שם פרטי לא יודע פי לא תאמ'
האברהם האהרן שאין צורך ס' ידיעה לנודע בעצמו /
ולא ידעתי מי כרית לשיב והש"ת לנקדו כפתק :

(תנז) ועוסקים בדין כוגירס' הר"ע ונכון הוא כי מעסק התורה כבר
דבר כב' מזה / וזה דתימ' ה"א דינא שלמא בעלמא
הוא קמ"ל / והנה הכתובים המוכחים / לעד שהדין הוא מדבר וכתולד' יחמק
ביארטי הדבר הטיב :

(תנד) העולם נדון הנו' בקמץ כמשפט הנפגל לבחי' העי"ן כמו נכזנו
ללנים שפטים (משלי י"ט) ואף כי מקרא מלא הוא
והי' כל העם נדון (ש"ב י"ט) :

(תנה) ונפרעין מן האדם כצ"קתן בני' והרבים מד"ש בשם הרשכ"ס ונכון
הוא

ובלשון ארצי תגלונו היא בלתי גם היא בקצת בעת היא אלא חזה (דכאל ב' ליה) יטעמו
הנה

ואם כי הניטי שאל בגמלים האמורים / והטעם פעמי יבין הגמלים בעלי דעת
כ' לדבר שיש בו דות חיים / ופעמים יהיו דבר שאין בו דות חיים כמו לש
ומים וזולתם :

(תט) רבי אליעזר חסמא אומר כ"ל כי הוא עצמו נקרא חסמא
כמ"ש התוספת י"ט :

ר"ן מוזין אותו ממקומו / נהגו בזה מנהג המקרא לכנות הרוח בשם א"כ
כמו רוח גדולה וזון :

(תנו) קנין ופתחי נדה / כ"ל הקו"ף בחי"ק והכו"ן בדגש / כמו קנים תעשה
את התיבה (ראשיתו) / כי הוא מהכפולים :

(תנז) הלומד מכל אדם בחולם / והרבו"ל לחוכך לומר ק"טד כדירי במו
דבר הלמד מענינו / ואין טעם ראייה כי הוא שם התאר כי

לוי התארי' הולכים ע"מ. פ"על וז"ל ק"ל תסיעי (מ"ד') ערל זון מולתם /
למא"כ פה שהכונה על הבינוני / מאי איכפת לנו להגות בכינוי מכה"ק וכבר

נמצא הבינוני פעול ומנו בכתוב ולמודי חלממה (ד"ה א"ה) ובמסנה ה' מאה
נתן הרבו"ל מקום לדעתי ג"ס בששי לשני כתב הרב הלומד ע"מ ללמד ולא

מטלהגהבתו :

(תנז) ולא קדוים לחפור בהם / הרבו"ל גרם לחטוב גנימוקו פמו
שהקוראם שאני לחטוב גנים כמ"ש הכ' בקרדומות האלה

התורה ענין / ואני אומר שאין לשבשש'ם בשביל זה כדיתכן שהקדוים היה
הטעם בו לחפירה ג' כ"ו היה לו ב' ראשין אחד מד ואחד רחב נקראי' זכרות

ונקבות (כ"ה ל"א) והוא כעין כלי החפירה שקורין מוט"קא / וגם מוטבי
גנים צריכים לחפור בארץ בזכרות שלו ד"ל בדאש המד להוילא השרשי' מתחת

הארץ / ולכן היתה לנקוב בו ענין כיו"ט משום שהוא שינוי שאינו עשוי לנקוב
גנים כי אם לחפור (ורשי"י פי' באופן אחר) / ויתכן היות מ"ס קרדום נוספת

ג' שראו קרד' מטעם א"ן מקרד"ן את הבהמה / שהוא מקרידה בעלת שיניים /
והיא ואת מקרדונוית כולביה וזה בעבור היותו כשן הכלב :

(תס) וד' א' ש' ת' פ' ש' מלאפוס שוא / והרבו"ל לפי דרכי נזה לנקד הו"ל שוא
והדל"ת חירק / וכבר כתבנו דעתנו כדרך שמים /

הנה לפי דרכו שכת להנייה ב"ג מראשון לזה :

(תסא) הא למדת / ה"א כדירי / והוא מטעם ה"א לכס ורע (בראשית מ"ו)
והוראתה על הדבר הנודע וטוב לפני האדם ובעבור שטבע

הדירי לטעוריו ד' כמה לכן תבוא לבעמי' בדרו"ל כיו"ד אחר האל"ף עיי' מוט"ק
בדרך ערך הא' / וב"כ הרי"ז כל מהלך עניא כדירי עיי' פע"מ כו' לשער

הטעם / וכוא"ו לשני חזר הרב לדקן כמנוי / ואחשוב שכל ה"א הידיעה נגזרת
ממלת הא ששכה והיתה לשם אחד עם השם המודע על ידו / והדגש הכא באות

שלאחריה מורה על חסרון האל"ף כי טעם הכית הזה לטעם הא' בית /
וכן מלכס תדכאו עמי (ישעי"ג') מפני פחד ה' (שם ב') טעמים בשם א"כ
מה לנכס וזולתם :

ויעתר יצחק

(תסב) וְהִגַּם לְכוּ הַהוֹרָא / הִרְבּוּ לִזְרַע עֵינֹו בְּגַם לְכוּ וַיֹּאמֶר לְתַתּוֹ לְחַמְצֵי /
 אֲךְ לֹוֹכְתָן עֵינֹו עַל הַזֶּר הַזֶּר אֲזִירוּמָלוּ / וְכֹן תִּיבְגָאוֹת רַשַׁע
 (תלמידי) בְּגִסְרֵת רַשִׁיעָא / כְּגֹוֹבֵה אִפּוֹ (שֵׁם ל') בְּגִסְרֵת רֹמִיָה וּזְלַתָּ
 כָּלֶם עֲתוּחֵי הַגִּימָל :

(תסג) שְׁהֵן רִשְׁאִין הַרִי' שֶׁפְתוּח' כַּמֵּס' כִּהֵר' א' וַיִּלְכֵּא וְלֹא כִדַּת תַּפְסַע עֲלוֹי
 הַשֵּׁת' / וְהַטַּעַם הַסְרָאִים בְּדַבַּר לְכַמּוֹר הַיִּשָּׁר
 בַּמַּשְׁפַּט כַּחפְזָם / בְּאֲרֵךְ אִפְיֵס יִפּוֹתֵה קִצִּין (מַשְׁלֵי כ"ה) תִּי יִשְׁתַּרְגַּו בְּרִשְׁאִין
 וְזֹה נִהְגוּ לֹמַר עַל הַשּׁוֹלְטָנוֹת בְּרִשְׁוֹת הוֹוֹזֵהִין בְּרִשְׁוֹת / וְחַפְסֵם מְקוֹ לְדַבְרֵי
 הַרְדָּק' ז' לְהֹאמַר שֶׁרְשׁוֹת הָאִמּוֹר בְּדַרוּ לְגֹוֹרֵת מִן רִאשֵׁי כִי אִפְסַע עַל־מִשְׁקֵלוֹ /
 אֲבָל רְשׁוֹת הוּא מְשֹׁרֵשׁ רַשָּׁי / יֹאמַר עַל הַשּׁוֹלְטָנוֹ בְּקִמְצָן עִמְגֻלוֹת / מַטַּעַם
 כְּגֹוֹשֶׁה בְּאִשֶּׁר מֵשֶׁה בּוֹ (יִשְׁעִיָה כ"ד) תִּי בְּרִשְׁוֹת כַּמֵּס' אֲזִירוּמָלוּ / וַיֹּאמַר
 עַל הַרְשִׁינֹו בְּשׂוֹא הַרִי' שֶׁלֹא יִוֹכַל לְכַכַּר (דְּכָרִים כ"א) תִּי לִית לִיָה בְּרִשְׁוֹת וְזֹה
 נִהְגוּ לֹמַר רְשׁוֹת עִמְזִבְרֵת אֲךְ כִי הַעֲנִינִים קְרוֹבוֹי ז' מִמְּסַע בְּעַל הַלְשׁוֹן
 הַכְּדָל בִּיכִיָהִם / וְהִרְבּוּ לְהַרְבֵּה פֶה לְהַלְחֵם בְּמַלְחָמוֹת תְּכֹוֹפֵה נִגְדַּת הַשֵּׁת' :

(תסד) ר' נְהוֹרָאִי הַרִי' שֶׁמְמוֹנָה וְהִיוּ דְנַחֵה נְרִאִית וְנִהְגוּ בַּמַּשְׁךְ הַאֲלָף
 לְהוֹרֹת עַל הַקִּמְצָן שֶׁלְפָנֶיהָ כְּמוֹ בְּשֵׁם בְּרִא' וְכֹזֵה הַשְּׁמִיט

הַאֲלָף בְּשֵׁם ר' יִנְאִי שֶׁלֹא כְדוּן וְכַח מַשְׁטֵי כְתוּן הַרְפֵּם מְקוֹ לְדַבְרֵי
 (תסה) וְהַמְתִּים לְחִיּוֹת כְּכַר מַלְתֵי אִמּוֹרָה בְּבִית שֶׁהַלְמָד רִאִיוּהָ לְהַיּוֹת
 חֲרוֹקָה עִמְזִבְרֵת וְלִדְרוֹק לֹא יִוֹכַל לְמִיּוֹת בַּה (יִמְז' ל"ג)
 וְהוּא פֶּעַל עוֹמֵד בְּמִי שֵׁשׁ בְּטַבְעֵי אִישֵׁי הַאֲדָם שִׁימוֹתוֹ הוּא אִשֶּׁר יִסְדַּבְּטַבְעֵי
 הַמְתִּים לְמִיּוֹת עִי הַכְּלָא דְגַרְחָא הַנְּשָׂאֵר בְּגוֹף הַמַּת כַּמְבֹּאֵר בְּכַתְבֵי הַרִי' ז' /
 וְנַחֲמַת וְתִדְעַ שְׁכָל הַמַּעֲוֹת לְמֹות לְפִי אִיוּהָ בְּחִינָה הַנָּה הַמְצִילֵנוּן הַמַּת בְּקַרְא
 מַחִיבָה בְּכַחֲבִית פֶּעַל יִוֹנָא כְּמוֹ וְתַחֲיִיבָה אֶת הַיְלָדִים (שְׁמוּאֵל א') / וּמַלּוּת הַחֲבָל
 לְהַמְיּוֹת (שֵׁם ח') לְכֹן אִיוּן מְקוֹם לְתַפְיֵשֶׁת הַרְבֵּה הַמַּרְאָה פְּנֵי שְׁגָם בְּכַחֲבִי' הַכְּכַר
 הוּא עוֹמֵד / כִּי הַכְּלָת הַמְצִיל הוּא פֶּעַל יִוֹנָא / וְהַרְמֵץ כַּתְבֵי לְחֹמֶר לְהַמְיּוֹת
 בְּצִירֵיהֶם אֲמַכְנִין נִפְעַל / וְאִינְנוּ נִכּוֹן לְהוֹסִיף בְּכִין שֶׁלֹא כַּמֵּס' בְּכַתְבוֹתֵים יַעֲנִין
 בּוֹא' לְפִיּוֹת בִּית' :

(תסו) וְזֹה תְלַמּוּד לֹמַר / הַתִּי וְכַחֲבִי' קַמְשֵׁפ' הַעֲתִיד לְכַהֵן קַמְשֵׁא' כ'
 בְּפִתְחָה הוּא שֵׁם דְּכַר אִיוּן לֹו שְׁחַר בְּמִקּוֹם זֹה / וְהַרְבֵּה
 ז' לְמַרְשָׁה לִימוּד לְאֹמַר כְּלוֹמַר מַה יִּשְׁמִיעֵנִי וּלְפִי' הַתִּי וְפְתוּח' כְּמַרְגֻלָּא :
 (תסז) עֲשִׂיר מִכּוֹת הַכִּיָּא הַקְּבִיָה עַל הַמְצָרִים בְּמַצְרִים וְעֵשֶׁר עַל הַיָּם כַּז' ל'
 בַּהֲעֵדֵר הַהִיא / כִּי לֹא הָיוּ שֵׁם מִכּוֹת הַיָּם וְזָכְרִים / וְאִיוּן טַעֲמָה
 מִמַּלְתָּ עוֹד נִגַּע אֶחָד אֲבִיָה עַל פְּרַעֲהָ / כִּי מִי הוּא זֶה אִשֶּׁר שֵׁם שְׁמוֹת בְּאֲרֵץ
 וְנִקְרָא בְּשֵׁם מִכּוֹת מַצְרִים וְנִגַּעֵי הַיָּם וְזֹה הִיא זֹאת הַפְּסָה אִשֶּׁר תִּגְדַּרְס
 בְּשֵׁם נִבְדַּל וְכִי הַרְבֵּה בְּלוֹא' ג' כ' :

(תסח) בְּבֵית הַמְּטַבְּחִים / כַּז' לְהַמְסֵם בְּפִתְחוֹ הַתִּי' וְהַתִּי' בְּשׂוֹי
 כִּי הוּא מֵהַנְּפַרְדַּ הַכִּינֹו לְכַחֲבִי' מְסַבְּחָם

(תעא) תלויות בְּדָבָר הַבֵּינִי שׁוֹאֵית / והרבז' לנקד אותה בפתח בעצור
 ההפסקה והראה פתיחה בדברי הש"ת ממש"כ בסי'
 פי"ז אבל המופסקים אף כלל בפתח / ואני כבר הכיני על קדקוד זה הכלל
 בסי"ב מזה / אך הנהג' לכוונה ע"מ לסתור כי הוא כמורה על דבריו למען
 תפוש אותי / כי האלות יורה דרכו שני"ת בדבר הוא בשוא כי הוא בלתי נודע /
 והעד בטל דבר האמור אמרו כי לדעת הרב היה ראוי לבוא עליו ה"א הידועה
 כי כל דבר שיש לו ידיעה בתחלה יש לו ידיעה בסוף :

(תפג) ושאֵינָה תלויה בדבר / כתב הרב בלו"א קס"בז' לזאֵינָה אינה כו'
 הניחמה ענויים בגודמי עשאן מפקין שאין הה"א כינו
 כמו במלת סופה המורה ודומיה הבאה מפיק שהוראת המפיק בשמות בטעם
 מלת של / סופה סוף שלה / משא"כ במלת אינה שהיא כמו אינה שהה"א סי'
 הנקטה גרידא ואין בה מפיק / ככה מלת אינה בלשון מו"ל שהיא רק דרך קצרה
 כמו אינו לומר שנסתמשו בו במקום אינו / וא"כ אין כאן מקום למפיק כי או
 יהיה מוכחו אין שלה מה שאין לו ציור והכנה / עכ"ל הרבז' ל / הנה עם רוב
 חריפותו נודקרו בזה שיבושים לפניו א' המרימיר המלה בשם כי מלת אין
 היא מלת הטעם כמו שהביאה הרד"ק במכלל קטן דף ר"ס ע"ב / ב' חשב שאין
 לה כינוי / וכאמת יש לה כינויים כמו שהביא הרד"ק שם אך אין טעם הכינוי
 בטעם מלת של כמשפט השמות / אבל טעם בטעם הוא אני אתה / והנה לך
 כינוי בכתוב ואם איך חשיב (ראשית כ') פי' אין אתה / איני נותן לכם תבן
 (שמות ה') פי' אין אני מותן וזולתם וככה אינה ואינה במפיק שוים לבינו וטעם
 בטעם אין היא וכ"כ הרד"ק שם ז' לזה כינוי לנקטה אינה או אינה / ועיי' בסו'
 פי"ב מזה / וזה ענין פשוט אלא כמו שאהבה מקלקלת השורה / ככה יותר מזה
 השגאה עד כי לא יוחן פעיני האוכל דבר שוכאו אף כי ידבר יושר ודבר אמת /
 ואני כבר מלתי אמורה שאין לי דבר עם אדם ולא אשא פנים בתורה כי אם
 האמת אדרוש ביה היא ישרה פעיני / וגם לעצמי אני רואה חוב כדי לקיים האמת
 וכל קצין יראה בזה שלמה פעמים חורתי חמה שדנתי בב"ת והודיתי לדברי
 הרבז' ל' או לדברי הש"ת ולא כושת / כי קיום הכוב הוא כושת אחימי / והאמת
 הוא הכבוד וכל דורש האמת בו יצדק ויתהלל במשה"כ אגשי אמת שוכאי בלע /
 ואמר והאמת והשלום אהבו :

(תפג) תלך בו' ממש' שגא' ויתלו את המן נשקע היו' תלך פעל יול' לכן הני'
 הנכוונ' תלו בל' עבר' ואם אינו ככה הי' ראוי להיות זכות הרבים
 תלויה בל' כ' עיי' סי' תלז' והרבז' ל' הרניש ורצה לישב בדומק והנכון מ"כ :
 (תפד) ריח נבוהה וקפס רחכה / כז' לוכן הוא בדרטנורק ותו"ט / ואך
 יתאר כנפש קצרה שהוא הפכו :

(תפד) יח"ר מלפניו / יש נוסחאות שתכנס עירך לר"א קע"ט / אך לי
 נראה לומר שיבנה בה"ת / וזה בעצור שפה הוא סיוס זאת
 המצות כמ"ס רמ"י ז' לזה עיי' לכן נהגו לומר בזה מה"א ר"ל וכו'
 למדו אחרי סיוס ואח"כ כל מצות ה' אשר תעשינה / וכן הוא זה הנוסחא ש"ס
 שיבנה בה"ת והרבז' ל' בלע שפה"ת בדה אמת :
 לענא

ויעתר יצחק

(תמו) לעצה לשוח לפי דברי המפרשים שפי' מלשון שחוב
 או קבר ראוייה להיות כשי"ן ימינית והלמ"ד
 אך הורגלנו לקמח הלמ"ד קמוצה והשי"ן שמאלית וזה יורה שענינו לשו
 ודיבור וכבר פירגנוהו בתולדות יצחק :
 (תמו) ברשון המשינה / כ"ל הנו"ן בקמץ / ומלאתם לעד /
 עולה מהמכואר בריש מבוא התלמוד
 איננה שווה לקראו בסגל :

(תפת) ומלבשתו ענוה המ"ם בפתח מכנין הפעיל כי הוא המצו
 השורש כמו הלבישה על ידי (ראשי"ן כ"ו) אך כב
 לא נודע רק ממה שלא נזכר שם פועלו / והמכורר פדיף / והרצו'
 קצ"ח תפש על הש"ת ממה שלא זיוג המלות לנקד מכתרתו המ"ם
 מלכשתו ושלח כדין תפש עליו כי פעל לכש אח' שמאלנו הפועל מהם ק'
 בנדים (מ"א כ"ב) נוכל להנות עליו סכין פיעל משא"כ פעל כשר של
 בכתובים ממנו לא פיעל ולא פועל וזלתי הפעיל ויתרון הכשר החכמה
 לכן אין להנות בו כ"א בכנינו ולב"ז נדק הש"ת סנקד אותו המ"ם בר
 (תפט) ומרחקתו המ"ם פתוח' מכנין הפעיל כי הוא פעל יוצא לשלי
 מציאותו בכנין הפעיל כמו שבט מוסר ירחיני
 (משלי כ"ב) משא"כ בכנין פיעל שהוא יוצא לשני לכד ופה יהיה תוצאת
 שבתורה מרחקת את החטא מן האדם :

(תנ) ומקרבתו לידי זכות המ"ם פתוחה מכנין הפעיל מהטעם הו
 שבכנין פיעל הוא יוצא לשני כמו נגיד. אקרא נגיד .
 פי' אקרב אותי לעצמי שהמקרב הוא הפועל והמקורב הוא הפועל
 בכנין הפעיל שהוא יוצא לשלישי כמו והקריבו הכהן אל המזבח (ויקרא
 יקריב את הקרבן למזבח שהכהן הו' המקרב והקרבן והמזבח המה כ"ה
 והמה הפעולים / אשר כמו זה התורה מקרבת עוסקה' לידי זכות /
 היא הפועלת והעוסקים והזכות המה המקורבים לכן יאמר בכנין
 שהמ"ם בפתח :

(תנא) ונצטיה כמעין / השי"ן בסגל כמשפט הבינוני לכל"ה יעו
 ד"ק קנ"ו / והרב ז"ל הורם יסודו' למען תפוש ל
 והנה הוא בודה מלבוטעם להיות כל בינוני נפעל מכל"ה לזכר האו
 הה"א קמוצה למען לא תתערב בעתיד ליחיד מ"ב בבה"ק שבשניה
 גבנה גרעה / הנה מלבד היותו נגד המציאות כי הנה עדים נאמנים ב
 שהבינוני בסגל כמו לאל גרעה אליך (ראשית ל"ה) לבית הגבנה ;
 (דה"ב כ"ב וחולתם / הנה גם לפי דעתו הברזיה לא ימלט מהתערב
 עם הנקבה בזה החלק מזה השורש לזה הכנין שבשניהם יאמר גבנה
 וכן גרעה (מלא ו') וכל גרעה במרמשת (ויקרא ו') אבל אנו אין לנו
 ט"ק כי אם כשי המציאות בכתוב' / ואין לנו להתמכס על מציאת הלשון
 במקום שאמרנו שלא להכדיל כירכום שם הכני' מובדלים כלשון וכשעני
 הכנת המאמר :

ויעתר יצחק

סב

(ישעיה י"ד) / ע"מ ספר ד' שלשת ימים (יונה ג') / והלמ"ד פתוחה בעמ"ה
הסמיכות שנאמר ממנו ברבוי ונתת לך מהלכים בין העומדים (זכריה ג') /
ומה נ"ס כי אין שם סכה לשיתרבה כלשון שמים :
(תמט) עומדים צפופים / כבר מצאנו למז"ל משתמשי בזה השקל
לגורת נחיה ע"ן כאמר' ז"ל גירי וחררי' /

גרים גרורים היו :

(תע) הכתב וההכתב / המ"ס בחירק / כ"כ התו"ט והרמ"ע מפאנו
יעוין כ"ך מז' לחיקור דין / ונכון הוא כי מלת
הכתב מורה על ציור חותיות הכתיב / וההכתב הוא ציור הכתיבה באופן שיביא
מח לשקרא מד' צידי שלומו בדרך נס כמו שביארו חז"ל / ועיי' בערוך ערך כת' /
וחז"ל הוא ית"ש / הוא נראה עליה ולא כעלילותינו עלילותיו לשיטתך לפעם
הקביעה / והנה לשק"ע עט ממלת מכתבומה ג"ס כי רחוק הוא ממנה
כלשון ואין יתכן והשקרא הכותב ק"ב"ב מבין פיעל כמ"ה י"ב ב"ב"ם עמ"ל
כתבו (ישעיה י') / והנה הוא יוצא לג' / והעט שפעולתו יוצא לשני יקרא בשם
מ"ב"ב / מכניז הפעיל אדרבה ספקו הוא / הנן רואה שזה המשקל הוא משקל
כדו' / ואנו אין לנו ר"ק שפיהמה שהורגלנו לקרא מפתח בחי"ק המ"ס וכפ"י
ברמ"ע והתו"ט שהבאתי :

(תע"ח) בגלים הכי"ת שואית וק בחכס / והרב ז"ל בל"א קמ"א פתחם שלא
כדו' / והעד גולם וחכס האמורים אל אחריהם שבאו בלתי
נודעים / עיי' מש"כ בראשון מראשון בדיקדוק ויהושע לוקחים :

(תע"ט) גבנס הנז"ן הב' קמולת כמפעט הבינוני / ונעלמה הגהת מהש"ת
אחר שכבר הגיה מלת גבהל מזה הטעם / וזאת ההגהה
היא העלם טעות הדפוס והרב ז"ל תפש עליו בחכס :

(תע"י) שבעת מיני פורענויו הפ"א והנז"ן מלאפוס כי הוא מהכפרד נקום
נקמת בני ישראל (כמדכ' ל"א) ת"א אתפרע פת"ע נגרות /
המ שנאמר מן מלכות ארבע מ"ב"יות (דניאל ח') / ככה נאמר מן פורענות
פורעמיות וכהנו בזה השקל הארמי מנהג העברי ברבוי / אך הארמי כהג
מנהגו ברבוי כמו ש"י כל נקמות פורענותא עיין עליו / והש"ת כתב בשיבוש
פורעניות הגז"ן חרוקה :

(תע"י) שלא לעשר הלמ"ד פתוחה כמו כי תכלה לעשר (דברים כ"ו) /
בעשר הלויס (נחמ"י) / ואלה הב' נעלמו מהרב ז"ל
לפי כתב אל הש"ת בל"א קמ"ו שהוא טעות דאורייתא / ואינו אפי' טעות
דרבנא חז"ל כי נכון הוא / ומ"ד הלמ"ד בשוא והע"ן בפתח לא משתבש ג"כ :
(תע"י) דבר בא לפולס שני הלמדי"ן קמוזים כמו למ"ד של כל מלת לארץ
אשר כתובים זולתי ג' דמזיכין / וככה לעולם הב' וכו' / וכן
בל"כ / והש"ת נקוד שוא בשיבוש :

(תע"י) גלות באה לעולם כ"ל ב"ה"א כי גלות הוא לשון נקבה כמו להסתור
גלות ש"ה לאחוס (עמוס א') / והרב ז"ל פתח בל"כ
בא 2 3 1

יעתר יצחק

לא בלשון זכר והביא ראיה מן גלות האל הזה (עובדי' א') וזה פליאה מהרב דא
אך נעלם ממנו גלות שלימה האמור / ומלת הזה איננה שבה על גלות כי אם
על החל שהוא כמו החיל הזה / וכן ת"י כל גלות גלותא / אף כי הוא אחד עם
הגולה אשר הגלתה מירושלים והיא באה בלשון נקבה / ת"י דאילו בגלותא
(אסתר ב') / וגלותי ישלח (ישעיה מ"ח) ת"י וגלותי עמי כלם בל"ג :

(מעו) ארבע מדות באדם הני"ת שוא וככה גרעות כי עדין לא נודע
מה אדם ותדעו במלה ידועה או בדעה

מיושבת / והרב ז"ל נקד אותם בפתח בלי טעם ולפי דרכו שכל לפתוח
ב"ת בתלמידים :

(תעם) וגו' לרצות חירק שוא חולם מלה"ק / וככ"ת כתבתי
גרצות ציריקמן מכנין נפעל וטעות הוא וזה כי

הכועס והרוצה הוא הפועל / והנקצץ והגרצה הוא הנפעל / וכשוכ הכועס
להיות רוצה ישוכ הנקצץ להיות גרצה / אך עכ"פ אף כשן חמת הכועס לא ישוכ
להיות נפעל ר"ל גרצה כי אם ישוכ להיות פועל הפך מה שפעל טרם זה ר"ל
להיות רוצה ואזכר מה שהי' כועס עליו ושוכאו טרם זה / כמש"ב יעתר אל
אלוה וירצהו (איוב ל"ג) הנה השי"ת הוא הרוצה והאדם הוא הגרצה / בראות
פני אלהים ותרצני (ראשית ל"ג) הנה עשו שהי' פועל שככה חמתו ורצה את
יעקב והוא הגרצה כביטוי ל' / וככה וגרצה לו (ויקרא א') לא גרצה לבש
כלם שבים על הקרצן שהי' גרצה לה' אחר שהי' בקצף תקצפו לכעלו / וכן כל
לשון הרצאה האמור בכתוב הכועס והרוצה הוא הפועל והנקצץ והגרצה הוא
הנפעל דוק ותשכח האמת / והארצתי בזה בעבור ששלימים וכן רבים טעו
כמוני בזה / כי הרמ"ם כתב ג"כ לאמר לרצות מכנין נפעל / גדולי המפרשים
טעו לאמר כי ורצה לו לכפר עליו (ויקרא א') שב אל השי"ת ועלם מהם א"ל גרצה
ה' באלפי אלפים (מיכה ו') הרי שהשי"ת הוא הרוצה והקרצן הוא הגרצה / ה"ק
דבר הכדון דיון אבטל דעתי וחזר הדין ממס"כ ככ"ת גרצות ונ"ל גרצות
בבה"ק אשר כן כת' הרב ז"ל ג"כ והש"ת כתב לרצות מכנין פיעל והוא שיבטו כי
בבנין פיעל הוא יוצא לשני באמרו ז"ל אל תרצה את חברך בשעת כעסו /
ופה הוא עומד :

(תעט) מהיר לשמוע ומתיר לאבד חזן חיר' כנ"ל כמו סופר קה"ר (תלים
מ"ב עוראז') / וכש"ת מהיר לשמוע פתח צירי והוא צווי

מכנין פיעל / והרב ז"ל צוה לאמר ממחר / הנה מלבד היותו כינוי פיעל /
אלא אף ג"ס זאת היותו שינוי גדול צריך להוסיף לו"ם / והוא שינוי מכתבי :

(תע) בהו"ב ב"ית המדרש בלי לז"ד / כיושנים לפני חכמי כנ"ל / והרב
ז"ל כתב לאמר לבה"ת בלמד כיושני לפני חכמים

קטנת שמהן לקעמים ור"ה בכתובי שאלו סתובי על אלה שמושית ועל המלה /
הנה הרב ז"ל עתה כתב פס' ע"ג שחז"ל לא דברו דק בלשון המורה / והוא
אמר דברא בעצור שאלתו ש"ת פתח דמתי עתה ע"מ לשתור את דבריו :

ויעתר יצחק

(תנ"כ) והוה צנוע שוא חולם סגל כי הטעם שעי' עסק התורה שזה האדם
צנוע עדי"כ מה' אלהיך שואל ממך כי אם הנלע לכת וגו' /
והש"ת נקד אותם סגל"ס צירי / והיא גי' רש"י והרש"א שכתבו כפי' שהוא ציווי
לציוסק בתור' שיהי' צנוע והרב ז"ל באות נפשו התפשיטה לו לדבר החיפוש בדברי
המפרשים ותפש על הש"ת אבכ בזיונא כאלו הש"ת לא ידע צורתא דשמעתא
ולא חש לקמחיה כלל / והיא אשר לא כדת / אך הדין דין אמת עם הרב ז"ל
שהמלה נקרא' הויה בחולם כי הוא מספר מעלות העוסק בתורה :

שבין מצנינו גם ראינו לחו"ל משתמשים בשרש נחילמ"ד אל"ף ע"ד בעלי
הה"א כאמרס ז"ל פעמים רבים קריתי לפניו בדניאל / ואף
כי הוא נמצא ככה בתקרא ולא המציתין ביד איוב / והכו דלא לימרו ככה
בדברי התפלות והשבח כמו שהשרטנו ביו"ד לפניות :

(תנ"כ) פת בסלח תאכל הכי"ת שוא / וכי"ת במשורה בחירק / והרב ז"ל
בלו"א קצ"ו הכרי' להיו"ב"י"ת במלח פתוח' ממש"כ בתור'
וכל קרבנך בקולח תמלח (ויקרא"ב) / ואין חשש ראוי להיות שבתורה המצוה
במלח לכן יש לו משפט הידיעה משא"כ כאן שאין עיקר המצוה במלח כי אם
יורה על מיצוט התענוג ואם גם בלא מלח יוכל לאכל פת / מה טוב יותר שלא
יטריך לטרוח גם אחר המלח ויהיה פנוי לתורה / והעד על פירושי שבמלת
במשורה תפש על הש"ת מה שנקד הכי"ת בפתח אף שבתורה היא נקודה פתח
במדה ובמשקל וכו' שרף / אין זה אלא בעבור שאין הכוונה פה על מדת
המשורה בהכרח כי אם למעט בשתי' / ואם תוכל להיות יותר קטנה מהמשורה
מה טוב / והוא שא"ה נומים בקש"רה תשתה (ימו"ד) הכי"ת בחירק כי גם
שם המכוון מיעוט השתיה מפני חסרון המים / ואין המשורה דוחק עיקר
והנך רואה כי אלה שתי הכי"ת דרך אחד לשתיה והרב ז"ל כורוע התפישס
אשר אהב הרחיק את המקורבין :

(תנ"כ) שהמלכות נקנית הנו"ן ה"ב' צירי כמו כי גשאת למעלה
מלכותו (ד"ה א"י"ד) אף שזה באל"ף ווס
בעלי הה"א משפט אחד להם וכ"כ הרד"ק במכלל קטודף קנה ע"ב / כי
הוא זה משפט הבינוני לצא זה"א או בתי"ו נקטדה או גקטדה וכ"כ הרב ז"ל
לו"א ר"ך / אך נודקר טעות לפני הרב ז"ל להעור בשוא נתעה כי שם ראיתו
גוד אבנך וכפנית (ירמיה ל"א) / כללית ברוב ענתיך (ישעיה ט"ו) / ועדות
שקר הוא / כי המה עוברים לנכחת ואין נביא ראיה מהם על הבינוני :
(תנ"כ) בבינת הלל בשכלת הלל / ק הוא גי' רש"י ז"ל ונכון הוא כי בינת
הלל ענינו מבין דבר מתוך דבר / ושכל ענינו השגת התכלית
הטוב בכל דבר כטעם משכיל על דבר ימלא טוב / והש"ת מחק אותו גם
שינה המדר :

(תנ"כ) ס"ג לדבריו הו"ד קמונה / בזה חזר הרב ממ"שכ בא' לראשון לשנות
היו"ד וכו' וזה לשון מהטעם שה' בענינו שכתבנו אסמכתא

עמק ברכה

(תש) הלומד ע"מ ללמד / רפ"ד כתב הרב ד"ל שפ"ל ל"מ ד כלל"מ ד להיות
 הל"מ ד כחול"ב כיווני וכן לא חש הרב להגותו ונקדו כחול"ב :
 (תל"מ) ר"ש בן יוחאי החי"ת קמוצה והאל"ף בחג"ס והיו"ד נח"ל ל"כ /
 הנה בזה כתב הרב מקום לדעתו בדיקדוק ספ"ר
 נהוראי עיי"פ ד"מ י"ד / אך שם רוח אחרת היתה ע"פ הרב ז"ל :
 (תנ"ט) רב"י והכח / כתב הרב ז"ל כל"כ ז"ל בשקל אור אולם אם יהיה נגד
 משרש נאה המחודש לר"ז ל"ה"י משפטו נא"ר ע"מ ז"ר

ראוי ונכחות העין ראוי להקרא במלאכוס נ"ב"א מן תנאות ע"כ / ונעזר שם
 בדברי הרב"ק בשורש א"ה / אולם המעין שם בר"ק הוא זה יבין שלא כיוון ד"פ'
 הרב"ק כלל כי דע' הרב"ק שם כי נ"י משפטו בתעלמו נא"ר ע"מ תכחור מצוא
 ונעדרה האל"ף והוטלה תנועתה על הנו"ן דוק :

(תק) ומרגליות ושמתי כדכוד / ת"י ואשרי ק"מ רג"ל (ישעיה ל"ד) והנה
 המשקל הנפרד לקו"ל בזה. ס"ד ר"ה בתוספת יו"ד פ"ז
 גמו ס"ד כ"ח וכמו שגאמר הרבוי מן עלכות ארבע מלכיות בתוספת יו"ד ובלי
 שינוי בכה ואמרו ז"ל הרבוי מן מרגלית בת"י יו"ד ובלי שינוי מרגלית והיו"ד
 והיו"ו הגמ"ס משפט אחד להם בנטיה :

(תקס) אין מלדין לולאל"מ"ד בפתח המ"ס סבבין הפעיל לא משתבש כמו
 וישלחו אותם (ראשית י"ט) ת"א וצ"ל י"א יתיה / וכן
 רוב לשון לוייה מתורגם כבנין הפעיל / וישוין מש"כ בזה בס"ל ז"ל :

עמק ברכה

נאום העיר יצחק לבית לוי התהלה לאל גומד עלי אשר עד ה' עזרתי / ואני
 בראיתי את בית ישראל עוד אדרש להם לבאר בזה הלכות פסוקות אין
 ינהגו מנהגם כתורה וכמוזה לברכת אההל"ן / ואתה הלה לעטי לרגל מלאכת
 השלמים תיכון תפילתי ביתרון המעל' וההדר ונק"וה הקנטר' כשם עמק ברב' :
 (דיני עירוב תבשילין) יו"ט טחל בע"ס מערבין בעיו"ט עירוב
 תבשילין / כיצד לוקח פת כביצה וכוית כשר
 טבול או צלי / וזוכה אותו לכל בני העיר ע"י גדול דהיינו שנותן את העירוב
 ליד הזוכה ואומר לו זכה בעירוב זה לכל בני העיר והאכה מנביה אם העירוב
 טפל מן השלמן / ואח"כ נוטלו מיד הזוכה ומסרך ע"מ עירוב ואומר בהדין /
 יש לעשות מלה שלמה לעירוב תבשילין ושומר הפת ללחם משנה ובסעודה
 שלשה בנות עורב ע"ס / ואם נאכל הפת קודם טבול אסור לבלש / ומי ששכח
 טבול או צלי ח"ו יפסד מן שופי העירוב לכל בני העיר סומך עליו ומכיל :

(ה) שרי המ"ן בקמץ והר"א ש כתיב כמות"ו היות (ד"י כ') קרא כחיל (שם)
 ד"ד (ל) קרא כמות"ו ל"א לא משתבש וכו' עמיה ש"א וכן הוא עמיה
 ד"ד כ"א תל' קמץ המעלה מלכו קמץ וכו' ד"ד קמץ ונס בת"ס
 שם נעל עמות וז"ל כמ"ב ע"כ

עמך ברכה

(ב) לְמִיפָא כַּז"ל כִּי הוּא זֶה מְשַׁמֵּט הַמְקוּר בְּאַרְמֵי לְנַחֵיפ"א אֶל־קָמוּ אֲשֶׁר תִּאֲבֹא אֲנִי (שְׁמוֹ י"ו) ת"א דִּי אֲתוּן עֲתִידִין לְמִיפָא / וְכַן

מִן אֲתָא בְּאַמֵּר לְמִיפָא לְמַחְבֵּת זְלִמְחָא (דְּכִינָא) :

(ג) לְבִשְׁלָא כַּז"ל כִּי כּוּן הוּא הַמְקוּר מְכַנֵּין פִּיעֵל בְּאַרְמֵי כְּמוּדֵי אֲתוּן עֲתִידִין לְבִשְׁלָא (שְׁמוֹ י"ו) / וְעַל זֶה הַמְשַׁקֵּל בְּאַמֵּר

לְאַמֵּרָא כְּמוּ לְהוֹנֵא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (סֵסו') / ת"א לְאַמֵּרָא • וְכַנְיָ

לְבַמְלִי וְהוּא"ו וְהוּ"ד הוּא מְקוּ' אִתּוּן הַמְשַׁךְ שֶׁל הַמְקוּר אֲשֶׁר כּוּן מְנַהֵג ז' לְבַכ"מ :

(ד) לְאַעְלָא לְמַעַן הִכִּיָּא אֲוֵתָנּוּ (דְּכַרִּי'ו') ת"א לְאַעְלָא וְכַכּה לְהַכִּיָּא אֶת הַפֶּס (כַּמֵּד י"ז) / ת"א לְאַעְלָא וְזוֹלַתְס כְּלַס שׁוֹאֵג קַמְזִין

כַּמְשַׁטְס הַמְקוּר מְכַנֵּין פִּיעֵל וְקַמְזִין הַא"ף הוּא לְתַשְׁלוֹ דְּגַט • וְכַת"ס נְפִלְטָו' :

(ה) לְאַדְרִקָּא כַּז"ל לְהַעֲלוֹת כִּר תְּמִיד שְׁמוֹת כ"ז ת"א לְאַדְרִקָּא / וְכַן

הוּא מְשַׁטְס כְּלֵי הַמְקוּרֵי מְכַנֵּין פִּיעֵל לְנוֹרַת הַשְּׁלֵמֵי בְּאַרְמֵי

לְאַשְׁכְּחָא רַחֲמִין (חֲאשִׁי' ל"ג) / וְעַל זֶה הַמְשַׁקֵּל בְּאַמֵּר לְאַטְמַחָא עִם הַיּוֹת שְׁלֵא

מַנְחָא בְּתַרְנוֹס כִּי הִיא מְלַה תְּלַמּוּדִיִּית מְתוּקַת ע"ד בְּאַרְנוֹי וּמְכַנְסוֹ ל

לְהַעֲמִיד אִתּוּן בְּמַסָּךְ בְּמִקּוֹס הַתְּקוּדָה כַּמְשַׁטְס הַכּוֹחַ בְּכִי נִיקוּד :

לְשִׁפְתָא הַכִּי"ת שׁוֹאִית וְדוֹנָשָׁה וְהַתִּי וְרַפּוּיָה כַּחַךְ בְּנִי דְכַפ"ת שְׁחַחְרֵי

שׁוֹאֵל כַּעֲכוּוֹ זְכֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת (שְׁמוֹ ד') / ת"א לְשִׁפְתָא וְכַן כָּל

שַׁבַּת שְׂבַחְרֵמִי וְעִם שְׁמַקְנֵת הַתִּרְנוּמֵי הַתִּי"ו דְּנוֹט' כְּשִׁיבוֹש / וְכַסְדֵּר תְּפִלָּה שְׁלַנּוּ

נְפִל טַעֲוֹת בְּסַפְרֵי' שְׂכַדְפָּמוּ בְּתַמְלָה וְחַח"כְּךָ תַּקְנֵי הַטַּעֲוֹת :

(דִּינֵי עֲרוּבֵי חֲצָרוֹת) לְהַתִּיר הַטִּילְטוֹל בְּשַׁבַּת בְּעִיר שְׁהוּא רַה"י לְשַׁבַּת /

פּוֹשִׁים מְלַה גְדוּלָה שִׁיעוּר ח' בְּנִים וּמוֹכַךְ הַמְלָה לְכָל בְּנֵי הָעִיר כְּמוּ בְּעִירוֹב

תְּבַשְׁלִין וְחַח"כְּךָ נוֹטְלוּ מְהוּבָּס וּמְצַרְךָ פ"ת עִירוֹב וְאוּמֵר בְּהַדִּין פְּרוּבָא וְלַרְיִךְ

שַׁתְּהִי' עַכ"פ שְׁלִימָה בְּשַׁבַּת רַאשׁוֹנָה / וְכַשֵּׁר שַׁבָּתוֹת הַשְּׁנָה אִם גַּשְׁתִּיר מַמְנוּ כָּל

שְׁהוּא סוּמְכִין עֲלֵיהָ בְּעִירוֹב :

(דִּינֵי הַקִּידוֹשׁ) הַכָּל חֵיבֵי' בְּקִידוֹשׁ הַיּוֹם אֲפִי' נָשִׁים / וְאִין לְטַעֲוֹס אֲפִי'

מִים קוּד' הַקִּידוֹשׁ / וְנוֹטֵל יְדִין לְאַכּוֹל וּמְקַדֵּשׁ עַל רְבִיעִית

יִין וְשׁוֹתֵת רֹבֵב הַכּוֹס / וְאִם אִין יִין מְקַדֵּשׁ בְּלִילָה עַל הַפֶּת וּבְכַקֵּר עַל חֲמֵר מְדִינָה

שָׂכַר אוֹי"ט / וְצִרִיךְ לְקַדֵּשׁ בְּמִקּוֹס סְעוּד' וְלֹאכּוֹל לְאַתֵּר פּוֹיִת לְחַס אוֹ לְשַׁתּוֹת שְׁנֵי

בִּסּוֹת יִין / כִּי מְקוּמוֹת הַרוּא' זֶה ז' יְכוּל לְקַדֵּשׁ בָּה' וְלֹאכּוֹל בְּה' אֲפִי' נוֹבֵית לְמַסָּר /

וְאִם הַתְּנָה מִתְּמַלְה אֲפִי' אִינְס רוּא' זֶה ז' וְהוּא שִׁיבּוֹ כ' הַמְדַרִּים כְּבִית ח' /

בְּנוֹטָח הַקִּידוֹשׁ לְשַׁבַּת כְּהַנּוּ לְמוֹר בְּתִיבוֹת יוֹם הַשְּׁשִׁי לְפָנֵי וַיְכַלּוּ לְהַשְׁלִי אֶהֱסֵם

בְּר"ת / וְלִפְנֵי מַאי דְקִי"ל כָּל פְּקוּקָא דְלֹא פְקַמִּיה מַה אֲנִין לֹא

פְּקַמִּינִין / אִף כִּי אִין לְהַס שְׁחַר עֲבִיאוֹ' לְכֹן לְכָל הַפְּקוּק הַקּוּדֵס כְּלַחַשׁ וְכַשִּׁיבִיב

לְיוֹם יַעֲמִיד לְכַכּוּד הַשֶּׁס וַיַּעֲמִיל בְּקוֹל רַם וְהַסְמִינִין מְעַנֵּי מַמֵּי נַחַת פּוּחַ :

(דִּינֵי הַמְּבֹרָא) תִּיכָף לְמַטְוִילָה בְּרַכַּת סְמוּנְיָא וְהִיא בְּלִי טִילּוּךְ בְּלֹא אֲחִיב

כִּי הַשְּׁמֵרָא אֶהֱלַע בְּמִקּוֹס מְנַחֵשׁ אֲפִי' / כְּמוֹל כְּלַחַשׁ

עמק חכה

ומניחה בחוכרת קצת עד שיעלה עמה יתר הכפר ואח"כ יניח ב' ידיו
ומברך המזיא ואח"כ פורס / ובשבת מברך ואח"כ בוצע ונותן ריוח בן
למן / וע"ש המחדש בכ"מ"ב נתקנו הכרכות בלשון בימוני המשמש עבר ו
כאחד :

(ו) לשבת בסוכה / כר"ל כי הוא זה משפט המקור /
פ"א יו"ד בחיבור אות בכל"ס כמו כי ירא לשבת בנזער (ר)
י"ט / לשבת אתנו (שם ל"ד) לא נוכל לרדת (שם חד) ותוסף ללדת (שם ד)
ללכת ארצה כנען (שם י"א) / ווולתם / ואף כי מלאנו מעטים באים
השלמי' כמו ביבוס קצירה / איכנו מניח לו לישון / האלו הערמות ליסוד / ליד
במו אופל / מ"מ מעטים הטה / ואף כי בזה השורש לא בא כמוהו / ואף כי
הורגלנו לקראו לישוב בסוכה / כמו ליסוד / או לישוב / כמו לרא מעני קו
והנה חו"ל הרגילו זה הלשון באלה השרשים ר"ל בכתי' פ"א יו"ד דוחמה ה
לקריא המקור עם אות בכל"ס ע"ד השלמי' כאמר' לישוב לירד לירד ל"ן
לגיע ליע ווולתם / ואם הם הורונו נוסח הכרכות בהרגל לשונם הדונו וענ
לתקן התיבות כפי לשון המקרא מצלי שינוי הנוסח / וכבר אמרו ל"מא
כולל לזה הענין לשון תורה לחוד ולשון חכמי' לחוד ולישנא דקרא עדיף / וא
לא יאכה לשמוע לנו וירצה לקבאו כפי הרגל לשון התלמודי עליו לברך נקוד
על אחת מב' פני' אם נקראה בחירק ומולס כמו ליסוד / או בצרי ומולס כ
דרוא / ומי הוא זה אשר יעשה פשר דבר לקראו בניקוד בדוי הכלתי כ
כמה במקרא / לכן הנכון כמ"ש לקרא לשבת והיא דרך סגולה כל דורך
לא ידע ספק :

הארוסות אין לו מזקל בעברי / והם ע"ן תמות שי"ן שמאל אשר בעברה הקמאר קשה :

וקידושין איכנו ע"מ בעברי / ועיניו הומנה כעמס איש הקדשה
שהכל ברא לכבודו / נודע ביאורו לתפלת המקדש בטובו בכל יו
תמיד מ"ב שהוא רומז אל הדוגמאות ענין היצירה ההו
בעולם / והנה יוס זיווג האדם ומתוכתו רומז אל זיווג האדם ומוה / ומעין זא
הדוגמא תקנו לברכת אירוסין אשר ברכת שכל רומזת על כל היצורי
שנבראו טרם צרוא אדם / והיא עש"ה כל הנקרא בשמי' ולפכודי בראתי
שכלם נבראו להראות את אושר כבוד מלכותי ית' כמ"ש ב"ר יו"ל בריש בלל
והמה נקראי' בשמו כעמס ע"ש פעולותי אני נקרא / ובעבור שהאדם הוא ו
מיודעי שמו ית' הקורא שמות גדרים לבל פעולותיו כמש"ב וכל אשר יקרא
באדם הוא שמו / הנאמר בלשון עמיד לרעה על משנילי עם אשר ככל דו
בפתיד' להיות מיודעי שמו ע"ש פעלו ית' / לכן נתקנה ברכה וללכת האדם
ועי' מש"כר"פ בן וזמא נסו"פ קנין תורה :

בא"ת ואת הכרכה רומזת אל בריש אדם הוא לקרי היצורים
הנבראים בלשון השלמי' הממלא להשכיל מהות היצורי

העיקר קצת כמו ארבעת במפורש בראשי י"ח כ"ו

עמך ברכה

אקדמו לנו: והתקין רומן לחיה: בגין עדי עד / שעל ידה יבנה לבנה המין
 האנושי וע"ו הנבין נקראו בתולדות בניס כמט"כ הכ אולי חכמה גם אנכי /
 זלמי מה שאנו רגילים לפרש שכתובי מ"כ להם שם בטלשה עולמות מירגש
 מדומה מושכל תדע ובחנת שבוים כרוח אדם בעול' המורגש הי' משתמש בחלק
 השכלי מנעשו ולא יראה כח המדמה כעין שרגא בטיהרא / ולא נודע לאדם
 העור מחו"ע עד שבתרומה הבין פעל המדמה אשר כל כמו בעת השינה ושכל
 כחות הנוף מסורים בידו כלאמוד ויפגור בשר תחתיה שהוא כטע' ויסגר לנרד
 טעמו וע"ס מעממי נפשו נעשה לו צור להבין הקדמות חזיוניות מופשטות
 מהמוש' אשר מהקדונו' יוליד תולדות שכליות העומדים לעדי עד כטעם
 המכונה תחיה בעליה וכבר ביארנו זה באר הטיב שבאיורנו על התורה ועיי'
 מ"שכ באמרי בינה שער שלכת בפעולת הכתש:

שוש תשיש מתפלל על הגלות ורומן אלו יגיש את האדם האמור
 במ"כ כי עוד חזון למועד אשר כפולות יהודה יכנן ועתיד הקב"ה
 לעשות עמול לנדיק' בנ"ע ולזו חסידים ברינה יג' ולו ושמחת עולם על ראשם:
הרעים באהובים כל' לשניהם בה' א' הידיעה להשחת המתואר
 למחר:

גילה ורינה / כנ"ל כו"ז' העיטוף כמכריו:

ד' צה ומדום / איך לו מקבל בעברי:

ורעות אינו ע"מ בעברי:

במעגלי השרון / כנ"ל להשחתו במרוח למכריו:

(ו) הזן את העולם / איך לו בנין בעברי:

(ח) לא חסר לנו הסמך כצירי כי הוא הוא מולך על גורת העל כמו עיין

כלכלתם במדבר לא חסרו (נחמי' ט') עיי' במכלל חסן

דק ח' ע"כ בשקל העלר ומלת מון נמשפת אחרוני' כי הטע' לא חסר לנו מון:

(ט) על שהנחת לאבותינו ארץ חמדה כו' / אם תשאלך נפשך לאמור

למה בלאו בזה הנוסח המוקדמי' מאוחר' / לא תאמר לה כי סידרו

הוא על סדר האמור לאברהם כברית בין הכתרים / וסתומת הכרית בכשרו

היה ב"ט שנים אחרי הכרית:

(י) ועל שהוצאתנו ה' אלהינו / מ"ד ועל שהוצאתנו מארץ מצרים לא

משתבש כמו כל ההוללות שאחריה הסמוכי' על ה' אלהינו האמור

בראש הכרית / ובחבורהם ליתם / ופיו' מש"כ הט"ו באו"מ סי' קפ"ט שלפי

דבריו אין לומר ה' אלדינו פעם ב' בזה:

(יא) והרויחנו והרוח לנו / אינו על בנימ-בעברי / והאחד בקשה על

הדומת ממון במחורה / כלומר תן פרנסתנו ברווח וקב'
 בקש' על הרמת הצרה בי הצר והדומק הוא הפך הרומב והרווח:

(יב) אל תצריכנו / איך לו בנין בעברי:

(יג) חלואתם איך למקבל בעברי / והאלף תמדת היא קמננס ז"ל

איתנו למצוא וק"ל תגפה בש"ש:

(יד) הקדושה והשמה אינו ע"מ בעברי: השבת

עמק ברכה

(טו) השבת הגדול והקדוש / כמו פומר שבת מחללו (ישעיה י"מ)
או אולי הוא שב למלת יום :

(יו) שלא תהי צרה / כל"ל ביד'ד כמו תהי נא ידך בי (ש"כ כד' ולישנא
דקר'עדיק' / כחבוא' ביד'ד לפינו' / וכן הוא באבודרהס

(יא) בנחמת ציון עירך כל"ל כלסון יחיד / ומי הוא זה החפץ להגות בו
כלסון רבים נחמות ככתוב בסידורים ובאבודרהס אזי כל"ל

בנחמות ציון פתח שוא מולם כמשפט סמיכות הרבוי משקל פקרה / והנה
בפקה (ישעיה יז) והרבוי בעתהו בלהות (איוב יח) ובסמיכות בלהות

צלמות (שם כד) וכשע"ן הפעל גרונית תהיה הפ"א בסגל כגפרד ובלהב'ת להט
הרים (תלים פג) והרבוי אש להבות (שם קה) ובסמיכות להבות אש (שם כט)

הנה כמוהו יתכן לומר מן גמורה נחמות / ובסמיכות גמורה ציון בלי שום ספק
ואף כי הרד"ק עשה פקרה משקל בפני עצמו ורצה להשוות סמיכות הרבוי

לכפרד ממנו הנה אין לו עדים עליו והוא עצמו מסופק בו באמרו שם ואפשר
שיהיה להבות אש מזה הגזרה ונפתחה במובנות פשוטות ללנות אך האמת

יורה דרכו שאין מצאיות למשקל פקרה בסגל הפ"א שאינו כוונן וולתי בשרש
שעיניהם גרונית / לכן הוא נכלל במשקל כפרה והסגל הוא תאורת הפתח

כמש"כ הש"פ כל"ד מהתנועות לכן הנכון לומר בנחמות ציון כמו להבות אש /
ובש"פ כנחמות ציון הנ"ן בסגל שלא כדון :

(יב) בנה ברחמי ירושלים הנ"ן בסגל כמשפט הבינוני ליחיד מה"ל
הכלתי סמוך עיי' מחללקטן דף קכ"א ע"ב / והכתובים לעד

כירק אחד בא בצירי והוא בונה ירושלים ה' (תלים קמז) וגם הוא יתכן להיות
סמוך וולתו בסגל ובש"פ נקוד צירי בטעות :

(יג) דחן ולחם כו' לא ידעתי טעמי הלמד"ן ולא יתכן לאמר שיצא
ע"ד הרגו לאכנר ע"ד זר / ואולי כפלה משג"א

מהבאמר ביהי רצון ותננו הוי' למן ולחםד כו'מה שאין ענינו לכאן / לכן העדרם
יותר ראוי וכן ראוי להיות הוא יגמלנו לעד מן ומסד ודמאסרות והגלה כו' /

וכן הוא ברמב"ם ובאבודרהס :
(ד) והצלחה אין לו משקל בעברי :

(ה) ומבד טוב אל ימרגו הטי' במלאפוס כי טוב בחולם הוא שם
התאר לכל דבר טוב וטוב שנמלאפוס הוא שם במקרה

לכל טובה כמש"כ הרד"ק בשרשו / והנה אחר שנקטנו שיגמלנו ית' כל דבר טוב /
כתפלל בזה שאל ימרגו כל טובה עדה"כ אחר את נפשו מטובה (קהלת ד') /

וטוב וטובה הם אחד בטעם ובה"פ דרנו להשיג ולקטור בדברי אשר לא כדת
(אשר כן שלם לו ה') / והנה נפש בזה על ר"א וילנא שכתבו ו"א הראשון בחולם

ובכ' במלאפוס / והוא הורה להיות שניהם בחולם ממש"כ הרד"ק בשורש טוב
ו"ל המלאפוס יאמר המלאפוס ור"ב מ"ג לית ישראל (ישעיה סג) / והנה

הוא ראיה דברי הרד"ק הראשונים והאחרים שאלוה' / כי ו"ל הרד"ק שם ו"ל

וידאי בן הול כדאי בעמ' בב סוף פרק קמא

ענין שבת

כי טוב בחולש שם הארצות שזדקש דבר בין כסמך בין בחזקת אחד הם
יהא הכון כי מחמת וטוב לכון פתוח והוא בחולש עכ"ל / והנה בלא הדברים
פושל את הראשונים והש"ת בחר בפסול / גם החמורה שהביא היא לאלעזר ולא
למיעלפי החמורה / זכרה וזקפר חפד / המליחות / ואם מעט המה הבאים
במלכותם לא בעבור זה בכלל הזרים והשבו כי אהמו המעט מכל העמים וגויי
הארצות הרבים ככרים וזרים יקראו :

(ד) **בבית הלה** בדיעהי כודע הוא כמו איננו גדול בבית הנה
(ראשי' לם) / וכן משפט כל השמו' הבאי' לפני מלת זה :

(ה) **בשורות טובות** / אין לורכוו בעברי' ;
(ו) **ובמו שפרך** אבותינו בוא"ו החיבור למען לא יהיו דברינו אך
למותר זה שלש דגלים ראש תוך סוף / ונ"ל שברך
מתכונת המעל האמה אחריו כן יברך / ואף כי על המרכב לא נרכב / והש"ת
לא ידע לזהר נד אחריו אשר נהר במלת נתעלה במש"כ בס"ר"ו /

(ז) **בכל מכל** / כפי הנראה רומז לברכת האבות במלת כל האמורה
בש"ת / באברהם באמר זה' ברך את אברהם בכל / ביצחק
נאמר ואוכל מכל בשר חיה / ביעקב ובי"ש ליכל / אך אין להם מוכן בזה /
ההזדלח למספר השבת ולומר אברהם בכל יצחק מכל יעקב כל / כיון
הנוסח נראה כנלעג לשון :

(ח) **יגדילנו** ליום שכלו שבת / הנה נוצאנו גם ראינו בכתיב' פעל כחל
הקשור עם בלמ"ד שבחלה של אחריה / תורה הלמד על
מקבל החלה כמו אר ינאלו לכם את הארץ (בחדש לך) והתנחלתם אותם
לכניסם (ויקרא פה) והתנחלתם לכניסם אחרים דה"א כח) / כן הנחלת' לי
ירחי שוא (איוב') / ולפ"ו יהיה פי' ינחילנו ליום השבת / שיום השבת יקבל
אותנו לנחלתו / מה שאין המכון כן / כי העי' האמיתית שינחיל אותנו עוה"ב
המכונה בשם יום השבת / לכן מן הטעם הזה אין לומר ליום השבת / כי אם
ינחילנו את יום שכלו שבת / את יום שכלו טוב :

(ט) **מגדיל** יושעת מלכו / שמעתי טעם הגון מהגאון מהר"ש צ"ע"ת
מרכבת המשנה / למה שנהנו לומר בחול מגדיל פתח שוא
מירח והשבת מגדול בחירק המ"ס / הוא כי בתלים י"ח נאמר מגדיל פתח /
וכש"כ ב"ח נאמר מגדל בחירק / והנה מנהג ישראל היה לקרות כביאים בשבת
אשר על כן חפצירין בכניא ולא בכתיבים / לכן נהגו לומר בשבת מגדול בחירק
כמנוח כש"כ לא פתח ככתוב בכתיבים כי להורות שמלות היום בכביאים ;
(דיני פת הבא בכיסנין פת מה' מיני דגן צריך כ"י וכה"מ על חכילת
כזית והמוציא אפי' על פחות חכיות / שמה

מס' תבשיל / או כיסנין שהם' מיני מאפה תכור / א' פת במחולא בתיבי
פרות / ה' הכילוש בני פירות / במו דכש מאפה שמן כניס' / ג' סגות אפוני
יבאים שזכסנין אותן לקניות / ח' אש לא קפץ עליהם משודרת קניית
מזכות ונאמר על המסיה / ומה שיש מעדתי עליהם חיי' לא שבת וכו' :

עמון מטה

שאל כל עמון דברים אחרים לטהר נפטו / או שאל שישו קביעה אחר
המוני' וכה"ס / למחניו' שבילתו רכה אחד ונק' מל' סג' קיס' וכן פת השרו
ביון אדום כביסנין דמו / פשטידא וקריפלין במחלוקת' כשר או דגים או גביל'
האפוס בתמור יש להם דיץ פת גמור / והמכושל או המטונגין אין להלכסר
תוך הסעודה / סופגין ולככות המכושלים צמים או צעמן הירא דבר
לא יחלס כ"א תוך הסעודה אהאלכלס לבד מדרך חזונות על המקיה / ואם
טבע מהם מדרך כה"ס אחרים :

(דיני הברכות הפוסרי' זא"ן) כל מאכל או משקה שבתוך הסעודה
ברכת המוני' שכתב על הפת תחלה עוברת
חון משין וכיסין שכחו שלא ללפת את הפת שמברך לפניו הכרחה יהא לחי'
ואחריהם כה"ס פוערתו / ואם מוך עליהם קודם הסעודה א"ל לכתב בתו'
הסעודה / יין פוטר כל מיני משקה מראשונה ואחרונה והוא שהיו לטעין בעי'
ברכה ראשונה / על כל מאכל ומשקה שברך שבל יא' / ביד על פה פ כפ"ה
ינא / אין כה"ס פוטר בנ"ר או חמין ג' שנתחייב צם מלפ' הסעודה :

(כח) שברא ל' חיות בהם נפש כל חי / כל ל' סו' ו' קצת וכן משמש
בספר הכהיר (דף יו"ד ע"א) ישון על פתחו ופן עמו
(כט) אילנות טובי' כנ"ל כיו"ד מ"ס / כי אילן זר לא יאכלו ארמית
כמו ואלו אילן כגו ארעא ורומה שגיא (דניאל'ד') / ואחר
ז' למה נאה אילנות / שלשה אילנות של שלשה אכש' וזולתם כפיך יתכן שיבדל
תארו בלשון זכר / והפך זס נשים שאננות :

( ) להנות בהם בני אדם / כנ"ל מכנין פיעל כמו ד' נחות לכת יפתח /
(שופטים י"א) / ונתת בהם לעד שהוא מדבר מתכונת הפועל כמו חלת אלל
חסר בעולמו הקודם לו / ולו הוא מתפעל כמ"ס שב הש' רחוי להיו' מהם כמ"ס /
והיא מלה תלמודיית שמשו בה ג' כ' בכנין פיעל הדגוש אחרם ז' ל' ואם קצתה
מה שברו / וזולתו :

זו בר' הכרית ונאמן בביתו וקיס במאמרו / פעם חילוף שלש לשונות אלו
בברכת הקשת כי הוא ית' וזכר ביום / אעו את בריתו אשר ברית עם
ינאי העיבה / ונאמן לתת אלת בריתו בענין לעולם כשפעלה אמתו על יד
הארץ / למען יראה להקמה / ועי' י' יקום מאמרו ולא יכרת כל כשר עוד משו'
השכל / נודע בשפת אמת שקשת הוא יסוד דנוקבא / לכן הושמה לאות ברית
כח' אמת ברית דכרתי זהו שאמרו ז' ל' אסו' להסתכל בקשת והטעם כטעם
זכר' אמת בריתו בכל את הקודש / עי' אחריו בינה שער הגנוז' / ומתקשר
שכל כוונתו / כח' אמת וזה האור כח' אמת הקשת אשר יהיה בענין / לכן
שכחות פני' כח' אמת כל בקשת נודה כנגד מדה אחרת ז' ל' המסתכל
משפת אמת בריתו / כח' אמת לרישא שכל המסתכל ורואה זה האור
הוא ה' אמת / וזהו שיש לו חיים / ומן סוף הדברי' תדע שבעולם המורגש
הוא ה' אמת / כח' אמת בריתו כח' אמת אחרים ז' ל' אין אדם שוכח
אין ג' אמת בריתו / כח' אמת בריתו כח' אמת בריתו / כח' אמת בריתו
עניים

עמק ברכה

עינים אחד מה זו הינה נשמה שמה עיניו, ויהיב זה רבה להסתכל בזהר
העלמות היפות ובהו עיניו מלהם הזהר :

פתי **ברא** אחרים, האמים נקראו אחרים מטעם וזמרת מטענו הדק
במהירות תנועתם וזמרתו הדק העיב חומר היסודות הטוב
בקצרותיהם ער ישוב עצמים מרד"ס דקה מן הזרה מכל עם נשמי נשבע
עצמי האם אשר לשבע חלקיה ודקות' אן מעטור להם לכל ולבא בין המלא'
הטובים הדרם שבכל גשם, והוא עהר דינור הטובע עתחת סלכ אשר כה אמר
ה' האמים בקלי, ואמר על האמים כבודו ועם השק וזמק האזי וזמקי אלה
תולדות האמים, נקראו בשם אחרים : חוק וזמן, חקות שמים וארץ אל זרע
וקציר וקור וחום, וגם מהות הזמן קשרם הכורא ית' עם עצם האמים אשר
בשעתם יתמו הזמן והאינוניים בדרך כפעתם והיו לאותות ולמועדי : שמים,
כל פועל המועל פעולתו הסבעת ממני הכוח מכריח יכריחט עליה ר"ח זה
יתאר בשם אמת בפעולתו היסך המוכרח, והוא עשה רצונו ית' אשר הטביעו
על פעולתו זאת וכמו שהיב גימף נהרן אפי הולך לעצמת רצון קוטי. והוא
סעם נרמט שהשמה במעונו : פועל אמת, כבר אמרנו שאמת פניע קיום
כמו מימיו נאמרו והגרים אל הקצם הוא השלימות כמו שהפכו הגרועות גורם
הפסד כל דבר נגרע ולפי' יהי פירושו פועל אלם שפעולתו שלימה, ויהי
זהמנו אומר נה' אלהים אמת, ואמרו אל חותמו אל הקבה פה ר"ח חותם
הקבה טובע בו את בראיו הוא השלימת באמרים אל כלבינון נבראו,
ומאמרו אל עם פעולותיו את נקרא ילדק בדברו קרוב' לכל הוראז לכל אשר
יקראוהו באמת, ויזכה בשפטו לאגברו כי ידע אפי, כי הכל הולך אחר החתום
שלימותו פעולותיו מכורים על שלימות פועלם וממג'אס כמג' היו ז'
והיודע עבין זה יודע אמו וחיתמו ית' והוא זה המקורב לאלהים כמג'אס וזע
היבת אלהים לי טוב את כל מחסי לספר כל מלאכותך : וללגנה אמר,
איד שבקודם אמר אל פעולתיו אלמים הם אתו ית', הנה מלאנה מדבר פן
יהיה המקרה עצמו לזפת הלא סגורמת נתנו נלבסה, ופי' הוא כמעיר ופי'
באפרו וללגנה אמר, שהי'א אמר ללגנה בשת הקיסרוג לכ ומעטי ר"ח ע'
פי' התנועפי בגלגלך ותתפעם לעק הרואים, כי היו בעלמה און ברה תגופות
לפועל שלי הכוח ממנה מאיר לעלם אך מפסת למת תגרום רבו ומיעוט
למקבלים הגהים מארה, וסימנן מלאח לעמקי כסן זה שפעת השית
והנצחת עליהם מנרפות נתנו כס מפסת המקבל' לא מפסת השית הסעפי
כי שמה ומען ה' לא יסגע טוב להולכט בתמים, והחוסן הוא כאם אשר סתר
פניו יום לכל יראה היו לעינים אור השמש און העיני מפסת השמש כר'
מפסת המקבל :

ורכמען תלוק בדקדק יה' למלא סגירת הלבל, רתזכה בשפטך סוד הקיסרוג
בדברי רסע, פעמון ורסען לן למיעוהירח, וסאשר המדו בסדת
כלל ופרט, ומאמר יונת אלס פ'ו, ומנ מואח הדברי' תכיל שעל זאת יתפלל
כל חסיד למלא סגירת הלגנה, לעת מלאח השמש, אמר חלקי אורו שנספקד
עמע מאור שבסת הומס, קאר באורו זה נראה אור היום יקר הולך עכל

עמק ברכה

עבריו מסכיב בעבור גודל גוף האשה שיתגדל בעתיד, כי מה גם עתה הוא
 מתיר יותר מחיבו בעבור גודל גוף האשה ממנו אף כי לעתיד שיתגדל אמג
 פעמים כעתה, ופה יקרו דברי הרמלע מפאנו, אשר על זה התיר ביאר חסר
 אל עתידה א' אפוא גלגוסקאות והוא כמותן טעם לדכריהם מפאת גודל
 השמש אשר יחודש בעתיד כקטור כי מפגל תפואות אשה, ואז ירד החום וירב
 הביטול בתפואת הארץ ויגדלו פירותיה עד אנריעין חספה יגדל הרבה יעלה
 ויגיע לכמות הגלגוסקא ובעבור גודל הביטול תוסר הקלפה בעצם יעשר יפרי
 לא יסרך לביטול אחר חולת ביטול האשה, והחפה אשר בעת היא במדרגת
 החספה לגרעין החפה והגלגוסקא העתידה והוא הדבר שנקראת חספה העולם
 הנון בדגה הס' שהוא טעם חספה עבד ודפוח, (נאום המחבר חדש) ו
 אף תמיד זכפת כנפלאו ענינו חדשות בארצו הדור אחרים תוליד גלגוסקאות
 נחמדות למחפה וסובות למחל ונקראים בלא בריוט פרוכס, מי ירין
 ישועות ישראל וה' לעת עבד יהיה אור היח יקר הולך ואור עד כנון היום
 ליהודים יהיה אורה ואמחה כג': (יתר הביטול וההגהות היה בדף לה):

ובזה אישים קינצי למולין

ואחרי אשר עד כה פירש ה' לכן העני נותן הוליה על העבר ואומר
 בדרך אלהי אשר נתן כוחות אל לבי לגרום האל בכל לבני, ואשר
 הנחני בדרך תמים ויהי עוזר לי, לקטר לרעיונים אשר רוקמו סתרי המחב
 ימי אור, ולאשר באשר המזמה הגלו, כה יתן ה' ובה יסוף, יראו חפיקי
 עזמותי ואלו מוקדות ממשבותי, יאלח חלי תאופתי יחלבים בעקב ויסילס
 בישראל, יהי אם ה' מגורך מעתה ופני עולם, והנני מתפלל על העתיד ואומר
 רבוץ העולמים אלה ידעת ערת נפש עבדך, כי עזבתי את ביתי, נטשתי
 את ביתי, אם על בני רשתי, אל נאשר לי בלתי חס גויירתי,
 ואהי כלפסור לגוד על כפי רוח הנדוד ופאורח נקב לגון, וכבר נארו נכריה,
 דמיתו לקש יום, הייתי כנגר עברו יין התלואות אשר חיי לשח מי ימיה, ובה
 כחש כחי ופאור עיני גם הם אין אתי כי עשאו עיני מרוב עמות המסתב, יום
 ולילה תכבד על העטרה, קדמתי כנף והתמהמהתי כפרס, וטעם קט איער
 אתי ריזה בעיני, ופנה אלהי לגי וידוע לפניך כי באך הצער הזה, ומאזברתך
 ה' ומתהבת חותקך אין נחשב כעני למאומה הלשד היה, כי אין הלער שויה
 ככך האמת, לתפואת אבקה נמדד למען בכל תפואה אלהי, ואתה ה' אחת
 אלתתי מאתך איתה אבקה אל תגל ספי דבר אמת בט דבר חכמת מעד, וכל
 עיני ואבטה מלאות עתונתך, והיה זה שבר לפעלי אף אפונג עלי כי אבוא
 אל המנוחה ואל המלה כל מצבים, גם כי אין מחיל אל חיל בהסלת
 אמיתתך, לא אירח רע כי אתה עשיתי אצמי אשמה בה כי ארזה אמיתך
 מעשה אבצונתך, פועל כסך אשר כוננת למען הראותכה את אור כבוד
 מלכותך, ונפשי תשל בחוקים תבנית חסדך ואמתך, ארדוף אשיג בפועלתך
 אשרה עשית חולתי להשלל באמתתך, אבטעה כהיץ תמונתך :

ותתום מלאכתו ט"ז שבט תקמ"ה

AUTHOR WOLF HEIDENHEIM

NO. 4671

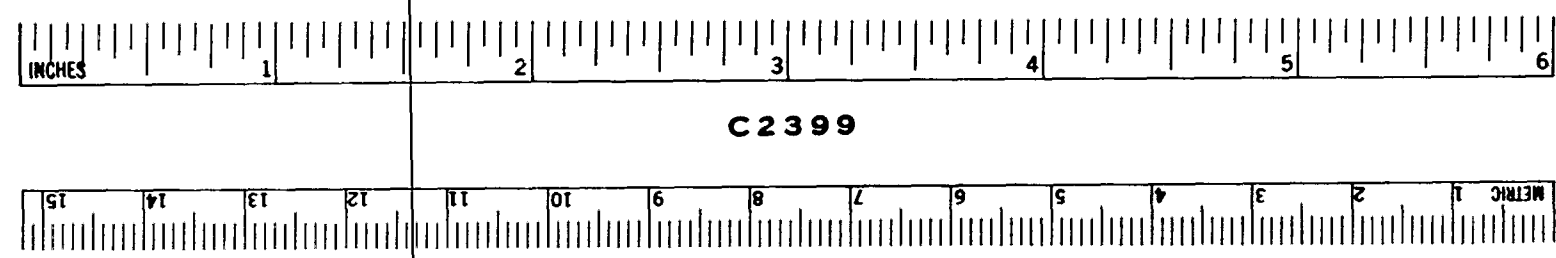
TITLE הקדמה לשינוי חוק
ושינוי חוק

RR _____

IMPRINT _____

CALL NO. ENA 1558

DATE MICROFILMED _____

FILMED FOR THE JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

XEROX University Microfilms, Inc.
A SUBSIDIARY OF XEROX CORPORATION